

**UCHWAŁA NR L/361/2017
RADY MIEJSKIEJ W WIERUSZOWIE**

z dnia 16 listopada 2017 r.

w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu rewitalizacji dla Gminy Wieruszów na lata 2017 - 2023

Na podstawie art.18 ust 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1875) uchwała się co następuje:

§ 1. Uchwała się Lokalny Program rewitalizacji dla Gminy Wieruszów na lata 2017 - 2023 stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Wieruszowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

Przewodniczący Rady

Adam Śpigel

Lokalny Program rewitalizacji

dla Gminy Wieruszów

na lata 2017-2023

PROJEKT

Październik 2017 r.

Spis treści

Wstęp	4
1. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH	7
1.1. Wprowadzenie	8
1.2. Sfera społeczna	9
1.2.1. Demografia	9
1.2.2. Bezpieczeństwo	13
1.2.3. Profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnieniom.	18
1.2.4. Realizacja zadań publicznych przez organizacje pozarządowe	21
1.2.5. Bezrobocie	24
1.2.6. Pomoc społeczna i niepełnosprawność	28
1.2.7. Oświata	34
1.2.8. Kultura	42
1.2.9. Sport	45
1.2.10. Podsumowanie analizy przestrzennej problemów w sferze społecznej	46
1.3. Sfera gospodarcza	59
1.4. Sfera funkcjonalno-przestrzenna	64
1.4.1. Struktura funkcjonalno - przestrzenna Gminy Wieruszów	64
1.4.2. Gospodarka mieszkaniowa	73
1.4.3. Dziedzictwo kulturowe Gminy Wieruszów	83
1.4.4. Podsumowanie analizy przestrzennej problemów w sferze funkcjonalno-przestrzennej	87
1.5. Sfera środowiskowa	90
1.5.1. Warunki naturalne i formy ochrony przyrody	90
1.5.2. Lasy	91
1.5.3. Parki i tereny zielone	91
1.5.4. Stan wód powierzchniowych i podziemnych	94
1.5.5. Gospodarka odpadami	97
1.5.6. Zanieczyszczenia powietrza	101
1.5.7. Odnawialne źródła energii	104
1.5.8. Podsumowanie analizy przestrzennej problemów w sferze środowiskowej	106
1.6. Sfera techniczna	109
1.6.2. Infrastruktura drogowa	110
1.6.3. Sieć kolejowa	117
1.6.4. Sieć gazowa	117
1.6.5. Zaopatrzenie w energię ciepłą	119
1.6.6. Sieci telefoniczne	120
1.6.7. Media	120
2. SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH	121
2.1. Potrzeby w sferze społecznej:	122
2.2. Potrzeby w sferze gospodarczej:	124
2.3. Potrzeby w sferze funkcjonalno – przestrzennej oraz technicznej:	124
2.4. Potrzeby w sferze środowiskowej:	125
3. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI	127

3.1. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji	128
4. WEWNĘTRZNA SPÓJNOŚĆ DZIAŁAŃ	141
4.1. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	142
4.1.1. Powiązania Programu ze Strategią Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015-2020.....	142
4.1.2. Powiązania Programu ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów	146
4.1.3. Powiązania Programu z Programem Wspierania Rodziny na lata 2016-2018	147
4.1.4. Powiązania Programu z Programem ochrony środowiska dla Gminy Wieruszów na lata 2013- 2016 z perspektywą do 2023 roku	147
4.2. Wizja stanu rozwoju i cechy obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.	148
4.3. Strategiczne cele i kierunki działań	149
5. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMAWA	151
5.1. Charakterystyka podstawowych projektów rewitalizacyjnych i ich kompleksowość	152
5.1.1. Rozwój kompetencji uczniów poprzez zwiększenie jakości oferty edukacyjnej szkół w Gminie Wieruszów.	153
5.1. 2. Organizowanie społeczności lokalnej w Gminie Wieruszów.	156
5.1. 3. Rewitalizacja centrum Wieruszowa i Marianka Park.....	159
5.1. 4. Ekologiczny Wieruszów.....	163
5.1. 5. Powrót do aktywności.....	166
5.1. 6. Wieruszowski Uniwersytet III wieku	168
5.1. 7. Ograniczanie niskiej emisji w Gminie Wieruszów	170
5.2. Charakterystyka obszarów tematycznych uzupełniających projektów rewitalizacyjnych.....	172
5.3. Komplementarność przestrzenna.....	177
5.4. Oddziaływanie projektów na obszar rewitalizacji	178
6. KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA.....	183
6.1. Indykatywne ramy finansowe dla przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	184
6.2. Szacunkowe ramy finansowe lokalnego programu rewitalizacji	189
7. REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA I PARTYCYPACJA	197
7.1.Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i pozostałych podmiotów w proces rewitalizacji.	198
7.2. Współpraca z interesariuszami w przygotowaniu i wdrażaniu Programu Rewitalizacji dla Gminy Wieruszów na lata 2017-2023	199
7.2.1. Działania informacyjne	200
7.2.2. Wyniki konsultacji	200
8.SYSTEM REALIZACJI I MONITOROWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI.....	202
8.1.System realizacji programu	204
8.2. Wskaźniki osiągnięcia celów programu	205
8.3. System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.	206
8.4. Komplementarność proceduralno – instytucjonalna.	207

Wstęp

Rewitalizacja jest procesem wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez kompleksowe działania realizowane w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej. Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne powinny być spójne ze sobą i obejmować zarówno działania na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni jak i lokalnej gospodarki. Rewitalizacja to długookresowy proces, w którym udział bierze wielu interesariuszy (m.in. właściciele nieruchomości przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, organy i jednostki samorządu i sektora publicznego).

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne.¹ Władze gminy rozpoczęły proces rewitalizacji w trosce o podniesienie jakości życia mieszkańców Wieruszowa i rozwój społeczno-gospodarczy gminy, w którym następuje proces integrowania działań społecznych i gospodarczych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych. Pierwsze rozmowy i decyzje o procesie rewitalizacji w Gminie Wieruszów rozpoczęły się w drugiej połowie 2016 r. Rewitalizacja została określona jako proces niezbędny w gminie i do jej opracowania w grudniu 2016 r. został powołany Zespół ds. rewitalizacji, złożony z pracowników merytorycznych Urzędu Miejskiego w Wieruszowie.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wieruszów na lata 2017-2023 (zwany dalej LPRGW 2023) obejmuje swoim zakresem obszar położony w granicach administracyjnych gminy Wieruszów. LPRGW 2023 opracowany został zgodnie z „Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”. Spełnia wymagania, tj. zawiera cechy i elementy wskazane w powyższym dokumencie: analizuje sytuację społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną oraz środowiskową Gminy Wieruszów.

LPRGW 2023, został zbudowany przy współudziale społeczności lokalnej, określa w części strategicznej wizję rozwoju obszaru rewitalizacji wraz z celami oraz kierunkami działań rewitalizacyjnych do roku 2023. W programie zidentyfikowane zostały czynniki i zjawiska kryzysowe, a następnie wyznaczone obszary zdegradowane i wskazany obszar rewitalizacji. LPRGW 2023 zawiera także wykaz projektów rewitalizacyjnych (lista podstawowa), które mają doprowadzić obszar rewitalizacji do wyjścia z sytuacji kryzysowej oraz listę przedsięwzięć uzupełniających (obszary tematyczne działań). Ponadto, w dokumencie określone zostały ramy finansowe projektów oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z potencjalnymi źródłami finansowania. Dla LPRGW 2023 zbudowany został system wdrażania, system monitorowania i oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych wraz z mechanizmami włączania interesariuszy w proces rewitalizacji Gminy Wieruszów.

¹ Ustawa z dnia 9 października 2015r o rewitalizacji (Dz.U. 2015, poz. 1777)

Program spełnia wymagane kryteria kompletności, kompleksowości, koncentracji, komplementarności działań oraz realizuje zasadę partnerstwa i partycypacji w procesie rewitalizacji Gminy Wieruszów. Służyć ma to wspieraniu pozytywnych przemian w wyprowadzeniu obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz optymalnemu wykorzystaniu potencjałów Wieruszowa. Przyjęta w LPRGW 2023 logika działania i interwencji w pełni wpisuje się w ideę kształtowania zrównoważonego rozwoju.

W procesie procedowania LPRGW 2023 odstąpiono od oceny oddziaływania na środowisko. Została przeprowadzona analiza stanu faktycznego w oparciu o obowiązującą wykładnię prawa oraz analiza obowiązujących w Gminie dokumentów strategicznych i operacyjnych. Ze względu na powyższe przesłanki oraz duży poziom ogólności, Burmistrz podjął decyzję o odstąpieniu od przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Program został przygotowany, aby precyzyjnie zidentyfikować potrzeby w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych w sferze społecznej, ekonomicznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w Gminie Wieruszów w celu dalszego przeznaczenia środków finansowych na działania w tym zakresie. Celem LPRGW 2023 jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego wskazanych obszarów zdegradowanych poprzez wdrożenie programu rewitalizacji, który zapewni przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji wyznaczonych obszarów oraz polepszy jakość życia mieszkańców. W ramach LPRGW 2023 wyznaczone zostały cele i działania sformułowane na podstawie zidentyfikowanych problemów i potrzeb, których celem jest ograniczenie lub eliminacja negatywnych zjawisk. Projektowany dokument nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, ponieważ planowane do realizacji projekty nie zaliczają się do kategorii przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Brak konieczności przeprowadzania dla Programu oceny oddziaływania na środowisko uzasadnia przewidziany rodzaj i skala oddziaływania na środowisko, w tym:

- prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań: zadania przewidziane do realizacji nie wiążą się z oddziaływaniem na środowisko o zasięgu ponadlokalnym, a także nie charakteryzują się długotrwałym i nieodwracalnym oddziaływaniem związanym z emisją, wykorzystaniem zasobów naturalnych oraz wystąpieniem awarii przemysłowej;

- prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych: działania planowane w dokumencie mają zasięg lokalny, w związku z czym nie przewiduje się wystąpienia oddziaływań skumulowanych ani transgranicznych mogących objąć terytorium innych państw;

- prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska: realizacja planowanych działań nie jest związana z wystąpieniem ryzyka dla zdrowia ludzi ani nie powoduje zagrożenia dla środowiska. Zgodnie z założonymi celami zakłada się, że realizacja działań spowoduje korzyści dla środowiska i przyczyni się do ograniczenia emisji do środowiska.

LPRGW 2023 jest zbieżny ze Strategią Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015-2020, która wskazuje potrzebę działań rewitalizacyjnych. Konieczność rewitalizacji wymieniana jest wprost w odniesieniu do centrum miasta – tzw. starej części Wieruszowa –

„rewitalizacja układu komunikacyjnego w starej części Wieruszowa ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa kulturowego, wartości historycznych, miastotwórczych i społecznych obszaru (Rynek oraz przyległe ulice)”, w kontekście realizacji 4 celu strategicznego: ochrona środowiska przyrodniczego, walorów krajobrazowych oraz kształtowanie ładu zagospodarowania przestrzennego. To właśnie w tym obszarze, wstępnie określonym jako zdegradowany i przeznaczony do rewitalizacji, następuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego w połączeniu z degradacją środowiska naturalnego i przestrzenno-funkcjonalną. Zjawiska te zostały zdiagnozowane w **Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wieruszów na lata 2014 – 2020**.

Pozostałe cele strategiczne, wymienione w powyższych dokumentach także wskazują na konieczność działań rewitalizacyjnych, zwłaszcza w odniesieniu do społeczeństwa. Program stanowi podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych w obszarze rewitalizacji **w latach 2016-2023, które mają wyprowadzić Gminę Wieruszów ze zidentyfikowanego stanu kryzysowego**, skoncentrowanego w obszarze wyznaczonym do rewitalizacji.

1. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH

1.1. Wprowadzenie

Gmina Wieruszów leży w powiecie wieruszowskim na styku trzech województw łódzkiego, wielkopolskiego i dolnośląskiego. Jest najdalej wysuniętą na zachód gminą województwa łódzkiego. Graniczy z następującymi gminami:

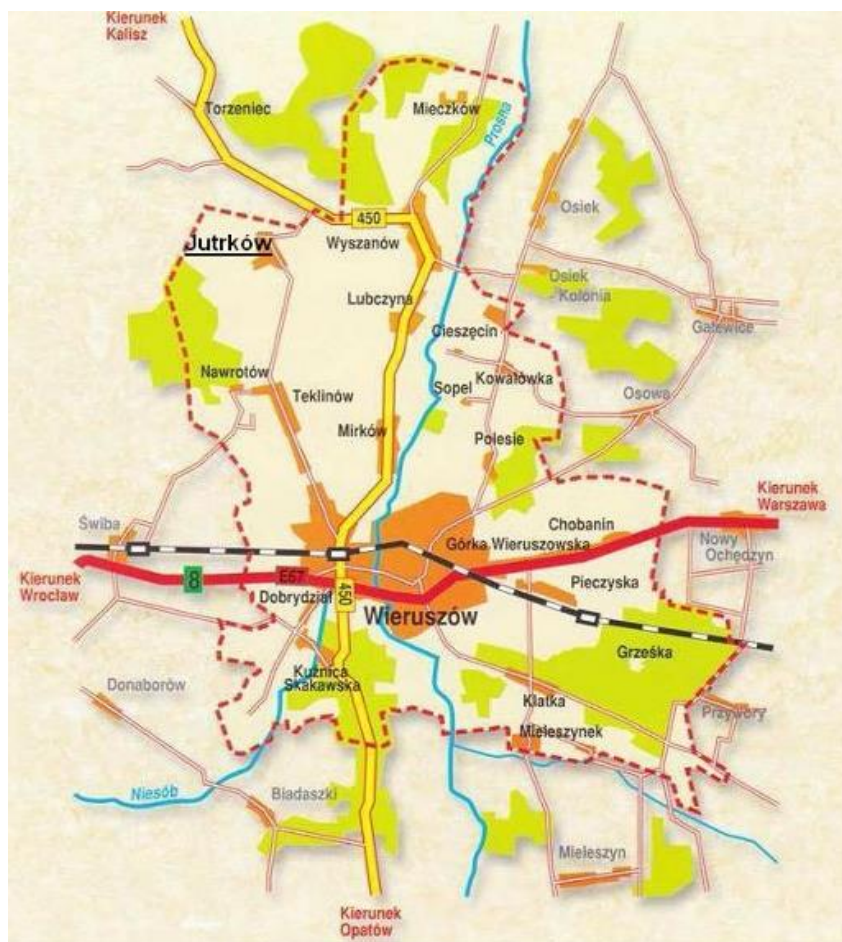
- od zachodu z miejsko-wiejską Gminą Kępno, położoną w powiecie kępińskim, w województwie wielkopolskim,
- od północy z wiejską Gminą Doruchów, leżącą w powiecie Ostrzeszowskim, w województwie wielkopolskim,
- od wschodu – z gminami wiejskimi: Galewice, Sokolniki i Czastary, należącymi do powiatu wieruszowskiego,
- od południa z wiejską Gminą Bolesławiec (powiat wieruszowski) i Gminą wiejską Łęka Opatowska (powiat kępiński),
- od południowego zachodu z Gminą Baranów (powiat kępiński).

Gmina Wieruszów jest gminą o charakterze przemysłowo - rolniczym. Powierzchnia gminy wynosi 96,95 km², z czego obszar wiejski stanowi 90,99 km² natomiast miejski 5,96 km² (dane: Wydział Geodezji i kartografii Starostwa Powiatowego na 31.12.2016r.). Na jej terenie rozwinął się przemysł drzewny branży meblarskiej, odzieżowy oraz przetwórstwo mięsne. Funkcję uzupełniającą stanowi branża turystyczno-wypoczynkowa związana z położeniem gminy w ramionach dwóch rzek Proсны i Niesobu. Ośrodkiem życia społecznego jest miasto Wieruszów, które stanowi ośrodek władz gminnych oraz powiatowych. To powoduje, iż miasto pełni funkcję związaną z obsługą mieszkańców gminy jak i powiatu. Na terenie miasta znajdują się siedziby władz samorządowych oraz instytucji ważnych dla rozwoju społeczno - gospodarczego.

Przy mieście zlokalizowany jest węzeł trasy S8 łączącej duże aglomeracje miejskie Wrocław i Łódź, co umożliwia szybki i bezpieczny dojazd do nich.

Gmina jest administracyjnie podzielona na 13 sołectw i jedno miasto – Wieruszów, które jest siedzibą władz gminnych i powiatowych. Sołectwa to: Chobanin, Cieszęcin, Jutrków, Klatka, Kowalówka, Kuźnica Skakawska, Lubczyna, Mieleszynek, Mirków, Pieczyńska, Polesie, Teklinów i Wyszaków.

Mapa nr 1. Gmina Wieruszów

Źródło: zasoby internetowe www.jutrkow.osp.org.pl, Obszar Gminy Wieruszów.

1.2. Sfera społeczna

1.2.1. Demografia

Na terenie gminy Wieruszów zamieszkuje 14 433 mieszkańców, z czego 8635 osób mieszka w mieście a pozostałych 5 798 osób na wsi. Gęstość zaludnienia jest zróżnicowana i wynosi na terenach wiejskich 62 osoby na km², natomiast na obszarze miasta 1446,4 osób na km².

Miasto Wieruszów ma ujemny przyrost naturalny i wynosi on - 2, co odpowiada przyrostowi naturalnemu -0,2 na 1000 mieszkańców miasta.

Tabela 1. Migracja ludności na pobyt stały w gminie Wieruszów

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba zameldowanych osób	87	72	83	76	80	77
Liczba wymeldowanych osób	134	149	118	105	106	112
Saldo migracji	-47	-77	-35	-29	-26	-35

Źródło: dane z GUS strona www.polskawliczbach.pl/wieruszow

Szybki rozwój dużych ościennych miast (Łódź, Wrocław, Opole), gdzie można znaleźć lepsze warunki zatrudnienia oraz podjąć naukę na wyższych uczelniach spowodował, że liczba migracji na zewnątrz przewyższa migracje wewnętrzne. Dla porównania, w 2015r. zostało zarejestrowanych 77 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 112 wymeldowań. Oznacza to dla Gminy Wieruszów ujemne saldo migracji wewnętrznych, które wynosiło w w/w roku - 35 (dane z GUS strona www.polskawliczbach.pl/wieruszow).

Obserwacje struktury mieszkańców wskazują, iż w Wieruszowie, podobnie jak w całym województwie łódzkim, liczba kobiet przewyższa liczbę mężczyzn. Na koniec 2016 roku na 8635 mieszkańców miasta kobiety stanowiły 51,8% (tj. 4474 osoby), a mężczyźni 48,2% (tj. 4161 osób). Współczynnik feminizacji wskazuje, że na 100 mężczyzn przypada 108 kobiet.

Tabela 2. Liczba mieszkańców miasta Wieruszów w podziale na płeć

Stan na koniec roku	Ogółem liczba ludności	w tym mężczyźni	w tym kobiety
2010	8595	4146	4449
2011	8766	4255	4511
2012	8745	4236	4509
2013	8723	4224	4499
2014	8653	4184	4469
2015	8634	4160	4474
2016	8635	4161	4474

Źródło: GUS polskawliczbach.pl/wieruszow

Tabela 3. Zestawienie mieszkańców Gminy Wieruszów w 2015r. według płci i wieku

Ludność w wieku 0-14 lat 16%		Ludność w wieku 15-64 lat 69,5%		Ludność w wieku 65 i więcej 14,5%	
Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
15,4%	16,7%	67,4%	71,8%	17,2%	11,6%

(Źródło GUS polskawliczbach.pl/gmina-wieruszow)

Powyższe zestawienie wskazuje, że liczba mężczyzn w stosunku do kobiet maleje wraz z wiekiem. Umieralność mężczyzn znacząco wzrasta po 64 roku życia podczas, gdy w wieku młodszym to oni mają liczebną przewagę nad kobietami.

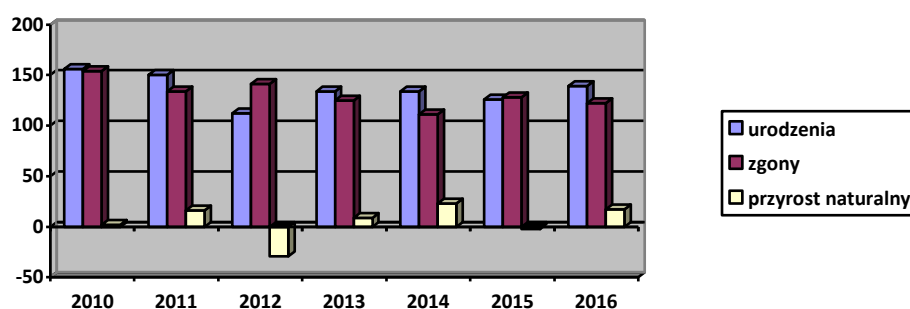
W ostatnich latach występowały niewielkie wahania w liczbie ludności. W celu zwiększenia zainteresowania miastem i gminą niezbędne są zarówno nowe miejsca pracy jak i odpowiednia polityka prorodzinna a także rozwój kulturalny i wizerunkowy naszego miasta.

Tabela 4. Przyrost naturalny w gminie Wieruszów w latach 2010-2016

	Liczba mieszkańców w poszczególnych latach						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Urodzenia	156	150	112	134	134	126	139
Zgony	154	134	141	125	111	128	122
Przyrost naturalny	2	16	-29	9	23	-2	17

Źródło: GUS www.polskawliczbach oraz Ewidencja ludności w Urzędzie Miejskim w Wieruszowie

Wykres 1. Przyrost naturalny w gminie Wieruszów w latach 2010-2016

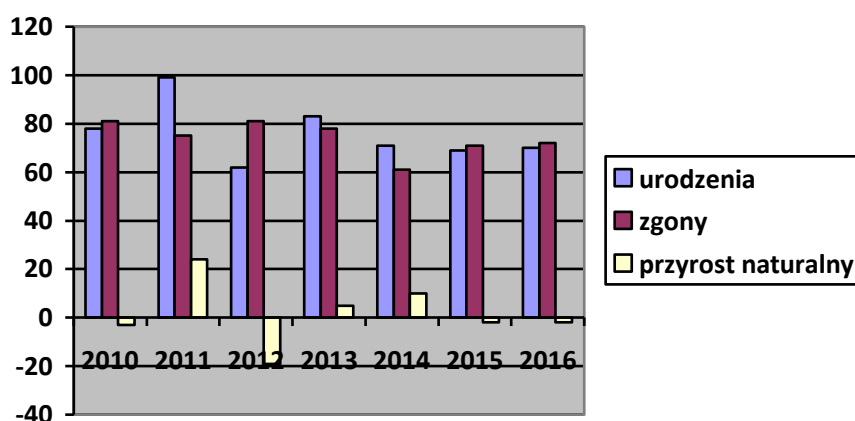
Źródło: GUS www.polskawliczbach oraz Ewidencja ludności w Urzędzie Miejskim w Wieruszowie

Tabela 5. Przyrost naturalny w Wieruszowie w latach 2010-2016

	Liczba mieszkańców miasta w poszczególnych latach						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Urodzenia	78	99	62	83	71	69	69
Zgony	81	75	81	78	61	71	71
Przyrost naturalny	-3	24	-19	5	10	-2	-2

Źródło: GUS www.polskawliczbach oraz Ewidencja ludności w Urzędzie Miejskim w Wieruszowie

Wykres 2. Przyrost naturalny w Wieruszowie w latach 2010-2016

Źródło: GUS www.polskawliczbach oraz Ewidencja ludności w Urzędzie Miejskim w Wieruszowie

Przeprowadzając analizę współczynnika demograficznego ludności w wieku poprodukcyjnym w Gminie Wieruszów, zauważyć należy starzenie się społeczeństwa. Średni wiek mieszkańców w Gminie Wieruszów to 39,4 lat.

Tabela 6. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (powyżej 60 lat) w Gminie Wieruszów na przestrzeni lat 2011-2016

Liczba mieszkańców w wieku powyżej 60 lat w latach:					
2011 rok	2012 rok	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok
2625	2729	2838	2973	3110	3198

Źródło: Ewidencja ludności Urzędu Miejskiego w Wieruszowie

Mając na uwadze ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji wyznaczonym celem działań rewitalizacji Gminy Wieruszów powinno być takie uatrakcyjnienie przestrzeni publicznej, stworzenie nowych miejsc pracy, zaplecza mieszkalnego, warunków dla dalszego rozwoju aby młodzi mieszkańcy widzieli swoją przyszłość w tej gminie, chcieli tu pozostać, tutaj pracować i zakładać rodziny a ludzie starsi mieli zapewnioną możliwość aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

1.2.2. Bezpieczeństwo

Kolejnym zjawiskiem umożliwiającym wyznaczenie obszaru w stanie kryzysowym jest bezpieczeństwo publiczne. Do analizy stanu bezpieczeństwa w Gminie Wieruszów wykorzystano dane z Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa, Komendy Powiatowej Policji, Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej oraz dane własne Urzędu.

Na terenie Gminy Wieruszów w 2016 roku odnotowano 15 przestępstw z czego 7 dotyczyło włamań do obiektów handlowych, mieszkań i samochodów, 4 spośród nich dotyczyły kradzieży, 2 dotyczyły bójek z pobiciem i uszkodzeniem ciała i kolejne 2 to wykroczenia narkotykowe. Znacznie więcej, bo aż 674 odnotowano wykroczeń spośród których, największą grupę w ilości 473 stanowiły wybryki nieobyczajne, 134 wykroczenia dotyczyły zakłócania spokoju i porządku publicznego, kolejne 55 wiązało się z kradzieżami i 12 wykroczeń, to dokonane zniszczenia i uszkodzenia rzeczy. Diagnoza przestępstw i wykroczeń w Gminie Wieruszów na przestrzeni lat 2012-2016 została przedstawiona w poniższych tabelach.

Tabela 7. Liczba i rodzaje przestępstw w Gminie Wieruszów w latach 2013-2016

Kategoria przestępstw	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok
Bójki, pobicia, uszkodzenia ciała	1	-	-	2
Uszkodzenia mienia	-	-	-	-
Włamania, w tym także do obiektów handlowych, mieszkań, samochodów	7	10	1	7
Przestępstwa narkotykowe	-	1	3	2
Kradzieże	11	1	10	4
Liczba przestępstw łącznie	19	12	14	15

Źródło: Dane z Komendy Powiatowej Policji w Wieruszowie

Tabela 8. Liczba i rodzaje wykroczeń w Gminie Wieruszów w latach 2012-2016

Kategoria wykroczeń	2012 rok	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok
Zakłócanie spokoju i porządku publicznego	197	103	133	107	134
Wybryk nieobyczajny	38	164	306	481	473
Kradzież	26	50	53	52	55
Zniszczenie, uszkodzenie rzeczy	27	29	37	26	12
Liczba wykroczeń łącznie	288	346	529	666	674

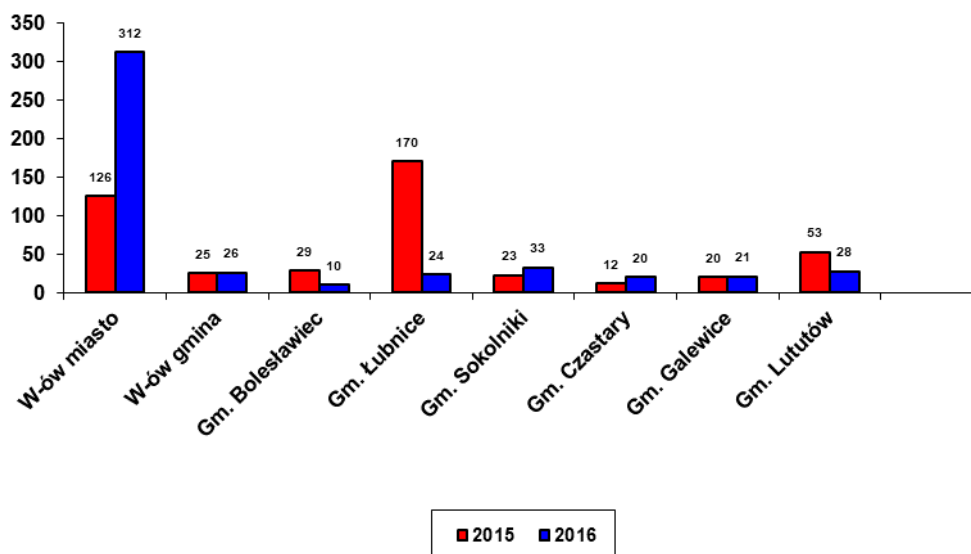
Źródło: Dane z Komendy Powiatowej Policji w Wieruszowie

Z analizy w/w zestawień wynika, że ilość przestępstw w poszczególnych latach pozostaje na podobnym poziomie w przeciwieństwie do wykroczeń, których liczba w ciągu 5 lat wzrosła ponad 2-krotnie. Stąd koniecznym jest podejmowanie działań zmierzających do ich ograniczenia np. poprzez budowę monitoringu wizyjnego zwłaszcza w miejscach szczególnie zagrożonych czy budowanie postaw prospołecznych wśród dzieci i młodzieży.

Doskonałym narzędziem w działaniach prewencyjnych jest uruchomiona przez Policję w lipcu 2016r. interaktywna mapa pn. Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa, gdzie każda osoba w prosty i anonimowy sposób może nanieść zagrożenia wskazując miejsce ich występowania. Z danych zaprezentowanych przez koordynatora lokalnego KMZB podczas nawiązanej współpracy przy tworzeniu przedmiotowego planu rewitalizacji wynika, że dotychczas w Wieruszowie na KMZB najczęściej odnotowywane były zagrożenia związane z nieprawidłowym parkowaniem na ul. Klemensa Wierusza, Wrocławskiej, Kilińskiego, Kaliskiej, Alei Jacka i Agatki. Społeczeństwo lokalizuje również zagrożenia związane z nadmiernym spożywaniem alkoholu szczególnie w rejonie ul. Mirkowskiej. Odnotowane tam picie alkoholu rodzi zagrożenie wybryków chuligańskich czy bójek. Z nanoszonych zagrożeń wynika również potrzeba remontu ul. Ostrzeszowskiej, gdzie mieszkańcy dostrzegają zagrożenie w postaci „Niewłaściwej Infrastruktury Drogowej”. Aplikacja KMZB posiada szeroki wachlarz kategorii zagrożeń, które można tam odnotowywać. To dzięki odnotowanemu tam zgłoszeniu w kompleksie leśnym w miejscowości Klatka odkryto nielegalne wysypisko śmieci. Lokalizacja zagrożeń na KMZB jest jednym z czynników wskazujących przyszłe kierunki działań rewitalizacyjnych, mających na celu zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Wieruszów.

Analizując przestępczość w Gminie Wieruszów na tle powiatu wieruszowskiego należy stwierdzić, że ilość odnotowanych tu zdarzeń jest znacznie wyższa niż w innych gminach. Na taki stan rzeczy niewątpliwie ma wpływ występowanie miasta, które ze względu na większą liczbę mieszkańców zapewnia większą anonimowość. Ilość przestępstw kryminalnych w Gminie Wieruszów i poszczególnych gminach powiatu wieruszowskiego przedstawia poniższej zamieszczony wykres.

Wykres 3. Przestępstwa kryminalne odnotowane na terenie Gminy Wieruszów i poszczególnych gmin powiatu wieruszowskiego.

Źródło: *Sprawozdanie o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz skuteczności działania Komendy Powiatowej Policji w Wieruszowie w 2016r.*

Reasumując, należy pokreślić, że najważniejszym obszarem z punktu widzenia występujących zagrożeń jest miasto Wieruszów, zwłaszcza jego centrum. Znaczący wpływ na skalę przestępczości wywierają czynniki społeczno- demograficzne, w tym niskie dochody, rozwarstwienie społeczne, zmiana struktury wiekowej, bezrobocie, patologie społeczne, migracje i brutalizacja życia społecznego. Dlatego niezbędny jest szeroki zakres działań inwestycyjnych połączony z rozsądną polityką wspierania kultury, oświaty oraz sportu a także turystyki, który wzmocni ponadlokalny charakter świadczonych przez gminę usług, co może ograniczyć negatywne zjawiska społeczne.

Ważną rolę w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa w Gminie Wieruszów odgrywają straże pożarne zarówno zawodowe jak i ochotnicze. Na terenie gminy ma swoją siedzibę Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, która nałożone na siebie zadania ratowniczo-gaśnicze na terenie powiatu wieruszowskiego realizuje przy pomocy ochotniczych straży pożarnych.

W Gminie Wieruszów działa 11 jednostek ochotniczych straży pożarnych:

- 1) Ochotnicza Straż Pożarna w Wieruszowie,
- 2) Ochotnicza Straż Pożarna w Wyszanie,
- 3) Ochotnicza Straż Pożarna „Podzamcze” w Wieruszowie,
- 4) Ochotnicza Straż Pożarna w Pieczyskach,
- 5) Ochotnicza Straż Pożarna w Jutrkuwie,
- 6) Ochotnicza Straż Pożarna w Mirkowie,
- 7) Ochotnicza Straż Pożarna w Chobaninie,
- 8) Ochotnicza Straż Pożarna w Kuźnicy Skakawskiej,

- 9) Ochotnicza Straż Pożarna w Lubczynie,
- 10) Ochotnicza Straż Pożarna w Cieszęcinie,
- 11) Ochotnicza Straż Pożarna w Teklinowie.

W akcjach ratowniczo-gaśniczych biorą udział 4 jednostki OSP. Dwie z nich: w Wieruszowie i w Wyszanie należą do Krajowego Sytemu Ratowniczo Gaśniczego i są wyposażone w kilkuletnie nowoczesne samochody ratowniczo-gaśnicze. Dwie kolejne jednostki: OSP Podzamecze i OSP w Pieczyskach nie należą do KSRG i posiadają ponad 20-letnie, wysłużone samochody ratowniczo-gaśnicze. Pozostałe jednostki nie posiadają samochodów ratowniczo-gaśniczych stąd biorą jedynie udział w akcjach poszukiwawczych i zabezpieczających. Sprzęt, którym dysponują jednostki także nie należy do najlepszych zwłaszcza ten używany w jednostkach spoza KSRG. Używany od wielu lat charakteryzuje się dużą awaryjnością. Siedziby jednostek OSP mieszczą się w budynkach będących ich własnością lub użyczonych przez Gminę Wieruszów. Wszystkie siedziby wymagają nakładów remontowych.

Poniżej zamieszczona tabela zawiera dane dot. ilości zdarzeń, w których brały udział jednostki państwowej i ochotniczych straży pożarnych na terenie powiatu wieruszowskiego.

Tabela 9. Liczba i rodzaje zdarzeń z interwencją jednostek straży pożarnej w powiecie wieruszowskim w latach 2010-2016

Ip.	Gmina	Pożary (w latach)							Inne zdarzenia, w tym: wypadki drogowe, podtopienia, zagrożenia wywołane wichurami itp. (w latach)							Razem 2010 - 2016
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1	Wieruszów	21	34	46	31	52	90	64	265	210	170	157	199	219	160	1718
2	Bolesławiec	5	10	21	10	15	10	8	31	33	29	20	21	19	28	260
3	Czastary	7	11	11	6	18	16	7	34	20	32	26	37	26	20	271
4	Galewice	4	13	20	11	20	28	16	123	52	66	62	87	63	54	619
5	Lututów	5	8	16	4	17	6	12	22	25	33	22	61	24	43	298
6	Łubnice	5	10	15	7	2	12	18	72	28	23	30	14	18	21	275
7	Sokolniki	8	18	16	17	7	12	17	88	60	53	74	83	66	73	592
Razem		55	104	145	86	131	174	142	635	428	406	391	502	435	399	

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Wieruszowie.

Z analizy w/w danych wynika, że najwięcej zdarzeń z interwencją straży pożarnej odnotowano w Gminie Wieruszów na co niewątpliwie znaczący wpływ ma przebieg drogi krajowej S8 (dawniej drogi krajowej „8”) oraz skumulowanie zakładów przemysłowych, w tym charakteryzujących się dużym zagrożeniem pożarowym, zakładów płyt wiórowych. Akcje ratownicze prowadzone przez zespoły ratownicze państwowej straży pożarnej są w większości przypadków wspomagane przez jednostki OSP.

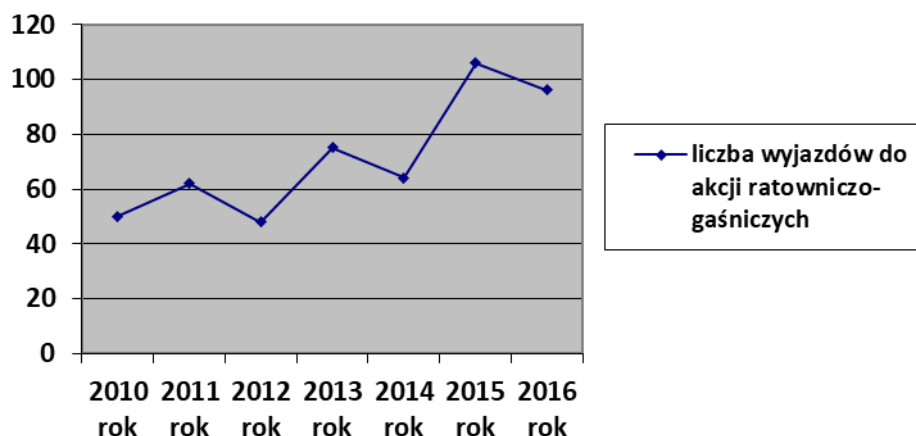
Tabela 10. Wyjazdowość poszczególnych jednostek OSP z terenu Gminy Wieruszów w akcjach ratowniczo – gaśniczych w latach 2010 – 2016

lp.	Jednostka OSP	Pożary (w latach)							Inne zdarzenia, w tym: wypadki drogowe, podtopienia, zagrożenia wywołane wichurami itp. (w latach)							Razem 2010 - 2016
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1	Cieszęcin								1							1
2	Jutrków								1							1
3	Lubczyna								1							1
4	Mirków									1						1
5	Pieczyska	1	3	3	5	4	6	5	10	10	1	4	0	2	3	57
6	Podzamcze	4	3	5	8	15	24	13	14	4	1	6	1	4	6	108
7	Teklinów								1							1
8	Wieruszów	6	18	24	18	19	33	29	33	10	7	22	14	27	20	280
9	Wyszanów	1	2	3	4	4	8	11	11	11	4	8	7	2	9	84
Razem		12	26	35	35	42	71	58	38	36	13	40	22	35	38	

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Wieruszowie.

Analizując ilość zdarzeń, w których brały udział jednostki OSP na przestrzeni ostatnich 7 lat daje się zauważyć wyraźną tendencję rosnącą co przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4. Wyjazdowość jednostek OSP z Gminy Wieruszów w latach 2010-2016

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Wieruszowie.

Podsumowując stan bezpieczeństwa w zakresie realizowanym przez straż pożarną należy stwierdzić wzrost ilości zdarzeń. Dlatego niezbędne jest równoczesne prowadzenie akcji informacyjnych i ostrzegawczych we współpracy z Komendą Powiatową PSP w połączeniu z działaniami służącymi poprawie warunków funkcjonowania jednostek OSP. Tak prowadzone działania z jednej strony przyczynią się do zmniejszenia liczby zdarzeń z drugiej strony lepiej wyposażone jednostki OSP będą w stanie szybciej działać i w większym zakresie ograniczać negatywne skutki zdarzeń.

1.2.3. Profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnieniom.

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii należy do zadań własnych gminy. Realizacja tych zadań prowadzona jest w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii. Finansowanie zadań ujętych w programach odbywa się ze środków wpłacanych do budżetu gminy za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Głównym celem programów jest zapobieganie uzależnieniom oraz problemom wynikającym z alkoholizmu i używania narkotyków. Osiągnięcie celu głównego odbywa się poprzez realizację n/w celów szczegółowych:

- 1) zwiększanie dostępności i skuteczności pomocy dla osób uzależnionych i członków ich rodzin,
- 2) promowanie w środowisku dzieci i młodzieży zdrowego stylu życia bez alkoholu i używek,
- 3) prowadzenie szerokiej profilaktyki wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodziców,

- 4) prowadzenie działalności wychowawczej i informacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i związanych z narkomanią,
- 5) ograniczanie dostępności alkoholu poprzez kontrolę punktów sprzedaży,
- 6) wspieranie działalności organizacji i instytucji działających w sferze przeciwdziałania patologiom społecznym, w tym w szczególności realizujących zadania na rzecz dzieci i młodzieży.

Przedstawione powyżej kierunki działań są zgodne z działaniami zalecanymi przez ustawodawcę. Wynikają także z doświadczeń z dotychczasowej realizacji gminnych programów. Coroczna analiza i ewaluacja prowadzonych działań potwierdza, że działania te były potrzebne i dobrze przyjęte przez mieszkańców. Pozwala również na bieżącą modyfikację działań, dostosowaną do aktualnych problemów w zakresie uzależnień. Istotą działań profilaktycznych jest to, że aby były one skuteczne muszą być prowadzone długofalowo, powtarzalnie, powinny być adekwatne do danej grupy odbiorców i prowadzone przez odpowiednio do tego przygotowane osoby.

Zadania określone w programach są zlecane osobom fizycznym i instytucjom na podstawie umów cywilno-prawnych bądź zlecane organizacjom pozarządowym w formie powierzenia lub wsparcia zadań publicznych w trybie otwartych konkursów ofert na podstawie ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie. Realizatorami programów profilaktycznych w gminie Wieruszów są:

- 1) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 2) SP ZOZ „Miejski Ośrodek Profilaktyki, Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Wieruszowie”,
- 3) Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie,
- 4) Komenda Powiatowa Policji,
- 5) Ośrodek Kuratorski nr 1 przy Sadzie Rejonowym w Wieluniu,
- 6) organizacje pozarządowe.

Tabela 11. Wydatki na realizację programów w latach 2010-2016 ze wskazaniem zakresów działań i ich realizatorów

Realizator	Zakres zadania	Wydatki w poszczególnych latach w zł						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Zakres - pomoc osobom uzależnionym i członkom ich rodzin								
SP ZOZ Miejski Ośrodek Profilaktyki, Terapii Uzależnień i Współuzależnienia	Warsztaty terapeutyczne dla osób uzależnionych i członków ich rodzin	45 000	43 500	42 930	30 000	30 000	30 000	30 000
	Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego	8 800	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Prowadzenie rozmów motywujących do podjęcia leczenia,	21 000	17 330	16 000	15 000	16 000	15 790	9 970

	kierowanie na przymusowe leczenie								
Zakres - działalność profilaktyczna wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodziców w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii w formie warsztatów psychologicznych, lekcji profilaktycznych oraz otwartych spotkań z rodzicami									
SP ZOZ Miejski Ośrodek Profilaktyki, Terapii Uzależnień i Współuzależnienia	Warsztaty psychologiczne i dyżury interwencyjno – wspierające dla młodzieży: spotkania profilaktyczno – edukacyjne dla rodziców, lekcje profilaktyczne	6 891	13 624	10 000	44 300	40 000	44 000	54 000	
Zakres - promowanie aktywnego stylu życia, wolnego od używek poprzez finansowanie i współfinansowanie działalności placówek wsparcia dziennego oraz prowadzenia zajęć profilaktycznych dla dzieci o charakterze opiekuńczo-wychowawczym, kulturalnym i sportowym									
Kluby sportowe/Urząd Miejski	Prowadzenie zajęć profilaktyczno-sportowych	19 000	43 344	43 000	23 960	13 486	8 800	17 000	
Stowarzyszenia/Urząd Miejski/Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna/szkoły podstawowe	Prowadzenie placówek wsparcia dziennego i zajęć wychowawczo-kulturalnych	49 500	46 000	90 000	107200	147 600	152 000	176 400	
Zakres - udzielanie pomocy społecznej osobom uzależnionym i ich rodzinom poprzez organizację prac społecznie użytecznych z wykorzystaniem kontraktu socjalnego									
Urząd Miejski	Organizacja prac społecznie użytecznych	22 500	12 208	20 000	17 500	13 000	8 400	8 932	

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Wieruszowie

Pozostałe działania profilaktyczne skierowane do mieszkańców Gminy Wieruszów to:

- kampanie i debaty lokalne,
- przeprowadzanie okresowych badań skali problemu,
- działania integrujące osoby dotknięte ubóstwem ze środowiskiem lokalnym (zabawy dla dzieci, wspólna praca przy dystrybucji darmowej żywności),
- spektakle teatralne, koncerty i pikniki profilaktyczne,
- rajdy rowerowe,
- zakupy materiałów edukacyjnych.

Tabela 12. Środki finansowe wydatkowane w Gminie Wieruszów na pozostałe działania profilaktyczne w latach 2010-2016

Rok	Wydatkowana kwota (w zł)
2010	41 582
2011	25 760
2012	13 738
2013	27 077
2014	10 835
2015	7 667
2016	21 420

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Wieruszowie

Jak wynika z przedstawionych wyżej danych znaczącą część programów profilaktycznych realizuje założony przez Gminę Wieruszów Miejski Ośrodek Profilaktyki, Terapii Uzależnień i Współzależnienia działający w formie samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Ośrodek ten oprócz działań profilaktycznych i terapeutycznych finansowanych przez Gminę Wieruszów realizuje także działania terapeutyczne dla mieszkańców w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia. Są to świadczenia:

- 1) diagnoza uzależnień i współzależnienia przeprowadzona przez specjalistę psychoterapii uzależnień,
- 2) diagnoza uzależnień i współzależnienia przeprowadzona przez lekarza psychiatrę,
- 3) sesje psychoterapii indywidualnej,
- 4) sesje psychoterapii grupowej,
- 5) porada terapeutyczna prowadzona przez lekarza psychiatrę,
- 6) porada terapeutyczna prowadzona przez instruktora terapii uzależnień.

1.2.4. Realizacja zadań publicznych przez organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy Wieruszów działa obecnie 48 organizacji pozarządowych. Ich ilość i aktywność systematycznie wzrasta na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela 13. Liczba organizacji pozarządowych mających swoją siedzibę i działających na terenie Gminy Wieruszów w latach 2010-2016.

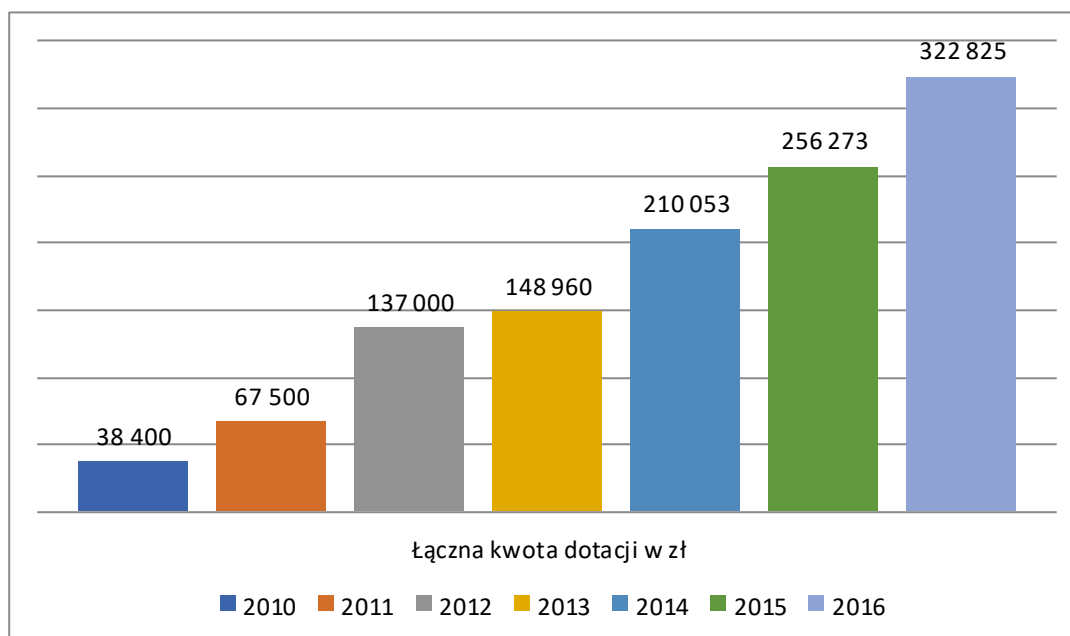
Lata	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba organizacji	35	38	39	42	44	46	48

Źródło: KRS i Rejestry prowadzone przez Starostę Wieruszowskię

Organizacje wykazują dużą aktywność w działalności na rzecz społeczności lokalnej. Z roku na rok w coraz większym zakresie przejmują do realizacji zadania publiczne. Przejmowanie

zadań odbywa się w oparciu o ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie głównie poprzez otwarte konkursy ofert.

Wykres 5. Wysokość dotacji przyznanych organizacjom pozarządowym na realizację zadań publicznych przez Gminę Wieruszów w latach 2010-2016

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Wieruszowie

W Gminie Wieruszów organizacje pozarządowe realizują zadania publiczne w n/w zakresach:

- 1) wspierania i upowszechniania kultury fizycznej,
- 2) nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania,
- 3) wypoczynku dzieci i młodzieży
- 4) kultury, sztuki i ochrony dziedzictwa narodowego,
- 5) działalności na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 6) pomocy społecznej,
- 7) porządku i bezpieczeństwa publicznego

Tabela 14. Wysokość środków przekazanych przez Gminę Wieruszów organizacjom pozarządowym na realizację zadań w latach 2010-2016 w poszczególnych zakresach.

Zakres zadań	Wysokość dotacji przekazanych organizacjom w poszczególnych latach (w zł)							Razem
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej poprzez organizację zajęć i zawodów sportowych	16 500	14 000	63 000	69 000	74 948	78 383	110 000	425 831
Przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym poprzez organizację zajęć	0	18 000	27 000	12 960	0	0	17 000	74 960

profilaktyczno-sportowych								
Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie poprzez prowadzenie świetlic i zajęć wychowawczo-kulturalnych	17 400	32 000	35 000	45 000	71 605	68 860	79 425	349 290
Wypoczynek dzieci i młodzieży poprzez organizację zajęć wakacyjnych w miejscu zamieszkania i obozów wyjazdowych	3 500	3 500	4 000	5 000	12 000	15 000	2 000	45 000
Kultura, sztuka i ochrona dziedzictwa narodowego poprzez organizację nauki gry na instrumentach i imprez kulturalnych	0	0	6 000	11 000	48 500	69 000	109 900	244 400
Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez organizację imprezy sportowej dla osób niepełnosprawnych	1 000	0	2 000	3 000	3 000	4 000	4 500	17 500
Pomoc społeczna poprzez prowadzenie punktu wydawania żywności	0	0	0	3 000	0	6 000	0	9 000
Porządek i bezpieczeństwo publiczne poprzez organizację imprezy promującej bezpieczeństwo na drodze	0	0	0	0	0	14 890	0	14 890
Razem	38 400	67 500	137 000	148 960	210 053	256 133	322 825	1 180 871

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Wieruszowie

Z zestawienia powyższego wynika, że w Gminie Wieruszów organizacje najprężniej działają w sferze kultury fizycznej i sportu oraz edukacyjnej opiece wychowawczej.

Niezależnie od zadań zleczanych w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Gmina Wieruszów przy współpracy z jednostkami OSP realizuje zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego i ochrony przeciwpożarowej. Zadania te finansowane są na podstawie ustawy o ochronie przeciwpożarowej.

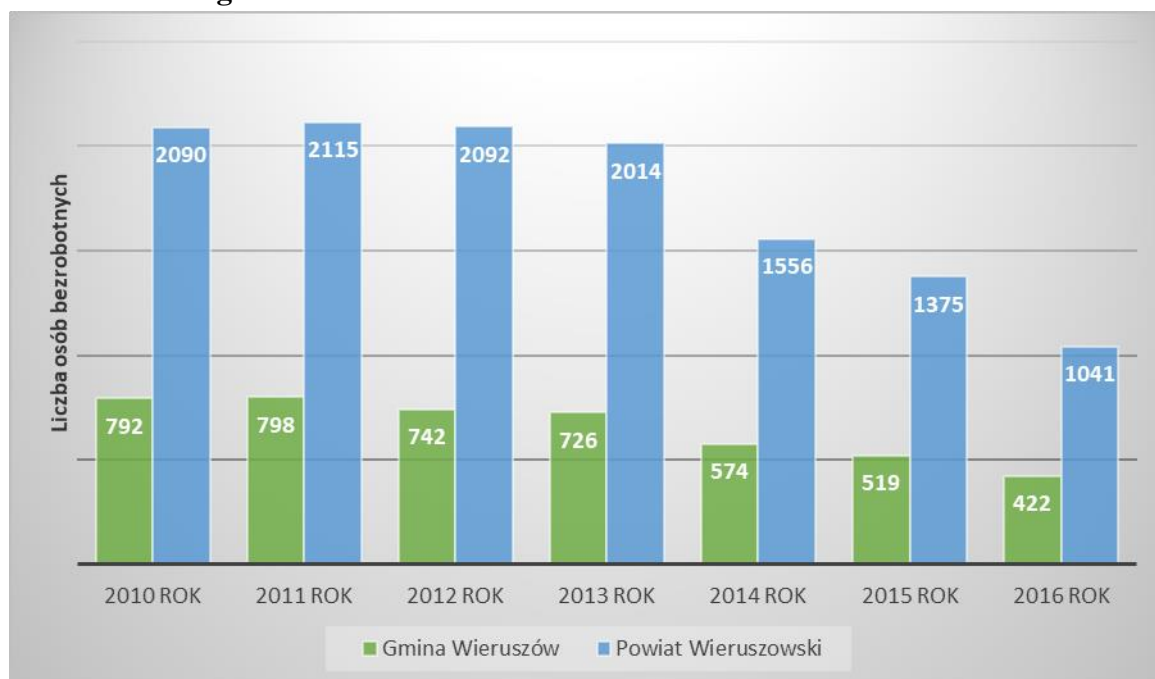
Przedstawione powyżej informacje wskazują, że aktywność społeczna budowana na bazie organizacji pozarządowych to dobry kierunek do jeszcze lepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców Gminy Wieruszów. Jednakże, bazując na dotychczasowych doświadczeniach we współpracy z organizacjami pozarządowymi, należy stwierdzić, że wspólną cechą większości z nich jest brak profesjonalizacji działań, współpracy i wymiany doświadczeń, a także problemy w angażowaniu nowych osób i w nowe przedsięwzięcia. Bariera prawno-administracyjna i brak podmiotów wspomagających merytorycznie funkcjonowanie organizacji skutecznie powstrzymują zapał działaczy do podejmowania się nowych wyzwań. Dlatego też dla utrzymania aktywności społecznej członków tych organizacji wydaje się koniecznym zapewnienie im wsparcia instytucjonalnego umożliwiającego im zdobycie wiedzy i umiejętności w zakresie funkcjonowania, zarządzania, pozyskiwania środków zewnętrznych, współpracy z administracją oraz rozwoju wolontariatu w ramach ich struktur.

1.2.5. Bezrobocie

Brak zatrudnienia albo wykonywania pracy zarobkowej, zwłaszcza w dłuższej perspektywie czasowej może być nie tylko przyczyną problemów na płaszczyźnie ekonomicznej, ale także prowadzić do szeregu negatywnych zjawisk skutkujących degradacją społeczną. Do tego typu zjawisk można zaliczyć utrwalanie negatywnych wzorców postaw społecznych takich jak: bierność, beczynność, bezradność i dziedziczenie ich przez następne pokolenia. Brak pracy może prowadzić też do wzrostu przestępczości albo rodzić inne negatywne czy patologiczne zachowania jak niewywiązywanie się z obowiązków rodzicielskich, zaniedbania edukacji dzieci.

Liczba osób w wieku produkcyjnym w Gminie Wieruszów w 2016 roku wynosiła 4 923 osoby tj. 34,11% ogółu ludności gminy (*źródło: Dane GUS – Bank Danych Lokalnych*). Bezrobocie zarówno w Gminie Wieruszów, jak i w całym powiecie wieruszowskim w latach 2010-2016 wykazuje tendencję spadkową. Jednakże analizując spadek bezrobocia daje się zauważyć że w Gminie Wieruszów postępuje on wolniej niż w powiecie wieruszowskim. Spadek bezrobocia w gminie, w porównaniu do najwyższego poziomu w 2011, nastąpił o 47,12% podczas gdy w powiecie wieruszowskim o 50,78%

Wykres 6. Poziom bezrobocia w Gminie Wieruszów w latach 2010-2016 na tle powiatu Wieruszowskiego

Źródło: Dane GUS – Bank Danych Lokalnych, Powiatowy Urząd Pracy w Wieruszowie

Wśród ogółu osób bezrobotnych zarówno w gminie Wieruszów jak i w powiecie wieruszowskim większość stanowią kobiety. Szczegółowe dane dot. bezrobocia wg. kryterium płci przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15: Poziom bezrobocie w latach 2010-2016 wg. kryterium płci

	Liczba bezrobotnych ogółem	Bezrobotni mężczyźni		Bezrobotne kobiety	
		Liczba osób	%ogółu bezrobotnych	Liczba osób	% ogółu bezrobotnych
Na dzień 31.12.2010 rok					
gmina Wieruszów	792	359	45,33	433	54,67
powiat wieruszowski	2 090	991	47,42	1 099	52,58
Na dzień 31.12.2011 rok					
gmina Wieruszów	798	341	42,73	457	57,27
powiat wieruszowski	2 115	971	45,91	1 144	54,09
Na dzień 31.12.2012 rok					
gmina Wieruszów	742	310	41,78	432	58,22
powiat wieruszowski	2 092	960	45,89	1 132	54,11
Na dzień 31.12.2013 rok					
gmina Wieruszów	726	311	42,84	415	57,16
powiat wieruszowski	2 014	937	46,52	1 077	53,48
Na dzień 31.12.2014 rok					
gmina Wieruszów	574	252	43,90	322	56,10
powiat wieruszowski	1 556	749	48,14	807	51,86
Na dzień 31.12.2015 rok					
gmina Wieruszów	519	223	42,97	296	57,03
powiat wieruszowski	1 375	668	48,58	707	51,42
Na dzień 31.12.2016 rok					
gmina Wieruszów	422	183	43,36	239	56,64
powiat wieruszowski	1 041	511	48,81	530	51,19

Źródło: Dane GUS – Bank Danych Lokalnych, Powiatowy Urząd Pracy w Wieruszowie

W strukturze zarejestrowanych w gminie osób bezrobotnych według wieku największą grupę na koniec grudnia 2016r. stanowiły osoby w wieku 25-34 lata - 131 osób tj. 31,04% ogółu bezrobotnych i 18-24 lata – 59 osób tj. 13,98% ogółu bezrobotnych.

Szczegółowe dane dot. bezrobocia w Gminie Wieruszów i powiecie wieruszowskim wg. kryterium wieku przedstawia poniższa tabela

Tabela 16: Bezrobotni w latach 2010-2016 wg. kryterium wieku.

	Wiek osób bezrobotnych					
	18-24	25-34	35-44	45-54	55-59	60 lat i więcej
Na dzień 31.12.2010r						
gmina Wieruszów	178	237	144	153	60	20
powiat wieruszowski	583	582	329	383	171	42
Na dzień 31.12.2011r.						
gmina Wieruszów	180	232	138	150	66	32
powiat wieruszowski	559	585	352	370	184	65
Na dzień 31.12.2012r						
gmina Wieruszów	155	206	146	136	73	26
powiat wieruszowski	538	845	364	333	197	58
Na dzień 31.12.2013r.						
gmina Wieruszów	147	206	136	122	87	28
powiat wieruszowski	505	552	336	319	230	72
Na dzień 31.12.2014r.						
gmina Wieruszów	95	170	121	94	66	28
powiat wieruszowski	357	436	283	236	163	81
Na dzień 31.12.2015r.						
gmina Wieruszów	113	146	101	68	58	33
powiat wieruszowski	334	370	236	190	157	88

Na dzień 31.12.2016r.						
gmina Wieruszów	59	131	77	60	60	35
powiat wieruszowski	191	287	181	149	138	95

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wieruszowie

Analiza aktywności zawodowej ludności Gminy Wieruszów wg kryterium wykształcenia pokazuje, że wśród osób bezrobotnych dominują osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Na koniec grudnia 2016r. osoby te stanowiły 33,41% ogółu bezrobotnych (tj. 141 osób). Z kolei najmniej liczną grupę bezrobotnych bo (40 osób) – 9,48 % ogółu bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym. Poniżej zamieszczona tabela przedstawia zmiany, jakie zachodziły na przestrzeni ostatnich 7 lat w zakresie bezrobocia wg. kryterium wykształcenia.

Tabela 17. Bezrobotni w Gminie Wieruszów w latach 2010-2016 wg. kryterium wykształcenia.

Poziom wykształcenia	Liczba bezrobotnych wg. stanu na dzień 31 grudnia						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wyższe	84	85	87	88	73	67	55
Policealne i średnie zawodowe	159	161	184	175	128	109	98
Średnie ogólnokształcące	97	83	68	73	58	54	40
Zasadnicze zawodowe	271	274	253	249	183	180	141
Gimnazjalne i poniżej	181	195	150	141	132	109	88
Razem	792	798	742	726	574	519	422

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wieruszowie

Wraz z ogólnym spadkiem bezrobocia w Gminie Wieruszów spada również liczba osób długotrwale bezrobotnych jednakże spadek w tej grupie jest najmniejszy, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Bezrobotni w gminie Wieruszów w latach 2010-2016 wg. czasu pozostawania bez pracy.

Stan na dzień	Bezrobotni wg. czasu pozostawania bez pracy					
	do 1 m-ca	1-3 m-cy	3-6 m-cy	6-12 m-cy	12-24 m-cy	pow.24 m-cy
31.12.2010r	80	188	144	141	128	111
31.12.2011r.	62	175	143	163	130	125
31.12.2012r.	76	175	126	127	119	119

str. 27

31.12.2013r.	56	138	126	133	133	140
31.12.2014r.	66	120	82	79	80	147
31.12.2015r.	72	127	83	79	56	102
31.12.2016r.	48	87	85	53	61	88

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wieruszowie

Długotrwałe bezrobocie jest istotnym problemem rozwojowym Gminy Wieruszów zwłaszcza w grupie powyżej 40-go roku życia. Zjawisko to występuje w przeważającej mierze w mieście. Na 198 osób długotrwałe bezrobotnych 137 osób zamieszkuje w mieście a tylko 61 osób na wsi.

Tabela 19. Liczba osób w Gminie Wieruszów zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba osób długotrwałe bezrobotnych	391	370	367	393	321	243	198
Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym	181	195	150	141	132	109	88

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wieruszowie

Zjawisko długotrwałego bezrobocia w mieście skupia się w kilku małych obszarach. Do obszarów najbardziej zagrożonych wykluczeniem z tego powodu należy zaliczyć ulice: Fabryczna, Warszawska, Osiedle Warszawska i ul Kępińska.

Na obszarze tym łącznie zamieszkuje 115 bezrobotnych w tym:

- a) długotrwałe bezrobotnych (zarejestrowanych przez okres dłuższy niż 12 miesięcy) – 55 osób,
- b) osoby bezrobotne z wykształceniem gimnazjalnym i niższym – 16 osób.

1.2.6. Pomoc społeczna i niepełnosprawność

Na terenie Wieruszowa działa Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie, który realizuje zadania własne i zlecone z zakresu:

- pomocy społecznej;
- przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
- dodatku mieszkaniowego i dodatku energetycznego;

- stypendiów i zasiłków szkolnych;
- świadczeń rodzinnych;
- świadczeń opiekuńczych;
- funduszu alimentacyjnego oraz postępowań wobec dłużników alimentacyjnych;
- programu Rodzina 500+.

W ramach realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z obowiązków ustawowych oraz realizacji projektów i programów Miejsko–Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie aktywnie współpracuje z różnymi instytucjami i organizacjami działającymi w tym obszarze. Współpraca ta polega na działaniach interdyscyplinarnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspierania rodzin, osób niepełnosprawnych i innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tabela 20: Liczba rodzin objętych pomocą materialną i socjalną w latach 2010-2015

ROK	Liczba osób	Liczba rodzin
2010	634	390
2011	652	392
2012	640	395
2013	658	377
2014	655	365
2015	621	353

Źródło: Sprawozdanie Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie

Ogólna liczba beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2010-2015 pozostaje na tym samym poziomie.

Populacja rodzin korzystających z pomocy społecznej jest zróżnicowana. Różnorodność dotyczy zarówno struktury wiekowej beneficjentów, liczebności gospodarstw domowych, typów rodzin oraz obszarów problemowych, określonych mianem dysfunkcji rodzin. Liczba osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej stanowi 4,35% ogółu mieszkańców Gminy Wieruszów

Tabela 21. Typy rodzin objętych pomocą społeczną.

Powód trudnej sytuacji życiowej		Rok					
		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rodziny ogółem		390	392	395	377	365	353
o liczbie osób w rodzinie	1	120	116	120	114	108	115
	2	52	47	51	58	57	49
	3	55	66	54	49	44	46
	4	77	77	76	76	74	70

	5	52	50	55	49	56	49
	6 i więcej	34	34	33	31	26	24
Rodziny z dziećmi ogółem		215	226	217	215	211	197
Rodziny niepełne ogółem		66	61	55	69	78	77
Rodziny emerytów		65	53	61	62	48	46
Pozostałe osoby i rodziny		44	52	62	31	28	33

Źródło: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie

Dane z powyższej tabeli wskazują, że gospodarstwa 1, 4 i 5-osobowe są najbardziej narażone na ryzyko trudności życiowych, których samodzielnie nie są w stanie pokonać, co decyduje o konieczności wejścia w system pomocy społecznej.

Rodzaj gospodarstwa domowego nie jest jedynym czynnikiem ryzyka socjalnego. Wśród rodzin objętych pomocą społeczną znaczącą pozycję w omawianych latach zajmują rodziny z dziećmi.

Tabela 22. Powody przyznania pomocy w latach 2010- 2015

Powód trudnej sytuacji życiowej						
ROK	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ubóstwo	277	271	251	245	232	234
Bezdomność	4	1	4	3	3	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	133	148	129	126	125	117
Bezrobocie	244	254	253	236	211	198
niepełnosprawność	114	108	126	116	104	106
Długotrwała lub ciężka choroba	187	172	194	185	172	184
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego w tym :	69	67	64	77	87	92
a) rodziny niepełne	57	58	52	59	69	68
b) rodziny wielodzietne	16	15	14	17	23	28
Przemoc w rodzinie	46	8	28	13	9	3
alkoholizm	49	43	44	34	29	33
Trudności w przyswojeniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	11	7	13	8	9	10
Zdarzenia losowe	4	13	2	2	2	1

Źródło: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie

Z przedstawionych danych wynika, że najpoważniejszą trudnością życiową klientów pomocy społecznej jest **ubóstwo**, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Czynnikiem istotnie decydującym o sytuacji materialnej osób i rodzin jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem dotknięte są przede wszystkim osoby i rodziny o niskich kwalifikacjach zawodowych, długotrwale bezrobotne, jak również osoby nie posiadające stałego źródła dochodu pracujące w niepełnym wymiarze czasu pracy lub dorywczo. Wzrost kosztów utrzymania i niskie dochody własne są głównymi przyczynami zgłaszania się o pomoc finansową.

Kolejnym ważnym obszarem problemowym jest **bezrobocie**, dotyczące zwłaszcza osoby z wykształceniem zawodowym i gimnazjalnym. Osoby bezrobotne uzyskują pomoc finansową w Miejsko – Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej i są motywowane w kierunku podwyższania kwalifikacji zawodowych, jak również w kierunku zdobywania umiejętności poruszania się na rynku pracy w celu znalezienia zatrudnienia. Innym istotnym czynnikiem korzystania z pomocy społecznej jest również długotrwała choroba, ochrona macierzyństwa oraz niepełnosprawność.

Świadczenia rodzinne są ważnym instrumentem polityki rodzinnej państwa, za pośrednictwem którego wspiera ono materialnie rodziny z dziećmi na utrzymaniu. Poszczególne świadczenia mają różny charakter. W większości wypłacane są na czas określony, ale również jednorazowo czy też raz w ciągu danego okresu.

Tabela 23. Realizacja wniosków o świadczenia rodzinne

ROK	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Wniosek o zasiłek rodzinny	1442	1294	1164	1082	899	794
Wniosek o zasiłek pielęgnacyjny	228	50	112	63	68	61
Wniosek o świadczenie pielęgnacyjne	21	14	70	15	25	20
Wniosek o jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka	175	155	121	109	139	108
RAZEM	1766	1513	1467	1254	1131	985

Źródło: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie

Z przedstawionych danych wynika, że zauważa się tendencję znacznego spadku wnioskowanych świadczeń. Powodem tego jest mały przyrost naturalny, emigracja rodzin, niedostateczna polityka prorodzinna państwa oraz polepszająca się sytuacja materialna rodzin. Od kwietnia 2016 w celu poprawy sytuacji rodzin najuboższych wszedł w życie rządowy program Rodzina 500+ stanowiący systemowe wsparcie polskich rodzin.

Jak wskazują dane uzyskane z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieruszowie wypłata świadczenia Rodzina 500+ ma wpływ na zmniejszenie się ogółu wypłacanych świadczeń .

Pomoc społeczna stanowi w większości przypadków ostatnie ogniwo wsparcia publicznego. Trafiające tutaj rodziny zwykle przeszły już ścieżkę możliwości uzyskania pomocy z innych instytucji. Świadczenia, dostępne w systemie pomocy społecznej, mają za cel przede wszystkim udzielenie pomocy w rozwiązaniu trudnej sytuacji, która powinna być tylko stanem przejściowym. Zdarza się jednak, że część osób korzystających z pomocy popada w stan bierności, często przybierającej charakter roszczeń do nieograniczonej pomocy publicznej ograniczając tym samym własną aktywność do minimum.

Niepełnosprawność jest tą przyczyną korzystania z pomocy społecznej, która w latach 2010-2015, w przeciwieństwie do wykazujących tendencję spadkową ubóstwa czy bezrobocia (tabela 22), pozostawała na zbliżonym poziomie. Wzrost gospodarczy przyczynił się do spadku bezrobocia i co za tym idzie także ubóstwa, jednakże nie objął osób niepełnosprawnych. Powodem takiego stanu rzeczy są istniejące w zakładach pracy bariery architektoniczne, jak również uprzedzenia pracodawców, że zatrudnienie osób niepełnosprawnych niesie za sobą więcej problemów niż korzyści. Te problemy widziane oczami pracodawców to konieczność dostosowania stanowiska pracy, niewydajność osób niepełnosprawnych, częstsza zachorowalność i niskie kwalifikacje. Opisana w następnym rozdziale edukacja osób niepełnosprawnych kończy się bowiem najczęściej na gimnazjum lub zasadniczej szkole zawodowej. Uzyskanie średniego lub wyższego wykształcenia wiąże się już z koniecznością wyjazdu do oddalonych o kilkadziesiąt kilometrów ośrodków wielkomiejskich, co dla wielu osób niepełnosprawnych jest barierą nie do pokonania. W tej sytuacji niezwykle ważną rolę w poprawie warunków funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczeństwie odgrywają działające w Gminie Wieruszów organizacje społeczne: Oddział Miejski Towarzystwa Przyjaciół Dzieci oraz Stowarzyszenie Integracyjne Klub Otwartych Serc. Realizowane przez nich projekty zaczynają się od wsparcia rehabilitacyjnego dla dzieci objętych obowiązkiem szkolnym, poprzez warsztaty terapii zajęciowej stwarzające możliwość pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia aż po utworzenie w 2014 roku zakładu aktywności zawodowej (ZAZ).

Analizując działania na rzecz osób niepełnosprawnych w Gminie Wieruszów należy stwierdzić, że są one prowadzone, w mniejszym lub większym stopniu, prawie we wszystkich placówkach oświatowych. Wiodącą rolę odgrywa tutaj, mieszczące się w jednym budynku, Szkoła Podstawowa nr 2 i Gimnazjum nr 2 w Wieruszowie (ul. Teklinowska 27), gdzie łącznie pobiera naukę 23 dzieci niepełnosprawnych. Drugą placówką aktywnie włączającą się w edukację dzieci niepełnosprawnych jest Szkoła Podstawowa nr 1 w Wieruszowie (ul. Fabryczna 1), w której uczy się 18 dzieci posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Po zakończonej edukacji miejscami skupiającymi osoby niepełnosprawne są Warsztaty Terapii Zajęciowej w Wieruszowie (ul. Sportowa 7), w których rehabilitację społeczną i zawodową przechodzi 50 uczestników oraz Zakład Aktywności Zawodowej w Wieruszowie (ul. Marianów 7) zatrudniający 42 pracowników. We wszystkich w/w placówkach niepełnosprawni mają stworzoną możliwość spędzania wolnego czasu.

Organizowane są tam dla nich zajęcia rehabilitacyjne oraz rozwijające zainteresowania. Niezwykle ważnym elementem działań na rzecz osób niepełnosprawnych są również spotkania i imprezy integracyjne organizowane w placówkach prowadzonych przez TPD i SI KOS. Stworzona, dzięki takim działaniom, możliwość wzajemnego poznania się sprzyja zastąpieniu uczucia litości kierowanego do osób niepełnosprawnych uczuciem wzajemnego szacunku, uczciwości i akceptacji. Poniżej zamieszczona tabela nr 24 przedstawia informację o placówkach realizujących zadania na rzecz osób niepełnosprawnych i liczbie osób niepełnosprawnych korzystających z usług tych placówek.

Tabela nr 24. Zestawienie placówek realizujących zadania na rzecz osób niepełnosprawnych w Gminie Wieruszów (dane na dzień 1 września 2017r.)

Nazwa placówki	Adres placówki	Liczba osób niepełnosprawnych
Publiczne Przedszkole Samorządowe nr 1 w Wieruszowie	ul. Dąbrowskiego 16 98-400 Wieruszów	4
Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Zielony Listek”	ul. Waryńskiego 35a 98-400 Wieruszów	1
Szkoła Podstawowa nr 1 w Wieruszowie	ul. Fabryczna 1 98-400 Wieruszów	18
Szkoła Podstawowa nr 3 w Wieruszowie	ul. Warszawska 123a 98-400 Wieruszów	9
Szkoła Podstawowa w Pieczyskach	Pieczyska 60 98-400 Wieruszów	2
Szkoła Podstawowa w Wyszanie	ul. Szkolna 3 w Wyszanie 98-400 Wieruszów	5
Szkoła Podstawowa nr 2 w Wieruszowie	ul. Teklinowska 27 98-400 Wieruszów	16
Gimnazjum nr 2 w Wieruszowie	ul. Teklinowska 27 98-400 Wieruszów	7
Warsztaty Terapii Zajęciowej w Wieruszowie	ul. Sportowa 7 98-400 Wieruszów	50
Zakład Aktywności Zawodowej w Wieruszowie	ul. Marianów 7 98-400 Wieruszów	42

Źródło: SIO oraz dane SI KOS i TPD Oddział Miejski w Wieruszowie

Prowadzone przez placówki oświatowe i organizacje społeczne działania na rzecz osób niepełnosprawnych nie wyczerpują jednak potrzeb w tym zakresie. Placówki oświatowe wymagają likwidacji barier architektonicznych w budynkach i doposażenia w środki dydaktyczne uwzględniające potrzeby kształcenia osób niepełnosprawnych. Z kolei lista oczekujących na przyjęcie do warsztatów i ZAZ-u (ok. 50os.- źródło: dane SI KOS) jest najlepszym dowodem na to, że osoby niepełnosprawne chcą funkcjonować w społeczeństwie

na równi z osobami sprawnymi. Chcą uczyć się, pracować i zarabiać pieniądze. Dobrym uzupełnieniem działań stowarzyszeń powinna być możliwość zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Konieczne jest tutaj prowadzenie akcji uświadamiającej pracodawców, że osoba niepełnosprawna nie jest przysłowiową „kulą u nogi” ale może okazać się doskonałym pracownikiem. Uzyskanie zatrudnienia przez osobę niepełnosprawną i poczucie niezależności finansowej powoduje bowiem, że docenia ona taką szansę dużo bardziej niż inni i angażuje się bardziej w pracę oraz w życie firmy.

1.2.7. Oświata

Gmina Wieruszów jest organem prowadzącym dla niżej wymienionych placówek oświatowych:

- 1) Szkoły Podstawowej Nr 1 im. Janusza Korczaka w Wieruszowie prowadzącej edukację dzieci i młodzieży w dwóch budynkach. W budynku głównym przy ulicy Fabrycznej 1 uczą się klasy od I do VI, w budynku w Cieszęcinie realizowane są zajęcia dla dzieci w oddziałach przedszkolnych;
- 2) Szkoły Podstawowej nr 2 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Wieruszowie ul. Teklinowska 27 realizującego zajęcia edukacyjne w 3 budynkach. W budynku głównym Zespołu przy ulicy Teklinowskiej 27 prowadzona jest edukacja w oddziałach przedszkolnych, klasach I – VI, gimnazjum oraz zespołach edukacyjno - terapeutycznych utworzonych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. W budynkach w Kuźnicy Skakawskiej i Mirkowie prowadzone są punkty przedszkolne;
- 3) Szkoły Podstawowej nr 3 w Wieruszowie im. Jana Pawła II przy ul. Warszawskiej 123a;
- 4) Szkoły Podstawowej w Teklinowie;
- 5) Szkoły Podstawowej w Wyszanie;
- 6) Szkoły Podstawowej w Pieczyskach;
- 7) Przedszkola Samorządowego Nr 1 w Wieruszowie ul. Dąbrowskiego;
- 8) Przedszkola Samorządowego nr 3 w Wieruszowie ul. Fabryczna.

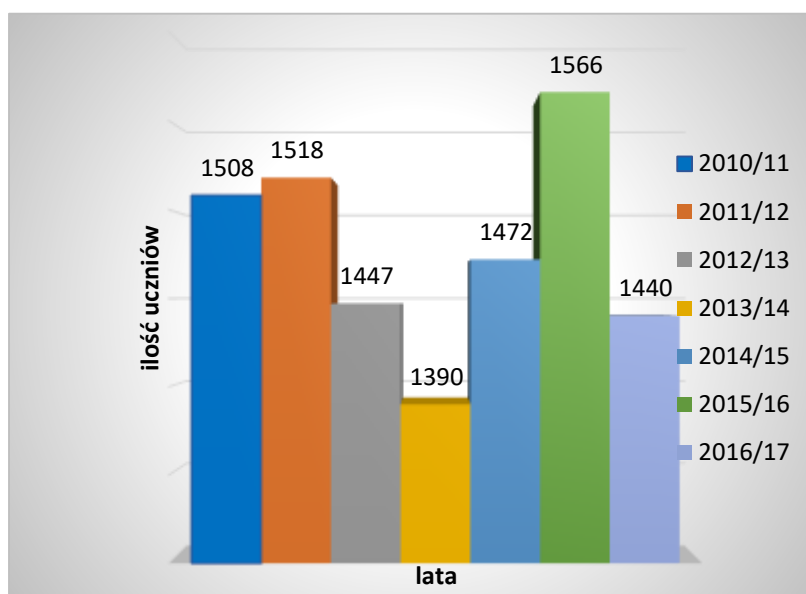
Tabela 25. Liczba uczniów w placówkach oświatowych

Rok szkolny	2010 /2011	2011 /2012	2012 /2013	2013 /2014	2014 /2015	2015 /2016	2016 /2017
Szkoła Podstawowa nr 1	559	555	522	520	579	653	572
Szkoła Podstawowa nr 2	174	174	183	179	189	206	193
SP Wyszanie	97	106	89	84	89	90	71
SP Pieczyńska	61	59	64	69	75	84	79
SP Teklinów	49	46	46	42	50	56	50
SP Cieszęcin	40	35	-	-	-	-	-

Gimnazjum Nr 1	367	367	352	320	323	300	295
Gimnazjum Nr 2 w Zespole Szkół Nr 2	201	211	191	176	167	177	180
RAZEM	1.508	1.518	1.447	1390	1472	1566	1440

Źródło: sprawozdania Systemu Informacji Oświatowej

Wykres 7. Łączna liczba uczniów w szkołach Gminy Wieruszów w latach 2010-2016

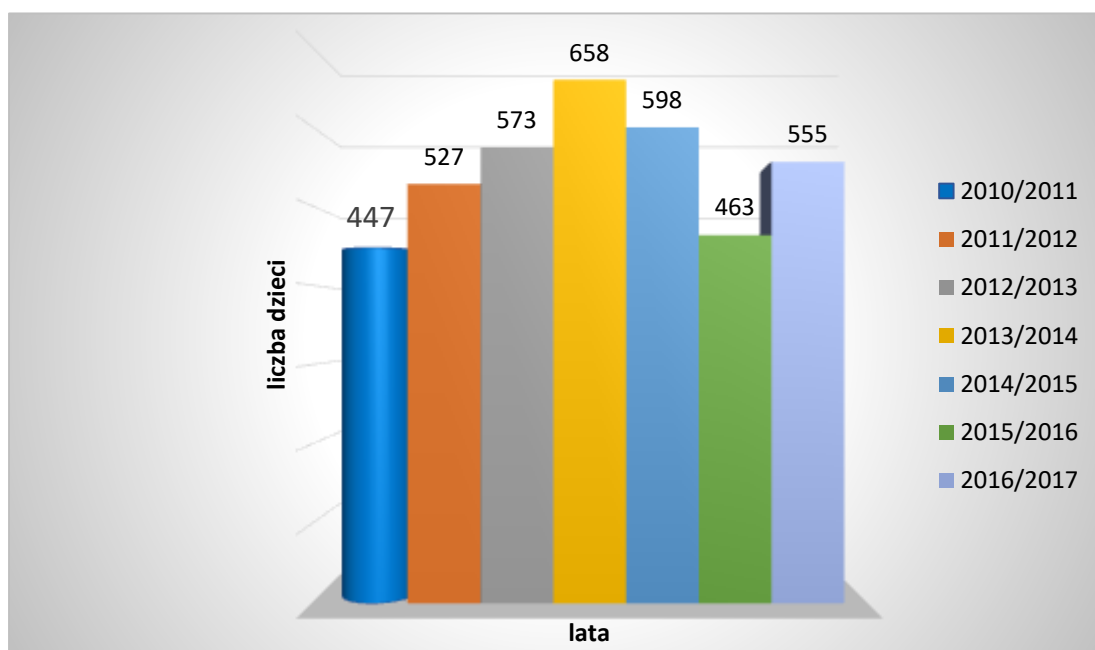

Źródło: System Informacji Oświatowej

Analiza demograficzna urodzeń dzieci w Gminie Wieruszów wskazuje, iż liczba urodzeń będzie miała istotny wpływ na realizację zadań edukacyjnych w placówkach oświatowych. Zmniejszanie się ilości uczniów, szczególnie w obrębie miasta, wymagać będzie rozważenia wprowadzenia zmian w zakresie sieci szkolnej. Już w okresie najbliższych 6 lat liczba uczniów w całej gminie zmniejszy się w porównaniu z rokiem szkolnym 2016/2017 o 400 uczniów. Będzie to skutkowało niewątpliwie zmniejszeniem nakładów na edukację i w dalszej konsekwencji zmniejszeniem liczby zatrudnionych nauczycieli.

Należy zwrócić uwagę, że tendencja zwyklowa dotyczyć będzie szkół wiejskich, w których liczba uczniów będzie systematycznie wzrastać natomiast drastycznie spadnie liczba dzieci w placówkach miejskich. Obecnie w szkołach miejskich uczy się 1240 uczniów. W okresie najbliższych 6 lat w wyniku zmian systemowych tj. utworzenia 8 – letnich szkół podstawowych i likwidacji gimnazjów – liczba uczniów w szkołach miejskich spadnie do 750 uczniów.

Wykres 8. Liczba wychowanków w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych

Źródło: sprawozdania Systemu Informacji Oświatowej

W zakresie wychowania przedszkolnego uwagę zwraca systematyczny wzrost liczby dzieci w przedszkolach od roku szkolnego 2010/2011. W ciągu 3 lat liczba dzieci wzrosła o ponad 200 wychowanków. Rok 2015/2016 zaznaczył się spadkiem ilości wychowanków. Wynikało to z wprowadzenia obowiązku szkolnego dla dzieci 6 – letnich. Zmiana ustawy i powrót do obowiązku szkolnego dzieci 7 – letnich zaowocowała ponownym wzrostem liczby dzieci w przedszkolach.

Na rozwój edukacji przedszkolnej w Gminie Wieruszów wpływ miało:

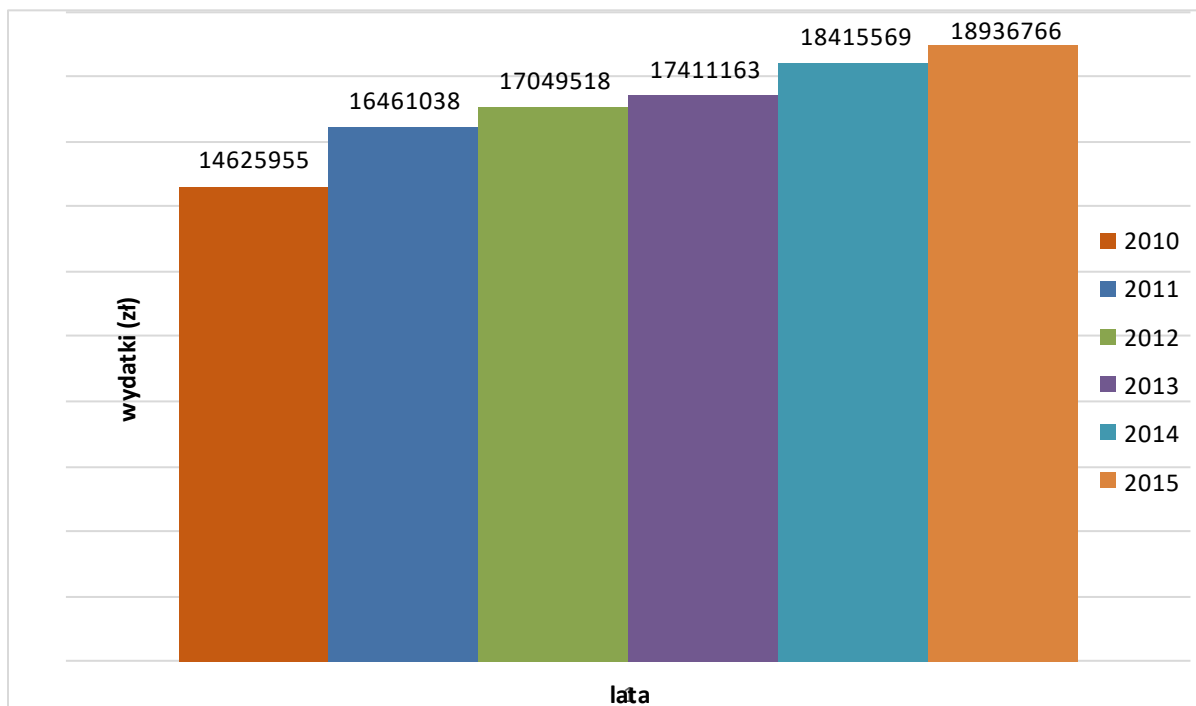
- 1) utworzenie oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych (dzieci 3- 4 letnie oraz 5- 6 letnie);
- 2) utworzenie dodatkowych form wychowania przedszkolnego w postaci punktu przedszkolnego w Mirkowie i Kuźnicy Skakawskiej;
- 3) powstanie na terenie Wieruszowa Niepublicznego Przedszkola „Mali Odkrywcy” oraz dwóch niepublicznych punktów przedszkolnych.

Równocześnie należy mieć na uwadze, iż zmniejszająca się ilość urodzonych dzieci będzie skutkowałą zmniejszeniem się potrzeb w zakresie edukacji przedszkolnej w najbliższych latach. Zgodnie z analizą urodzeń już w roku szkolnym 2018/2019 gmina będzie dysponowała większą ilością miejsc w przedszkolach niż rzeczywiste potrzeby.

Drugim ważnym aspektem dotyczącym działań edukacyjnych są zmiany, jakie zostaną wprowadzone od dnia 1 września 2017 roku. Szkoły podstawowe staną się szkołami 8-klasowymi, natomiast gimnazja w okresie najbliższych 3 lat przestaną funkcjonować.

Corocznie ok. 50% wydatków z budżetu Gminy Wieruszów przeznacza się na zadania oświatowe. Wysokość środków przeznaczanych na ten cel przedstawia poniższy wykres.

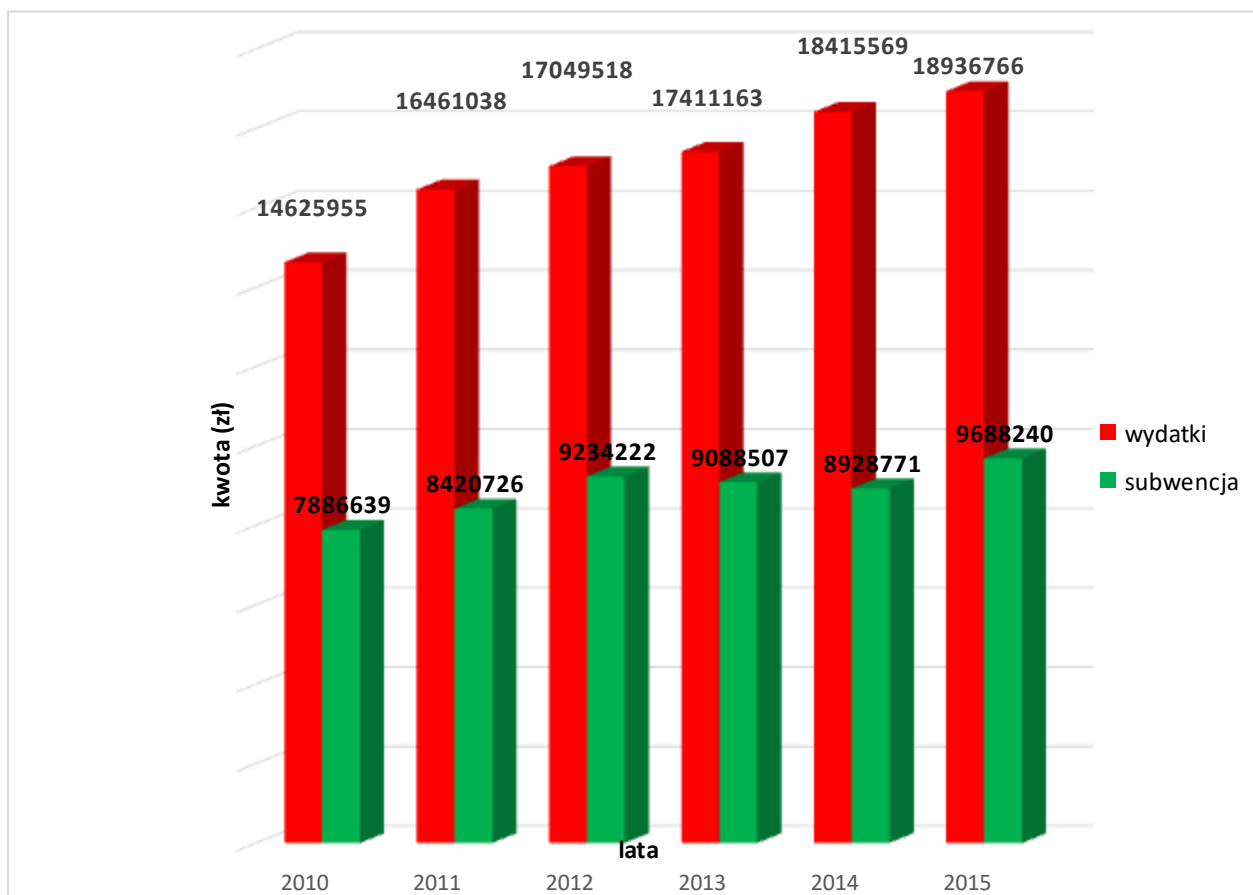
Wykres 9. Wydatki Gminy Wieruszów na oświatę w latach 2010-2015

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Wieruszowie.

Z przedstawionych danych wynika, że od roku 2010 roku wydatki na oświatę systematycznie wzrastają. Większość środków przekazywanych na zadania oświatowe pokrywa koszty wynagrodzeń nauczycieli, niemniej jednak gmina corocznie przekazuje środki na poprawę bazy lokalowej.

Wykres 10. Wydatki na oświatę a subwencja oświatowa w latach 2010-2015

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Wieruszowie.

W latach 2010-2015 zrealizowano między innymi:

- modernizację placu zabaw przy Przedszkolu Nr 1 w Wieruszowie,
- remont Szkoły Podstawowej w Pieczyskach,
- modernizację szatni w Zespole Szkół Nr 2 w Wieruszowie,
- modernizację Szkoły Podstawowej Nr 1 w Wieruszowie.
- budowę kompleksu boisk przy Gimnazjum Nr 1 w Wieruszowie
- utworzono ogródki dydaktyczne w Teklinowie i Szkole Podstawowej Nr 1 w Wieruszowie ,

W 2016 r. wybudowano Żłobek Miejski w Wieruszowie, współfinansowany w ramach programu MALUCH , w którym zapewnione zostało 48 miejsc opieki dla dzieci do 3 lat.

Powyższe działania podniosły niewątpliwie warunki nauczania i wychowania w placówkach oświatowych dostosowując je do warunków sanitarnych a jednocześnie podnosząc standard obiektów oświatowych.

Wyniki nauczania

Poprawa infrastruktury oświatowej nie idzie w parze z poprawą wyników w nauce. Poniżej zamieszczone tabele przedstawiają wyniki egzaminów na zakończenie szkół podstawowych i gimnazjów w szkołach gminnych na tle województwa i kraju.

Tabela 26. Zestawienie średnich wyników w % z egzaminu gimnazjalnego w szkołach gminnych na tle województwa i kraju w latach 2015- 2016 r. oraz numery stanin

Przedmiot	Gimnazjum nr 1		Gimnazjum nr 2		województwo łódzkie		Polska	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
J. polski	68 (7)	70 (6)	58 (4)	64 (4)	63	69	62	69
Historia i WOS	63 (5)	56 (5)	61 (4)	52 (4)	64	56	64	56
Matematyka	49 (6)	50 (6)	44 (4)	40 (4)	48	49	48	49
Przedmioty przyrodnicze	54 (7)	53 (6)	44 (4)	44 (3)	50	52	50	51
J. angielski (PP)	67 (6)	61 (5)	47 (2)	47 (3)	66	64	67	64
J. angielski (PR)	57	47	58	42	55	50	57	57
J. niemiecki (PP)	51 (4)	70 (7)	-	48 (4)				
J. niemiecki (PR)		-						

W nawiasach zostały umiejscowione wyniki szkół w staninie krajowej. Wyjaśnienie stanin: 1- wynik najniższy, 2 -wynik bardzo niski, 3- wynik niski , 4- wynik niżej średni, 5- wynik średni, 6 wynik wyżej średni, 7 – wynik wysoki, 8 – wynik bardzo wysoki, 9 – wynik najwyższy.

Źródło: dane OKE w Łodzi

Tabela 27: Zestawienie średnich wyników % uzyskanych punktów ze sprawdzianu klas VI szkół podstawowych na tle województwa i kraju w latach 2015- 2016 r.

Przedmiot	Język Polski		Matematyka		Język angielski	
	2015 rok	2016 rok	2015rok	2016 rok	2015 rok	2016 rok
Wynik krajowy	73	71	61	54	78	71
Wynik wojewódzki	73	70	60	54	77	71
Szkoła Podstawowa Nr 1	69,37	69	56,82	53	72,91	75
Szkoła Podstawowa Zespołu Szkół Nr 2	66,31	60	49,14	43	73,31	61
Szkoła Podstawowa Pieczyska	68,42	75	44,17	70	81,25	80
Szkoła Podstawowa Wyszaków	67,17	75	51,67	62	69,83	65
Szkoła Podstawowa Teklinów	66,50	48	60	40	74,67	51

Źródło: dane OKE w Łodzi

Z przeprowadzonej w szkołach diagnozy wynika, że przyczyny słabych wyników tkwią w samych uczniach oraz uwarunkowaniach społecznych, socjalnych i rodzinnych. Badania przyniosły informację, że 90% uczniów ma ograniczony dostęp do rozwijania kompetencji poza szkołą (bariera materialna, odległość). Większość uczniów pochodzi z terenów wiejskich, co ogranicza dostępność do zajęć wyrównawczych oraz zajęć rozwijających pasje). Skromne wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne utrudnia stosowanie metod aktywizujących w nauczaniu i nie pozwala na zaoferowanie uczniom zróżnicowanych form nauki.

Edukacja uczniów niepełnosprawnych.

Odrębną, bardzo istotną rolę w edukacji dzieci i młodzieży na terenie Gminy Wieruszów odgrywa edukacja dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.

Kształcenie dzieci niepełnosprawnych w gminie prowadzone jest w formie:

- nauki w szkołach ogólnodostępnych,
- w oddziałach edukacyjno – terapeutycznych,
- w oddziałach integracyjnych.

Tabela 28. Liczba uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego wczesnym wspomaganie rozwoju

ROK	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Szkoła Podstawowa Nr 1	0	4	3	2	6	12	14
Szkoła Podstawowa Nr 2 w Wieruszowie w ZS nr 2	1	3	1	1	4	6	16
Gimnazjum Nr 1 w Wieruszowie	5	5	5	4	4	2	9
Gimnazjum Nr 2 w Wieruszowie w ZS nr 2	17	11	15	18	13	12	12
Szkoła Podstawowa w Pieczyskach	1	1	0	1	1	1	2
Szkoła Podstawowa w Wyszanie	0	1	2	3	3	6	5
Szkoła Podstawowa w Teklinowie	1	0	0	0	1	1	0
Przedszkole Samorządowe Nr 1	1	5	5	5	5	5	5
Przedszkole Samorządowe Nr 3	3	3	0	1	1	3	0
RAZEM	29	33	31	35	38	48	63

Źródło: Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna w Wieruszowie.

W powyższej tabeli wynika, że w placówkach oświatowych Gminy Wieruszów systematycznie wzrasta ilość dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, jak również opinię o wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka. Największa liczba uczniów koncentruje się w dwóch placówkach: Szkole Podstawowej Nr 1 oraz Zespole Szkół Nr 2 w Wieruszowie.

Pomimo występującego wzrostu liczby uczniów i wychowanków niepełnosprawnych Gmina Wieruszów nie dysponuje profesjonalnie przygotowanym miejscem (budynek bez barier architektonicznych z salką rehabilitacyjną i specjalistycznym sprzętem) do prowadzenia kształcenia specjalnego. Stworzenie takiego miejsca w najbliższych latach należy wskazać, jako jedno z priorytetowych zadań samorządu.

Pierwsze kroki w tej sprawie już zostały uczynione. W roku szkolnym 2015/2016 w Przedszkolu Samorządowym Nr 1 w Wieruszowie utworzono oddział integracyjny, który funkcjonuje już drugi rok. Z kolei Szkoła Podstawowa Nr 1 w Wieruszowie, w celu zapewnienia ciągłości kształcenia uczniów niepełnosprawnych, utworzyła w roku szkolnym 2016/2017 oddział integracyjny w klasie I. Planowane jest tworzenie oddziałów integracyjnych w tej placówce aż do stworzenia kształcenia od klasy I do VIII.

Odmienne zadanie postawiono przed Zespołem Szkół Nr 2 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Wieruszowie. Placówka ta od lat prowadzi kształcenie uczniów niepełnosprawnych zarówno w oddziałach szkoły podstawowej jak i gimnazjum. Kształcenie to odbywa się w zespołach edukacyjno – terapeutycznych, do których uczęszczają uczniowie z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz z upośledzeniem w stopniu umiarkowanym

i znacznym. Kształcenie w tych oddziałach odbywa się do 21 roku życia. Równocześnie widząc potrzebę i konieczność stworzenia warunków do realizacji zajęć rehabilitacyjnych i doposażenia placówki w niezbędny sprzęt rehabilitacyjny już w roku 2016 podjęto starania o pozyskanie środków finansowych na utworzenie salki rehabilitacyjnej i zakup sprzętu.

Wszystkie działania na rzecz uczniów niepełnosprawnych podjęte przez samorząd Wieruszowa dają im możliwość aktywnego funkcjonowania w życiu społecznym. Nie są one jednak wystarczające. Nadal w tej sferze jest jeszcze wiele do zrobienia. Do najważniejszych zadań w najbliższych latach należy:

- zorganizowanie edukacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej od przedszkola do klasy VIII,
- stworzenie bazy rehabilitacyjnej wraz z wyposażeniem w placówkach oświatowych,
- likwidacja barier architektonicznych w placówkach oświatowych.

1.2.8. Kultura

Na terenie Gminy Wieruszów funkcjonują następujące instytucje kultury:

- 1) Wieruszowski Dom Kultury (WDK),
- 2) Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna im. Stanisława Reymonta w Wieruszowie (biblioteka wraz z przynależnymi filiami) –MGBP,
- 3) Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wieruszowie,
- 4) Biblioteka Pedagogiczna w Sieradzu Filia w Wieruszowie.

Analiza aktywności i potencjału instytucji kulturalnych w mieście wskazuje na potrzebę poprawy stanu infrastruktury kulturalnej. Budynek Wieruszowskiego Domu Kultury powstał w latach 60-tych ubiegłego stulecia i obecnie zarówno scena z widownią, jak i pozostałe pomieszczenia nie spełniają oczekiwań do organizacji wydarzeń kulturalnych zarówno mieszkańców, samorządu jak i potencjalnych artystów. Równocześnie powiększająca się z roku na rok oferta WDK wskazuje na brak nowoczesnych i dobrze wyposażonych pomieszczeń do prowadzenia zajęć kulturalnych. W jeszcze trudniejszej sytuacji znajduje się kino Słońce zlokalizowane na piętrze wynajmowanego budynku, który w ocenie ekspertów budowlanych wymaga generalnego remontu. Od 2014 roku kino cieszy się dużym zainteresowaniem mieszkańców i stanowi ważny element życia kulturalnego gminy. Na taki stan rzeczy niewątpliwie miało wpływ wyposażenie kina w nowoczesny sprzęt projekcyjny i wprowadzenie repertuaru bazującego na nowościach filmowych (projekcja w okresie do 7 dni od premiery). Dlatego też należy pilnie podjąć działania w kierunku poprawy warunków lokalowych kina w tym także pod kątem zmiany lokalizacji.

Poprawy infrastruktury wymaga również siedziba Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Wieruszowie. Budynek biblioteki podobnie jak WDK powstał w latach 60-tych ubiegłego stulecia. Przeprowadzony w 2006 roku remont obejmował jedynie wymianę stolarki okiennej i wykonanie nowej elewacji. Konieczna jest przebudowa pomieszczeń wewnątrz budynku, których rozmieszczenie jest niefunkcjonalne i nie odpowiada aktualnym potrzebom biblioteki. Połączenie niektórych pomieszczeń pozwoliłoby na lepsze wyeksponowanie księgozbioru i racjonalizację zatrudnienia. Z kolei rozbudowa budynku lub zagospodarowanie pomieszczeń piwnicznych pozwoliłoby na prowadzenie zajęć w podziale na

grupy wiekowe lub zainteresowania. W bibliotece doskwiera też brak nowoczesnego wyposażenia w sprzęt audiowizualny i komputerowy.

Wszystkie obiekty infrastruktury kulturalnej wymagają dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych. Podjazdy na parter budynków WDK i MGBP nie rozwiązuje problemu dostępności na piętro, gdzie prowadzone są warsztaty jak również do pomieszczeń piwnicznych gdzie mieści się galeria.

Tabela 29. Wydatki na kulturę w latach 2010-2015 (w zł)

ROK	2010	2011	2012	2013	2014	2015
WDK w tym:	890.499	827.838	838.170	941.804	1.396.343	1.401.562
dotacje podmiotowa	594.300	578.476	523.000	662.900	619.900	711.700
dotacja celowa	0	0	67.000	71.500	303.708	129.718
Miejsko –Gminna Biblioteka Publiczna w tym :	521.000	518.300	562.742	624.139	684.439	760.612
dotacja podmiotowa	514.000	496.940	548.600	609.200	653.000	629.452
dotacja celowa	0	0	0	0	0	23.100

Źródło: sprawozdania z wykonania budżetu Wieruszowskiego Domu Kultury i Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej w Wieruszowie.

Wieruszowski Dom Kultury oferuje różnorodne formy systematycznych zajęć i warsztatów pozwalających na rozwijanie pasji i zainteresowań mieszkańców w różnym wieku od dzieci począwszy a na emerytach skończywszy. Niektóre z zajęć prowadzone są od kilku lat i cieszą się niesłabnącym powodzeniem, inne wprowadzane są po raz pierwszy w odpowiedzi na potrzeby zgłaszane przez mieszkańców. Obecnie oferta zajęć ukierunkowana jest na zajęcia plastyczne, muzyczne, taneczne, fitness. Oprócz systematycznych zajęć dom kultury organizuje imprezy okazjonalne, zadania w ramach projektów tematycznych oraz przedstawienia i występy artystyczne oferowane przez agencje artystyczne. Dom kultury jest również miejscem realizującym oddolne inicjatywy obywatelskie. Przykładem takiej inicjatywy jest działający w jego strukturach od 2008 roku Uniwersytet Trzeciego Wieku. W ramach jego działalności odbywają się lekcje języków obcych, zajęcia ze sztuki, muzykoterapia, gimnastyka korekcyjna oraz wycieczki i spotkania z ciekawymi ludźmi. Obecnie Uniwersytet liczy 154 osoby i jest przykładem potrzeby aktywności społecznej osób starszych. Uzupełnieniem działalności WDK jest prowadzenie wspomnianego wcześniej kina Słońce. Proponowana od 2 lat oferta kina opartego na nowościach filmowych okazała się „strzałem w dziesiątkę”. Kino cieszy się dużym zainteresowaniem a na niektóre filmy WDK zmuszone jest wykupywać dodatkowe projekcje.

Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna im. Władysława Reymonta w Wieruszowie to druga instytucja kultury na terenie miasta, która skupia wokół siebie zarówno dzieci, młodzież jak i dorosłych. Oferta biblioteki oprócz ustawowego obowiązku promowania czytelnictwa i prowadzenia wypożyczeń książek zawiera również szereg innych

propozycji pośrednio powiązanych z czytelnictwem. Mieszkańcy mogą uczestniczyć w spotkaniach autorskich, dyskusyjnych klubach książki, wystawach czy warsztatach tematycznych. Dla dzieci organizowane są lekcje biblioteczne.

Tabela 30: Struktura czytelników wg wieku w 2016 r. (w podziale na poszczególne biblioteki)

Nazwa biblioteki, filii	Czytelnicy ogółem	Do 5 lat	6-12 lat	13-15 lat	16-19 lat	20-24 lata	25-44 lata	45-60 lat	Powyżej 60 lat
MGBP w tym:	1598	65	276	115	175	176	396	222	173
Oddział dla dzieci	511	65	276	82	28	8	31	10	11
Filia nr 1	308	5	166	32	3	8	45	29	20
Filia nr 3	454	2	157	61	75	22	49	19	69
Razem miasto	2360	72	599	208	253	206	490	270	262
Filia w Pieczyskach	115	1	17	25	28	10	18	8	8
Filia w Wyszanie	237	3	68	36	26	11	40	28	25
Razem gmina	2712	76	684	269	307	227	548	306	295

Źródło: Sprawozdanie Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej za 2016 rok.

Tabela 31: Wypożyczenia książek i udostępnienia na miejscu w latach 2015-2016

Nazwa biblioteki,	Wypożyczenia książek na zewnątrz			Udostępnienia książek na miejscu		
	2015	2016	Różnica	2015	2016	Różnica
MGBP , w tym	20635	23711	+3076	2307	2361	+54
Oddział dla dzieci	4761	5170	+409	831	859	+28
Filia nr 1	4397	4296	-101	1014	1481	+467
Filia nr 3	9519	8325	-1194	1282	1142	-140
Razem miasto	34551	36332	+1781	4603	4984	+381
Filia w Pieczyskach	573	620	+47	475	169	-306
Filia w Wyszanie	2811	2858	+47	220	233	+13
Razem gmina	37935	39810	+1875	5298	5386	+88

Źródło: Sprawozdanie Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej za 2016 rok.

Analizując czytelnictwo w gminie należy podkreślić, że jest ono na niskim poziomie (średnio na mieszkańca przypada 2,76 przeczytanych książek). Pozytywnym przejawem jest jednak odnotowany w ostatnich 2 latach wzrost wypożyczeń. Największą grupę czytelników stanowią dzieci w wieku 6-12 lat niemniej jednak cieszy fakt, że po książkę również chętnie sięgają dorośli. Osoby w wieku 25-44 lata stanowią bowiem drugą co do wielkości grupę czytelników. Mając powyższe na uwadze należy w najbliższych latach prowadzić aktywne działania zmierzające do wzrostu czytelnictwa. Dobrym kierunkiem takich działań wydają się być organizowane przez biblioteki lekcje biblioteczne dla dzieci czy otwarte spotkania autorskie, które wzbudzają spore zainteresowanie mieszkańców.

1.2.9. Sport

W 2015 r. Rada Miejska w Wieruszowie powołała jednostkę budżetową - Gminny Ośrodek Sportu i Turystyki w Wieruszowie (GOSiT), który realizuje działalność sportowo – rekreacyjną na obiektach przekazanych przez Gminę Wieruszów. Majątek przekazany do GOSiT obejmuje:

- Stadion Miejski w Wieruszowie: obecnie zdegradowany obiekt – co znacznie ogranicza jego wykorzystanie;
- hala sportowa w Wieruszowie – mieszcząca się w kompleksie Stadionu, w całości zmodernizowana w 2017 r., dzięki uzyskanemu wsparciu w ramach Programu Modernizacji Infrastruktury Sportowej;
- skatepark w Wieruszowie;
- parki fitness w Wieruszowie i Podzamczu;
- place zabaw;
- boisko do piłki plażowej i nożnej;
- baza kajakarska w Wieruszowie, przy ul. Buźniczej obecnie zdegradowany obiekt – co znacznie ogranicza funkcjonalność obiektu.

Poza GOSiT, zadania w zakresie sportu, turystyki i rekreacji są na obszarze gminy realizowane przez szereg organizacji pozarządowych – poprzez realizację projektów finansowanych z budżetu gminy. Ich działalność została opisana w pkt. 1.2.4 niniejszego programu.

1.2.10. Podsumowanie analizy przestrzennej problemów w sferze społecznej.

W celu pokazania zjawisk społecznych występujących na obszarze Gminy Wieruszów, przyjęto następującą metodologię: przyjęto zasadę, że obszar gminy został podzielony na 152 heksagony. Powierzchnia 1 heksagonu to 63,78 ha. Podkład dla map dotyczących obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji stanowią: dane o charakterze katastralnym dla obszaru Polski oraz rastrowa mapa topograficzna dla Polski. Dane udostępnione zostały poprzez usługę WMTS (geoportal.gov.pl).

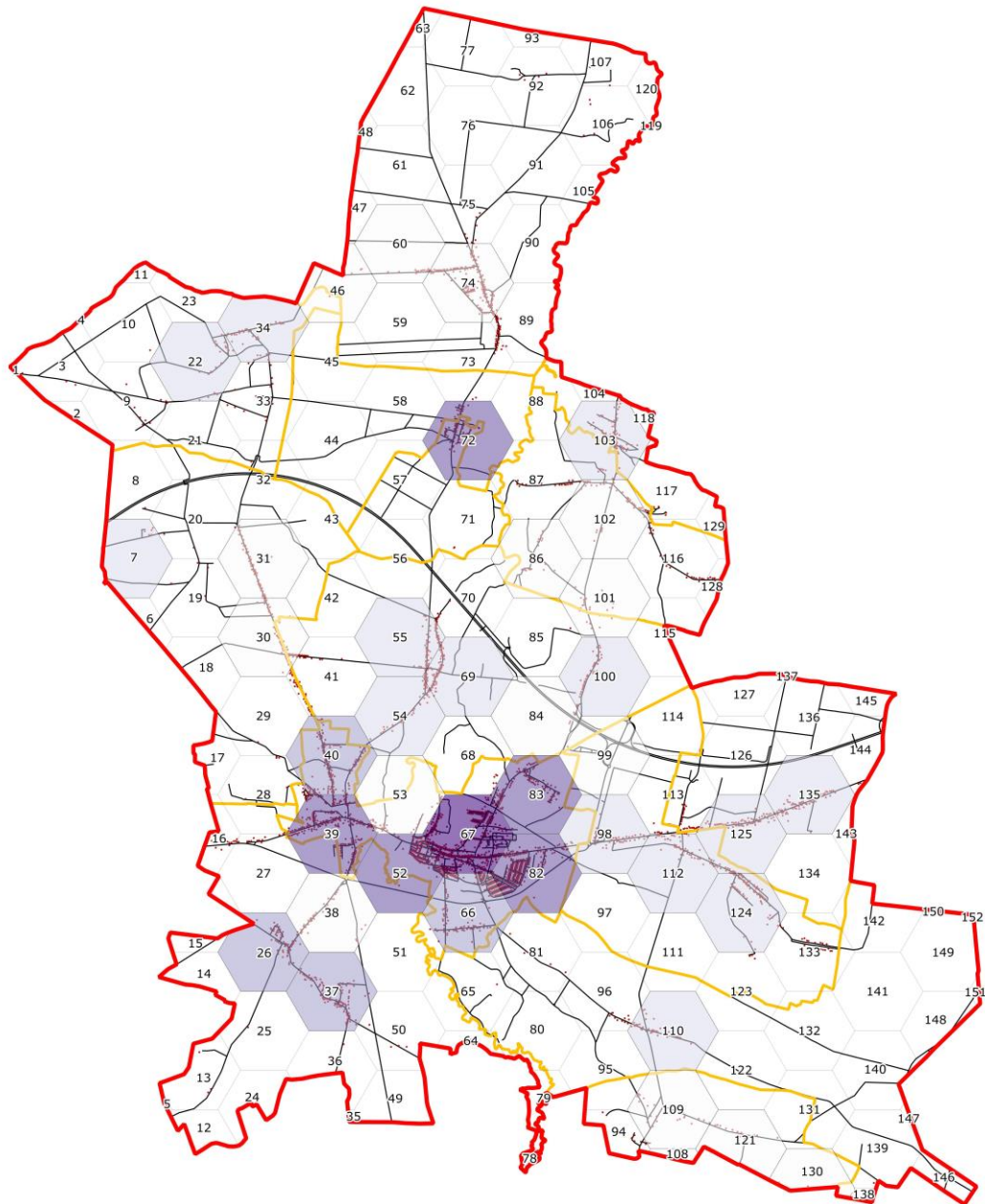
Na podstawie dostępnych baz danych przeprowadzono diagnostyczną analizę przestrzenną negatywnych zjawisk w sferze społecznej przez pryzmat następujących wskaźników:

- liczba osób otrzymujących pomoc z MGOPS z tytułu ubóstwa (największe natężenie w heksagonach nr 67,83,82,52,39,72);
- liczba młodych osób bezrobotnych (największe natężenie w heksagonach nr 67,83,52,39);
- liczba osób długotrwale bezrobotnych wśród osób młodych (największe natężenie w heksagonach nr 67,83,82,52,39);
- liczba osób niepełnoprawnych uczestniczących w edukacji oraz rehabilitacji społecznej i zawodowej (największe natężenie w heksagonach 40,53,67,83)

Analiza rozmieszczenia powyższych zjawisk jednoznacznie wskazuje ich koncentrację w centrum miasta, w tzw. starej części Wieruszowa oraz w obrębie ul. Marianów.

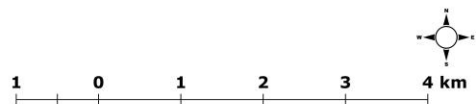
Rozmieszczenie występowania poniższych zjawisk w Gminie Wieruszów obrazują poniższe mapy:

Mapa nr 2. Poziom ubóstwa w Gminie Wieruszów w roku 2016 - osoby korzystające z opieki społecznej (źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS w Wieruszowie)

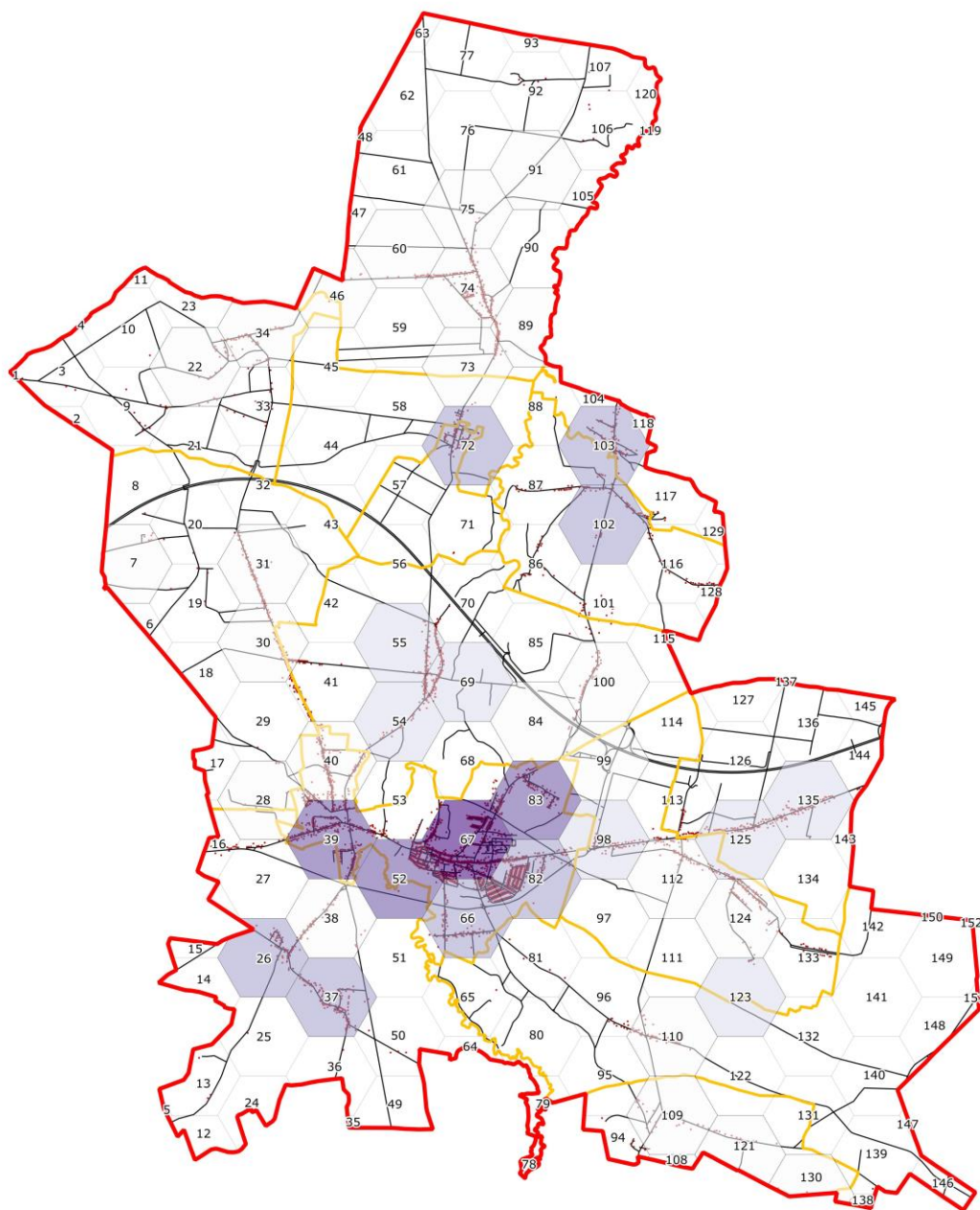

Oznaczenia

	granica gminy		liczba osób korzystających z opieki społecznej
	granice obrębów		0 - 4
	punkty adresowe		4 - 15
	sieć drogowa		15 - 33
			33 - 107
			107 - 195

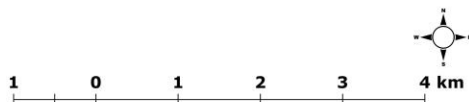

**Mapa nr 3. Bezrobocie wśród osób młodych w Gminie Wieruszów w roku 2016
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Wieruszowie)**

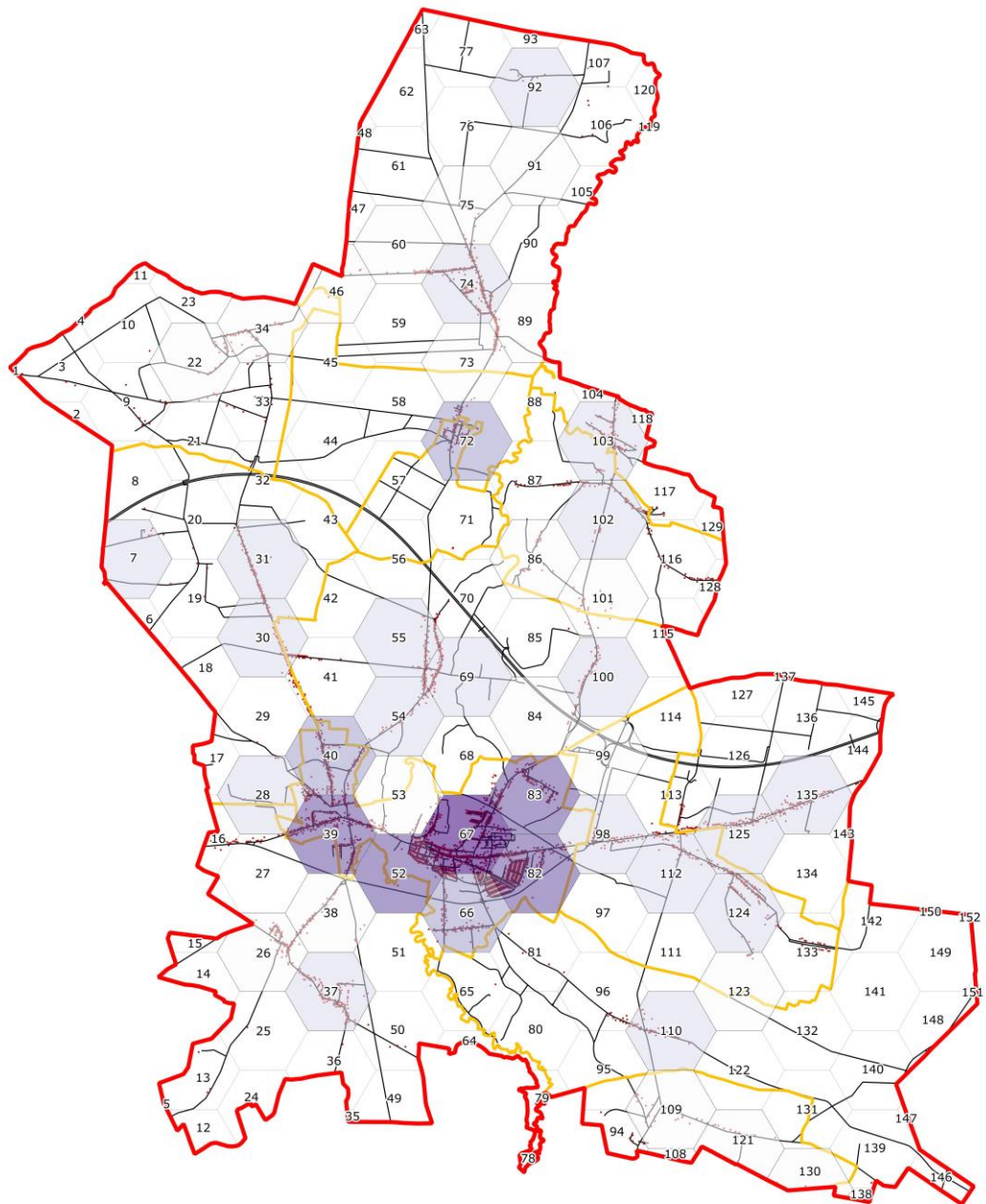

Oznaczenia

	granica gminy		liczba bezrobotnych wśród osób młodych
	granice obrębów		0 - 1
	punkty adresowe		1 - 2
	sieć drogowa		2 - 4
			4 - 12
			12 - 16

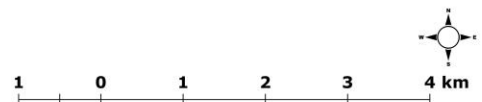

Mapa nr 4. Długotrwałe bezrobocie wśród osób młodych w Gminie Wieruszów w roku 2016 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Wieruszowie)

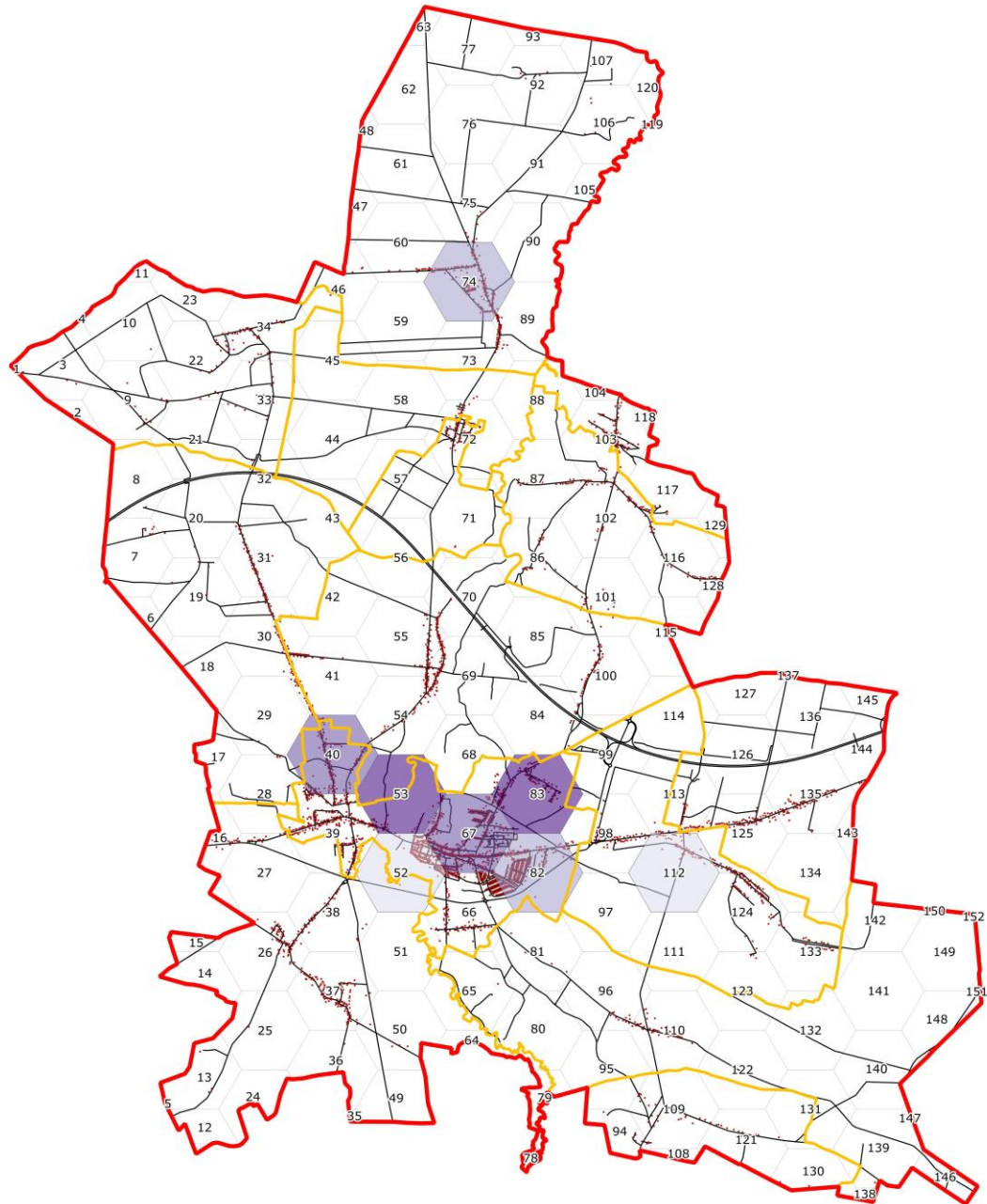

Oznaczenia

	granica gminy		0 - 1
	granice obrębów		1 - 4
	punkty adresowe		4 - 9
	sieć drogowa		9 - 19
			19 - 54

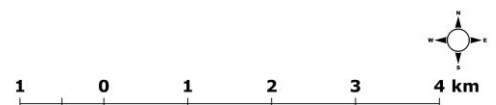

Mapa nr 5. Edukacja oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych
 (źródło: opracowania własne na podstawie danych z SIO, TPD i SI KOS)

Oznaczenia

	granica gminy	liczba osób niepełnosprawnych
	granice obrębów	 2 - 4
	punkty adresowe	 5 - 18
	sieć drogowa	 19 - 41
		 42 - 50

1.2.11. Pogłębiona diagnoza problemów społecznych.

Problemy społeczne są zjawiskami, które dotyczą wielu osób w społeczności oraz mają charakter powtarzający się. Niniejsza diagnoza stanowi charakterystykę i ocenę danego fragmentu życia społecznego w odniesieniu do szerszych zjawisk oraz procesów występujących na obszarze rewitalizacji, wskazuje także czynniki społeczne, które mogą stać się załącznikiem pożądaných zmian.

Pogłębionej diagnozie w sferze społecznej poddane zostały alkoholizm i niepełnosprawność w połączeniu z bezrobociem. Na podstawie zgromadzonych danych można zauważyć, że zjawiska te są ze sobą powiązane i przenikają się nawzajem.

Alkoholizm jest przewlekłą, nieuleczalną chorobą wywołaną uzależnieniem od alkoholu przebiegającą z nawrotami. Oprócz faktu, że doprowadza on osobę spożywającą alkohol do wyniszczenia tak zdrowotnego, jak i psychicznego, ze względu na skutki, jakie ze sobą przynosi, ma on również wymiar społeczny. Dotyczy bowiem nie tylko osoby uzależnionej od alkoholu, ale też wszystkich bliskich. Mówi się wręcz o współuzależnieniu. Cała rodzina doznaje szkody. Jest uwikłana w bolesny, uszkadzający wir powstający wokół tego, który pije. Z danych Gminnej Komisji Przeciwdziałania Alkoholizmowi wynika, że głównymi motywami picia jest chęć zredukowania stresu, zapomnienia o problemach, poprawa własnej samooceny czy obniżenia poczucia winy. Stąd przypadki alkoholizmu najczęściej odnotowuje się u osób/rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, bezrobotnych, niezaradnych życiowo, korzystających z pomocy społecznej.

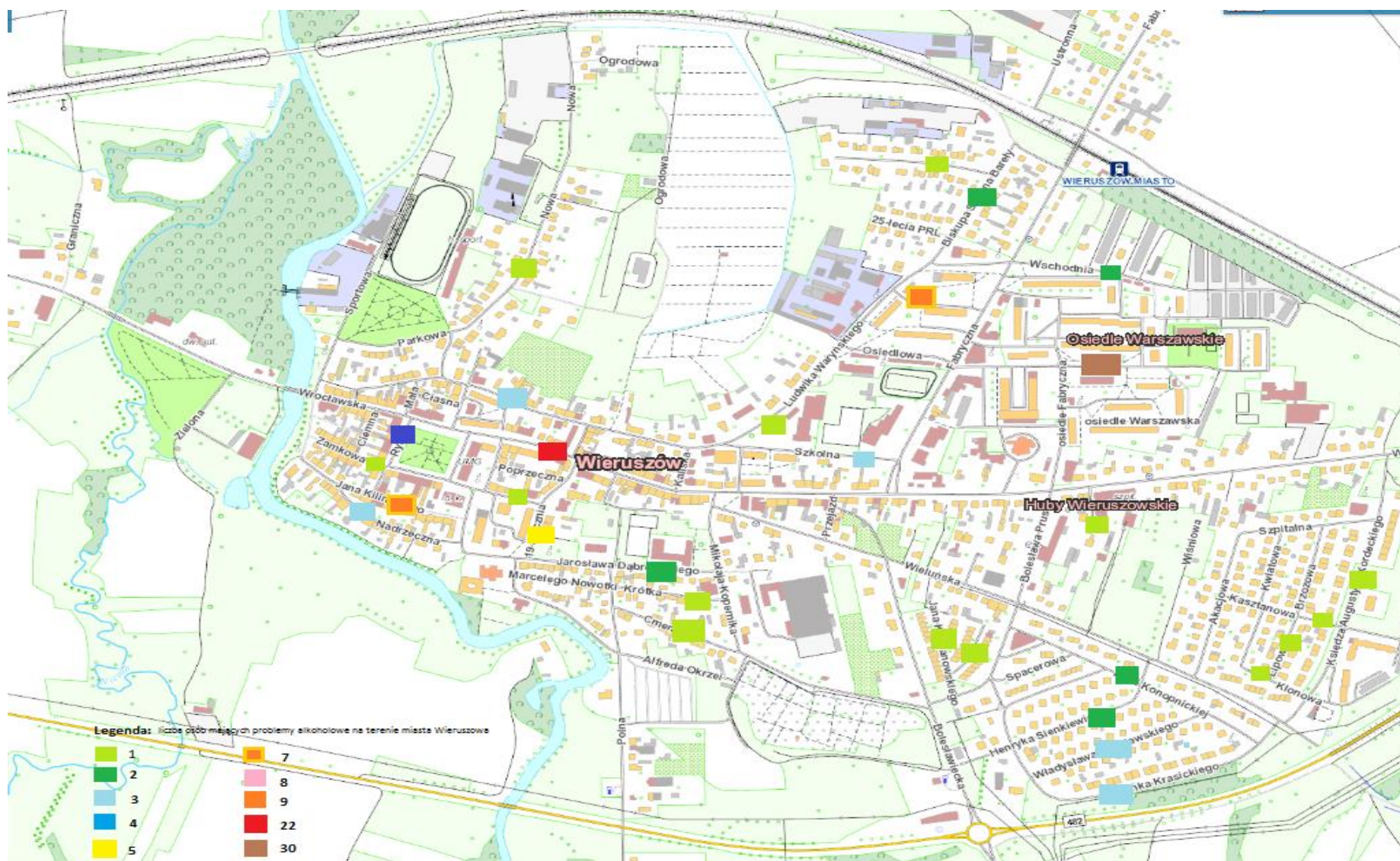
W Gminie Wieruszów pomocą dla osób uzależnionych i ich rodzin zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) oraz założony przez gminę Miejski Ośrodek Profilaktyki, Terapii Uzależnień i Współuzależnienia. W latach 2010-2016 komisja odnotowała 219 osób nadużywających alkoholu i podjęła z nimi rozmowy motywujące do podjęcia leczenia. Większość z nich, bo 145 osób mieszka w mieście z czego 121 w centrum, w obszarze na którym występuje duże nasilenie także innych negatywnych zjawisk społecznych (heksagon nr 67,39,52,). Z informacji udostępnionych przez GKRPA wynika, że najwięcej osób mających problemy alkoholowe zamieszkuje na ulicach: Fabryczna – 30 osób, Warszawska – 22 osoby, Teklinowska – 9 osób, Kępińska – 8 osób, Osiedle Waryńskiego i ul. Kilińskiego – po 7 osób, Klemensa Wierusza – 5 osób. Poniżej zamieszczona tabela i mapy obrazują rejony miasta, w których zamieszkują osoby z problemami alkoholowymi.

Tabela 32. Liczba osób mających problemy alkoholowe ze względu na miejsce zamieszkania w mieście Wieruszow

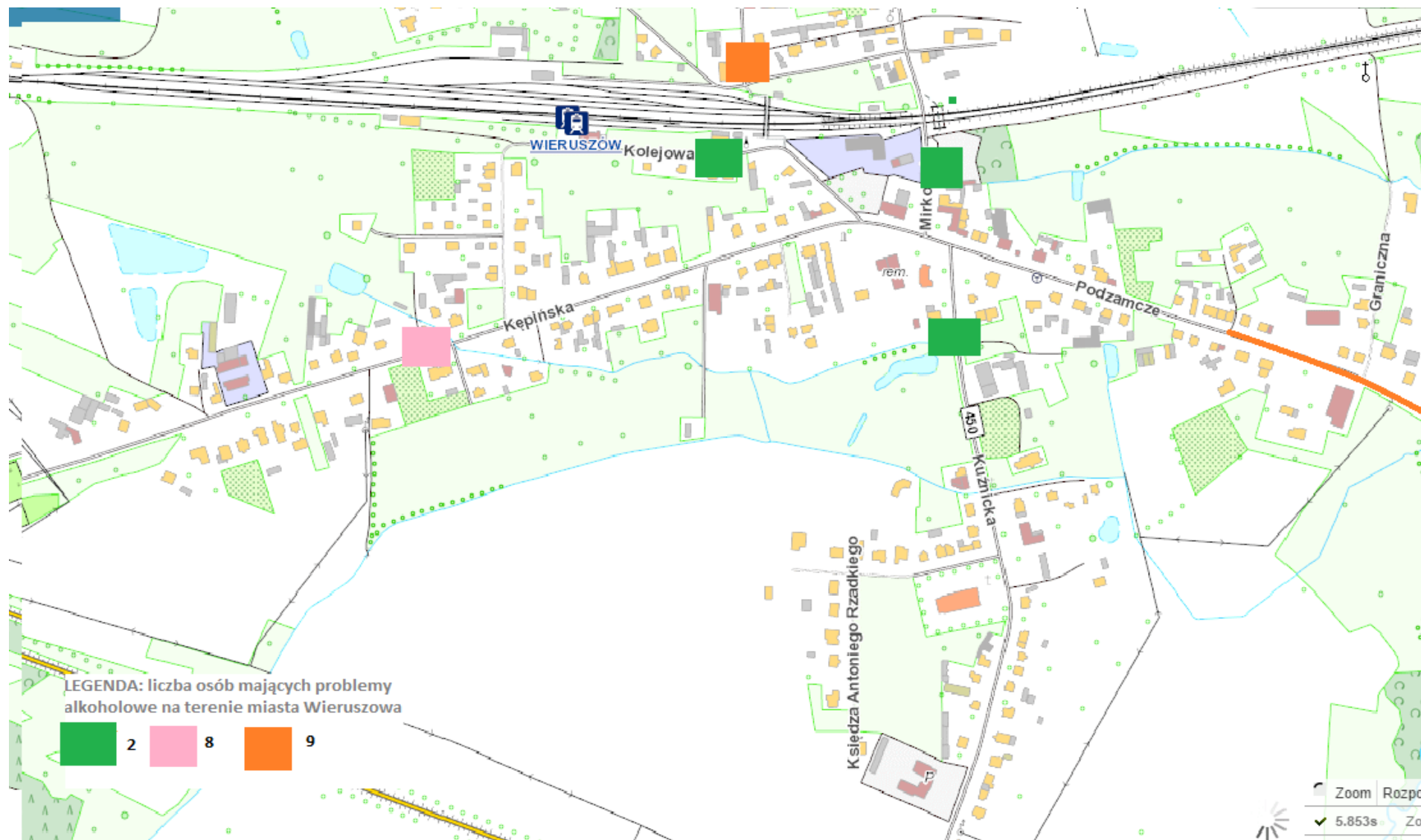
Nazwa ulicy	Liczba osób
Klemensa Wierusza	5
Biskupa Stefana Bareły	2
Broniewskiego	3
Cmentarna	1
Dąbrowskiego	2
Elizy Orzeszkowej	1
Fabryczna	30
Kasztanowa	1
Kępińska	8
Kilińskiego	7
Klonowa	1
Kochanowskiego	1
Kolejowa	2
Kordeckiego	1
Ignacego Krasickiego	3
Krótką	1
Kuźnicka	2
Leśna	1
Lipowa	1
Marianów	4
Marii Konopnickiej	2
Mickiewicza	1
Mirkowska	4
Nadrzeczna	3
Nowa	1
Osiedle PKWN	1
Osiedle Waryńskiego	7
Piskorska	3
Rynek	4
Sienkiewicza	2
Szkolna	3
Szpitalna	1
Teklinowska	9
Warszawska	22
Waryńskiego	1
Witosa	1
Wschodnia	2
Zamkowa	1

Źródło: dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wieruszowie

Mapa nr 6. Rozmieszczenie osób mających problemy alkoholowe w mieście Wieruszów – część I (źródło: opracowania własne na podstawie danych GKRPA)

Mapa nr 7. Rozmieszczenie osób mających problemy alkoholowe w mieście Wieruszów – część II (źródło: opracowania własne na podst. danych GKRPA)

Mapa nr 6. Rozmieszczenie osób mających problemy alkoholowe w mieście Wieruszów (rejon ul. Marianów) – część III (źródło: opracowania własne na podstawie danych GKRPA)

Nie wszystkie osoby kierowane przez komisję na podjęcie terapii faktycznie ją podejmują w miejscowym Ośrodku. Jedni odrzucają taką formę pomocy, inni szukają jej w innych ośrodkach. Pomoc, jaką mogą uzyskać w Ośrodku gminnym opiera się na terapii prowadzonej w ramach kontraktu z NFZ oraz uzupełniających tą terapię, finansowanych przez gminę, warsztatach grupowych.

Tabela 33. Liczba mieszkańców Gminy Wieruszów korzystających ze świadczeń terapeutycznych ramach kontraktu z NFZ i ich wartość w latach 2010-2016

Rok	Liczba osób uzależnionych i współuzależnionych korzystających ze świadczeń	Wartość udzielonych świadczeń
2010	73	52 350
2011	73	53 658
2012	75	54 150
2013	91	65 908
2014	68	49 132
2015	77	55 698
2016	73	53 465

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Wieruszowie

Utworzony przez gminę Ośrodek oprócz terapii prowadzi także na szeroką skalę działania profilaktyczne zwłaszcza wśród młodzieży szkolnej. Corocznie we współpracy ze szkołami organizowane są w klasach gimnazjalnych lekcje profilaktyczne. Głównym celem tych lekcji jest wyrobienie w młodym człowieku stanowczości, umiejętności akceptowania samego siebie, działania we własnym, najlepiej pojętym interesie a także zachęcenie do przeciwstawiania się presji kolegów. Z przeprowadzonych w 2016 roku wśród młodzieży gimnazjalnej badań ankietowych wynika, że alkohol jest najczęściej stosowanym środkiem odurzającym przez młodzież.

Tabela 34. Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w 2016r. wśród 231 dzieci i młodzieży w przedziale wiekowym 12 – 14 lat (dane w %)

	Alkohol	Narkotyki	Dopalacze	Leki
Spróbowałem tylko raz	29	0,43	0,86	3
Rzadziej niż raz w miesiącu	3,5	0,43	0,86	0
Częściej niż raz w miesiącu	2,2	0	0	0,43
Raz w tygodniu	1,3	0	0	0
Częściej niż raz w tygodniu	0	0	0	0

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Wieruszowie

Analiza w/w danych skłania do wniosku, że konieczne jest kontynuowanie działań z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi zarówno w grupie dorosłych (liczba osób korzystających z pomocy utrzymuje się od kilku lat na zbliżonym poziomie), jak i młodzieży. Szczególny nacisk należy położyć na profilaktykę wśród młodzieży tak, aby negatywne zachowania nie przełożyły się na ich dorosłe życie w myśl zasady „czym skorupka za młodu nasiąknie”. Niepokojącym jest bowiem fakt, że aż 1,3% młodzieży w wieku 12-14 lat przyznaje się do spożywania alkoholu raz w tygodniu.

Niepełnosprawność jest nieodłącznym elementem funkcjonowania każdego społeczeństwa. W każdym bowiem społeczeństwie istnieje pewien procent osób, które z przyczyn dziedzicznych, wrodzonych, w wyniku chorób, wypadków czy też nieprawidłowych warunków życia nie mają pełnej sprawności fizycznej lub psychicznej. Zadaniem władz samorządowych jest prowadzenie działań na rzecz osób niepełnosprawnych zapewniających im godne i aktywne życie, a także pomoc dostosowaną do rzeczywistych potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności. Pierwszym etapem tych działań jest zorganizowanie edukacji dla osób niepełnosprawnych co zostało opisane w pkt. 1.2.7.

Dzieci niepełnosprawne (28 osób) realizujące obowiązek szkolny mogą liczyć na dodatkowe zajęcia rehabilitacyjne w Ośrodku Edukacji i Rehabilitacji prowadzonym przez Stowarzyszenie Integracyjne Klub Otwartych Serc w Wieruszowie.

Bardzo istotną rolę wspomagającą proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych odgrywają Warsztaty Terapii Zajęciowej działające od 1995 roku przy ulicy Sportowej 7 w Wieruszowie (**heksagon nr 67**) Warsztaty prowadzone są przez Oddział Miejski TPD w Wieruszowie. Obecnie w organizowanych tam zajęciach uczestniczy 50 osób niepełnosprawnych a 11 kolejnych osób wpisanych jest na listę oczekujących. Uczestnictwo w warsztatach stwarza osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja w/w celu przez warsztaty odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej zmierzających do rozwijania umiejętności wykonywania czynności życia codziennego, poprawy zaradności osobistej, sprawności psychofizycznych oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy. Uczestnicy warsztatów rozwijają swoje umiejętności w wielu sekcjach m.in. artystyczno – plastycznej, krawiecko – tkackiej, stolarsko – ślusarskiej czy gospodarstwa domowego.

W celu zapewnienia ciągłości działań dla osób niepełnosprawnych pomiędzy zakończonym procesem edukacji, warsztatami terapii zajęciowej a otwartym rynkiem pracy 24 października 2014 r. został uruchomiony Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ), zlokalizowany przy ul. Marianów 7 (heksagon nr 83). Organizatorem i realizatorem projektu ZAZ jest Stowarzyszenie Integracyjne "Klub Otwartych Serc". Projekt finansowany jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, środków Samorządu Województwa Łódzkiego i Stowarzyszenia Integracyjnego "Klub Otwartych Serc". Bardzo ważną rolę w utworzeniu ZAZ odegrała też pomoc merytoryczna rzeczowa i finansowa darczyńców oraz partnerów pozyskanych do współpracy. Obecnie w ZAZ-ie zatrudnionych jest 42 pracowników w tym 30 osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem

niepełnosprawności. Realizują oni zadania w działach zajmujących się usługami i wytwórczością: ceramicznym, introligatorsko-drukarsko-rękodzielniczym, konfekcjonowania i usług zleconych. Dzięki zaangażowaniu osób zarządzających ZAZ-em jednostka prężnie funkcjonuje i ma pełne obłożenie produkcji. Problem miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych nie jest jednak w pełni rozwiązany. W kolejce na przyjęcie do ZAZ-u oczekuje kolejnych 30 osób. Dla osób tych przy Oddziale Miejskim TPD w Wieruszowie funkcjonuje grupa wsparcia.

Kolejnym ważnym krokiem w działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, często dotkniętych również problem bezrobocia, było utworzenie w 2016 Spółdzielni Socjalnej „Green service”. W spółdzielni znalazło zatrudnienie sześciu dorosłych mieszkańców Gminy Wieruszów z niepełnosprawnością. Utworzenie spółdzielni było wspólną inicjatywą Stowarzyszenia Integracyjnego „Klub Otwartych Serc” i Gminy Wieruszów. Spółdzielnia „Green service” zajmuje się świadczeniem usług porządkowych i pielęgnacyjnych.

Pomimo podjętych w ostatnich latach działań w zakresie stworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych problem bezrobocia w tej grupie nie został rozwiązany. Wśród ogółu bezrobotnych osoby niepełnosprawne stanowią ponad 10%. Poniżej zamieszczona tabela przedstawia informację o liczbie bezrobotnych niepełnosprawnych zarejestrowanych w urzędzie pracy w latach 2010-2016

Tabela 35. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych w latach 2010-2016

		Liczba osób w poszczególnych latach						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
stopień niepełnosprawności	znaczny	0	3	3	2	3	3	3
	umiarkowany	9	6	10	9	9	11	9
	lekki	34	41	32	27	31	19	19
z wykształceniem wyższym		1	2	0	3	3	3	3
pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy		14	18	23	21	16	6	14
Razem		58	70	68	62	62	52	48

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wieruszowie

Wszystkie działania na rzecz osób niepełnosprawnych podjęte zarówno przez samorząd Wieruszowa jak i stowarzyszenia dają osobom niepełnosprawnym możliwość aktywniejszego funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym. Nie są one jednak wystarczające. Nadal w tej sferze jest jeszcze wiele do zrobienia. Niewątpliwie należy kontynuować działania w zakresie poprawy warunków edukacji osób niepełnosprawnych zarówno w zakresie poprawy bazy dydaktycznej, jak i oferty kształcenia obejmującej dzieci od wieku przedszkolnego. Drugim bardzo ważnym zadaniem jest zapewnienie większej ilości miejsc pracy osobom niepełnosprawnym. Jest to szczególnie ważne w kontekście korzystania z pomocy społecznej. Jak wynika z danych zawartych w pkt 1.2.6 niniejszego programu

bezrobocie i niepełnosprawność są jednymi z głównych przyczyn przyznawania zasiłków z pomocy społecznej. Trzecim czynnikiem, który wymaga poprawienia są bariery architektoniczne w obiektach użyteczności publicznej utrudniające osobom niepełnosprawnym pełne funkcjonowanie w życiu społecznym. Niestety obecnie, zdecydowana większość tych obiektów nie spełnia wymogu dostępności dla osób niepełnosprawnych. Budynki nie mają wind a wykonane podjazdy umożliwiają dostęp jedynie na I piętro.

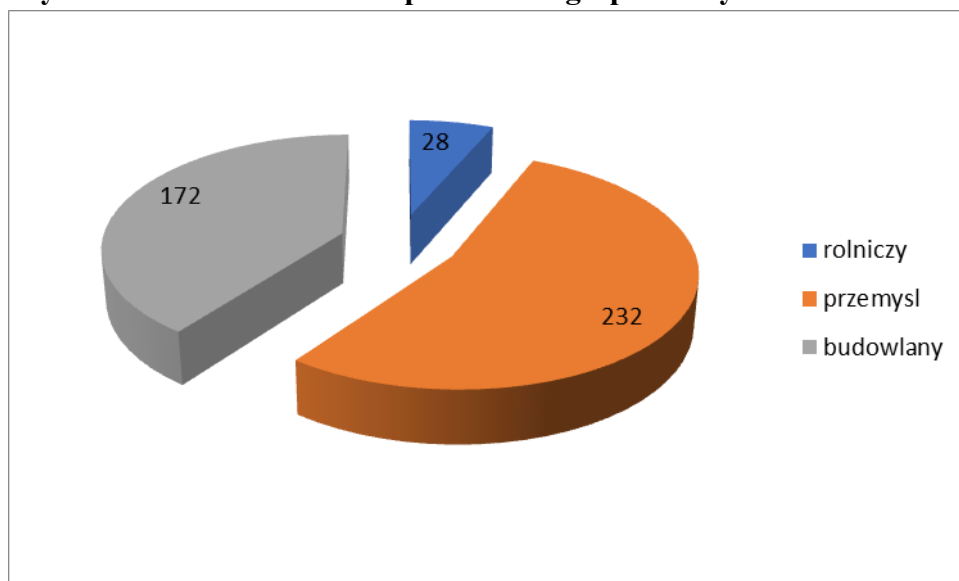
1.3. Sfera gospodarcza

Diagnoza sfery gospodarczej Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wieruszów obejmuje sytuację podmiotów gospodarczych analizowanych według różnych kryteriów. Przeprowadzona została analiza danych oraz wskaźników obrazujących zjawiska gospodarcze. W celu zidentyfikowania zmian sytuacji gospodarczej i wyznaczenia podstawy do wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji, analiza przeprowadzona została w ujęciu dynamicznym (w okresie około 10 lat).

Ponadto dla lepszego zdiagnozowania sytuacji gospodarczej w Gminie Wieruszów, wybrane wskaźniki zostały porównane do wskaźników całego woj. łódzkiego.

Dominują mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób - 1508, 70 małych firm (zatrudniających od 10-49 osób), 12 średnich (zatrudniających od 50-249) i 5 dużych (zatrudniających powyżej 250 osób) /[www.stat.gov.pl.](http://www.stat.gov.pl), BDL, podmioty narodowe wg stanu na 31.07.2015 r.

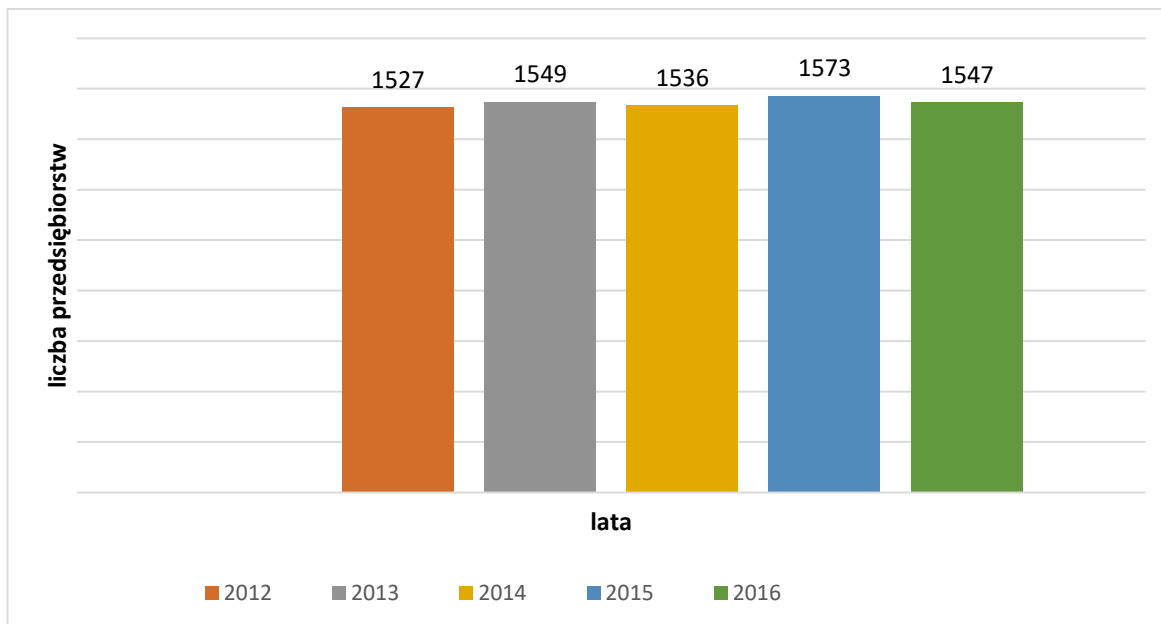
Wykres 11. Struktura branż podmiotów gospodarczych w Gminie Wieruszów

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.stat.gov.pl.](http://www.stat.gov.pl), BDL, podmioty narodowe wg stanu na 31.07.2015r.

Na obszarze Gminy Wieruszów zauważalny był niewielki wzrost w 2015 r., poza tym liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych oscyluje ok. 1500. Dominująca branża to meblarstwo, rozwija się przemysł chemiczny i spożywczy.

Wykres 12. Liczba przedsiębiorstw w Gminie Wieruszów w latach 2012-2016

źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.bdl.stat.gov.pl

Do aktualnie dominujących przedsiębiorstw w gminie należą:

BRANŻA ROLNO-SPOŻYWCZA:

- Zakład Przetwórstwa Mięsnego „Na Koćminie” w Wieruszowie,
- Ubojnia z masarnią Słowikowski w Wieruszowie,
- Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe Wędlinka Sp. Jawna Aleksander Gajewski, Piotr Gajewski, Violetta Gajewska,
- Ubojnia zwierząt rzeźnych, Zdzisław Semba, Wieruszów.

BRANŻA WŁÓKIENNICZO- ODZIEŻOWA:

- TUDOR Sp. z o.o.

BRANŻA MEBLARSKO-DRZEWNA:

- Zakłady Płyt Wiórowych PFLEIDERER Wieruszów sp. z o.o. . w Wieruszowie,
- HM „Helvetia Meble” sp. z o. o. w Wieruszowie,,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo- Usługowe „STOLWIT” w Polesiu,
- Duńska Spółka Meblowa M Line sp. z o. o. w Polesiu,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo- Usługowe „STAGRA” w Wieruszowie,
- Zakład Handlowo-Produkcyjny „Trading”,
- Firma ANIMAR w Wieruszowie,
- Stoltrum s.c.,

- Polskie Pufy w Wieruszowie,
- Zakład Tapicerski PROWGIM Gruszka Sławomir, Kuźnica Skakawska.
- **POZOSTAŁE:**
- AKE POLSKA sp. z o. o w Wieruszowie,
- AGRECOL sp. z o. o. w Wieruszowie,
- Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie SA,
- Zakład Produkcyjno- Usługowo- Handlowy PROMAL Dąbrowska Żółtowska sp. jawna w Wieruszowie,
- Malik Development,
- Madonis sp. z o.o.,
- Lightwood producent oświetlenia, Rafał Ferdynus,
- Art- Met Robert Szewczyk.

Z uwagi na przeciętny poziom rozwoju gospodarczego powiatu, przy jednocześnie relatywnie dobrych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, naturalnym obszarem rozwoju pozostaje rozwój turystyki, atrakcyjnej przynajmniej w skali regionalnej. Gmina posiada niewątpliwie walory pozwalające na rozwój agroturystyki, który może być wspomagany istnieniem kilku interesujących obiektów, pod tym względem przoduje w powiecie.

Obecnie, do najbardziej charakterystycznych należą:

- klasztor Paulinów w Wieruszowie,
- układ urbanistyczny oraz archeologiczne warstwy kulturowe z XIV w.,
- cmentarz żydowski,
- Kościół Św. Rocha,
- Sanktuarium Św. Wojciecha BM w Cieszęcinie,
- dolina rzeki Proсны na bazie której powstał jeden z siedemnastu w województwie Obszarów Chronionego Krajobrazu pn. „Dolina Proсны”, co stwarza możliwość rozwoju atrakcyjnej oferty turystyczno wypoczynkowej.

Potencjał turystyczny gminy jest wykorzystywany w niewielkim stopniu. Brak jest zagospodarowania bazy turystyczno-rekreacyjnej między Prosną a Niesobem oraz niewystarczające wykorzystanie rzeki Proсны do celów rekreacyjnych.

Dużą zaletą Wieruszowa, jako miejsca lokowania inwestycji, jest korzystne położenie geograficzne oraz dostępność komunikacyjna (węzeł drogi ekspresowej S8 relacji Wrocław – Warszawa, drogi wojewódzkie nr 8 i nr 450 oraz 2 bocznic kolejowe). Gmina wdrożyła w 2016 r. tzw. Standard obsługi inwestora Gminy Wieruszów, w ramach którego potencjalni inwestorzy mogą uzyskać pomoc na każdym etapie prowadzenia inwestycji. Władze gminne są otwarte na propozycje współpracy oferując wolne, korzystnie zlokalizowane, tereny pod inwestycje z pełną infrastrukturą techniczną (sieci: wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa, telefoniczna, ciepła, oczyszczalnia ścieków, wysypisko odpadów) oraz możliwość wykonania wszystkich przyłączy w zakresie dostawy mediów. Gmina dysponuje także dużym zapleczem rolniczym dla przemysłu rolno – spożywczego. Na terenie gminy zdefiniowano 3 strefy inwestycyjne, zlokalizowane w przemysłowej jej części:

I strefa – pow. 7,86 ha (własność gminy),

II strefa -pow. 80 ha (własność prywatna, kilkudziesięciu właścicieli),

III strefa – 28 ha (20 właścicieli prywatnych).

Zasadne wydaje się zwiększenie areału zasobów własnych terenów w celu utworzenia podstrefy Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Istotny dla potencjalnego inwestora jest duży potencjał lokalnych firm z branży meblarskiej, rolno-spożywczej i odzieżowej, co stwarza możliwość kooperacji na poziomie produkcji i usług. Sporym atutem jest też lokalny rynek pracy i edukacji, co sprzyja pozyskaniu wykwalifikowanych pracowników. Jednocześnie, działanie czynników zewnętrznych i ogólnie występujących tendencji może prowadzić do utraty tempa rozwoju gminy poprzez:

- brak pracowników dla przedsiębiorców na terenie gminy;
- bliskość większych i bardziej konkurencyjnych ośrodków (ok. 100 km do Łodzi, Wrocławia i Opola stwarza zagrożenie odpływu kapitału inwestycyjnego i kapitału ludzkiego do tych ośrodków.

Duża aktywność przedsiębiorstw na terenie gminy wpływa korzystnie na wzrost potencjału gospodarczego, natomiast duży odsetek podmiotów prywatnych świadczy o efektywności rynku. Korzystne położenie gminy jako centralnego ośrodka dla powiatu stwarza mu dużą szansę rozwoju w zakresie przemysłu, usług oraz handlu.

Większość mieszkańców Wieruszowa (96,8-97%) pracuje w sektorze prywatnym. Jest to tendencja zbliżona do występującej w kraju i województwie. Dane te potwierdzają wysoką atrakcyjność gminy pod względem lokowania różnorodnych inwestycji, które generują nowe miejsca pracy poza sektorem publicznym.

Tabela 36. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze regon w latach 2009-2015

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
sektor publiczny	49	48	47	48	48	49	48
Udział procentowy sektora publicznego (%)	3,2	3,1	3,1	3,0	3,0	3,1	3,1
sektor prywatny	1 453	1 492	1 475	1 527	1 549	1 536	1 523
Udział procentowy sektora prywatnego (%)	96,8	96,9	96,9	97,0	97,0	96,9	96,9
OGÓŁEM	1 502	1 540	1 522	1 575	1 597	1 585	1 571

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.bdl.stat.gov.pl

Analiza danych dotycząca stanu podmiotów gospodarczych pozwala zauważyć utrzymującą się liczbę przedsiębiorstw w gminie na poziomie 1500. Gminę w badanym okresie charakteryzował ponadprzeciętny, zarówno w skali województwa, jak i kraju, wskaźnik przedsiębiorczości.

Tabela 37. Podmioty gospodarcze na 1000 mieszkańców w latach 2009-2015

Lata	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
w Gminie Wieruszów	106	107	106	110	111	111	110
w województwie łódzkim	87	91	90	93	95	96	97
w kraju	98	101	100	103	106	107	109

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.bdl.stat.gov.pl

Liczba firm prywatnych przypadających na 1000 mieszkańców wynosiła w 2015 r. 110, co przewyższa średnią zarówno w województwie jak i całym kraju. Świadczy to o dużym potencjale gospodarczym gminy. Charakterystyczna jest jednak stagnacja – nie obserwuje się przyrostu firm w kolejnych latach. **Ze względu na niski standard zabudowy, rozwój drobnej działalności gospodarczej, zwłaszcza usługowej, tak potrzebnej w centrum miasta, jest utrudniony.**

Jednym z czynników umożliwiających wykorzystanie wzrostowego potencjału gospodarczego gminy jest rewitalizacja jego strefy śródmiejskiej, obejmująca działania inwestycyjne, które wpłyną na wzrost jakości życia mieszkańców i chęć prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Wieruszowa. Mimo stosunkowo wysokiego poziomu przedsiębiorczości obserwuje się zauważalną rotację przedsiębiorstw w centrum miasta, co świadczy o ich krótkim horyzoncie przeżywalności w obecnej przestrzeni śródmiejskiej. Z drugiej strony, bezpośrednie okolice centrum charakteryzują się zdecydowanie mniejszą koncentracją działalności gospodarczej.

1.4. Sfera funkcjonalno-przestrzenna

Diagnoza przestrzenno - funkcjonalna i techniczna Gminnego Programu Rewitalizacji miasta i gminy Wieruszów zawiera informacje na temat zabudowy i przeznaczenia terenów miasta i gminy Wieruszów, gospodarki komunalnej i mieszkalnictwa, infrastruktury sieci wodno - kanalizacyjnej, sieci gazowej, ciepłowniczej oraz sieci drogowej. Obejmuje analizę dziedzictwa kulturowego miasta i gminy Wieruszów wraz z jakością przestrzeni i jej zagospodarowaniem.

1.4.1. Struktura funkcjonalno - przestrzenna Gminy Wieruszów

Dominującą funkcją miasta jest przemysł oraz funkcja usługowo - mieszkaniowa. Funkcja rolnicza obejmuje głównie tereny wiejskie gminy.

Tabela 38. Struktura użytkowania gruntów Gminy Wieruszów w 2016r.

Przeznaczenie gruntów	Powierzchnia w ha miasto Wieruszów	Powierzchnia w ha - obszar wiejski Wieruszów	Powierzchnia gminy Wieruszów (ha)	Ogólna powierzchnia miasta i gminy (%)
Grunty orne	209	4679	4888	50,4
Sady	16	32	48	0,5
Łąki	29	783	812	8,4
Pastwiska	35	399	434	4,5
Grunty rolne zabudowane	29	176	205	2,1
Stawy	0	26	26	0,3
Rowy	8	49	57	0,6
Lasy	29	2270	2299	23,7
Grunty zadrzewione i zakrzewione	0	21	21	0,2
Tereny budowlane zabudowane	153	156	309	3,2
Tereny budowlane niezabudowane	7	8	15	0,1
Drogi	50	377	427	4,4
Tereny kolejowe i inne	18	20	38	0,4

Użytki kopalne	0	1	1	0,0
Grunty pod wodami	10	48	58	0,6
Nieużytki	3	54	57	0,6
Razem (powierzchnia geodezyjna)	596	9099	9695	100%

Źródło: Wydział Geodezji i Kartografii Starostwa Powiatowego w Wieruszowie

Powierzchnia Gminy Wieruszów w 50,4 % stanowi użytki rolne w tym grunty orne, które zajmują powierzchnię ok. 4900ha. Największa koncentracja gruntów ornych ma miejsce w północnej i środkowej części gminy w obrębach Jutrków, Wyszaków, Lubczyna, Teklinów, Mirków oraz Kuźnica Skakawska. Drugim największym pod względem powierzchniowym użytkowaniem są lasy oraz grunty leśne stanowiące 23,7% powierzchni gminy. Występują głównie w obrębie Wyszaków, Kowalówka, Mirków, Chobanin, Klatka. Znaczny odsetek powierzchni gminy zajmują tereny łąk i pastwisk skoncentrowanych głównie w dolinie rzeki Proсны. Użytki te zajmują blisko 13% powierzchni gminy. Tereny te są istotne z punktu widzenia miasta, pełniąc dla niego funkcje rekreacyjne.

Grunty rolne w Gminie Wieruszów charakteryzują się słabą jakością gleb. W ok. 76% stanowią grunty klasy V i VI. Wyjątek stanowią gleby III-IV klasy, występujące pomiędzy Wyszakowem a Teklinowem, Chobaninem i Pieczyskami oraz w okolicy Kuźnicy Skakawskiej w dolinie Proсны. Zajmują niespełna 24%.

Tabela 39. Struktura użytkowania terenów w Gminie Wieruszów na podstawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów

Przeznaczenie terenów		% udział w powierzchni gminy
1.	Funkcja mieszkaniowa wielorodzinna	0,2 %
2.	Funkcja mieszkaniowa jednorodzinna	4,1%
3.	Funkcja usługowa	0,9%
4.	Funkcja produkcyjna	4,5%
5.	Funkcja komunikacyjna	0,5%
6.	Infrastruktura techniczna	0,4%
7.	Użytkowanie rolnicze	Ogółem: 37,9%
		W tym tereny zabudowy zagrodowej 2,9%
8.	Zieleń i wody	50,8%
9.	Inne	0,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie studium Gminy Wieruszów (opracowanie dla GUS)

Rozkład poszczególnych funkcji terenów nie jest równomierny w obrębie gminy. Na obszarach wiejskich, pełniących głównie funkcję rolniczą, dominuje typ zabudowy charakterystyczny dla terenów otwartych, tj. zabudowa zagrodowa oraz tereny rolne. Uzupełnia ją zabudowa usługowa, w szczególności usługi handlu, kultu religijnego oraz strażnice OSP. W dużych miejscowościach tj. Wyszaków, Cieszęcin czy Teklinów program funkcjonalny miejscowości uzupełniają usługi oświaty oraz tereny rekreacyjno-sportowe, będące jednocześnie ośrodkami centrotwórczymi dla tych wsi. Tereny przemysłowe zlokalizowane są w miejscowości Klatka. Usytuowane na południowy-wschód od Wieruszowa zakłady produkcyjne związane z przemysłem drzewnym branży meblarskiej rzutują na charakter zakładów wytwórczych w całej gminie. W miejscowościach Chobanin i Pieczyska dominuje zabudowa zagrodowa, mieszkaniowa i mieszkaniowo-usługowa. W ostatnich latach zauważalny jest rozwój zabudowy mieszkaniowej w miejscowościach Teklinów, Mirków, Kuźnica Skakawska zlokalizowanych bezpośrednio przy granicy miasta, gdzie widoczna jest silna presja inwestycyjna na tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Rezerwy terenowe, niższe ceny nieruchomości oraz dobra dostępność komunikacyjna stanowią o wysokiej popularności terenów podmiejskich. W terenach tych zauważalny jest jednak deficyt funkcji służących integracji mieszkańców w postaci usług publicznych, terenów zieleni czy przestrzeni publicznych. Zabudowa na tych terenach kształtuje się głównie wzdłuż głównych sieci drogowych.

Miasto Wieruszów skupia wszystkie, najważniejsze z punktu widzenia mieszkańców, usługi, instytucje publiczne, tereny produkcyjne. Ranga ośrodka powiatowego sprawia, że w Wieruszowie rozkład funkcji jest typowy i charakterystyczny dla miast. Centrum, będące najstarszą częścią miasta, charakteryzuje się zwartą, wielofunkcyjną zabudową typową dla śródmieść małych i średnich ośrodków miejskich. Wschodnia część miasta zdominowana jest przez osiedla zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej wraz z towarzyszącą im zabudową usługową. Północna część Wieruszowa to przede wszystkim tereny infrastruktury związanej z zaopatrzeniem w wodę, oczyszczaniem ścieków, tereny ogrodów działkowych, rekreacyjno-sportowe oraz tereny produkcyjno-usługowe. Zachodnia część miasta, w szczególności Podzamcze, jest zagospodarowana w sposób mieszany. Zabudowie mieszkaniowej towarzyszą tutaj usługi oraz obiekty działalności gospodarczej. W tej części miasta przestrzennie wyróżniają się tereny produkcyjne i magazynowe znajdujące się pomiędzy ulicami Teklinowską i Ostrzeszowską oraz przy ulicy Rzemieślniczej.

Według danych opracowanych dla GUS na podstawie obowiązującego *Studium* wynika, iż powierzchnię 3670 ha planuje się objąć obowiązkiem sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Wg powyższych analiz należy 230 ha gruntów rolnych przeznaczyć na cele nierolnicze i 16 ha gruntów leśnych na nieleśne.

Gmina Wieruszów w niewielkiej części objęta jest ustaleniami planów miejscowych, co powoduje, iż określenie przeznaczenia terenów pod zabudowę odbywa się na podstawie decyzji administracyjnych tj. decyzji o warunkach zabudowy.

Tabela 40. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2011-2016

lata	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba decyzji umarzających, odmawiających, zmieniających i innych	14	21	13	25	22	37
Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy z podziałem na miasto i gminę Wieruszów	57/52	45/89	60/82	54/73	46/87	49/100
Budynki mieszkalne, gospodarcze, garażowe	66%	89%	52%	61%	68%	71%
Budynki handlowe	17%	9%	9%	13%	8%	8%
Budynki produkcyjno - magazynowe	6%	1%	14%	15%	12%	9%
Pozostałe w tym inwentarskie, silosy, stawy i inne	11%	1%	25%	11%	12%	12%

Źródło: rejestr wniosków oraz wydanych decyzji o warunkach zabudowy dla Gminy Wieruszów (Wydział Planowania Przestrzennego i Gospodarki Nieruchomościami Urzędu Miejskiego w Wieruszowie)

W ciągu ostatnich pięciu lat najwięcej decyzji o warunkach zabudowy zostało wydanych na terenie miasta Wieruszowa oraz w miejscowościach bezpośrednio położonych przy jego granicach tj. Kuźnicy Skakawskiej, Chobaninie, Pieczyskach i Teklinowie. Tendencja ta spowodowana jest wzrostem liczby nieruchomości przeznaczonych na cele mieszkaniowe przez podmioty nie prowadzące działalności rolniczej. W związku z powyższym w obszarze wiejskim widoczne są procesy suburbanizacyjne, które powodują rozmieszczenie zabudowy wzdłuż dróg.

Analizując dane pochodzące z ewidencji gruntów można stwierdzić, iż na terenie miasta Wieruszowa dominuje zabudowa mieszkaniowa, która stanowi około 39% terenów zabudowanych i zurbanizowanych a w następnej kolejności zabudowa przemysłowa stanowiąca 23%. Na terenie Gminy Wieruszów widoczna jest podobna tendencja procentowej

przewagi zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej. Znaczną część Gminy Wieruszów zajmuje infrastruktura techniczna czyli ciągi komunikacyjne, które łącznie stanowią aż 54,1% terenów zabudowanych i zurbanizowanych.

Funkcje mieszkaniowa, która zajmuje największy obszar miasta składa się z trzech rodzajów skupisk, takich jak:

- 1) budynki zlokalizowane na osiedlach,
- 2) skupiska zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zlokalizowanej przy szlakach komunikacyjnych oraz trasach wylotowych w miastach,
- 3) zabudowa wielorodzinna bez regularnych uwarunkowań.

Tabela 41 Struktura użytkowania terenów zabudowanych i zurbanizowanych ze względu na formy zagospodarowania w 2016r. w Gminie Wieruszów

lp	Przeznaczenie gruntów istniejące	Powierzchnia w ha miasto Wieruszów	Powierzchnia w ha - obszar wiejski	Razem w ha	% udział w terenach zabudowanych i zurbanizowanych
1.	Tereny mieszkaniowe	90	58	148	18,7
2.	Tereny przemysłowe	13	83	96	12,2
3.	Inne tereny niezabudowane	40	12	52	6,6
4.	Zurbanizowane tereny niezabudowane	7	8	15	1,9
5.	Tereny rekreacji wypoczynkowej	10	3	13	1,7
6.	Drogi	50	377	427	54,1
7.	Kolej	18	20	38	4,8
8.	Inne	0	0	0	0
9.	Użytki kopalne	0	1	1	0
Razem tereny zabudowane i zurbanizowane		228	562	790	100%

*Źródło: *wg stanu na grudzień 2016 występuje 1ha różnica pomiędzy powierzchnią ewidencyjną a geodezyjną terenów wiejskich gminy Wieruszów (dane Wydziału Geodezji i Kartografii Starostwa Powiatowego w Wieruszowie)*

Dominującą formą zajmującą największą powierzchnię obszarów zurbanizowanych jest zabudowa mieszkaniowa występująca:

- 1) w zwartych osiedlach budynków mieszkalnych jednorodzinnych w zabudowie szeregowej

lub wolnostojących budynków (osiedle przy ul. Willowej, ul. Rzadkiego i Myszkowiaka, ul. Leśna, Jałowcowa i Sosnowa, ul. bpa Bareły, ul. Wiśniowa, Akacyjowa, Szpitalna, Kasztanowa, Kwiatowa, Brzozowa, Lipowa, Brzozowa, Klonowa i Kordeckiego, ul. Konopnickiej, Krasickiego, Broniewskiego, Sienkiewicza i Spacerowa),

- 2) w zwartych pasmach zabudowy usytuowanej wzdłuż głównych ulic miasta z przeznaczeniem pod zabudowę zagrodową (m.in. ul. Teklinowska, ul. Mirkowska, ul. Ostrzeszowska, ul. Polna, ul. Warszawska w części położonej na peryferiach miasta),
- 3) w zwartych pasmach zabudowy w ścisłym centrum miasta oraz zabudowa wzdłuż głównych ulic miasta z przeznaczeniem pod funkcje usługowo-handlowe (m.in. Rynek, ul. Wrocławska, Wieluńska, Prusa, Warszawska, Podzamcze, Kuźnicka, Kępińska),
- 4) w ramach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w formie osiedli lub pojedynczych budynków:
 - os. Waryńskiego, os. Warszawska, os. Fabryczna, skoncentrowane w północno-wschodniej części miasta,
 - budynki mieszkalne wielorodzinne przy ul. Leśnej,
 - osiedle między ul. Warszawską a Szkolną,
 - osiedle przy ul. Klemensa Wierusza,
 - budynek mieszkalny wielorodzinny przy ul. Prusa z funkcją usługową na parterze budynku,
 - budynek mieszkalny wielorodzinny przy ul. Waryńskiego z funkcją usługową na parterze budynku,
 - osiedle wielorodzinne przy ul. Nowej,
 - osiedle bloków przy ul. Kordeckiego.

Tabela 42. Przeciętny wiek budynków mieszkalnych w mieście Wieruszów wg obliczeń sporządzonych na podstawie danych z kartoteki budynków

Nazwa ulicy	Przeciętny wiek budynków	ulica	Przeciętny wiek budynków	ulica	Przeciętny wiek budynków	ulica	Przeciętny wiek budynków
Marianów	43	Myszkowiaka	8	Parkowa	39	Wiśniowa	15,5
Ustronna	34	Rzadkiego	11	Piskorska	67	Akacyjowa	26
Leśna	19	Graniczna	12	Waryńskiego	41	Klonowa	28
Sosnowa	18	Sportowa	62	Oś.Waryńskiego	42	Modrzewiowa	27
Jałowcowa	14	Nowa	44	Osiedlowa	14	Kasztanowa	29
Fabryczna	37	Ogrodowa	18,5	Buczka	46	Lipowa	29
oś. Fabryczna	32	Zielona	71	Szkolna	35,5	Kwiatowa	29
os. Warszawska	28	Wrocławska	82	Jana Pawła II	79,5	Brzozowa	28
Wschodnia	32	Ciemna	97	Kaliska	42	Spacerowa	29,5
Spokojna	45	Zamkowa	102	Warszawska	51	Krasickiego	32
Pogodna	41	Braci Polaków	18	Szpitalna	29,5	Orzeszkowej	34
bpa Bareły	41	Kilińskiego	55	Przejazd	13	Konopnickiej	36
Ostrzeszowska	46	Nadrzecza	50	Wieluńska	39	Kochanowskiego	30

Willowa	12	Mickiewicza	47	Prusa	34,5	Sienkiewicza	37
Kolejowa	36	Klemensa Wierusza	51,5	Kordeckiego	23	Broniewskiego	33,5
Kępińska	51	Dąbrowskiego	37	Jarzębinowa	2		
Teklinowska	42	Klasztorna	38	Handlowa	30		
Rzemieślnicza	21,5	Okrzei	41	Polna	16		
Mirkowska	35	Krótką	67	Witosa	19		
Podzamcze	47	Kopernika	46,5	Cmentarna	67		
Kuźnicka	46	Mała	86	Bolesławiecka	17		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych wypisów z kartoteki budynków

Z przedstawionej powyżej tabeli wynika, że najstarsze budynki znajdują się w centrum miasta. Średni wiek budynków położonych przy ulicach: Warszawskiej, Piskorskiej, Cmentarnej, Klemensa Wierusza, Kilińskiego, Krótkiej, Nadrzeczej, Sportowej i Kępińskiej to ponad 50 lat. Wraz z wiekiem tych budynków postępowała stopniowa ich degradacja i obecnie wiele z nich wymaga kompleksowego remontu. Czynnikiem, który spowalnia podejmowanie działań w tym kierunku jest objęcie części tych ulic układem urbanistycznym wpisanym do rejestru zabytków. Ogranicza to swobodę właścicieli w zakresie przebudowy i materiałów budowlanych przez to niejednokrotnie wiąże się z wyższymi kosztami.

Na terenach wiejskich zabudowa mieszkaniowa skoncentrowana jest głównie wzdłuż głównych dróg z przeważającą funkcją zabudowy zagrodowej. W niektórych miejscowościach zauważalne są enklawy osiedli budynków mieszkalnych jednorodzinnych (Pieczyska, Kuźnica Skakawska).

Mając na uwadze obecną zabudowę na terenie Wieruszowa należy dążyć do koncentracji i uzupełnienia tkanki urbanistycznej w centrum miasta, jednocześnie unikając rozproszonej zabudowy w strefie peryferyjnej oraz zabudowywania obszarów użytkowanych rolniczo. Na terenach wiejskich należy ograniczyć proces suburbanizacyjny.

Centrum miasta Wieruszowa stanowi centralnie zlokalizowany rynek, wzdłuż którego od północnej części przebiega główna ulica Warszawska, która poprzez sieć dróg stanowi połączenie miasta z dawną drogą wojewódzką nr 8 relacji Wrocław - Łódź. Centrum miasta stanowi bazę administracyjną podmiotów samorządu terytorialnego, urzędu skarbowego oraz Wieruszowskiego Domu Kultury. Na obrzeżach rynku koncentruje się głównie zabudowa mieszkaniowo - usługowa. Sam rynek stanowi przestrzeń publiczną skoncentrowaną wokół pomnika św. Floriana. Teren ten stanowi również miejsce imprez kulturalnych. Jest to obszar koncentrujący życie społeczno - ekonomiczne. Cechą charakterystyczną struktury przestrzennej jest tutaj ścisła koncentracja zabudowy wokół najstarszej centralnie położonej części miasta z funkcjami usługowymi oraz zabudową mieszkaniową jedno i wielorodzinną.

Od rynku rozciąga się stara część miasta ul. Zamkowa i Getta Wieruszowskiego, której zabudowa kształtowała się głównie w czasach przed i powojennych. Przy rzece Prośnie zabudowa ta jest zwieńczona tzw. Bulwarem Różanym - deptakiem rozciągającym się od

kościół św. Ducha aż do ul. Wrocławskiej, który w latach świetności spełniał funkcje rekreacyjno - wypoczynkowe. Jest to teren niezwykle urokliwy przyrodniczo, jednakże zły stan techniczny nawierzchni nie pozwala na korzystanie w pełni z tej przestrzeni. Brak jest tu miejsc o funkcji handlowo - usługowej adresowanych dla osób spacerujących. Rekreacyjny trakt spacerowy wzdłuż rzeki z przystaniami kajakowymi i pomostami wraz z niezbędną infrastrukturą uatrakcyjniłby tę zdegradowaną i technicznie nieprzystosowaną dla osób niepełnosprawnych przestrzeń publiczną, a także wzmocniłby funkcję rekreacyjną tego obszaru.

Obszarem zdegradowanym w sferze przestrzenno - funkcjonalnej miasta są tereny komunikacyjne tj. dworzec PKS oraz PKP. Zauważalne jest tu zjawisko niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniającej się funkcji obszaru. W budynku dworca PKS przy ul. Wrocławskiej pomieszczenia są zniszczone i nie spełniają standardów pozwalających na ich wykorzystanie.

Fot. 1. Dworzec autobusowy w Wieruszowie

Źródło: Zasoby własne Urzędu Miejskiego

Przez miasto Wieruszów przebiega linia kolejowa relacji Herby Nowe – Wieluń – Oleśnica. Jest to linia w dobrym stanie technicznym przebiegająca przez obszar pięciu województw i stanowi ważny korytarz komunikacyjny dla tej części województwa. Obecnie linia ta przenosi ruch pasażerski i towarowy między Kępem a Tarnowskimi Górami. PKP nie wykorzystuje jednak w pełni leżącego w niej potencjału przez co nie odgrywa ona znaczącej roli w systemie komunikacyjnym. Systematycznie zmniejszający się od kilkunastu

lat ruch komunikacyjny przyczynił się do mniejszej dbałości właściciela o stan techniczny budynku dworca PKP. W efekcie wybudowany w 1915 roku budynek przestał spełniać swoją funkcję. Obecnie jest w złym stanie technicznym i wymaga gruntownego remontu. Odnowienie tego obiektu, wpisanego do gminnej ewidencji zabytków wraz z jego otoczeniem, podobnie jak w przypadku dworca PKS, wymaga opracowania nowej koncepcji funkcjonalno - przestrzennej. Analogicznie odnowienia wymaga również wieża ciśnień z ok. 1896r. zlokalizowana w rejonie dworca. Poddanie jej procesowi rewitalizacji jest jedyną formą przetrwania tego obiektu.

Ze względu na konieczność włączenia obiektów dziedzictwa kulturowego w procesy rozwojowe wskazana jest adaptacja obiektów do nowych funkcji użytkowych.

Fot. 2. Budynek Dworca PKP

Źródło: Zasoby własne Urzędu Miejskiego

Na terenie miasta daje się zaobserwować brak wielu podstawowych usług, jednak najbardziej wyrazistym przykładem jest deficyt miejsc rekreacji i wypoczynku, w obszarach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Dotkliwy jest brak odpowiednio urządzonych terenów rekreacyjnych dla dorosłych. Brakuje miejsc spotkań w przestrzeniach publicznych o standardzie zgodnym z uzasadnionymi oczekiwaniami mieszkańców. Dotyczy to osiedla między ul. Warszawską a Szkolną, osiedla pomiędzy ul. Dąbrowskiego i Getta Wieruszowskiego czy osiedla domków jednorodzinnych przy ul. Krasickiego. Również teren zielony przy ul. Krasickiego, stanowiący izolację akustyczną byłej drogi wojewódzkiej nr 8, ma zupełnie niewykorzystany potencjał.

Niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru można także zaobserwować na przykładzie budynku po byłej szkole w Cieszęcinie wraz z przyległym terenem. Obecnie użytkowana jest niewielka część budynku na potrzeby oddziału przedszkolnego i świetlicy prowadzonej przez stowarzyszenie. Pozostała część wymaga zagospodarowania.

Przestrzeń publiczna centrum miasta Wieruszowa charakteryzuje się niską jakością. Zły stan techniczny infrastruktury drogowej starej części miasta stanowi istotną barierę dla osób niepełnosprawnych. Niska jakość terenów zielonych oraz brak miejsc rekreacji i wypoczynku w skupiskach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej dla osób dorosłych, świadczy o niskim standardzie przestrzeni publicznej, odbiegającym znacząco od uzasadnionych oczekiwań mieszkańców.

1.4.2. Gospodarka mieszkaniowa

Na terenie Gminy Wieruszów znajduje się 4837 mieszkań (dane GUS z 2015r. tabela Zasoby mieszkaniowe w 2015r.) w tym na terenie miasta Wieruszowa 3219 mieszkań. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w 2015r. wynosiła dla całej gminy 85,1m², natomiast dla miasta 75,9 m². Z danych statystycznych wynika, że nieznacznie zmniejsza się liczba osób przypadająca na jedno mieszkanie oraz widoczny jest wzrost średniej powierzchni użytkowej przypadającej na statystycznego mieszkańca. Zmiany te są wynikiem modernizacji starej zabudowy mieszkaniowej, rozbudowy mieszkań już istniejących oraz budowy nowych budynków mieszkaniowych, głównie w sektorze prywatnym.

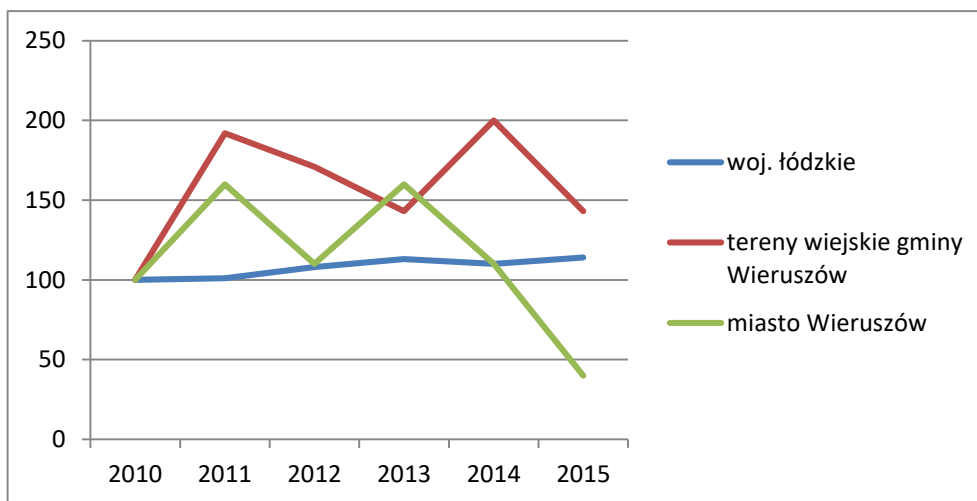
Na terenie miasta Wieruszowa powstają nowe osiedla budynków mieszkalnych jedno i wielorodzinnych. Kapitał sektora prywatnego przyczynił się w okresie ostatnich pięciu lat do powstania nowych mieszkań w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych min na ul. Nowej, Teklinowskiej oraz ul. Kordeckiego w Wieruszowie. Na terenie Gminy Wieruszów przeważa ogólna tendencja powstawania budynków mieszkalnych jednorodzinnych, a gminne zasoby mieszkaniowe zwiększane są jedynie poprzez zmianę przeznaczenia placówek np. szkolnych na lokale socjalne (Kuźnica Skakawska, Mirków).

Tabela 43. Liczba budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania w woj. łódzkim i Gminie Wieruszów w latach 2010-2015

Rok	Woj. Łódzkie -budynki mieszkalne	Gmina Wieruszów-tereny wiejskie	Miasto Wieruszów	Dynamika wzrostu dla woj. łódzkiego	Dynamika wzrostu dla Gminy Wieruszów tereny wiejskie	Dynamika wzrostu dla miasta Wieruszów
2010	4043	14	10	100%	100%	100%
2011	4064	27	16	101%	192%	160%
2012	4372	24	11	108%	171%	110%
2013	4574	20	16	113%	143%	160%
2014	4451	28	11	110%	200%	110%
2015	4598	20	6	114%	143%	60%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (tabela 7,44 budynki oddane do użytkowania) www.lodz.stat.gov.pl oraz danych PINB w Wieruszowie.

Wykres 13: Dynamika wzrostu liczby budynków oddanych do użytkowania w woj. łódzkim i Gminie Wieruszów w latach 2010 –2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (tabela 7,44 budynki oddane do użytkowania) www.lodz.stat.gov.pl oraz danych PINB w Wieruszowie.

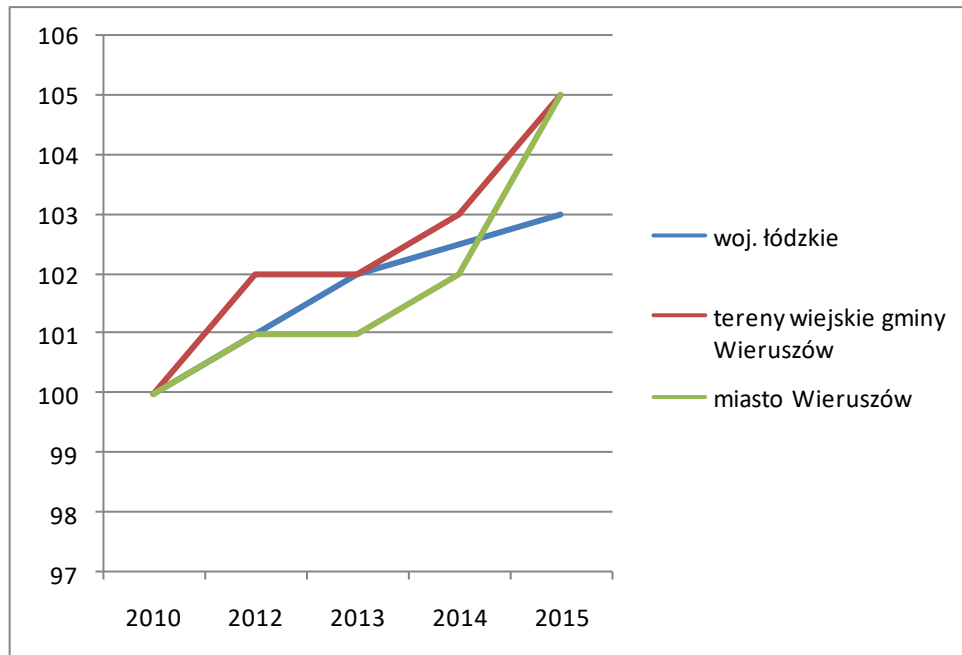
Z powyższych danych wynika, iż na przestrzeni 5 lat liczba budynków oddanych do użytkowania w woj. łódzkim wzrosła o 555 budynków mieszkalnych, co stanowi 14% wzrost w stosunku do roku 2010. Natomiast na terenie Gminy Wieruszów wzrost liczby budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania w okresie ostatnich pięciu lat kształtuje się w wysokości 43% dla terenów wiejskich i 40% dla miasta Wieruszowa w stosunku do 2010r.

Tabela 44. Zasób mieszkaniowy woj. łódzkiego oraz gminy i miasta Wieruszów w latach 2010-2015

Lata	Liczba mieszkań w woj. łódzkim	Liczba mieszkań gmina Wieruszów	Liczba mieszkań miasto Wieruszów	Dynamika wzrostu woj. łódzkiego	Dynamika wzrostu dla gminy Wieruszów	Dynamika wzrostu dla miasta Wieruszów
2010	973 652	4607	3077	100%	100%	100%
2011	977 200	Brak danych GUS	Brak danych GUS	100,3%	-	-
2012	987 561	4681	3108	101%	102%	101%
2013	992 415	4685	3106	102%	102%	101%
2014	997 770	4745	3144	102,5%	103%	102%
2015	1 003 933	4837	3219	103%	105%	105%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (tabela 5,42 zasoby mieszkaniowe) www.lodz.stat.gov.pl

Wykres 14: Dynamika wzrostu zasobu mieszkaniowego woj. łódzkiego i Gminy Wieruszów w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (tabela 5,42 zasoby mieszkaniowe) www.lodz.stat.gov.pl

Najwięcej mieszkań w Gminie Wieruszów przypada na miasto, chociaż w ogólnym rozrachunku można przyjąć, iż rośnie ogólna liczba mieszkań na terenie całej Gminy Wieruszów, a odsetek mieszkań w całej gminie stanowi 0,48% zasobu mieszkaniowego całego województwa łódzkiego (2015r.). Największy przyrost liczby mieszkań widoczny jest w 2015r., gdzie liczba mieszkań w mieście Wieruszów wzrosła o 75, a biorąc pod uwagę stan całej Gminy Wieruszów nastąpił wzrost o liczbę 92 mieszkań.

Zasoby mieszkaniowe w mieście Wieruszów powstawały głównie w latach 1960-1970. W większości to zasoby dwóch spółdzielni: Wieruszowskiej Spółdzielni Mieszkaniowej 98-400 Wieruszów, Waryńskiego 37 oraz Spółdzielni Lokatorsko - Własnościowej "Bursztyn" z siedzibą w Wieruszowie przy ul. Fabrycznej 5. W ostatnich latach powstały również budynki mieszkalne wielorodzinne i osiedla domów jednorodzinnych w zabudowie szeregowej przy ul. Kordeckiego oraz ul. Nowej, które są zarządzane przez wspólnoty mieszkaniowe. W skład mieszkaniowego zasobu gminy wchodzi też budynki, stanowiące własność gminy. Mieszkaniowy zasób będący własnością Gminy Wieruszów obejmuje:

- 1) 107 lokali mieszkalnych o powierzchni użytkowej 3.945,17 m², znajdujących się w 21 budynkach stanowiących w całości własność gminy, w tym:
 - 65 lokali komunalnych o łącznej powierzchni użytkowej 2.912,90 m²,
 - 42 lokale socjalne o łącznej powierzchni użytkowej 1.032,27 m²,

- 2) 115 lokali mieszkalnych o powierzchni użytkowej 4.686,41 m², znajdujących się w budynkach 14 wspólnot mieszkaniowych (źródło: Wieloletni program gospodarowania zasobem Gminy Wieruszów na lata 2017-2021).

Liczba mieszkań stanowiących własność gminy systematycznie maleje. Wpływ na zmniejszenie tego zasobu ma sprzedaż lokali dotychczasowym najemcom w trybie bezprzetargowym. Najwięcej mieszkań komunalnych znajduje się w budynkach dużych wspólnot, w których udziały gminy w nieruchomości wynoszą 7 - 79%.

W roku 2014 w wyniku remontów budynków szkolnych w Mirkowie i Kuźnicy Skakawskiej - uzyskano 9 mieszkalnych lokali socjalnych. Ogólna liczba lokali socjalnych wynosi 42 o łącznej powierzchni 1032,27 m² i znajdują się one w budynkach stanowiących własność gminy. Gmina Wieruszów w 2015 r. zawarła na te lokale umowy najmu. Lokalami będącymi własnością Gminy Wieruszów znajdującymi się w budynkach wspólnot mieszkaniowych oraz w budynkach stanowiących wyłączną własność gminy zarządza Przedsiębiorstwo Komunalne S.A.

Stan techniczny budynków mieszkalnych stanowiących własność lub współwłasność (lokale we wspólnotach) Gminy Wieruszów nie przedstawia się najlepiej. Na taką sytuację ma niewątpliwie wpływ wiek tych budynków. Spośród 35 budynków:

- 17 budynków wybudowano w latach przedwojennych do roku 1945,
- 9 w latach 1945-1960,
- 6 w latach 1961-1970,
- 2 w latach 1971-1980,
- jeden budynek powstał w roku 1989.

Tabela 45. Wykaz budynków wraz z lokalami stanowiącymi własność Gminy Wieruszów w zarządzie Przedsiębiorstwa Komunalnego S.A. w Wieruszowie wg stanu na grudzień 2016r.

Lp	Położenie budynków	Powierzchnia użytkowa budynków i lokali w m ²	Ilość lokali + inne pomieszczenia	Rok powstania	Stan lokalu (bardzo dobry, dobry, średni, zły)	Wyposażenie w instalacje: 1. wodociagową 2. kanalizacyjną 3. gazową, 4. ciepłowniczą
1.	Wieruszów, ul. Fabryczna 8	56,99	3	1943	zły	1
2.	Wieruszów, ul. Fabryczna 8a	54,00	3	1943	zły	1
3.	Wieruszów, ul. Fabryczna 8b	55,30	2	1943	zły	1
4.	Wieruszów,	59,56	1	1943	średni	1

	ul. Fabryczna 8c					
5.	Wieruszów, ul. Fabryczna 8d	59,56	2	1943	<i>zły</i>	1
6.	Wieruszów, ul. Teklinowska 18	397,34	10	1900	<i>zły</i>	1,2
7.	Wieruszów, ul. Zamkowa 7 + oficyna	257,29	8	1900	<i>dobry</i>	1,2
8.	Wieruszów, ul. Kilińskiego 35-37 mieszkania socjalne	243,03	16	1928	<i>zły</i>	1,2
9.	Wieruszów, ul. Bareły 13a	377,44	6	1989	<i>b.dobry</i>	1,2,3
10.	Wieruszów, ul. Warszawska 144	231,39	6	1959	<i>dobry</i>	1,2,4
11.	Wieruszów, ul. Warszawska 144 socjalne	190,27	8	1959	<i>średni</i>	1,2
12.	Wieruszów, ul. Kępińska 51	259,33	5	<i>przed 1928</i>	<i>zły</i>	1,2
13.	Wieruszów, ul. Kępińska 53A	125,01	3	1970	<i>dobry</i>	1,2
14.	Wieruszów, ul. Teklinowska 2	209,37	4	1960	<i>dobry</i>	1,2
15.	Wieruszów, ul. Teklinowska 2A	298,10	7	1935	<i>dobry</i>	1,2,3
16.	Dobrydział 40	306,48	6	<i>przed 1939</i>	<i>zły</i>	1,2
17.	Kuźnica Skakawska 2	275,00	6	-	<i>dobry</i>	1,2
18.	Lubczyzna 13	278,00	3+światlica	1935	<i>średni</i>	1,2
19.	Jutrków 31	108,98	1+światlica	-	<i>średni</i>	1
20.	Mirków 51	273,70	7	-	<i>średni</i>	1,2

Źródło: Przedsiębiorstwo Komunalne S.A. w Wieruszowie

Jak wynika z wyżej zamieszczonej tabeli stan większości budynków mieszkalnych stanowiących własność Gminy Wieruszów jest zły. Z 20 budynków tylko 6 zostało poddanych termomodernizacji, z czego 2 budynki powinny zostać poddane dodatkowemu dociepleniu z uwagi na zbyt cienką warstwę obecnego ocieplenia. Pozostałe budynki wymagają przeprowadzenia zarówno kompleksowych termomodernizacji, wymiany pokryć dachowych, jak również kapitalnych remontów pomieszczeń wewnętrznych oraz wymiany instalacji (źródło: dane Przedsiębiorstwa Komunalnego S.A.)

Tabela 46. Wykaz lokali mieszkalnych i użytkowych stanowiących własność Gminy Wieruszów znajdujących się we Wspólnotach Mieszkaniowych

lp	Adres budynku	Pow. ogółem	Ilość lokali	Rok budowy	Stan lokalu	Wyposażenie w instalacje 1.wodociągową, 2.kanalizacyjną, 3. gazową, 4. ciepłowniczą
1.	Wieruszów, ul. Warszawska 2	<i>81,38</i>	<i>2</i>	<i>1966</i>	<i>dobry</i>	<i>1,2,4</i>
2.	Wieruszów, ul. Warszawska 6-10	<i>446,79</i>	<i>10</i>	<i>1959</i>	<i>dobry</i>	<i>1,2,4</i>
3.	Wieruszów, ul. Warszawska 49-51	<i>260,99</i>	<i>6</i>	<i>1958</i>	<i>dobry</i>	<i>1,2,4</i>
4.	Wieruszów, ul. Szkolna 2	<i>215,11</i>	<i>5</i>	<i>1960</i>	<i>dobry</i>	<i>1,2,4</i>
5.	Wieruszów, ul. Szkolna 4	<i>255,00</i>	<i>6</i>	<i>1960</i>	<i>dobry</i>	<i>1,2,4</i>
6.	Wieruszów, ul. Handlowa 2	<i>77,47</i>	<i>2</i>	<i>1959</i>	<i>średni</i>	<i>1,2,4</i>
7.	Wieruszów, ul. Piskorska 6	<i>116,96</i>	<i>3</i>	<i>1958</i>	<i>zły</i>	<i>1,2</i>
8.	Wieruszów, ul. Piskorska 8	<i>493,80</i>	<i>11</i>	<i>1962</i>	<i>dobry</i>	<i>1,2,4</i>
9.	Wieruszów, ul. Rynek 27-29	<i>71,80</i>	<i>2</i>	<i>1963</i>	<i>dobry</i>	<i>1,2,4</i>
10.	Wieruszów, ul. Rynek 11	<i>351,07</i>	<i>11</i>	<i>1926</i>	<i>dobry</i>	<i>1,2,4</i>
11.	Wieruszów, ul. Klemensa Wierusz 6-10	<i>607,66</i>	<i>16</i>	<i>1966</i>	<i>b.dobry</i>	<i>1,2,4</i>
12.	Wieruszów, ul. Dąbrowskiego 1-7	<i>967,14</i>	<i>22</i>	<i>1973</i>	<i>dobry</i>	<i>1,2,4</i>
13.	Wieruszów, ul. Mickiewicza 2	<i>451,91</i>	<i>11</i>	<i>1975</i>	<i>dobry</i>	<i>1,2,4</i>
14.	Wieruszów, ul. Teklinowska 34	<i>209,00</i>	<i>6</i>	<i>-----</i>	<i>średni</i>	<i>1,2</i>

Źródło: Przedsiębiorstwo Komunalne S.A. w Wieruszowie

Stan techniczny większości budynków stanowiących własność wspólnot mieszkaniowych, jest dobry. Z 14 budynków 11 zostało poddanych kompleksowej termomodernizacji. Pozostałe 3 budynki wspólnot (Handowa 2, Teklinowska 34 oraz Piskorska 6) wymagają poniesienia dużych nakładów finansowych na prace termomodernizacyjne. Dużym wyzwaniem finansowym będzie w niedalekiej przyszłości konieczność wymiany zużytych instalacji wewnętrznych oraz ewentualna budowa (w 2 ostatnich budynkach), instalacji centralnego ogrzewania wraz z kotłownią. (źródło: dane Przedsiębiorstwa Komunalnego S.A.)

Tabela 47. Wykaz lokali socjalnych na terenie Gminy Wieruszów

Lp	Dane adresowe	Powierzchnia użytkowa w m2	Ilość lokali	Stan lokali	Wyposażenie w instalacje 1.wodociągową, 2.kanalizacyjną, 3. gazową, 4. ciepłowniczą
1.	Wieruszów, ul. Kilińskiego 35-37	243,03	16	średni	1,2
2.	Wieruszów, ul. Warszawska 144	190,27	8	średni	1,2
3.	Wieruszów, ul. Fabryczna 8	49,29	2	średni	1
4.	Wieruszów, ul. Fabryczna 8A	18,65	1	średni	1
5.	Wieruszów, ul. Fabryczna 8B	55,30	2	średni	1
6.	Wieruszów, ul. Fabryczna 8D	31,91	1	średni	1
7.	Wieruszów, ul. Zamkowa 7 (oficyna)	10,60	1	średni	1
8.	Wieruszów, ul. Teklinowska 18	25,12	1	średni	1
9.	Mirków 51	133,10	4	dobry	1,2
10.	Kuźnica Skakawska 2	275,0	6	dobry	1,2

Źródło: Przedsiębiorstwo Komunalne S.A. w Wieruszowie

Stan techniczny lokali socjalnych jest zły. Wszystkie wymagają kapitalnego remontu począwszy od docieplenia budynków, wymiany okien, wymiany pokryć dachowych po wymianę lub budowę instalacji centralnego ogrzewania i wodno-kanalizacyjnej. Obecnie tylko 4 lokale socjalne dysponują instalacją kanalizacyjną wewnątrz budynków. Z uwagi na ograniczone środki finansowe prace remontowe w lokalach socjalnych ograniczają się jedynie do wykonywania bieżących napraw.

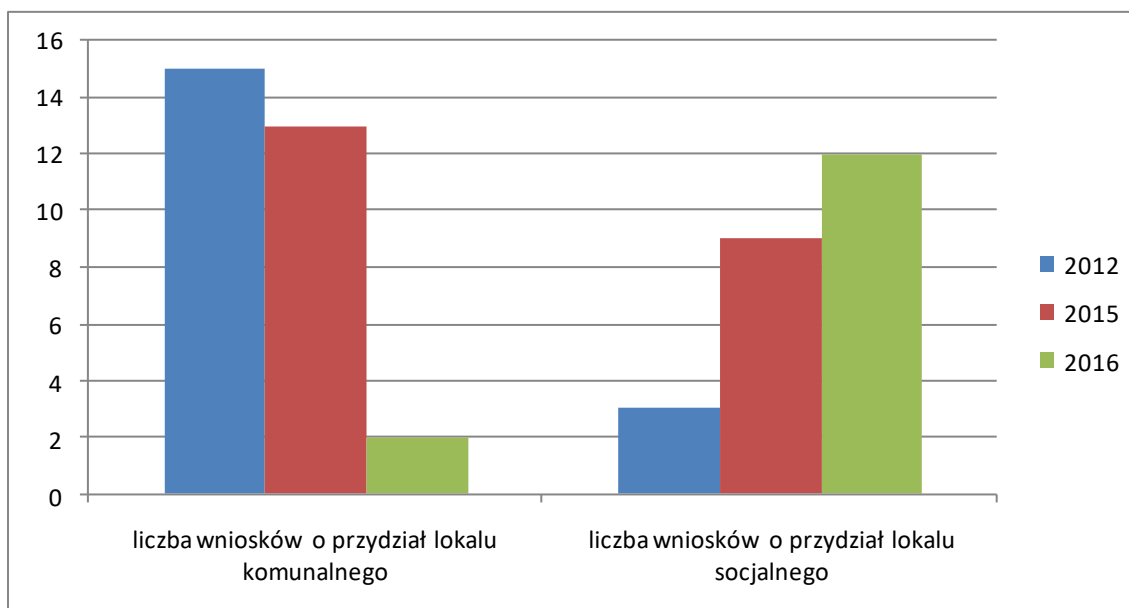
Zapotrzebowanie na lokale socjalne systematycznie rośnie, a Gmina Wieruszów nie dysponuje zasobem mieszkaniowym, który mógłby zaspokoić potrzeby mieszkańców w tym zakresie. Na 12 osób oczekujących na wynajem mieszkania socjalnego w 2016r. tylko dwóm wnioskodawcom przyznano lokal. Widoczna jest zdecydowana potrzeba rozbudowy miejskiej infrastruktury socjalnej. W tym zakresie potrzebne są nowe inwestycje, zwłaszcza na tych terenach, które stanowią własność Gminy Wieruszów, co pozwoli na zredukowanie kosztów wykupu nieruchomości na ten cel.

Tabela 48. Realizacja wniosków o przydział lokali mieszkalnych

Rodzaje lokali	Ogólna liczba wniosków			Liczba wniosków przyjętych po weryfikacji			Liczba przydzielonych lokali		
	2012	2015	2016	2012	2015	2016	2012	2015	2016
lokale komunalne	15	13	2	10	11	2	3	8	2
lokale socjalne	3	9	12	3	7	3	0	12	2

Źródło: Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wieruszów na lata 2017-2021

Wykres 15: Liczba wniosków o przydział lokali socjalnych i komunalnych w Gminie Wieruszów

Źródło: Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wieruszów na lata 2017-2021

Pomimo corocznie przydzielanych lokali mieszkalnych do zaspokojenia potrzeb w tym zakresie gmina musiałaby wybudować ponad 30 lokali. Na koniec 2016r na przydział lokali socjalnych oczekiwało 9 osób, a komunalnych 25 osób.

W latach 2012-2016 zarejestrowano w Gminie łącznie 30 wyroków eksmisyjnych, z czego 19 wyroków wydano z powództwa Gminy, a pozostałe z powództwa innych podmiotów.

Tabela 49. Realizacja wyroków eksmisyjnych w latach 2012-2016

Lata	Liczba zrealizowanych wyroków (szt.)
2012	3
2013	3
2014	6
2015	0
2016	1
Razem	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Wieloletnim programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wieruszów na lata 2017-2021

W latach 2010-2015 na terenie Gminy Wieruszów zauważalny jest spadek wypłacanych dodatków mieszkaniowych. Tendencja ta może być związana z powstaniem nowych zasobów

mieszkańczych na terenie miasta t.j. budynków mieszkalnych wielorodzinnych w rejonie ul. Nowej i ul. Kordeckiego.

Tabela 50. Liczby i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych w mieście i Gminie Wieruszów na tle województwa łódzkiego

Lata	Woj. łódzkie		Gmina Wieruszów		Miasto Wieruszów	
	Liczba	kwota	Liczba	kwota	Liczba	kwota
2010	394 861	52 885 846	118	22 478	2656	397 531
2011	327 753	55 222 894	127	27 060	2543	399 412
2012	335 418	60 595 420	126	30 084	2300	372 514
2013	344 164	66 539 045	133	34 912	2205	377 469
2014	338 875	68 243 625	113	31 150	2133	364 613
2015	-	-	124	29 670	1927	325 011

Źródło : opracowanie własne GUS oraz dane Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieruszowie

W Wieruszowie wszystkie lokale mieszkalne będące własnością gminy są podłączone do sieci wodociągowej. Dotyczy to zarówno budynków socjalnych, jak i komunalnych. Około 70% budynków przyłączonych jest do kanalizacji sanitarnej. Wyjątek stanowią lokale socjalne. Znacznie gorzej przedstawia się sytuacja w kwestii przyłączenia do sieci ciepłowniczej czy gazowej, która nie jest jeszcze dostatecznie rozwinięta na terenie miasta.

W Gminie Wieruszów konieczne jest zwiększenie gminnych zasobów mieszkaniowych, by zrealizować zapotrzebowanie społeczne w tym zakresie. Planuje się to osiągnąć poprzez wdrożenie następujących działań:

- 1) sprzedaż nieruchomości gminnych zlokalizowanych w mieście podmiotom prywatnym z przeznaczeniem pod budownictwo mieszkalne wielorodzinne,
- 2) zmianę funkcji budynków gminnych zbędnych do prowadzenia dotychczasowej działalności i ich adaptacja na lokale mieszkalne,
- 3) budowę budynków wielorodzinnych w oparciu o pozyskane dofinansowania,
- 4) rozbudowę istniejącej substancji mieszkaniowej.

Widoczna jest także potrzeba inwestycji związanych z poprawą warunków do rozwoju prywatnej zabudowy mieszkaniowej, która jest wiodącą funkcją naszej gminy m.in. poprzez uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wdrażanie procedur scaleń i podziałów nieruchomości i budowę infrastruktury technicznej (budowa dróg, sieci wodno-kanalizacyjnej). W/w działania należy połączyć z dbałością o jakość przestrzeni publicznej w sposób umożliwiający rozwój życia społecznego. Ważnym elementem wymagającym poprawy w sferze mieszkaniowej jest również polepszenie zagospodarowania terenów budownictwa mieszkalnego m.in. poprzez budowę lub remont dróg wewnętrznych, uporządkowanie i aranżacja terenów zielonych, budowę wiat śmietnikowych.

1.4.3. Dziedzictwo kulturowe Gminy Wieruszów.

Wieruszów to osada, która powstała w wyniku przeniesienia w końcu XIV w. starszej (XII/XIV w.) osady lewobrzeżnej (Stary Wieruszów) na wyżej położony obszar na prawym brzegu Prosny (Nowy Wieruszów), usytuowana na szlaku handlowym z Sieradza i Wielunia na Śląsk. Stanowiła punkt graniczny pomiędzy Śląskiem a Ziemią Wieluńską. W latach 1497-1498, za sprawą Andrzeja Wieruszowskiego, dokonana się formalnie lokacja miejscowości na prawie niemieckim. Zasięg miasta lokacyjnego, od zachodu i od południa opartego o koryto rzeki Prosny, wyznaczały kwartały zabudowy rozmieszczone wokół rynku, z którego odchodziło 8 ulic. Niemal od początku funkcjonowania miasta prawobrzeżnego z jego historią związany jest Zakon Paulinów, dla którego Bernard Wierusz, zapewne jeszcze przed 1401r. "przed bramami swego miasta Wieruszowa nad rzeką Prosną" ufundował klasztor. W lewobrzeżnej części miasta, w obrębie tzw. Starego Wieruszowa, funkcjonował kościół p.w. św. Mikołaja. W nowym Wieruszowie w rejonie obecnego skrzyżowania ul. Nowej i Piskorskiej założono afiliowaną do lewobrzeżnej parafii kaplicę p.w. św. Bartłomieja, która z czasem urosła do rangi świątyni parafialnej, a w XVI w. przez pewien czas służyła również wspólnocie arian.

Rozwój przestrzenny miasta, nękanego w okresie średniowiecza przez liczne kataklizmy (wojna z 1442r., pożar z k. XV w., epidemie) następował stosunkowo powoli, z przyczyn naturalnych w kierunku wschodnim. Okres krótkiej prosperity ośrodek przeżywał w XVI w., kiedy nastąpił rozwój rzemiosła (głównie piwowarstwa) oraz handlu. Jednak już w drugiej połowie XVII w. Wieruszów liczył zaledwie 68 domów drewnianych. Na stagnację w okresie nowożytności bez wątpienia wpłynęły: najazd szwedzki, pożar z 1696r. i wojna północna. Wszystko przyczyniło się do upadku rzemiosła i stopniowej agraryzacji. W efekcie tych zjawisk u schyłku XVIII w. miasto liczyło zaledwie 147 domów i 1130 "schłopiałych" mieszczan. Zniszczone kolejny raz przez pożar na pocz. XIX w. w 1820 r. liczyło 203 zabudowania w tym 5 domów murowanych a w 1870 r. utraciło prawa miejskie na 49 lat. Poza popaulińskim zespołem sakralnym elementy historycznej tkanki budowlanej zachowały się jedynie w niewielkim stopniu. Są to pojedyncze budynki zlokalizowane przy Rynku, ul. Wrocławskiej i Warszawskiej o metryce z przełomu XIX i XX oraz pocz. XX w. Starsza zabudowa mieszkalna niemal w 100% drewniana, uległa przypuszczalnie całkowitemu zniszczeniu w wyniku pożaru z 1878r. Następne straty w zabudowie miasta, odbudowanego u schyłku XIX w. i liczącego wówczas 4374 mieszkańców, spowodowały obie wojny światowe. Podczas II wojny światowej zniszczeniu uległo ok.60% budynków.

Pomimo pewnych zmian układ urbanistyczny Wieruszowa zachował swój zabytkowy charakter, głównie w sferze rozplanowania sieci ulicznej i zawartych pomiędzy nimi kwartałów podzielonych na poszczególne działki. Natomiast wypełniająca je zabudowa jest w znacznym stopniu współczesna (powojenna), jednakże przeważnie rozmieszczona w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych. Poza kilkoma wyjątkami składają się na nią budynki głównie jedno i dwukondygnacyjne, w rejonie Rynku i ul. Warszawskiej nieco wyższe, a na obrzeżach także parterowe. Z uwagi na powyższe układ urbanistyczny Wieruszowa objęty jest ścisłą ochroną konserwatorską i został wpisany do

rejstru zabytków pod pozycją 671A (źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi Delegatura w Sieradzu).

Fot. 3. ul. Nadrzeczna w Wieruszowie (układ urbanistyczny miasta Wieruszowa)

Źródło: Zasoby własne Urzędu Miejskiego

Tabela 51. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków

Lp.	Lokalizacja	Obiekt	Ulica/Nr	Data	Nr i data wpisu do rejestru
1.	Cieszęcin	zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Wojciecha – kościół parafialny	15	1789 r.	Nr 293-XIV-72 z 18.08 1949 r. oraz Nr 322 z 30.12.1967 r.
2.	Wieruszów	układ urbanistyczny	w granicach ulic: Sportowa, Nowa, Piskorska, Waryńskiego, Kopernika, Dąbrowskiego	pierwotnie XIV w.	Nr 671/A z 15.04.1993 r.
3.	Wieruszów	zespół klasztorny O.O. Paulinów - kościół p.w. Św. Ducha	Dąbrowskiego 12	1676r., przebud. 1880	Nr 988 z 30.12.1967 r.

4.	Wieruszów	zespół klasztorny O.O. Paulinów - klasztor	Dąbrowskiego 12	1676 r.,	Nr 988 z 30.12.1967 r.
5.	Wieruszów	cmentarz żydowski	-	prawd. XVIII w.	Nr 749A
6.	Kuźnica Skakawska	zespół kościoła p.w. Św. Rocha – kościół	1	1746 r.	Nr 127/A

Źródło – studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów

Na terenie gminy Wieruszów znajdują się 33 obiekty i obszary stanowiące wartość historyczną i kulturową objęte gminną ewidencją zabytków. Poniżej zamieszczona tabela zawiera wykaz tych obiektów.

Tabela 52. Obiekty wpisane do ewidencji zabytków

L.p.	Miejscowość	Ulica/nr	Obiekt	Data
1.	Cieszęcín	15	zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Wojciecha – kościół parafialny	1789 r.
2.	Cieszęcín	15	zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Wojciecha – otoczenie kościółka w granicy ogrodzenia przykościelnego	1789 r.
3.	Cieszęcín		cmentarz parafialny	XIX w
4.	Lubczyna	Osiedle 1	zespół dworski – dwór	1913 r.
5.	Lubczyna	Osiedle 1	zespół dworski – obora I	1910 r.
6.	Lubczyna	Osiedle 1	zespół dworski – obora II	pocz. XX w
7.	Lubczyna	Osiedle 1b	zespół dworski – gorzelnia	pocz. XX w
8.	Lubczyna	Osiedle 1	zespół dworski – dom przy bramie	pocz. XX w
9.	Lubczyna	Osiedle 1	zespół dworski – park	pocz. XX w
10.	Teklinów- Nawrotów	13	zespół dworski – dwór	1 ćw. XX w
11.	Teklinów- Nawrotów	13	zespół dworski – spichlerz	1 ćw. XX w
12.	Teklinów- Nawrotów	13	zespół dworski – gołębnik	1 ćw. XX w
13.	Teklinów- Nawrotów	13	zespół dworski – chlewnia I	1 ćw. XX w
14.	Teklinów-	13	zespół dworski – chlewnia II	1 ćw. XX w

	Nawrotów			
15.	Wieruszów	Sportowa, Nowa, Piskorska, Waryńskiego, Kopernika, Dąbrowskiego	układ urbanistyczny	pierwotnie XIV w.
16.	Wieruszów	Dąbrowskiego 12	zespół klasztorny O.O. Paulinów - kościół p.w. Św. Ducha	1676 r., przebud. 1880
17.	Wieruszów	Dąbrowskiego 12	zespół klasztorny O.O. Paulinów - klasztor	1676 r.
18.	Wieruszów	Cmentarna	cmentarz parafialny	poł. XVIII w.
19.	Wieruszów	Kępińska	cmentarz ewangelicki	XIX/XX w.
20.	Wieruszów		cmentarz żydowski	prawd. XVIII w.
21.	Wieruszów	Kuźnicka 2	zespół kościoła ewangelickiego – kościół ewangelicki	1888 r.
22.	Wieruszów	Kuźnicka 2	zespół kościoła ewangelickiego – otoczenie kościoła ewangelickiego	4 ćw. XIX w.
23.	Wieruszów	Kuźnicka 10	zespół kościoła p. w. Nawiedzenia N.M.P. – kościół	1934 r.
24.	Wieruszów	Kuźnicka 11	zespół kościoła p. w. Nawiedzenia N.M.P. – plebania	1911 r.
25.	Wieruszów	Kuźnicka 10	zespół kościoła p. w. Nawiedzenia N.M.P. – otoczenie kościoła	1 poł. XIX w.
26.	Kuźnica Skakawska	1	zespół kościoła p.w. Św. Rocha – kościół	1746 r.
27.	Kuźnica Skakawska	1	zespół kościoła p.w. Św. Rocha – cmentarz przykościelny	poł. XVIII w.
28.	Wyszanów	Główna 28	zespół kościoła parafialnego p. w. Św. Michała Anioła – kościół	1842 r.
29.	Wyszanów	Główna 28	zespół kościoła parafialnego p. w. Św. Michała Anioła – otoczenie kościoła w granicach trwałego ogrodzenia	poł. XIX w.
30.	Wyszanów	Szkolna	cmentarz parafialny	XIX w.
31.	Wyszanów	Szkolna	kaplica na cmentarzu parafialnym	XIX w.
32.	Wieruszów	Kolejowa 2	zespół dworca kolejowego	pocz. lat 70-tych XIX w.
33.	Wieruszów	Kolejowa 2	wieża ciśnień	pocz. lat 70-tych XIX w.

Źródło Gminna Ewidencja Zabytków gminy Wieruszów

Na terenie miasta i gminy znajdują się stanowiska archeologiczne będące świadectwem wielowiekowego osadnictwa. Ich liczba zgodnie ze studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów tabela 4.2.d wynosi 152

i jest określona na podstawie *Wykazu stanowisk archeologicznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Sieradzu*. Są one związane głównie z osadnictwem: osady, punkty osadnicze, ślady osadnictwa. Szereg stanowisk reprezentuje też cmentarzyska, z pochówkami ciałopalnymi i kurhanowymi.

Niski standard zabudowy z lat 50-tych i 60-tych znacznie obniżyły atrakcyjność centrum Wieruszowa. Niewiele jest obecnie realizowanych inwestycji w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego miasta. Powstrzymanie tych tendencji powinno być jednym z podstawowych celów rewitalizacji centrum miasta.

1.4.4. Podsumowanie analizy przestrzennej problemów w sferze funkcjonalno-przestrzennej

W celu pokazania zjawisk funkcjonalno- przestrzennych, występujących na obszarze Gminy Wieruszów, przyjęto następującą metodologię: przyjęto zasadę, że obszar gminy został podzielony na 152 heksagony. Powierzchnia 1 heksagonu to 63,78 ha. Podkład dla map dotyczących obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji stanowią: dane o charakterze katastralnym dla obszaru Polski oraz rastrowa mapa topograficzna dla Polski. Dane udostępnione zostały poprzez usługę WMTS (geoportal.gov.pl).

Na podstawie dostępnych baz danych przeprowadzono diagnostyczną analizę przestrzenną negatywnych zjawisk w sferze funkcjonalno - przestrzennej przez pryzmat następujących wskaźników:

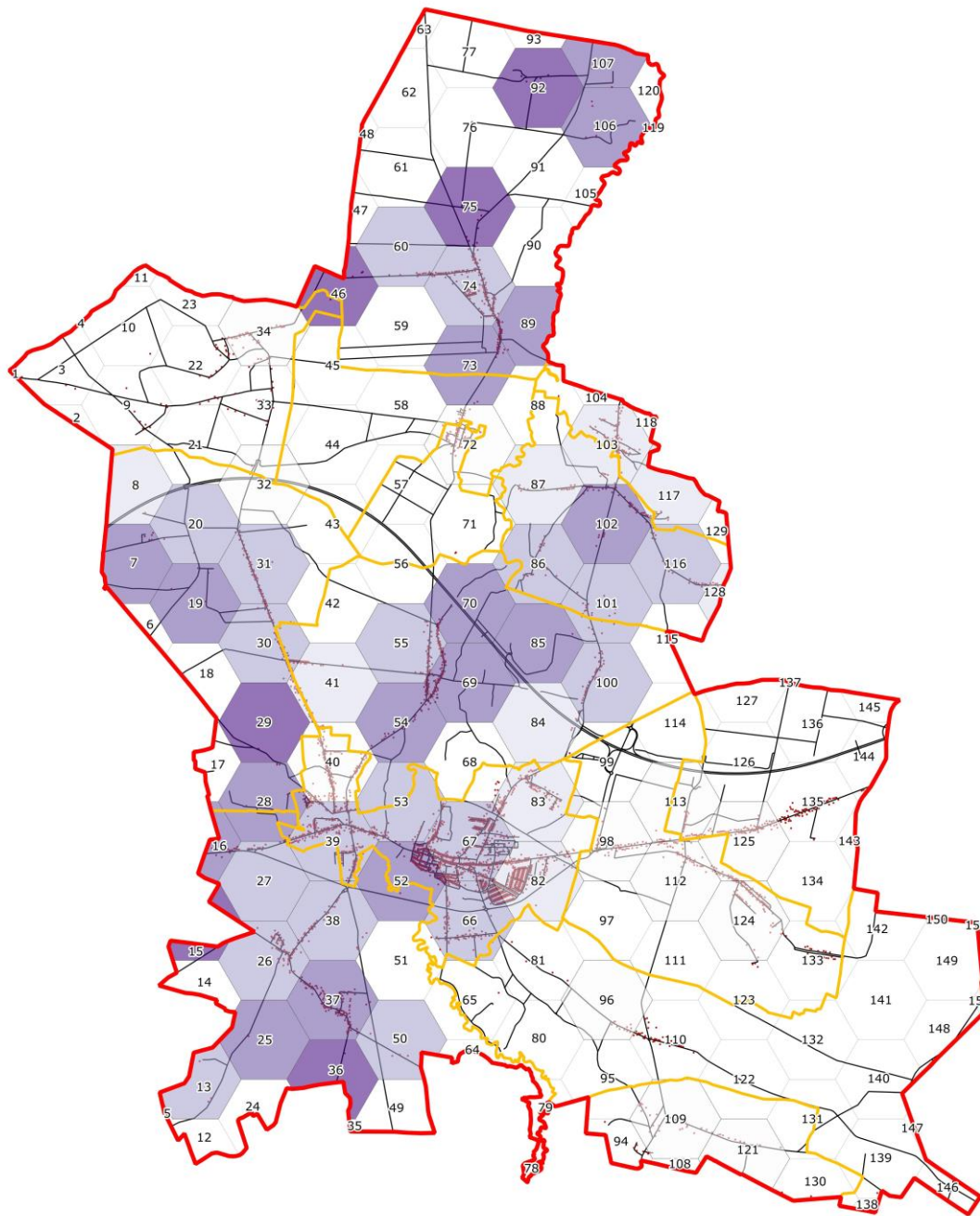
- wiek budynków, powiązany z ich degradacją,
- zdegradowane obiekty zabytkowe.

Analiza rozmieszczenia powyższych zjawisk jednoznacznie wskazuje ich koncentrację w centrum miasta, w tzw. starej części Wieruszowa.

Rozmieszczenie zjawiska degradacji infrastruktury (wieku budynków) na obszarze Gminy Wieruszów obrazuje mapa nr 9. Nasilenie zjawiska jest widoczne w heksagonach nr 15, 29,36, 46, 75, 92.

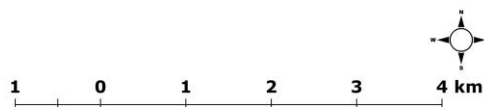
Rozmieszczenie zabytków, których stan wymaga renowacji obrazuje mapa nr 10. Najwięcej zabytków wymagających renowacji występuje na obszarach heksagonów nr 19, 39, 52 73,103

Mapa nr 9. Degradacja infrastruktury powiązana z wiekiem budynków w Gminie Wieruszów; stan na grudzień 2016 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM Wydział Planowania Przestrzennego i Ochrony Środowiska w Wieruszowie)

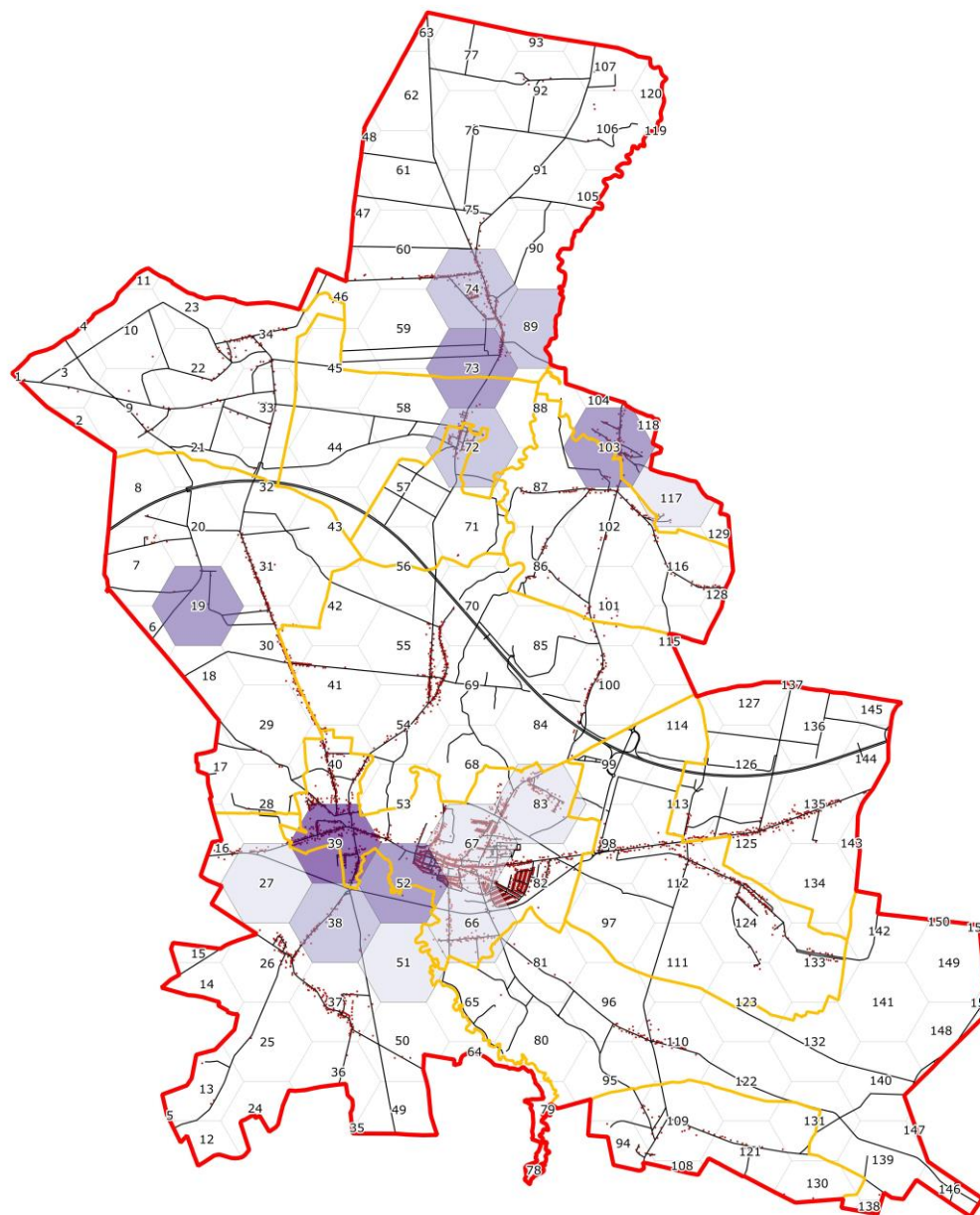

Oznaczenia

	granica gminy		średni wiek budynków w latach
	granice obrębów		1 - 8
	punkty adresowe		8 - 32
	sieć drogowa		32 - 48
			48 - 69
			69 - 97

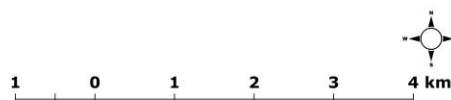

Mapa nr 10. Rozmieszczenie zdegradowanych obiektów zabytkowych w Gminie Wieruszów stan na grudzień 2016 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM Wydział Planowania Przestrzennego i Ochrony Środowiska)

Oznaczenia

	granica gminy	liczba zabytków
	granice obrębów	 0 - 1
	punkty adresowe	 1 - 2
	sieć drogowa	 2 - 5
		 5 - 7

1.5. Sfera środowiskowa

Diagnoza środowiska Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wieruszów obejmuje kwestie związane z zasobami środowiska przyrodniczego gminy, potencjałem i gospodarowaniem nimi oraz jakością poszczególnych komponentów środowiska. Przedstawione zostały formy ochrony przyrody występujące na terenie Wieruszowa i wskazano problemy z tym związane.

Przeprowadzono analizę danych oraz wskaźników obrazujących stan poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego. Wybrane wskaźniki zostały porównane do wskaźników powiatu wieruszowskiego.

1.5.1 Warunki naturalne i formy ochrony przyrody

Na obszarze gminy dużym zróżnicowaniem charakteryzują się zbiorowiska użytków zielonych, wśród których wyróżnić można zespoły narażone na wymarcie.

Za najbardziej wartościowe w tutejszym krajobrazie przyrodniczym uznaje się mikrokrajobrazy:

- leśne, typu siedliskowego boru świeżego, występujące w południowo wschodniej części gminy oraz na obszarze Pieczysk i Mirkowa,
- polno-leśne, typu siedliskowego boru świeżego, występujące na północ od Wyszanowa,
- polno-łąkowe, o znacznym udziale roślinności wodno-szuwarowej, w rolniczym kompleksie użytków zielonych występujące w dolinie Proсны.

Lasy w Gminie Wieruszów zajmują 23,6 % powierzchni. Wśród lasów największą powierzchnię zajmują zbiorowiska z dominującym gatunkiem sosny i towarzyszącym jej dębem szypułkowym. Dość znaczne obszary zajmowane są przez typ boru świeżego i wilgotnego. Bory wilgotne poprzecinane są rowami melioracyjnymi, co spowodowało znaczne ich zubożenie i zniekształcenie. Na tym terenie spotkać można również zbiorowiska lasu typu mieszanego, lasu świeżego, lasu jesionowego, a także płaty borów trzęślicowych, choć zajmują one niewielką powierzchnię.

Stosunkowo bogata na tym terenie, mimo braku jezior, jest grupa wodnych i bagiennych zespołów roślinnych skupionych głównie nad Prosną i jej dopływami, a także w sąsiedztwie rowów melioracyjnych.

Bardzo wysoko oceniane są również kompleksy roślinności doliny Proсны i obszarów bezpośrednio do niej przylegających. Dolina Proсны jest obszarem bardzo ciekawym i zróżnicowanym; można tu spotkać wiele gatunków roślin objętych ochroną i zagrożonych wymarciem.

Na terenie Gminy Wieruszów występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Proсны wyznaczony uchwałą Sejmiku Województwa Łódzkiego nr XXX/398/16 z dn. 29.11.2016 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Proсны (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z 20.12.2016 r. poz.5722),
- pomniki przyrody: 2 dęby szypułkowe na cmentarzu parafialnym w Wieruszowie-Podzamczu, lipa drobnolistna przy kościele św. Wojciecha w Cieszęcinie, 93 dęby czerwone w Kuźnicy Skakawskiej, lipa drobnolistna w rynku w Wieruszowie,
- Park dworski w Lubczynie o powierzchni 4,7 ha, bardzo malowniczo położony, należący do Gospodarstwa Rolnego Skarbu Państwa w Lubczynie; założony w XIX wieku, nawiązujący do założeń klasycystycznych, wyróżniających się przejrzystą strukturą przestrzenną układu harmonijnego, powiązanego z otoczeniem,
- około 790 ha lasów o statusie lasów ochronnych, ze względu na zakwalifikowanie ich do I i II strefy uszkodzeń przemysłowych.

1.5.2. Lasy

Lasy w Gminie Wieruszów zajmują 2 297 ha, czyli około 24% jej powierzchni. Z powierzchni ogólnej lasów 2304 ha znajduje się na terenie wsi, natomiast 29 ha na terenie miasta. Są to w przeważającej części lasy, w których dominującym gatunkiem jest sosna wraz z towarzyszącym jej dębem szypułkowym.

Jak wspomniano powyżej około 790 ha lasów z terenu gminy posiada status lasów ochronnych ze względu na zakwalifikowanie ich do I i II strefy uszkodzeń przemysłowych. W II strefie uszkodzeń przemysłowych znajdują się lasy leśnictwa Mieleszynek (w sąsiedztwie Wieruszowa oraz zakładu Pfeleiderer Wieruszów sp. z o.o.), pozostałe lasy należą do I strefy. Największym zagrożeniem dla tych lasów jest nie tyle lokalne zanieczyszczenie powietrza, co transgraniczne oddziaływanie, pochodzące z rejonu Górnego i Dolnego Śląska oraz Zagłębia Miedziowego Lubińsko-Głogowskiego. Szkodliwe są zwłaszcza związki siarki i ich wpływ na drzewostan sosnowy. Lasy w Gminie Wieruszów w większości należą do Skarbu Państwa i w niewielkiej części stanowią własność prywatną. Gospodarkę leśną prowadzi tu Nadleśnictwo Przedborów.

1.5.3. Parki i tereny zielone

Zarówno na terenie miasta jak i gminy występują parki i tereny zieleni. Odgrywają one, szczególnie dla mieszkańców miasta, bardzo ważną rolę w zakresie wypoczynku, relaksu i możliwości obcowania z przyrodą.

Fot. 4. Bulwar różany

Źródło: Zasoby własne Urzędu Miejskiego

Na terenie miasta położonym wzdłuż dwóch rzek Proсны i Niesobu roztacza się teren dawnego Zamczyska otoczony parkiem (ul. Zielona). Jest to jedno z większych skupisk zieleni w mieście, jednakże stan techniczny infrastruktury jest bardzo słaby. Aby ożywić istniejącą funkcję wypoczynkowo - turystyczną konieczne jest wykonanie niezbędnych prac związanych z nowym zagospodarowaniem terenów zielonych, podłączeniem do sieci infrastruktury technicznej, wytyczeniem nowych ciągów pieszych i rowerowych, a także udostępnienie tej przestrzeni dla osób niepełnosprawnych.

Fot. 5. Park przy ul. Zielonej

Źródło: Zasoby własne Urzędu Miejskiego

Niedaleko, bo w odległości ok. 500 m, znajduje się drugi park zlokalizowany między ul. Parkową a Sportową. Jest to obszar, który został niedawno odnowiony i stanowi centrum wypoczynkowe mieszkańców starej części miasta. Jest to jedno z niewielu miejsc zielonych, które w pełni spełnia swoją funkcję. Problemem jest sąsiedztwo stadionu, który na przestrzeni lat nie był odnawiany. Kompleks stadionu obejmuje boisko sportowe, budynki

administracyjne, zaplecze techniczne oraz halę sportową, które są zdegradowane i nie odpowiadają standardom obsługi osób niepełnosprawnych. Wzmocnienie potencjału tej części Wieruszowa stanowiłoby uatrakcyjnienie funkcji sportowo - rekreacyjnej miasta. Brak jest obecnie różnego typu aktywności, wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych na tym terenie.

Fot. 6. "Marianka Park"

Źródło: Zasoby własne Urzędu Miejskiego

Trzeci park zlokalizowany jest na obrzeżach miasta w rejonie ulicy Marianów. Tereny zielone wzdłuż rzeki Brzeźnicy stanowią kompleks brzoźowo - sosnowy i wymagają przeprowadzania zabiegów pielęgnacyjnych drzewostanu. Z uwagi na fakt, iż w rejonie osiedla Marianów brak jest przestrzeni publicznej dla mieszkańców, koniecznym byłoby uatrakcyjnienie tego obszaru poprzez zmianę jego funkcji na rekreacyjno - wypoczynkową. Gmina poczyniła już kroki w tym kierunku i planuje utworzenie na tym terenie parku linowego, siłowni zewnętrznej, amfiteatru z widownią oraz plażą. Uatrakcyjnienie tej przestrzeni publicznej wpłynie korzystnie również na rozwój usług gastronomicznych w tym rejonie.

Na terenach wiejskich Gminy Wieruszów występują też 3 parki podworskie: w Kuźnicy Skakawskiej, Lubczynie i Teklinowie (Nawrotowie), stanowiące cenne enklawy w krajobrazie rolniczym, z wieloma gatunkami rzadkich i starych drzew.

- Park w Teklinowie (Nawrotowie) usytuowany jest przy zabudowaniach dawnego PGR-u. Jest to zwarty, wysoki, wielowarstwowy drzewostan, bogaty w gatunki drzew liściastych: okazy wiązu szypułkowego, dębu szypułkowego, lipy drobnolistnej, jesionu, grabu, klonu zwyczajnego oraz klonu polnego.
- Park w Kuźnicy Skakawskiej jest najbardziej zaniedbany, zatracił już cechy typowo parkowe, stanowi natomiast cenną enklawę zieleni wysokiej w krajobrazie rolniczym. (Źródło: Inwentaryzacja przyrodnicza Gminy Wieruszów, Mielcarek M., Borysiak J., Cielewicz J., Kasprowicz M., Kupczyk M., Ziętkowiak Z., Poznań 1997).

- Park w Lubczynie o pow. 4,7 ha, bardzo malowniczo położony, należący do Gospodarstwa Rolnego Skarbu Państwa w Lubczynie; założony w XIX w. najprawdopodobniej na bazie istniejącej już zieleni. Jest to typowy park o założeniach krajobrazowych nawiązujący do założeń klasycystycznych, wyróżniających się przejrzystą strukturą przestrzenną układu harmonijnego, powiązanego z otoczeniem.

Tereny parkowe stanowią istotny potencjał Ziemi Wieruszowskiej, jednak obecnie w większości są zaniedbane. Dbłość o te tereny jest wyzwaniem w kontekście zachowania ładunku przestrzennego i krajobrazowego.

Kluczowe dla jakości życia w gminie są tereny zieleni. Istnieje potrzeba aranżowania przestrzeni publicznej z udziałem mieszkańców oraz edukacja w tym zakresie. Pozytywnym zjawiskiem identyfikowanym w Gminie Wieruszów jest coroczna duża ilość nasadzeń drzew i krzewów (tabela poniżej). Wzbogacanie miasta przez ten typ zieleni stwarza warunki do uatrakcyjniania przestrzeni publicznych.

Tabela 51: Nasadzenia i ubytki zieleni w latach 2010-2016 (w szt.)

Rok	Nasadzenia		Ubytki	
	Drzewa	Krzewy	Drzewa	Krzewy
2010	180	750	75	130
2011	250	700	100	200
2012	140	540	45	150
2013	120	335	145	100
2014	120	350	120	80
2015	150	430	135	100
2016	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.5.4 Stan wód powierzchniowych i podziemnych

Wody powierzchniowe

Gmina Wieruszów w całości położona jest w obrębie dorzecza Prosny, będącej lewym dopływem Warty. Zasoby zlewni Prosny nie odbiegają od warunków przeciętnych na obszarze Polski. Zasoby wodne zlewni Niesobu są bardziej obciążone ładunkiem zanieczyszczeń niż zlewnia Prosny, ze względu na największy udział terenów zasiedlonych, głównie wiejskich, będących źródłem niekontrolowanych zrzutów ścieków komunalnych i gospodarczych.

Prosna ma łączną długość 216,8 km, powierzchnia dorzecza wynosi 5 tys. km², a jej głównymi dopływami na obszarze gminy są Niesób i Brzeźnica. Prosna jest głównym

odbiornikiem ścieków pochodzących ze zrzutów oczyszczalni komunalnej Wieruszowa o dużej zawartości substancji utleniających oraz z obciążeniem zawieszynami.

Fot. 7. Pomosty na rzece Prośnie w Wieruszowie

Fot. Zasoby własne Urzędu Miejskiego

Niesób uchodzi na terenie Wieruszowa do Prośny jako lewy dopływ o całkowitej długości 26 km, a powierzchnia jego dorzecza ma 261 km². W dolinie Niesobu znajduje się sieć rowów melioracyjnych, oraz przeważają tereny podmokłe. Niesób prowadzi wody pozaklasowe ze względu na przekroczone normy azotu azotanowego, fosforanów, fosforu organicznego oraz zanieczyszczenia mikrobiologicznego. Duży wpływ na jakość wód Niesobu mają ścieki sanitarne z miasta Kępna oraz zrzuty ścieków z oczyszczalni.

Brzeźnica jest prawym dopływem uchodzącym do Prośny poniżej Mirkowa o długości 12,7 km. Na odcinku miejscowości Pieczyńska jej dno zajmują liczne podmokłości, w wielu miejscach odwadniane rowami melioracyjnymi. Na odcinku poniżej Marianowa, przepływa dnem doliny rzeki Prośny, które jest zajmowane przez rozległe podmokłości.

Poziom wody w rzekach z reguły jest bardzo niski, dno ulega zamuleniu. Nurt wody jest słaby. Brzegi są zarośnięte, a roślinność denna pokrywa większość lustra wody. Pomosty nad Prośną są zdegradowane i nie spełniają swojej roli przystani kajakowej.

Fot. 8. Rzeka Prosna

Źródło: Zasoby własne Urzędu Miejskiego

Wody podziemne

Obszar Gminy Wieruszów należy do wielkopolskiego regionu hydrologicznego. Użytkowe poziomy wodonośne znajdują się w utworach czwartorzędu, trzeciorzędu oraz jury środkowej i dolnej. Zasoby eksploatacyjne tych wód oceniane są łącznie na odpowiednio; 770m³/h i 400m³/h w utworach czwartorzędowych i ponad 370m³/h w utworach trzeciorzędowych. Na terenie gminy występuje jeden z Głównych Zbiorników Wód Podziemnych wymagających szczególnej ochrony, uwzględnionych na mapie GZWP z 1990 roku. Jest to Zbiornik Prosny, rozciągający się wzdłuż jej doliny, założony w dolinnych utworach czwartorzędowych.

Największe znaczenie użytkowe mają wody poziomu czwartorzędu i trzeciorzędu. Stanowią źródło zaopatrzenia w wodę dla ujęć komunalnych i niektórych podmiotów gospodarczych. Na terenie gminy znajduje się 5 ujęć wody, z czego 4 z poziomu czwartorzędu i 1 z poziomu trzeciorzędu. Na terenie samego miasta znajdują się osobne ujęcia (5 z poziomu czwartorzędu i 3 z trzeciorzędu). Niezależnym ujęciem na terenie gminy dysponuje Zakład Płyt Wiórowych PFLEIDERER Wieruszów sp. z o.o. w Wieruszowie, ujmujący wody z 3 studni sięgających warstw mioceńskich trzeciorzędu. Monitoring wód podziemnych odbywa się w oparciu o sieć otworów pomiarowych. Gmina Wieruszów objęta jest monitoringiem krajowym i regionalnym. Punkt monitoringu krajowego znajduje się na terenie miasta Wieruszowa (otwór nr 458) i obejmuje wody poziomu trzeciorzędu. Punkt monitoringu regionalnego znajduje się przy ujęciu wód w PFLEIDERER Wieruszów sp. z o.o., również z poziomu trzeciorzędu.

Na podstawie przeprowadzonych badań w otworze nr 458 stwierdzono wodę wysokiej jakości (Ib) nieznacznie zanieczyszczoną, o naturalnym chemizmie, nadającą się do picia i celów komunalnych po prostym uzdatnieniu. W otworze na terenie zakładu PFLEIDERER Wieruszów sp. z o.o. jakość wody pochodzącej z trzeciorzędowych otworów wodonośnych oceniono jako klasę II, czyli wody średniej jakości, wymagającej złożonego uzdatniania. Badania prowadzono w ramach monitoringu krajowego i regionalnego na przestrzeni ostatnich lat.

Wody ujmowane ze zbiorników czwartorzędowych wymagają uzdatniania ze względu na podwyższoną zawartość żelaza i manganu, pochodzących z naturalnych procesów geochemicznych, a także chlorków i siarczanów, które wskazują na antropogeniczny charakter zanieczyszczeń. Główne przyczyny zanieczyszczenia tutejszych wód podziemnych to przede wszystkim rozbudowa sieci wodociągowej bez jednoczesnej rozbudowy sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, nieuporządkowana gospodarka ściekami komunalnymi na terenach wiejskich, nawadnianie pól ściekami, stosowanie nawozów mineralnych i środków ochrony roślin, dzikie wysypiska odpadów. Lokalnie na jakość wód wpływ ma również funkcjonowanie dróg o dużym natężeniu komunikacyjnym.

Głównym zagrożeniem dla Proсны są zrzuty zanieczyszczonych wód opadowych, zarówno z terenu miasta jak i z terenu zakładów PFLEIDERER Wieruszów sp. z o.o. oraz Agrecol, a także ścieki technologiczne pochodzące z procesów produkcji odprowadzane bezpośrednio do odbiornika tylko po wstępnym oczyszczeniu. Na tego typu zanieczyszczenia narażona jest rzeka będąca odbiornikiem ścieków opadowych z terenu miasta oraz małych zakładów zlokalizowanych w jej zlewisku. Niewystarczające są obecne działania edukacyjne i prewencyjne, skierowane zarówno do odbiorców indywidualnych jak i przedsiębiorców w zakresie oszczędnego gospodarowania zasobami wód.

1.5.5. Gospodarka odpadami

Wdrożenie nowego systemu odbioru odpadów komunalnych, który funkcjonuje od 1 lipca 2013r. poprzedzone było wieloma zadaniami Gminy związanymi m.in. z edukacją społeczeństwa w zakresie nowych obowiązków oraz przygotowaniem i rozpropagowaniem materiałów związanych z obowiązkiem złożenia przez mieszkańców deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i uiszczenia opłaty.

Nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi przynosi oczekiwane rezultaty. Z roku na rok widać znaczny wzrost odbieranych odpadów komunalnych. Mieszkańcy przekazują większe ilości odpadów segregowanych (zwłaszcza surowców suchych oraz szkła i bioodpadów).

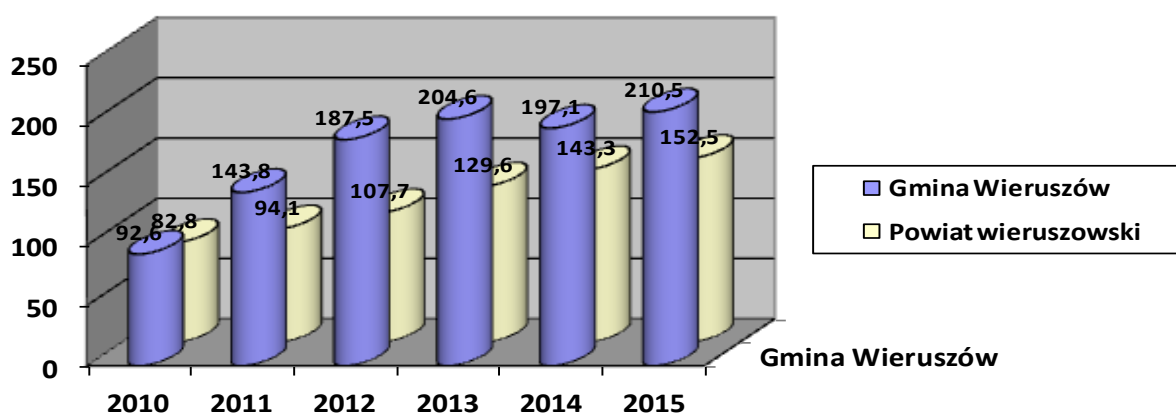
**Tabela 54. Ilość odebranych odpadów komunalnych na terenie Gminy Wieruszów [Mg]
Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne [Mg]**

2010	Brak danych
2011	1976,5
2012	2643,7
2013	2790,7
2014	2711,8
2015	2881,7

*Źródło : opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Planowania Przestrzennego ,
Ochrony Środowiska i Gospodarki Nieruchomościami*

Odpady komunalne na terenie Wieruszowa powstają głównie w gospodarstwach domowych, przedsiębiorstwach handlowych oraz obiektach użyteczności publicznej. W latach 2010-2015 Wieruszów na tle powiatu wieruszowskiego charakteryzował się największą ilością zebranych odpadów zmieszanych na 1 mieszkańca. Na przestrzeni badanych lat widoczny jest coroczny wzrost poziomu zmieszanych odpadów zebranych w ciągu roku na 1 mieszkańca w Gminie Wieruszów. Na obszarze gminy znajduje się Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Teklinowie i gminne wysypisko śmieci.

Wykres 16. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca w latach 2010-2015 [kg]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2014 roku Rada Miejska w Wieruszowie podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Wieruszów na lata 2014-2032”. Główne cele w/w programu to usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest, dzięki czemu będzie możliwe skuteczne wyeliminowanie negatywnego wpływu i niebezpiecznych dla zdrowia skutków działania azbestu oraz likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. Program wskazuje między innymi cele i zadania a także ramy prawne w odniesieniu do zagadnień gospodarowania azbestem. Program zawiera również aktualne dane w zakresie wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wieruszów oraz określa harmonogram realizacji działań.

Jako zadania konieczne do zrealizowania wymieniono:

- aktualizację inwentaryzacji i uzupełnienie bazy danych o lokalizacji wyrobów zawierających azbest - ten punkt został już zrealizowany,
- edukację mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu oraz sposobów bezpiecznego usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest,
- nakłanianie właścicieli budynków do podjęcia działań mających na celu usunięcie wyrobów zawierających azbest,
- podjęcie działań mających na celu pozyskanie funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu,
- eliminację "dzikich" wysypisk z odpadami zawierającymi azbest,
- monitoring realizacji Programu oraz okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu.

Tabela 55. Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wieruszów według ulic (Masa podana w kg).

Lp.	MIEJSCOWOŚĆ	ILOŚĆ WYROBU
1.	Chobanin	73238
2.	Cieszęcin	39875
3.	Dobrydział	47586
4.	Górka Wieruszowska	33275
5.	Jutrków	183821
6.	Grzeška	2376
7.	Klatka	37202
8.	Kowalówka	84942
9.	Kuźnica Skakawska	54945
10.	Lubczyna	136097,5
11.	Mieczków	6248
12.	Mirków	153626
13.	Nawrotów	29700
14.	Pieczyska	67110

15.	Podzamcze	6322,8
16.	Polesie	26796
17.	Skakawa	2376
18.	Sopel	30360
19.	Teklinów	88638
20.	Wyszanów	152086
21.	Wieruszów	163571
RAZEM		1420191,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych za 2015 rok z Wydziału Planowania Przestrzennego, Ochrony Środowiska i Gospodarki Nieruchomościami

Z powyższych danych wynika, że największa ilość azbestu znajduje się w miejscowości Jutrków.

Tabela 56. Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Wieruszowa według ulic (Masa podana w kg)

Lp.	Ulice	Ilość wyrobu
1.	Bolesławiecka	3773
2.	Biskupa Stefana Bareły	8712
3.	Brzozowa	3168
4.	Ciemna	264
5.	Cmentarna	4092
6.	Fabryczna	3696
7.	Piskorska	4004
8.	Graniczna	4224
9.	Handlowa	1177
10.	Jałowcowa	264
11.	Jana Kilińskiego	1056
12.	Jana Pawła II	792
13.	Kępińska	10450
14.	Klonowa	8976
15.	Kolejowa	528
16.	Krótką	3960
17.	Księdza Augustyna Kordeckiego	3168
18.	Kuźnicka	14520

19.	Leśna	8679
20.	Lipowa	264
21.	Ludwika Waryńskiego	792
22.	Marianów	2244
23.	Mirkowska	15972
24.	Nadrzeczna	792
25.	Nowa	8613
26.	Ostrzeszowska	5280
27.	Parkowa	1320
28.	Polna	660
29.	Rzemieślnicza	275
30.	Teklinowska	20064
31.	Ustronna	2112
32.	Warszawska	6612
33.	Wieluńska	1848
34.	Wincentego Witosa	5280
35.	Władysława Broniewskiego	1848
36.	Wrocławska	660
37.	Wschodnia	3432
<u>RAZEM</u>		<u>163571</u>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych za 2015 rok z Wydziału Planowania Przestrzennego, Ochrony Środowiska i Gospodarki Nieruchomościami

Z powyższych danych wynika, że największa ilość azbestu na terenie Wieruszowa znajduje się na ulicy Teklinowskiej.

1.5.6. Zanieczyszczenia powietrza

W Gminie Wieruszów w lipcu 2016 r. przyjęto "Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Wieruszów", natomiast w grudniu 2016 r. został przyjęty „Program dofinansowania zakupu i montażu kotłów c.o. zasilanych ekogroszkiem, gazem lub biomasą, budowy przyłącza do ciepłociągu oraz zakupu wymiennika ze środków budżetu Gminy Wieruszów”. Powyższe działania są odpowiedzią władz gminy na istotny problem niskiej emisji, koncentrujący się na obszarze miejskim Wieruszowa. Główną przyczyną niskiej emisji w Wieruszowie jest

stosowanie nieekologicznych źródeł opału w powiązaniu z niskokondygnacyjną zabudową, co przekłada się na dużą obecność pyłu zawieszzonego w powietrzu.

Tabela 57. Liczba obiektów powodujących duże stężenie PM10 (niska emisja) - beneficjenci biorący udział w „Programie dofinansowania zakupu i montażu kotłów c.o. zasilanych ekogroszkiem, gazem lub biomasą, budowy przyłącza do ciepłociągu oraz zakupu wymiennika ze środków budżetu Gminy Wieruszów” (dane według miejscowości – Gmina Wieruszów)

Lp.	MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA BENEFICJENTÓW
1.	Chobanin	7
2.	Cieszęcin	6
3.	Dobrydział	2
4.	Górka Wieruszowska	4
5.	Jutrków	2
6.	Klatka	4
7.	Kowalówka	3
8.	Kuźnica Skakawska	6
9.	Lubczyna	2
10.	Mieleszynek	2
11.	Mirków	9
12.	Pieczyska	9
13.	Podzamcze	4
14.	Polesie	4
15.	Sopel	2
16.	Teklinów	6
17.	Wieruszów	100
18.	Wyszanów	5
<u>RAZEM</u>		<u>177</u>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Inwestycji i Zamówień Publicznych

Z powyższych danych wynika, że najwięcej źródeł niskiej w postaci nieekologicznych kotłów grzewczych znajduje się na terenie samego miasta Wieruszów.

Tabela 58. Liczba obiektów powodujących duże stężenie PM10 (niska emisja) - beneficjenci biorący udział w „Programie dofinansowania zakupu i montażu kotłów c.o. zasilanych ekogroszkiem, gazem lub biomasą, budowy przyłącza do ciepłociągu oraz zakupu wymiennika ze środków budżetu Gminy Wieruszów” (dane według ulic– Wieruszów)

Lp.	Ulica	Liczba beneficjentów
1.	Akacyjowa	2
2.	Bareły	1
3.	Broniewskiego	5
4.	Brzozowa	3
5.	Cmentarna	1
6.	Fabryczna	2
7.	Graniczna	1
8.	Handlowa	1
9.	Jałowcowa	1
10.	Jana Pawła II	2
11.	Kępińska	2
12.	Kilińskiego	1
13.	Klonowa	1
14.	Kochanowskiego	2
15.	Kordeckiego	2
16.	Konopnickiej	3
17.	Ks. Rządkiego	2
18.	Krasickiego	5
19.	Kuźnicka	1
20.	Leśna	1
21.	Lipowa	2
22.	Mickiewicza	1
23.	Mirkowska	1
24.	Nowa	5
25.	Klasztorna	1
26.	Okrzei	1
27.	Ostrzeszowska	2

28.	Orzeszkowej	1
29.	Piskorska	4
30.	Pogodna	2
31.	Polna	2
32.	Sienkiewicza	2
33.	Sosnowa	2
34.	Spokojna	1
35.	Szkolna	1
36.	Szpitalna	1
37.	Teklinowska	6
38.	Waryńskiego	3
39.	Warszawska	14
40.	Wieluńska	6
41.	Witosa	3
RAZEM		100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Inwestycji i Zamówień Publicznych

Z powyższych danych wynika, że największa liczba beneficjentów z miasta Wieruszów, która chce skorzystać z „Programu dofinansowania zakupu i montażu kotłów c.o. zasilanych ekogroszkiem, gazem lub biomasą, budowy przyłącza do ciepłociągu oraz zakupu wymiennika ze środków budżetu Gminy Wieruszów” zamieszkuje teren ul. Warszawskiej (jest to główna ulica miasta- heksagony nr 39,40).

Pomimo podjętych działań, świadomość ekologiczna w zakresie sposobów oszczędzania zasobów energetycznych (termomodernizacja i stosowanie energooszczędnych materiałów) i eliminacji źródeł niskiej emisji wśród mieszkańców wymaga jeszcze pogłębienia.

1.5.7. Odnawialne źródła energii

Potencjał zasobów energii wodnej wynika z położenia Gminy Wieruszów w dorzeczu Proсны i Niesobu wraz z dopływami. Na terenie gminy znajdują się trzy elektrownie wodne:

- MEW Kowalówka na rzece Prośnie o mocy 126 kW (turbiny Francisa i Kaplana),
- MEW Mesznary na rzece Prośnie o mocy 132 kW (turbina Kaplana),
- MEW Wieruszów na rzece Prośnie o mocy 55 kW (turbina Francisa,

W Mesznarach następuje pobór wód rzeki Młynówki na jazie Pomłyńskim w maksymalnej ilości 5,1 m³/s w celu zasilania elektrowni wodnej na rzece Prośnie, na której

następuje piętrzenie jej wód za pomocą jazu Mesznary. W Wieruszowie następuje pobór wody rzeki Proсны na jazu Wieruszów w maksymalnej ilości 2,8 m³ /s w celu zasilania elektrowni wodnej na stopniu Wieruszów w km 142+600 rzeki Proсны. W Kowalówce następuje piętrzenie wody z rzeki Proсны w km 137 + 450 na potrzeby Małej Elektrowni Wodnej za pomocą jazu „Kowalówka” w maksymalnej ilości 6,21 m³ /s i pobór wody z rzeki Młynówki na potrzeby zasilania stawu rybnego w okresie od 25 do 31 marca każdego roku w ilości 0,045 m³ /s. Mała Elektrownia Wodna w Kowalówce wytwarza energię elektryczną w ilości około 310 MWh rocznie.

Potencjał zasobów energii słonecznej

Warunki słoneczne Województwa Łódzkiego, w tym Gminy Wieruszów, są zbliżone do warunków panujących na większości obszaru Polski. Na tym terenie energia promieniowania słonecznego może być wykorzystywana do wytwarzania ciepłej wody użytkowej – instalacje z kolektorami słonecznymi, ogrzewania budynków systemem czynnym, uzyskiwania energii elektrycznej z ogniw fotowoltaicznych.

Z uwagi na warunki panujące w Gminie Wieruszów, istnieje możliwość praktycznego wykorzystania energii promieniowania słonecznego do podgrzewania wody w budynkach mieszkalnych, gospodarstwach rolnych, obiektach użyteczności publicznej.

W Powiatowym Centrum Medycznym – NZOZ Szpital Powiatowy Wieruszów przy ul. Warszawskiej 104 funkcjonuje, uruchomiona w 2003 r. instalacja kolektorów słonecznych o pow. 51,8 m².

W zmodernizowanej oczyszczalni ścieków użytkowanej przez Przedsiębiorstwo Komunalne zainstalowano nowoczesną technologię m.in. suszarnię osadów wykorzystującą w głównej mierze energię słoneczną.

W planach inwestycyjnych podmiotów prywatnych znajdują się:

- instalacja fotowoltaiczna Pieczyska (dz. 612) – 6250 szt paneli o mocy do 2 MW
- instalacja fotowoltaiczna Pieczyska (dz. 343) – 4200 szt paneli o mocy do 1 MW
- instalacja fotowoltaiczna Pieczyska (dz. 349 i 350) – 4200 szt paneli o mocy do 1 MW
- instalacja fotowoltaiczna Mieleszynek (dz. 31/2) – powierzchnia 0,499 ha i o mocy do 0,5 MW
- instalacja fotowoltaiczna Pieczyska (dz. 744/4 i 775/4) – 4000 szt paneli o mocy do 2 MW
- instalacja fotowoltaiczna Pieczyska (dz. 748 i 749/1) – 4000 szt paneli o mocy do 2 MW

Potencjał zasobów energii geotermalnej

Warstwy wodonośne w osadach dolnej kredy swoim zasięgiem obejmują przeważającą część województwa łódzkiego. Rozkład temperatur tych wód na obszarze województwa mieści się w zakresie wynoszącym od kilkudziesięciu do ponad 90°C, a w skrajnych przypadkach osiągają ponad 100°C.

W Gminie Wieruszów woda z poziomu jury jest praktycznie niewykorzystywana. Zgodnie z opracowaniem Przedsiębiorstwa Geologicznego POLGEOL SA z listopada 2016 r. „Analiza uwarunkowań wykorzystania zasobów geotermalnych ujmowanych otworem Wieruszów GT-1”, na poziomie 1450 m w utworach triasu dolnego Gmina Wieruszów posiada źródła geotermalne, które mogą stanowić źródło energii odnawialnej.

W przypadku ewentualnego ciepłowniczego wykorzystania wód geotermalnych możliwości złożowe, zasadność techniczna i opłacalność ekonomiczna pozostawać muszą

każdorzazowo do indywidualnego rozpatrzenia, w zależności od parametrów wody (wydajność, temperatura) i indywidualnego zaprojektowania (ilość i rodzaj obiektów, ewentualne powiązanie z innymi źródłami energii).

Podjęcie decyzji odnośnie budowy na terenie gminy instalacji wykorzystujących wody geotermalne wymaga przeprowadzenia kosztownych badań. Ich wykonanie wymaga uzyskania wsparcia finansowego.

Na terenie gminy możliwe i w pełni uzasadnione jest wykorzystanie energii wód podskórnych i ciepła ziemi przy zastosowaniu pomp ciepła. Urządzenia tego typu mają zastosowanie w budownictwie jednorodzinny i budynkach publicznych na terenach o rozproszonej zabudowie.

Potencjał zasobów energii z biomasy i biogazu

Na terenie województwa łódzkiego funkcjonują 3 elektrownie biogazowe o mocy 3.353 MW wykorzystujące biogaz z oczyszczalni ścieków: 2 o mocy 2.498 MW – biogaz rolniczy oraz 5 o mocy 4.146 MW – biogaz składowiskowy.

W zakładzie PFLEIDERER Wieruszów sp. z o.o. jest zlokalizowana kotłownia wykorzystująca do wytwarzania ciepła gaz oraz energię biomasy. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów dopuszcza budowę instalacji tego typu.

1.5.8. Podsumowanie analizy przestrzennej problemów w sferze środowiskowej

W celu pokazania negatywnych zjawisk środowiskowych występujących na obszarze Gminy Wieruszów, przyjęto następującą metodologię: przyjęto zasadę, że obszar gminy został podzielony na 152 heksagony. Powierzchnia 1 heksagonu to 63,78 ha. Podkład dla map dotyczących obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji stanowią: dane o charakterze katastralnym dla obszaru Polski oraz rastrowa mapa topograficzna dla Polski. Dane udostępnione zostały poprzez usługę WMTS (geoportal.gov.pl).

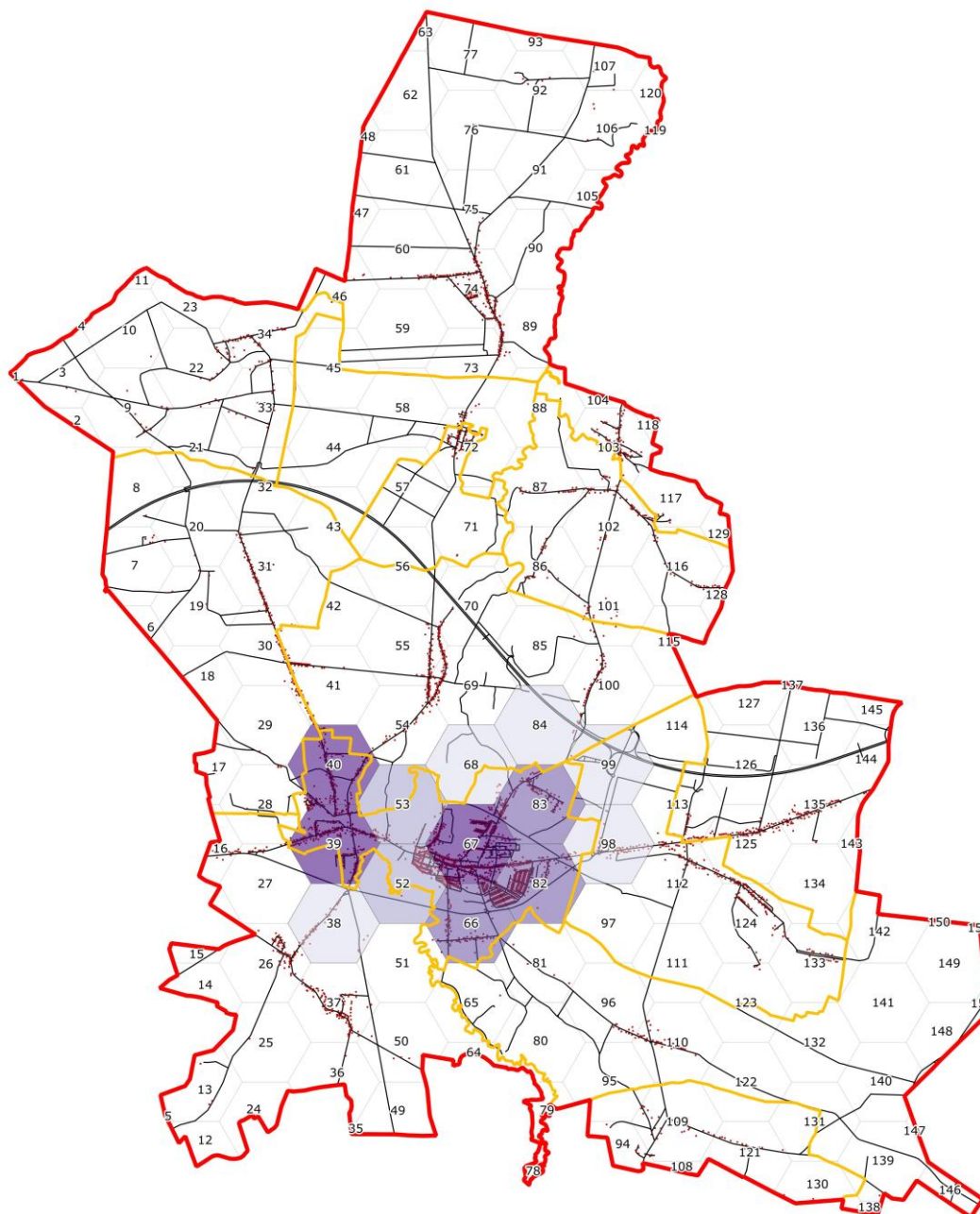
Na podstawie dostępnych baz danych przeprowadzono diagnostyczną analizę przestrzenną negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej przez pryzmat następujących wskaźników:

- rozmieszczenie zdegradowanych obiektów z pokryciem azbestowym na terenie Gminy Wieruszów
- niska emisja (ilość mieszkańców korzystających z indywidualnych, nieekologicznych źródeł ciepła)

Analiza rozmieszczenia powyższych zjawisk jednoznacznie wskazuje ich koncentrację w centrum miasta, w tzw. starej części Wieruszowa, gdzie występuje koncentracja ludności – heksagony nr 39,40,66,67,82,83.

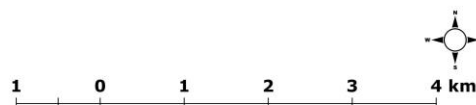
Rozmieszczenie tych zjawisk na obszarze gminy obrazują poniższe mapki.

Mapa nr 11. Rozmieszczenie zdegradowanych obiektów z pokryciem azbestowym na terenie Wieruszowa stan na grudzień 2016 r. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych

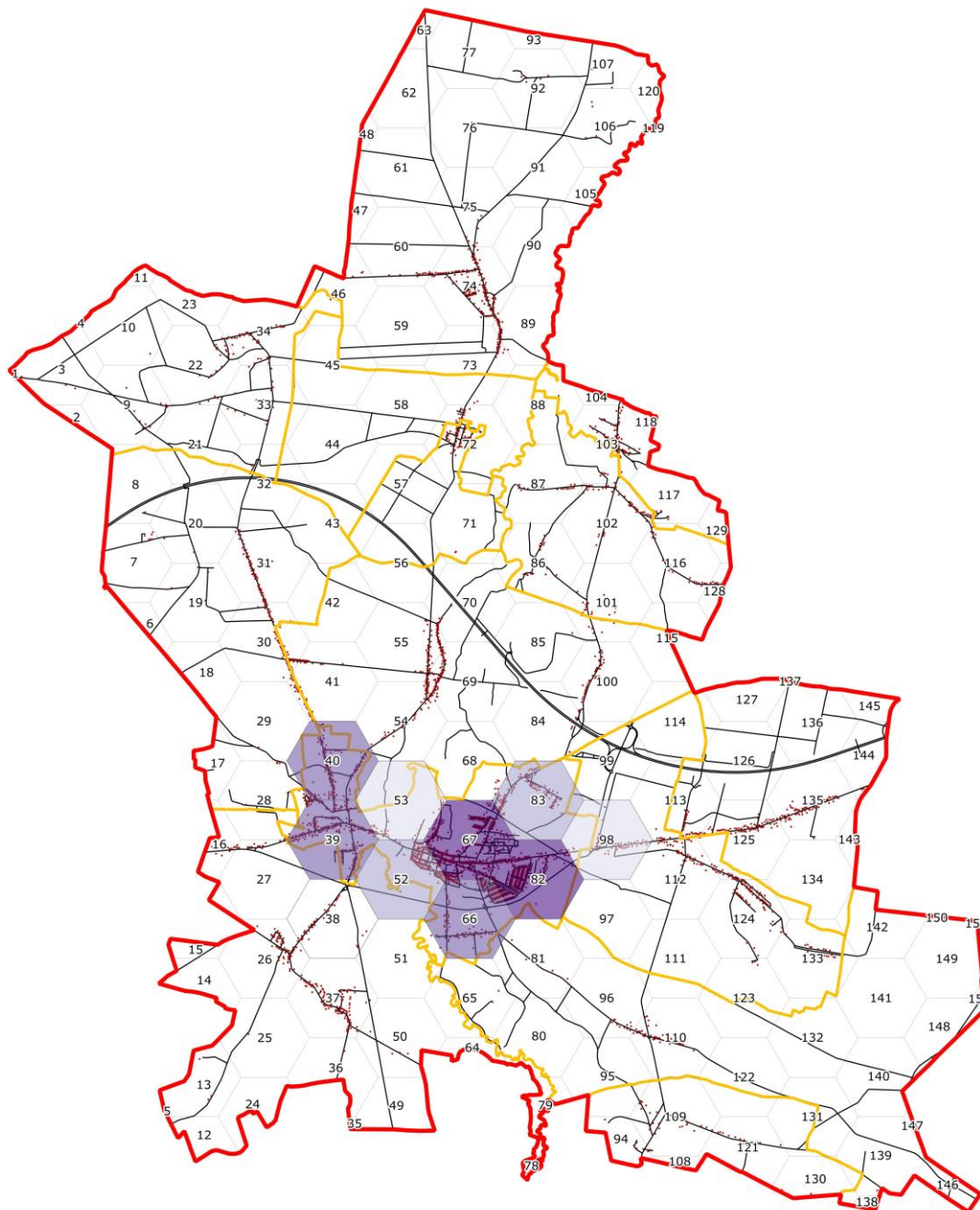

Oznaczenia

	granica gminy		kilogramy
	granice obrębów		1 - 1750
	punkty adresowe		1750 - 6000
	sieć drogowa		6000 - 21060
			21060 - 36430

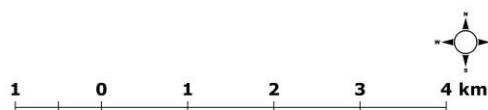

Mapa nr 12. Rozmieszczenie obiektów powodujących duże stężenie PM10 (niska emisja)
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych

Oznaczenia

	granica gminy	liczba obiektów
	granice obrębów	 1 - 2
	punkty adresowe	 2 - 5
	sieć drogowa	 5 - 16
		 16 - 27

1.6. Sfera techniczna

1.6.1. Infrastruktura techniczna

Obszar miasta i terenu wiejskiego Gminy Wieruszów jest w większości zwodociągowany. Długość sieci wodociągowej wynosiła w 2015 r. około 101,00 km (dane z Wydziału Inwestycji i Zamówień Publicznych Urzędu Miejskiego w Wieruszowie). Zarządcą sieci jest Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie S.A., które jest właścicielem czterech stacji uzdatniania wody z ośmioma studniami głębinowymi o łącznej wydajności 327,0 m³/h z czterema zbiornikami retencyjnymi o łącznej pojemności V=1170 m³. Obiekty te stanowią źródło zasilania w wodę dla systemów wodociągu centralnego miejskiego i centralnego wiejskiego oraz dwóch wodociągów wiejskich. Ponadto sieć wodociągowa wspomagana jest przez cztery przepompownie strefowe wody pitnej ze zbiornikami V=300 m³.

Liczba odbiorców podłączonych do sieci wodociągowej w całej gminie w 2015 r. wynosiła 3496 (dane z Przedsiębiorstwa Komunalnego S. A w Wieruszowie).

Źródłem wody pitnej dla Gminy Wieruszów są ujęcia wód podziemnych. Wody te poddawane są prostemu uzdatnianiu, a następnie tłoczone do sieci. Na terenie miasta woda pobierana jest z 4 studni głębinowych, tereny wiejskie natomiast zaopatruje woda pochodząca z ujęć w Mirkowie i Lubczynie.

Obecnie roczne zużycie wody kształtuje się w granicach 549 379,9 tys.m³. Wody podziemne stanowią również bazę zaopatrzeniową dla przemysłu. Oddzielne ujęcie wody posiada PFLEIDERER Wieruszów sp. z o.o. Zakład ten pobiera wody II klasy z trzeciorzędowej warstwy wodonośnej, za pomocą zlokalizowanych na swoim terenie studni głębinowych. Są to wody zakwalifikowane do II klasy wody o średniej jakości.

W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody na terenie gminy, wymagana jest modernizacja i rozbudowa linii wodociągowej.

Tabela 59. Ludność korzystająca z instalacji wodociągowej w Gminie Wieruszów

Wyszczególnienie	Lata						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	3203	3262	3282	3318	3396	3496	3561

Źródło: dane z Przedsiębiorstwa Komunalnego S.A w Wieruszowie.

Tabela 60. Długość czynnej kanalizacji w kilometrach w Gminie Wieruszowie w latach 2010-2016

	Lata						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Długość sieci w km						
Wieruszów	51,70	59,00	59,00	60,60	60,60	66,80	67,45
Zmiana do roku poprzedniego w %	0 %	7,3 %	0%	0,97%	0 %	0,90 %	0,99 %

Źródło: dane z Przedsiębiorstwa Komunalnego S.A w Wieruszowie.

Tabela 61. Liczba odbiorców podłączonych do instalacji kanalizacyjnej w Gminie Wieruszów

Wyszczególnienie	Lata					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	2084	2129	2240	2283	2355	2479

Źródło: dane z Przedsiębiorstwa Komunalnego S.A w Wieruszowie.

1.6.2. Infrastruktura drogowa

Układ drogowy obsługujący gminę i zapewniający jej powiązania komunikacyjne z obszarem zewnętrznym tworzą następujące drogi:

- droga ekspresowa S8 o znaczeniu międzywojewódzkim relacji Warszawa – Łódź – Wrocław,
- droga wojewódzka relacji Warszawa – Piotrków – Wrocław, o długości w granicach gminy 8,8 km, przebiega z zachodu na wschód,
- droga wojewódzka nr 450 relacji granica województwa – Wyszanów – Wieruszów – o długości w granicach gminy 13,6 km, przebiega z północy na południe,
- drogi powiatowe o numerach i relacjach:

4701E – Wieruszów – Wygoda – Kuźnica Bobrowska;

4702E – Wyszanów – Morawin – Bobrowniki;

450 E - Wieruszów – Opatów;

4703E – Wyszanów – Osiek;
 4704E – Wieruszów (ul. Ostrzeszowska, ul. Teklinowska) – Jutrków – Torzeniec;
 4705E – Wieruszów – Marianów – Teklinów;
 4706E – Wieruszów – Cieszęcin – Osiek–Węglewice – gr. woj. Wielkopolskiego- Dębicze;
 4708E – Wieruszów (ul. Fabryczna, ul. Marianów) – Galewice – Biadaszki–Mielcuchy;
 4714E – Wieruszów (ul. Bolesławiecka) – Mieleszyn – Bolesławiec – Chróscin;
 4718E – Kuźnica Skakawska – Biadaszki – Piaski;
 4721E – Nowy Ochędzyn – Przywory – Mieleszyn,
 4729E – od drogi nr 8 – Wieruszów (ul. Warszawska, ul. Rynek, ul. Wrocławska,
 ul. Podzamcze, ul. Kępińska) – Kuźnica Skakawska;
 4731E – Wieruszów (ul. Kopernika, ul. Cmentarna);
 118406 E – Wieruszów (ul. Wieluńska, ul. Kordeckiego).

Długość dróg powiatowych w granicach gminy wynosi 51,79 km. Część dróg powiatowych posiada niższe parametry techniczne od normatywnych, jak również część odcinka drogi wojewódzkiej nr 450 nie spełnia parametrów odcinka tej klasy drogi (przede wszystkim ze względu na tłucznio i gruntową nawierzchnię).

Uzupełnienie układu dróg krajowych i powiatowych stanowią drogi gminne, które zapewniają dojazdy i obsługę wewnętrzną gminy.

Poza klasą dróg publicznych w Gminie Wieruszów znajdują się inne drogi ogólnodostępne nie zaliczone do żadnej z kategorii dróg publicznych, a w szczególności drogi w osiedlach mieszkaniowych, dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych, które są drogami wewnętrznymi. Większość dróg gminnych posiada nawierzchnię twardą asfaltową, z kostki kamiennej i betonowej, część dróg nawierzchnię gruntową. Drogi wewnętrzne posiadają nawierzchnię z kostki betonowej, kamienia i gruntową. Gęstość dróg znaczenia lokalnego jest wystarczająca dla zapewnienia wewnętrznej obsługi komunikacyjnej gminy. Mankamentem natomiast są parametry techniczne dróg. Drogi gminne na terenie Gminy Wieruszów stanowią 112,853 km. Wykaz dróg gminnych zaprezentowany została w tabeli zamieszczonej poniżej.:

Tabela 62. Wykaz dróg gminnych

Nr drogi	Lokalizacja	Nazwa ulicy	Długość drogi (w metrach)
118 159E	Wieruszów	ul. Ostrzeszowska	490,00
118 174E	Wieruszów	ul. Leśna	632,00
118 351E	Wieruszów	ul. Akacyjowa,	237,00
		ul. Szpitalna	213,00
118 352E	Wieruszów	al. Jacka i Agatki	75,00
118 353E	Wieruszów	ul. Brzozowa	145,00

		ul. Lipowa	106,00
118 354E	Wieruszów	ul. Braci Polaków	46,00
118 355E	Wieruszów	ul. Broniewskiego	258,00
118 356E	Wieruszów	ul. Prosta	51,00
		ul. Klemensa Wierusza	250,00
		ul. Okrzei	417,00
118 357E	Wieruszów	ul. Ciasna	87,00
118 358E	Wieruszów	ul. Ciemna	79,00
118 359E	Wieruszów	ul. Spokojna	106,00
118 360E	Wieruszów	ul. Kaliska	68,00
118 361E	Wieruszów	ul. Kasztanowa	200,00
118 362E	Wieruszów	ul. Kochanowskiego	147,00
118 363E	Wieruszów	ul. Konopnickiej	509,00
118 364E	Wieruszów	ul. Krótka	152,00
		ul. Klasztorna	128,00
118 365E	Wieruszów	ul. Kwiatowa	119,00
		ul. Modrzewiowa	95,00
		ul. Klonowa	102,00
118 366E	Wieruszów	ul. Mała	50,00
118 367E	Wieruszów	ul. Cmentarna	200,00
118 368E	Wieruszów	ul. Handlowa	100,00
118 369E	Wieruszów	ul. Orzeszkowej	101,00
118 370E	Wieruszów	ul. Pogodna	204,00
118 371E	Wieruszów	ul. Spółdzielcza	270,00
118 372E	Wieruszów	ul. Poprzeczna	80,00
118 373E	Wieruszów	ul. Prusa	400,00

		ul. Osiedlowa	200,00
118 374E	Wieruszów	ul. Przechodnia	100,00
118 375E	Wieruszów	ul. Przejazd	72,00
118 376E	Wieruszów	ul. Sienkiewicza	336,00
		ul. Wiśniowa	150,00
118 377E	Wieruszów	ul. Słoneczna	98,00
118 378E	Wieruszów	ul. Spacerowa	158,00
118 379E	Wieruszów	ul. Witosa	600,00
118 380E	Wieruszów	ul. Wschodnia	980,00
		ul. Waryńskiego	
		ul. Piskorska	
118 381E	Wieruszów	ul. Zachodnia	80,00
118 382E	Wieruszów	ul. Zielona	150,00
118 383E	Wieruszów	ul. Biskupa St. Bareły	300,00
118 384E	Wieruszów	ul. Ustronna	500,00
118 385E	Wieruszów	ul. Rynek	256,00
118 386E	Wieruszów	ul. Piskorska	158,00
118 387E	Wieruszów	ul. Dąbrowskiego	508,00
118 388E	Wieruszów	ul. Kilińskiego	250,00
118 389E	Wieruszów	ul. Kolejowa	568,00
118 390E	Wieruszów	ul. Ignacego Krasickiego	420,00
118 391E	Wieruszów	ul. Mickiewicza	126,00
118 392E	Wieruszów	ul. Nadrzeczna	194,00
118 393E	Wieruszów	ul. Nowa	623,00
118 394E	Wieruszów	ul. Parkowa	158,00
118 395E	Wieruszów	ul. Polna	907,00

118 396E	Wieruszów	ul. Sportowa	318,00
118 397E	Wieruszów	ul. Zamkowa	116,00
118 398E	Wieruszów	ul. Willowa	200,00
118 399E	Wieruszów	ul. Graniczna	200,00
118 400E	Wieruszów	ul. Rzemieślnicza	270,00
118 401E	Wieruszów	ul. Sosnowa	150,00
118 402E	Wieruszów	ul. Jałowcowa	150,00
118 403E	Wieruszów	ul. Ogrodowa	500,00
118 404E	Wieruszów	ul. Jana Pawła II	70,00
118 805E	Wieruszów	ul. Szkolna	230,00
118 406 E	Wieruszów	ul. Kordeckiego – od skrzyżowania z ul. Warszawską do skrzyżowania z ul. Wieluńską	478,00
118 406E	Wieruszów	ul. Wieluńska – od skrzyżowania z ul. Bolesławiecką do skrzyżowania z ul. Kordeckiego	617,00
118 407E		droga relacji Wieruszów – Marianów - Teklinów	3 700,00
118 012E		(Mieleszyn) - gr. gm. Bolesławiec - Mieleszynek	2 900,00
118 151E		Wyszanów - Mieczków	3 100,00
118 152E		Wyszanów, ul. Strumykowa	175,00
		Wyszanów, ul. Szkolna	850,00
118 153E		Jutrków - gr. woj. wielkopolskiego - (Torzeniec)	500,00
118 154E		Jutrków - gr. woj. wielkopolskiego - (Kierzno)	3 100,00
118 155E		Lubczyna - Jutrków - gr. woj. wlkp. - (Kierzno)	6 500,00
118 156E		Wesoła - Jutrków - gr. woj. wlkp.	4 500,00

118 157E		Mirków - Teklinów	3 400,00
118 158E		Teklinów - Nawrotów - Teklinów	4 200,00
118 159E		Teklinów - Nawrotów - (Świba) - Wieruszów	3 200,00
118 160E		Dobrydział - gr. woj. wlkp. - (Świba)	1 100,00
118 161E		(Donaborów) - Dobrydział - Skakawa	5 300,00
118 162E		Św. Roch - Kuźnica Skakawska	1 000,00
118 163E		Wieruszów - Kuźnica Skakawska - Klatka	2 500,00
118 164E		Wieruszów - Mesznary - Mieleszynek	3 000,00
118 165E		Wieruszów - Mesznary	1 100,00
118 166E		Pieczyska - Grzeška - Klatka	3 100,00
118 167E		Chobanin - Pieczyska	1 700,00
118 168E		Pieczyska - gr. gm. Czastary - (Przywory)	5 600,00
118 169E		Chobanin - gr. gm. Galewice - (Osowa)	1 100,00
118 170E		Klatka - Kowalówka - Lubczyna	14 800,00
118 171E		Kowalówka - gr. gm. Galewice - (Osowa)	700,00
118 172E		Pieczyska - Wieruszów - Marianów	2 000,00
118 173E		Wieruszów - gr. gm. Czastary - (Przywory)	3 100,00
118 174E		Pieczyska - Marianów - gr. m. Wieruszów	1 700,00
118 175E		Mirków - Polesie	750,00
118 176E		Sopel - Kowalówka	2 200,00
118 177E		Mirków - Sopel	2 000,00
118 178E		Lubczyna - PGR - Lubczyna	1 300,00
118 179E		Pieczyska, ul. Podmiejska	400,00
118 180E		Wyszanów, ul. Spokojna	350,00
118 181E		Dobrydział, ul. Kasztanowa	520,00

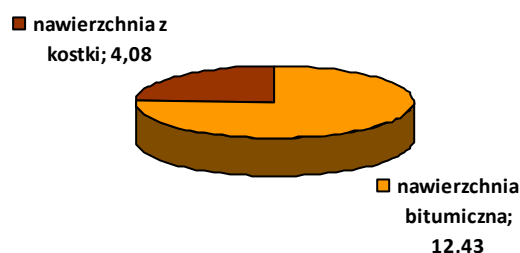
118 182E		Droga przez Polesie	500,00
118 209E		(Ochędzyn Stary) - gr. gm. Sokolniki - Pieczyńska	1 500,00
118 291E		(Kostrzewy) - gr. gm. Galewice - Cieszęcín - Cieszęcín wieś	2 100,00

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego

Uwarunkowania komunikacyjne wynikają z położenia gminy w stosunku do sieci dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych, a także z rozmieszczenia w obrębie gminy głównych generatorów ruchu tj. obszarów zabudowy mieszkaniowej, miejsc pracy i usług. Dodatkowymi uwarunkowaniami są stan techniczny i układ przestrzenny istniejącej sieci dróg na obszarze gminy. Szczególne znaczenie dla gminy ma droga ekspresowa S8 z węzłem komunikacyjnym który znajduje się na terenie Gminy Wieruszów. Stanowi ona szansę rozwoju, gdyż jest otwarciem na zewnątrz, poprzez połączenie obszaru gminy z siecią dróg krajowych i wojewódzkich.

Na terenie Gminy Wieruszów usługi przewozowe prowadzi komunikacja autobusowa PKS oraz przewoźnicy prywatni. Z Wieruszowa kursują autobusy lokalne oraz przelotowe w kierunku Ostrowa Wielkopolskiego, Wielunia, Warszawy, Wrocławia, Świeradowa Zdrój, Buska Zdrój, Kudowy Zdrój, Kluczborka, Krakowa, Poznania, Zakopanego i w innych kierunkach.

Wykres 17. Długość ulic miasta Wieruszów w kilometrach w 2016 roku

Źródło: dane z Wydziału Inwestycji i Zamówień Publicznych

Tabela 63. Rodzaj nawierzchni na drogach gminnych w 2016 r.

Rodzaj nawierzchni	Na terenie miasta	Na terenie gminy
	Długość (m)	Długość (m)
bitumiczna	37.030 m	54.305 m
betonowa	5.380 m	
tłuczniowa	2.878 m	8.800 m
gruntowa	65.822 m	41.650 m

Źródło: dane z Wydziału Inwestycji i zamówień Publicznych

1.6.3. Sieć kolejowa

Przez teren Gminy Wieruszów przebiega linia kolejowa nr 181 w relacji Kępno-Herby Nowe. Linia kolejowa jest w dobrym stanie technicznym, przebiega przez obszar pięciu województw (śląskiego, opolskiego, łódzkiego i wielkopolskiego). Jest to jedyne połączenie regionalne uwzględnione w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego, które zwiększa dostępność komunikacyjną naszego regionu. Linia ta jest zagrożona likwidacją w zakresie ruchu pasażerskiego.

Na obszarze terenu zakładu Pfeleiderer Prospan S.A. znajduje się bocznicą kolejową połączona z wyżej opisywaną linią. Gmina Wieruszów posiada również bocznicę kolejową na ul. Podzamcze.

1.6.4. Sieć gazowa

Na obszarze Wieruszowa dystrybuowany jest gaz ziemny wysokometanowy grupy E, o średnim ciśnieniu w sieci – ok. 300 kPa. W latach 1997-98 do Wieruszowa wybudowany został gazociąg wysokiego ciśnienia wraz z dwiema stacjami redukcyjnymi. Inwestorem tego zadania było Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo.

W roku 1998 Gmina Wieruszów zrealizowała inwestycję związaną z budową sieci gazowej średniego ciśnienia w mieście Wieruszów. Wybudowano 12,2 km sieci gazowej oraz 582 przyłącza gazowe. Wybudowana sieć gazowa umożliwia rozprowadzenie gazu w całym mieście Wieruszów oraz pozwala na dalszą rozbudowę sieci na sąsiednie gminy: Bolesławiec, Łubnice, Czastary, Sokolniki i Galewice.

W roku 2000 do sieci gazowej przyłączył się największy zakład na terenie gminy Pfeleiderer Wieruszów sp. z o.o. który rocznie zużywa ponad 8 mln m³ gazu. Firma zasilana jest ze stacji gazowej I stopnia w miejscowości Klatka. Dostępność gazu ziemnego pozwoliła na przystąpienie do modernizacji istniejących kotłowni węglowych na kotłownie opalane

gazem ziemnym. W ostatnich latach przeprowadzono modernizację kotłowni w obiektach gminnych:

- kotłowni miejskiej przy ul. Dąbrowskiego,
- Bibliotece Miejsko- Gminnej w Wieruszowie,
- Miejskim Ośrodku Profilaktyki, Terapii Uzależnień i Współzależnienia w Wieruszowie,
- Zespole Szkół nr 2 w Wieruszowie,
- Przedszkolu nr 1 w Wieruszowie,
- Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wieruszowie,
- i innych, takich jak:
- Powiatowe Centrum Medyczne Sp. z o.o. NZOZ Szpitala Powiatowego w Wieruszowie,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. St. Staszica w Wieruszowie,
- Strażnica OSP przy ul. Kępińskiej w Wieruszowie (na potrzeby punktu ARiMR),
- domy jednorodzinne (prywatnych właścicieli).

W latach 2004-2006 rozbudowano sieć gazową na terenie gminy, wybudowano nowe rurociągi gazowe o łącznej długości 15,9 km. W ramach gazyfikacji miasta wykonano przyłącza do budynków mieszkalnych w ciągu wszystkich głównych ulic oraz na osiedlach domków jednorodzinnych. Część z budynków korzysta już z gazu, jednak znaczna część mieszkańców nie zdecydowała się na podłączenie do sieci gazowej. Całkowita długość czynnej sieci gazowej ogółem na terenie gminy wynosi 28 005 metra (w tym średniego ciśnienia – 17 800 m; wysokiego ciśnienia – 10 200 m). Ilość czynnych przyłączy gazowych jest równa 299 (w tym do budynków mieszkalnych -231), przy czym 97% przyłączy zlokalizowana jest na terenie miasta. Ilość przyłączy biernych wynosi 377 szt. Aktualnie 5,9 % mieszkańców gminy korzysta z sieci gazowej. Jedyną miejscowością zgazyfikowaną na terenie gminy, poza samym Wieruszowem, jest Klatka.

Tabela 64. Odbiorcy gazu ziemnego w gospodarstwach domowych w Gminie Wieruszów

Lata	Miasto Wieruszów		Obszar wiejski Gminy Wieruszów	
	Odbiorcy gazu	Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	Odbiorcy gazu	Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem
2010	248	216	9	7
2011	279	240	9	9
2012	284	243	9	8
2013	289	244	9	8
2014	290	255	9	9
2015	331	280	11	10

Źródło: GUS.

Tabela 65 Zużycie gazu ziemnego w gospodarstwach domowych w Gminie Wieruszów

Lata	Miasto Wieruszów		Obszar wiejski Gminy Wieruszów	
	Zużycie gazu w tys. m ³	Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³	Zużycie gazu w tys. m ³	Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³
2010	407,7	393,2	13,7	13,7
2011	320,2	303,6	12,9	12,6
2012	364,0	345,0	12,1	11,0
2013	613,9	514,5	21,3	17,9
2014	362,6	341,6	22,1	18,4
2015	380,5	357,2	23,2	18,3

Źródło: GUS.

Liczba odbiorców gazu ziemnego, w tym ogrzewających mieszkania gazem, na terenie gminy sukcesywnie wzrasta. Wielkość zużycia gazu ziemnego w gospodarstwach domowych ulega pewnym wahaniom, wynikają głównie z warunków pogodowych oraz ze wzrostu cen gazu, wykazując stałą tendencję wzrostową.

1.6.5. Zaopatrzenie w energię ciepłą

Na terenie Pfleiderer Wieruszów Sp. z o. o. istnieje kotłownia wytwarzająca ciepło dla zakładu, osiedli mieszkaniowych oraz obiektów użyteczności publicznej na terenie miasta. Kotłownia ta do wytwarzania ciepła wykorzystuje gaz ziemny. Wybudowana sieć przesyłowa pozwala na dostawy ciepła o mocy 10 MW. Na terenie zakładu, poza wspomnianą wyżej kotłownią, funkcjonują jeszcze 4 kotłownie gazowe i 2 węglowe.

Największe kotłownie gazowe, wytwarzające ciepło na terenie Wieruszowa to:

- kotłownia miejska przy ul. Dąbrowskiego,
- kotłownia w Wieruszowie,
- kotłownia przy Przedszkolu nr 1 w Wieruszowie.
- kotłownia przy Publicznej Miejsko- Gminnej Bibliotece w Wieruszowie.

Kotłownia gazowa przy ul. Dąbrowskiego została wybudowana w latach 2004-2006, w tym okresie zmodernizowano także kotłownię wraz z instalacją wentylacji mechanicznej w PCM Szpital Powiatowy w Wieruszowie.

Główne kotłownie węglowe, działające na terenie Wieruszowa to:

- kotłownia zakładowa Przedsiębiorstwa Komunalnego S.A w Wieruszowie,
- kotłownia zakładowa Spółdzielni Transportu Wiejskiego w Wieruszowie.

1.6.6. Sieci telefoniczne

Wieruszów posiada pełne zabezpieczenie teletechniczne. Funkcjonowanie wielu operatorów zapewnia w 100% zapotrzebowanie na usługi telekomunikacyjne. Miasto posiada nowoczesną cyfrową centralę telefoniczną oraz sieć światłowodową. Miasto jest objęte zasięgiem wszystkich operatorów sieci telefonii komórkowej. Na terenie gminy zlokalizowanych jest osiem nadajników stacji bazowych telefonii komórkowej. Pierwsze nadajniki zlokalizowane są w Wieruszowie, przy ul. Granicznej - jest to stacja Orange Polska, T- Mobile oraz Plus. Cztery kolejne nadajniki znajdują się na terenie zakładu Pfleiderer Wieruszów Sp. z o.o. Wieruszowie, przy ul. Bolesławieckiej - funkcjonują tam stacje bazowe telefonii komórkowej: sieci T- Mobile, Orange Polska, Play oraz Plus. Ostatnia stacja bazowa telefonii komórkowej sieci T-Mobile znajduje się w miejscowości Wyszanów (dane z btsearch.pl/).

1.6.7. Media

W grudniu 2005r. uruchomiono w Wieruszowie nadajnik Polskiego Radia Łódź. Od roku 2011 mieszkańcy Gminy Wieruszów mają możliwości odbioru publicznej telewizji z nadajników Cyfrowej Telewizji Naziemnej.

Na terenie Gminy Wieruszów funkcjonują 2 lokalne gazety: Łącznik i Tygodnik Powiatowy, które opisują lokalne wydarzenia. W gminie działa również Wieruszowska Telewizja Internetowa „Na opak TV”, którą tworzy grupa gimnazjalistów z placówek oświatowych, podległych wieruszowskiemu samorządowi gminnemu oraz internetowe radio WDK.

2. SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH

Z przeprowadzonej diagnozy i analizy poszczególnych sfer funkcjonowania Gminy Wieruszów wynika następująca skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.

2.1. Potrzeby w sferze społecznej:

- Stosunkowo duża liczba osób niepełnosprawnych oraz problemy z niedostosowaniem miasta do potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców wymuszają potrzebę podjęcia działań włączających niepełnosprawnych w życie społeczno-gospodarcze gminy;
- Uatrakcyjnienie Wieruszowa, jako miejsca pracy i zamieszkania, aby możliwe było odwrócenie negatywnych tendencji migracyjnych. Konieczne jest prowadzenie działań inwestycyjnych w połączeniu z aktywną polityką wspierania oświaty i kultury na terenie gminy, aby wzmocnić ponadlokalny charakter usług publicznych świadczonych przez gminę i stworzyć dla mieszkańców dojeżdżających do pracy do większych miast atrakcyjne miejsce rekreacji i wypoczynku;
- Dla Wieruszowa charakterystyczne jest znaczne uzależnienie od pomocy społecznej, wynikające z wysokiego udziału osób z niepełnosprawnościami w rodzinach. Istotną potrzebą rewitalizacyjną wydaje się być wsparcie rodzin w opiece nad osobami zależnymi i stworzenie dzięki temu warunków do rozwoju i aktywności wszystkich członków tych rodzin. Zarówno w odniesieniu do dzieci i młodzieży, jak i ich rodziców, niezbędne są działania edukacyjne oraz wsparcie psychologiczne i aktywizacyjne;
- Szczególną uwagę należy skierować na rodziny, w których występują problemy z prawidłowym wypełnianiem ról społecznych. Są to m.in. rodziny wielodzietne lub niepełne, borykające się z problemami ubóstwa, bezrobocia, uzależnień. Ich liczba rośnie, pojawia się zatem potrzeba rozwoju systemu wsparcia i usług dla tych rodzin;
- W związku z występującym długotrwałym charakterem bezrobocia konieczne są działania związane z aktywizacją zawodową i społeczną osób długotrwale bezrobotnych, w tym szczególnie osób wykluczonych społecznie z powodu długotrwałego pozostawania bez pracy. Zasadne wydają się działania związane ze wzrostem kompetencji osób bezrobotnych poprzez szkolenie i przekwalifikowanie do wiodących sektorów gospodarczych gminy tj. przemysłu meblarskiego, przetwórstwa mięsnego, odzieżowego oraz budowlanego, przy wsparciu rozwijającej się agroturystyki;
- W Wieruszowie występuje problem wysokiego bezrobocia wśród młodych osób w wieku 25-34 lata, stąd też potrzeba działań związanych z podnoszeniem kwalifikacji i umiejętności wśród młodych osób, a także działań wspierających i rozwijających przedsiębiorczość w tej grupie wiekowej. Zasadne wydaje się wsparcie w postaci doradztwa zawodowego oraz innych form aktywizacji zawodowej, połączonej z aktywizacją społeczną;
- Analiza grup edukacyjnych według wieku pokazuje, że najbardziej znaczące są potrzeby edukacyjno-oświatowe w okresie szkoły gimnazjalnej. Konieczne jest podjęcie działań zapobiegawczych oraz wprowadzenie w szkołach (wśród młodzieży w wieku 14-15lat) programu podnoszenia i rozwijania u uczniów kluczowych

kompetencji ułatwiających dostęp do rynku pracy. Działania powinny obejmować również podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli, oraz wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi poprzez indywidualizację procesu nauczania;

- Widoczny w tendencji wzrost liczby ludzi starszych, osób zależnych, w tym niepełnosprawnych będzie wpływał na system świadczeń zdrowotnych i społecznych, jednocześnie generując potrzebę zapewnienia wysokiej jakości usług opiekuńczo-medycznych na rzecz tej grupy społeczeństwa;
- Dużą grupę społeczną Wieruszowa stanowią osoby, które dopiero weszły w wiek emerytalny, najczęściej w pełni aktywne i zaangażowane np. w działalność Uniwersytetu III wieku lub innych form aktywizacji seniorów. Widoczna jest potrzeba aktywizacji osób starszych, niesamodzielnych i niepełnosprawnych, wzmocnienie relacji międzypokoleniowych oraz rozwój oferty aktywności dla tych grup mieszkańców;
- Niewystarczająca oferta działań profilaktycznych i prozdrowotnych poprawiających kondycję i stan zdrowia osób starszych, ale także pozostałych grup wiekowych mieszkańców miasta, powoduje potrzebę jej zwiększenia;
- Analiza aktywności i potencjału instytucji kulturalnych w mieście wskazuje na potrzebę poprawy stanu infrastruktury kulturalnej, dekoncentracji usług kulturalnych z szerszym dostępem organizacji pozarządowych do sfery organizacji wydarzeń kulturalnych oraz zróżnicowanie i poszerzenie oferty kulturalnej;
- W związku z dużą ilością organizacji pozarządowych ze zdiagnozowanymi problemami w zakresie słabego wsparcia instytucjonalnego dla sektora pozarządowego istnieje potrzeba wsparcia instytucjonalnego dla organizacji pozarządowych w celu wzmocnienia ich aktywności, efektywności i niezależności;
- W związku z małą aktywnością mieszkańców w życiu społecznym miasta oraz potrzebą wzmocnienia tożsamości i więzi w społecznościach lokalnych, potrzebne są działania aktywizujące m.in. poprzez propozycję partycypacji społecznej w postaci budżetu obywatelskiego, promocję wolontariatu, czy działania integracyjne;
- Z związku z niskim poczuciem bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji konieczna jest intensyfikacja działań prewencyjnych policji we współpracy z samorządem;
- W związku z rosnącą ilością zdarzeń w zakresie działań jednostek straży pożarnej konieczne jest prowadzenie, we współpracy z Komendą Powiatową PSP, akcji informacyjnych i ostrzegawczych mających na celu ich ograniczenie oraz działań służących poprawie warunków funkcjonowania jednostek OSP w szczególności warunków lokalowych i wyposażenia tych jednostek;
- Widoczna jest także potrzeba poprawy wizerunku miasta, w tym szczególnie obszarów zdegradowanych poddawanych rewitalizacji. W związku z intensyfikacją działań rewitalizacyjnych konieczne wydaje się być budowanie pozytywnego nastawienia

mieszkańców do procesu rewitalizacji i zmiany sposobu myślenia o rewitalizacji.

2.2. Potrzeby w sferze gospodarczej:

- Wzmacnianie kreatywności i pobudzanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców, a także stwarzanie warunków do samo zatrudnienia;
- Mimo relatywnie wysokiego poziomu przedsiębiorczości w Wieruszowie, zauważalna jest duża rotacja przedsiębiorstw w centrum miasta, co świadczy o krótkim okresie funkcjonowania podmiotów gospodarczych w obecnej przestrzeni śródmiejskiej. Potrzeba zatem wsparcia infrastrukturalnego i tworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorstw, a także wsparcia dla rozwijania usług lokalnych;
- Mimo wysokiego bezrobocia w grupie osób młodych, widoczne jest duże zapotrzebowanie wśród przedsiębiorców na pracowników, szczególnie w budownictwie, przemyśle meblarskim, przetwórstwie mięsnym i odzieżowym, przy wsparciu rozwijającej się agroturystyki;
- Zasadne wydaje się zwiększenie areалу zasobów własnych terenów w celu utworzenia podstrefy Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

2.3 Potrzeby w sferze funkcjonalno – przestrzennej oraz technicznej:

- Konieczne są działania związane z ochroną i kształtowaniem wartości historycznych, kulturowych, w tym szczególnie obszaru zabytkowego w centrum miasta. Niezbędne są inwestycje pozwalające na zachowanie dziedzictwa kulturowego miasta, wzmocnienie istniejących funkcji obiektów oraz nadanie im nowych funkcji, a także poprawę ich jakości i funkcjonalności. Działania te powinny służyć także podniesieniu potencjału turystycznego miasta i jego atrakcyjności inwestycyjnej.
W tym zakresie zakłada się realizację kierunków założonych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów, a w szczególności utrzymanie historycznej formy architektonicznej i substancji budowlanej, z zachowaniem tradycyjnych form i rozwiązań materiałowych oraz utrzymanie otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem;
- Konieczne jest dostosowanie architektury i przestrzeni miasta do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- W związku z niską jakością przestrzeni publicznej, brakiem ładu przestrzennego i w konsekwencji większym przyzwoleniem społecznym na dewastację lub inne

zachowania agresywne, zachodzi potrzeba działań w zakresie podnoszenia jakości przestrzeni publicznych (uporządkowanie i aranżacja miejsc przyjaznych mieszkańcom, sprzyjających spędzaniu czasu w tej przestrzeni) oraz monitoring miejsc zagrożonych przestępczością, tj.: rejon skateparku przy ul. Waryńskiego, rejon lasku przy PKP i ul. Wschodniej, Bulwar Różany, ul. Kilińskiego, park przy ul. Zielonej, al. Jacka i Agatki;

- Istnieje potrzeba edukacji, aktywizacji i aranżowania przestrzeni publicznych z udziałem mieszkańców. Pożądane jest również inicjowanie różnego typu aktywności, wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych na ich terenie;
- Zabudowa mieszkaniowa określana jest jako słabej jakości. W mieście widoczne są złe warunki mieszkaniowe w starych rejonach miasta, szczególnie w budynkach komunalnych i socjalnych, stąd też konieczne są działania związane z podnoszeniem standardu zabudowy, szczególnie w centrum miasta. Ważna jest także stopniowa renowacja i rewitalizacja substancji mieszkaniowej połączona ze zmianą sposobu ogrzewania oraz termomodernizacją budynków;
- Ze względu na pojawiające się nowe potrzeby w zakresie kultury i spędzania czasu wolnego wśród mieszkańców i gości Wieruszowa oraz ze względu na konieczność włączenia obiektów dziedzictwa kulturowego w procesy rozwojowe wskazana jest adaptacja wybranych obiektów do nowych funkcji użytkowych.

2.4. Potrzeby w sferze środowiskowej:

- Z punktu widzenia wytycznych i kierunków rozwoju w zakresie OZE Unii Europejskiej, Polski oraz możliwości współfinansowania wykorzystania alternatywnych źródeł energii, zasadne wydaje się wspieranie wykorzystywania tych źródeł przez mieszkańców Wieruszowa oraz w budynkach publicznych;
- Ze względu na zdiagnozowany problem zanieczyszczenia powietrza, mające swoje źródło w budynkach jednorodzinnych, niezbędne są działania zmierzające do likwidacji źródeł niskiej emisji w postaci wymiany źródeł ciepła;
- Intensyfikacja i synchronizacja działań zmierzających do kompleksowej ochrony środowiska jest niezbędna dla zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego oraz wysokiej jakości życia mieszkańców miasta. Konieczne jest ograniczenie źródeł niskiej emisji oraz poprawa efektywności energetycznej. Kluczowe są inwestycje infrastrukturalne zmierzające do zasobooszczędnego gospodarowania środowiskiem;
- Kluczowe są inwestycje w zakresie poprawy jakości infrastruktury wodnej i ochrony obszarów cennych przyrodniczo (dolina rzeki Proсны i Niesobu), która stanowi istotny potencjał dla rozwoju sportów wodnych i turystyki;
- Zwiększanie powierzchni terenów zieleni (zieleni zorganizowanej), przede wszystkim poprzez wykorzystanie terenów zaniedbanych do zakładania różnorodnych form

zieleni tj. parki, skwery. Istotne jest „doposażenie” terenów zurbanizowanych, szczególnie w części centralnej miast, w zieleń i ich rewitalizacja przyrodnicza;

- Istnieje potrzeba wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez działania informacyjno-edukacyjne wśród młodzieży oraz dorosłych mieszkańców Wieruszowa. Dla mieszkańców istotna jest wiedza na temat możliwości zmiany sposobów ogrzewania pod kątem eliminacji źródeł niskiej emisji, sposobów oszczędzania zasobów (eliminacja strat wody, zmniejszenie jej zużycia) i energii (termomodernizacja, stosowanie materiałów energooszczędnych w budownictwie);
- Koniecznym warunkiem jest dostosowanie parametrów technicznych dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą do wymogów normatywnych, zwiększenie bezpieczeństwa ruchu na drogach, budowa nowych ciągów pieszo jezdnych i ścieżek rowerowych oraz zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej w strefach przemysłowych w południowo wschodniej części miasta wpływającej bezpośrednio na rozwój gospodarczy gminy. Zadania te powinny być realizowane z wykorzystaniem dostępnych zewnętrznych źródeł finansowania, zarówno z budżetu Państwa, jak i środków UE, przy zaangażowaniu partnerów – innych samorządów i partnerów prywatnych w ramach PPP (partnerstwa publiczno- prywatnego).

3. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI

3.1. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji

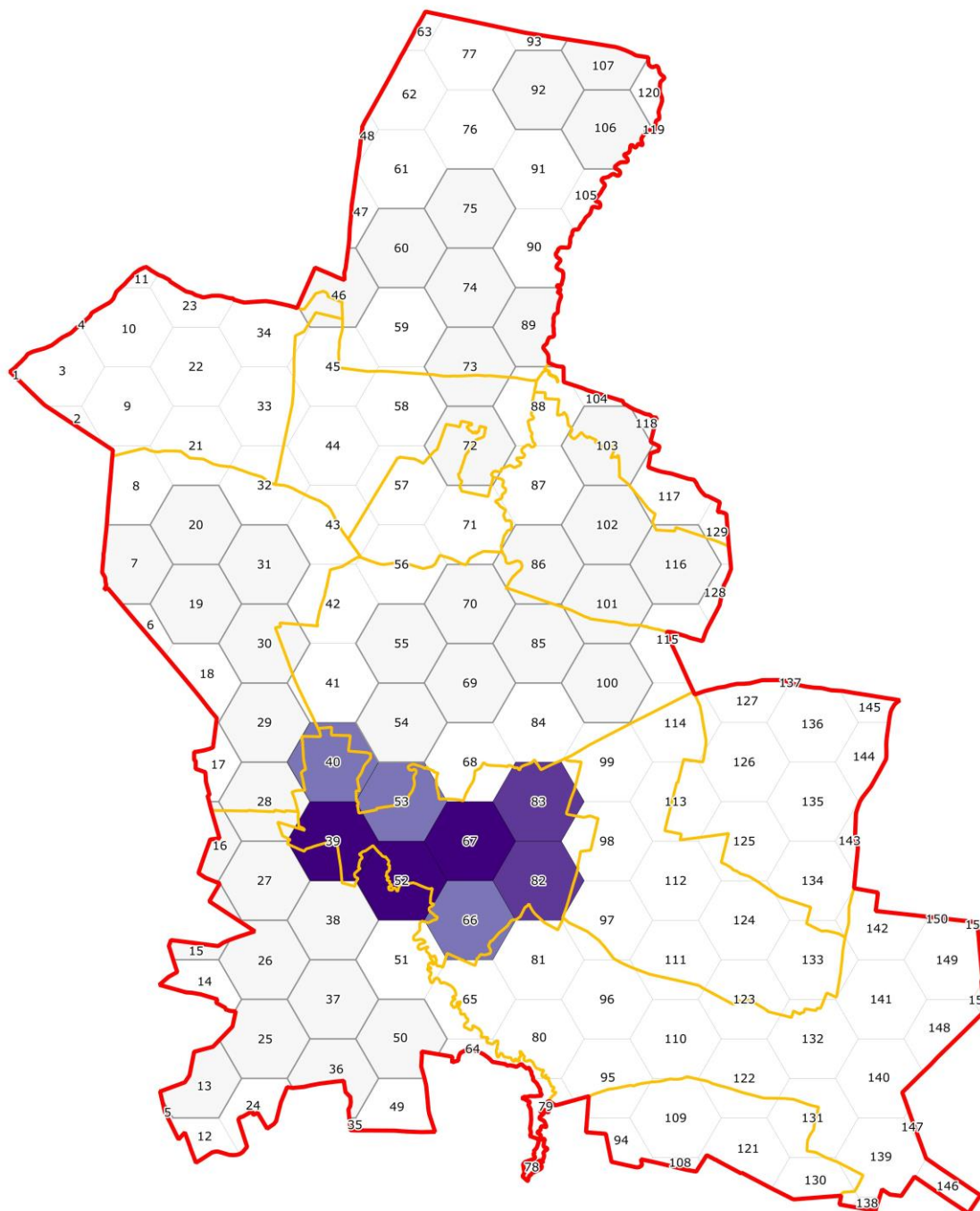
Zasięg przestrzenny obszarów zdegradowanych w Gminie Wieruszów został wyznaczony w oparciu o wnioski z:

- diagnozy zjawisk kryzysowych w analizowanych sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej oraz środowiskowej;
- przestrzennej analizy zjawisk kryzysowych wykonanej przy pomocy metody przestrzennej analizy siatką;
- spotkań z mieszkańcami oraz badania ankietowego;
- analizy dokumentów strategicznych i operacyjnych dla Gminy Wieruszów.

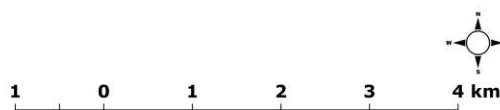
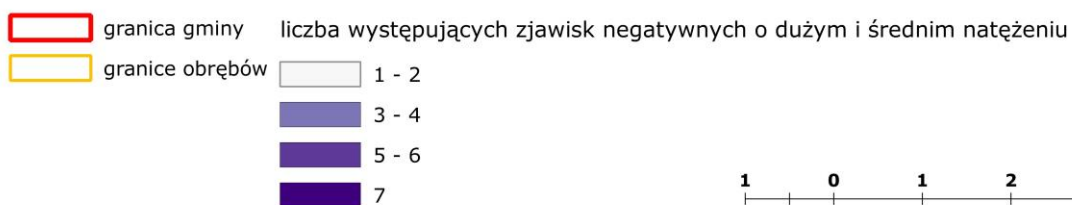
W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego dla Miasta i Gminy Wieruszów, dokonano analizy przestrzennego rozmieszczenia negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej (w szczególności: bezrobocie – jego struktura osoby młode; bezrobocie – jego struktura długotrwale bezrobotni; ubóstwo; niepełnosprawność; środowisko; degradacja infrastruktury; obiekty w złym stanie technicznym, wpisane do rejestru zabytków) na terenie Gminy Wieruszów.

Nałożenie siatek heksagonalnych obrazujących natężenie poszczególnych zjawisk pokazuje poniższy rysunek, z którego wynika, że negatywne zjawiska są najsilniejsze w heksagonach nr 39,40,52,53,66,67,82 (obszar centrum miasta Wieruszowa) oraz heksagonie 83 (obszar Marianka Park) .

**Mapa nr 13. Wynik zbiorczej analizy zjawisk
Zjawiska negatywne o dużym i średnim natężeniu**

Oznaczenia

W obszarach zdegradowanych Gminy Wieruszów zidentyfikowano stan kryzysowy, przejawiający się koncentracją negatywnych zjawisk gospodarczych oraz przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych, w szczególności dużym udziałem osób starszych i niepełnosprawnych także degradacją techniczną zabudowy, niską jakością miejskich przestrzeni publicznych, niskim poziomem bezpieczeństwa publicznego oraz wysokim poziomem zanieczyszczeń powietrza.

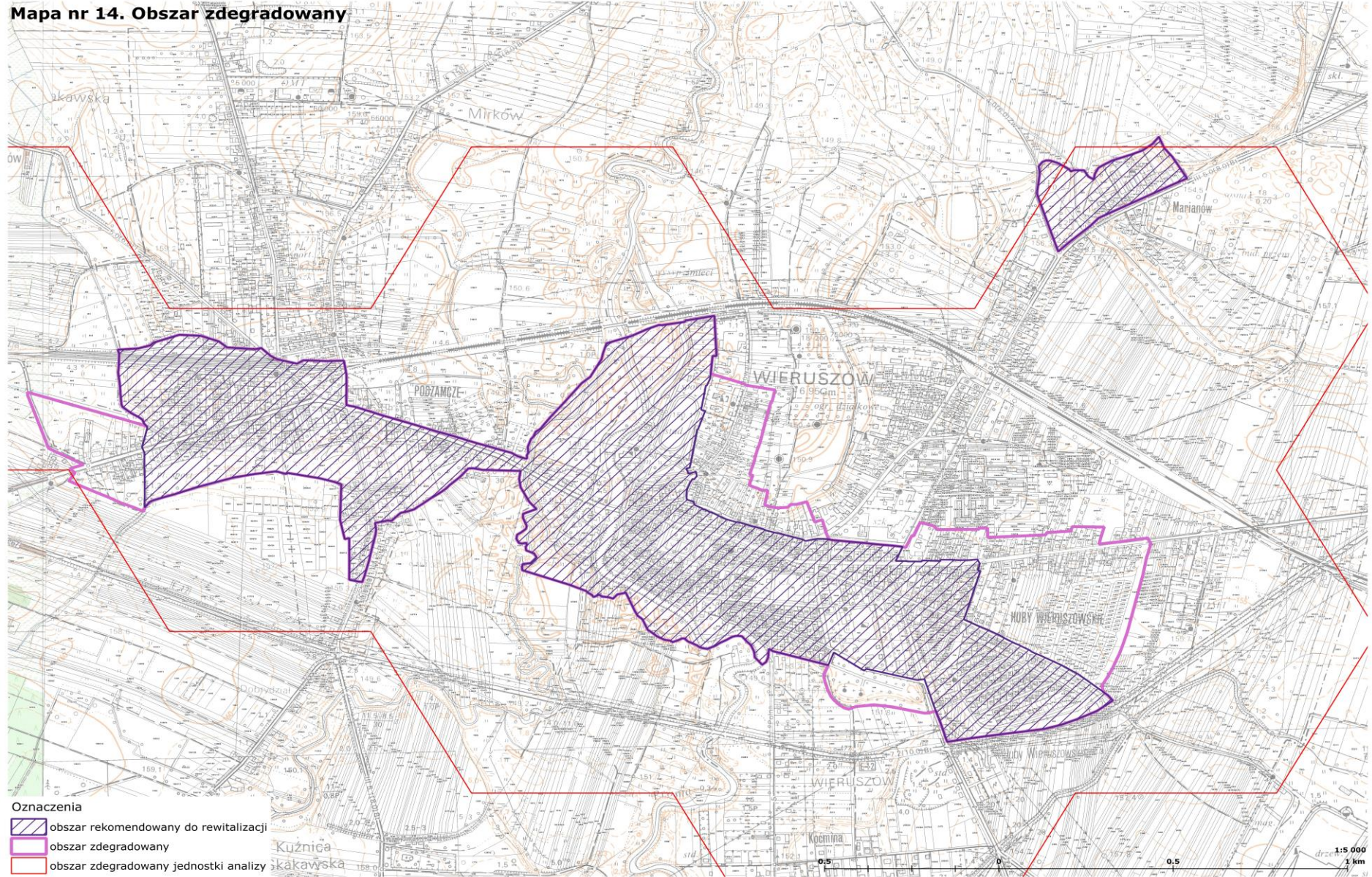
Na podstawie diagnozy zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej oraz środowiskowej w Gminie Wieruszów zidentyfikowano dwa obszary zdegradowane:

- w północno - wschodniej części miasta (tzw. „Marianka”)
- obszar centrum miasta.

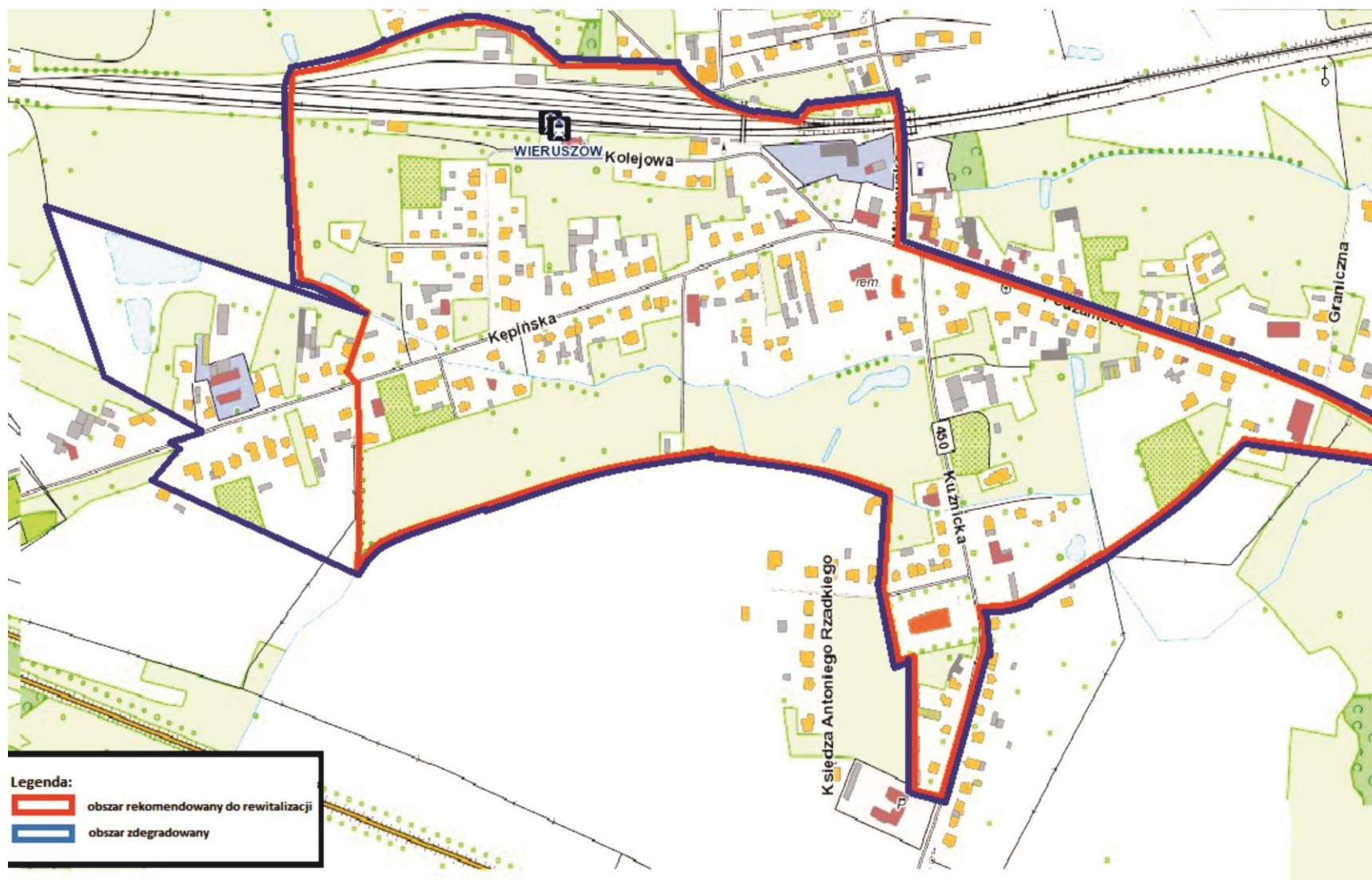
Podsumowując, wyniki diagnozy w poszczególnych sferach oraz ich agregacja pozwoliły na określenie obszarów dotkniętych degradacją, a w następnym kroku na delimitację obszaru rewitalizacji.

Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego wyznaczonego w oparciu o powyższe przesłanki przedstawia poniższa mapa (opracowanie własne) .

Mapa nr 14. Obszar zdegradowany

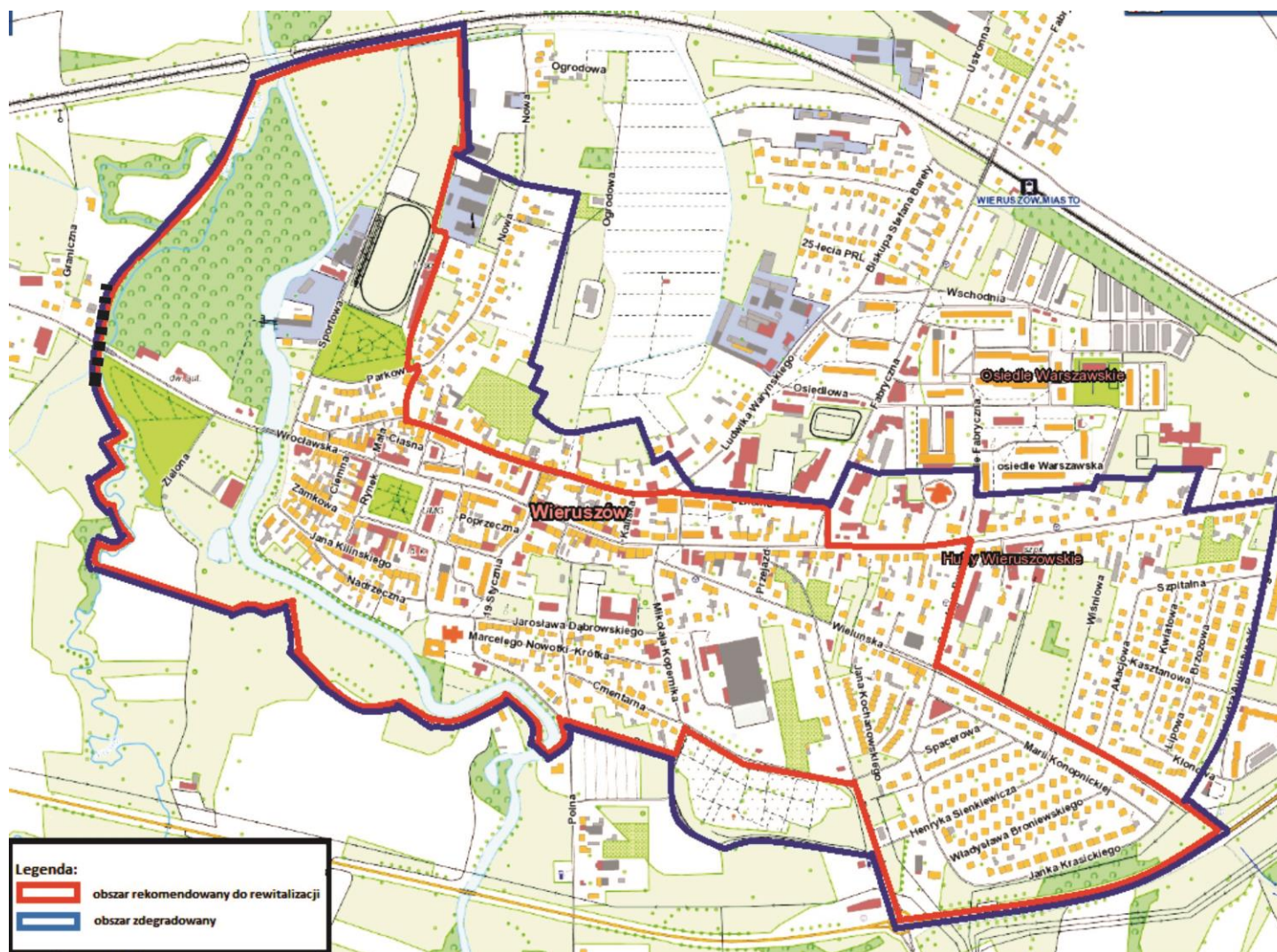

Mapa nr 15. Obszar I zdegradowany wyznaczony na tle mapy istniejącego zagospodarowania terenu – część I

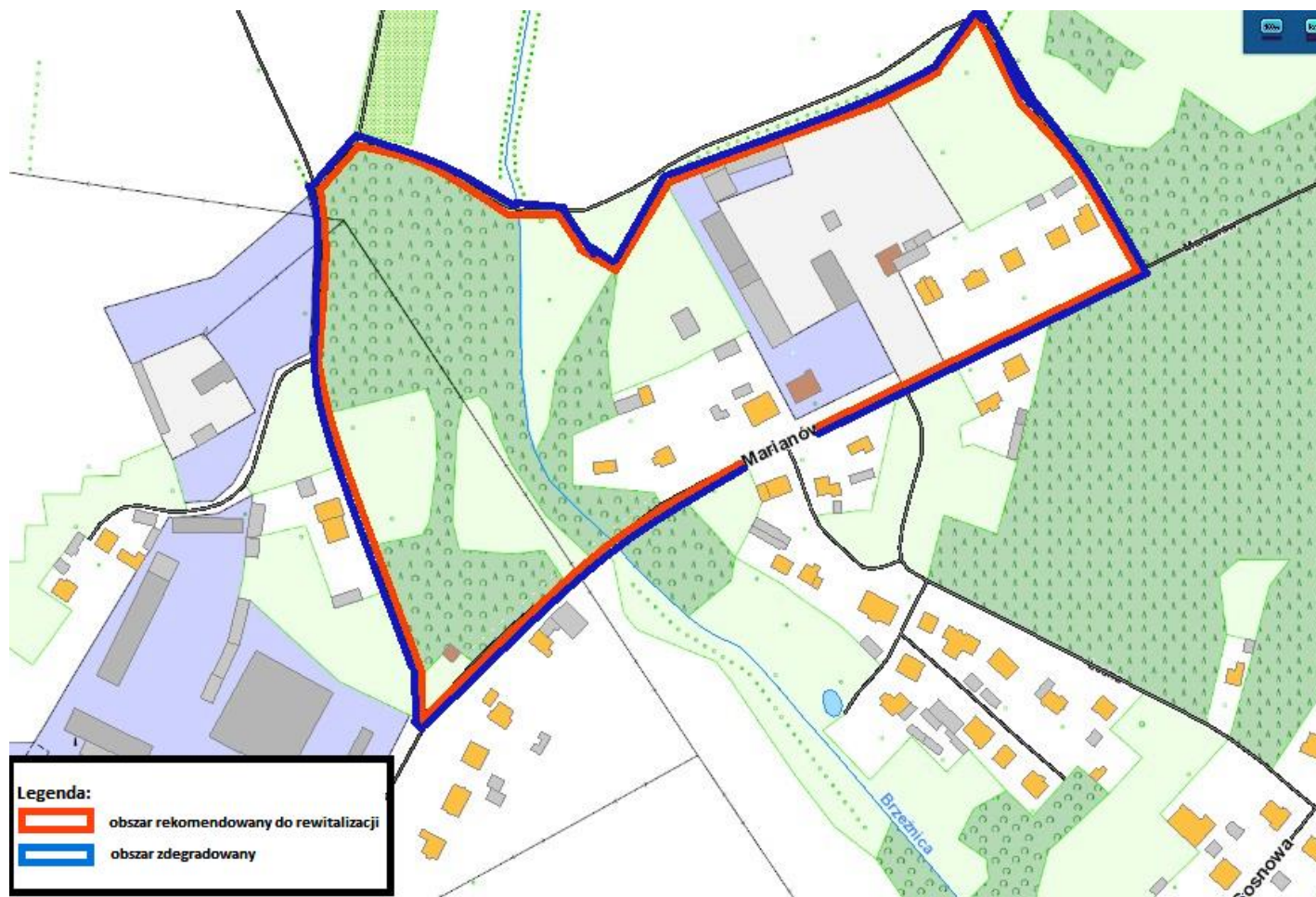
Źródło: opracowanie własne Urząd Miejski w Wieruszowie

Mapa nr 16. Obszar I zdegradowany wyznaczony na tle mapy istniejącego zagospodarowania terenu – część II

Źródło: opracowanie własne Urząd Miejski w Wieruszowie

Mapa nr 17. Obszar II zdegradowany wyznaczony na tle mapy istniejącego zagospodarowania terenu

Źródło: opracowanie własne Urząd Miejski w Wieruszowie

Obszar rewitalizacji, zgodnie z definicją zawartą w „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, jest to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Obszar rewitalizacji dla Gminy Wieruszów został wytyczony na podstawie analizy lokalnego potencjału, oraz konsultacji społecznych z mieszkańcami obszaru zdegradowanego i całej gminy. W obszarze tzw. starej części Wieruszowa, stanowiącej centrum miasta, widoczna jest koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych.

Jednocześnie, zidentyfikowano na tym obszarze istotny, z punktu widzenia procesu rewitalizacji, potencjał rozwojowy:

- w obszarze znajdują się miejsca i obiekty, które w wyniku procesu rewitalizacji zachowają wartości historyczne, kulturowe i przyrodnicze, co wskutek działań rewitalizacyjnych przyczyni się do integracji społeczności lokalnej oraz wzmocnienia poczucia tożsamości, przyczyni się także do poszerzenia oferty spędzania czasu wolnego i wzrostu aktywności obywatelskiej, a także zawodowej mieszkańców tego obszaru;
- obszar centrum miasta, ze starorzeczem Proсны i Niesobu stanowi cenny pod względem przyrodniczym i rekreacyjnym obszar, co wskutek działań rewitalizacyjnych przyczyni się do ochrony zasobów przyrodniczych oraz poprawi efektywność wykorzystania przestrzeni czynnej przyrodniczo;
- tzw. stara część Wieruszowa, Rynek, przyległe ulice wraz z przystanią kajakową stanowi dodatkowo ważny obszar ze względu na koncentrację zasobów kapitału ludzkiego oraz kapitału społecznego miasta.

Obszar rewitalizacji w centrum Wieruszowa (obszar I) obejmuje zamknięty obszar obejmujący od zachodniej strony nieruchomości położone przy ul. Kępińskiej, po obu jej stronach. W kierunku północnym od ul. Kępińskiej granica obszaru biegnie do ul. Kolejowej i obszaru kolejowego, następnie skrajem ul. Ostrzeszowskiej przechodzi w ul. Mirkowską i łączy się z ul. Podzamcze. Północnym skrajem ul. Podzamcze przechodzi do rzeki Niesób. Wzdłuż rzeki Niesób w kierunku północnym biegnie do linii kolejowej i jej południowym skrajem obejmuje nieruchomości przy stadionie oraz park, następnie przecina ul. Parkową i Nową i północnym skrajem ul. Piskorskiej przechodzi w ul. Szkolną do skrzyżowania z ul. Fabryczną. Ul. Fabryczną przechodzi do skrzyżowania z ul. Warszawską i jej północnym skrajem przechodzi w ul. Prusa do skrzyżowania z ul. Wieluńską. Następnie przebiega północnym skrajem ul. Wieluńskiej do końca ulicy w kierunku wschodnim na wysokości ekranów akustycznych drogi wojewódzkiej (dawnej drogi krajowej nr 8). Wchodzi w ul. Bolesławiecką do skrzyżowania z ul. Cmentarną. Ul. Cmentarną włącza się w ul. Okrzei. Od skrzyżowania ul. Okrzei z ul. Polną biegnie południową krawędzią rzeki Proсны i obejmuje tereny

str. 135

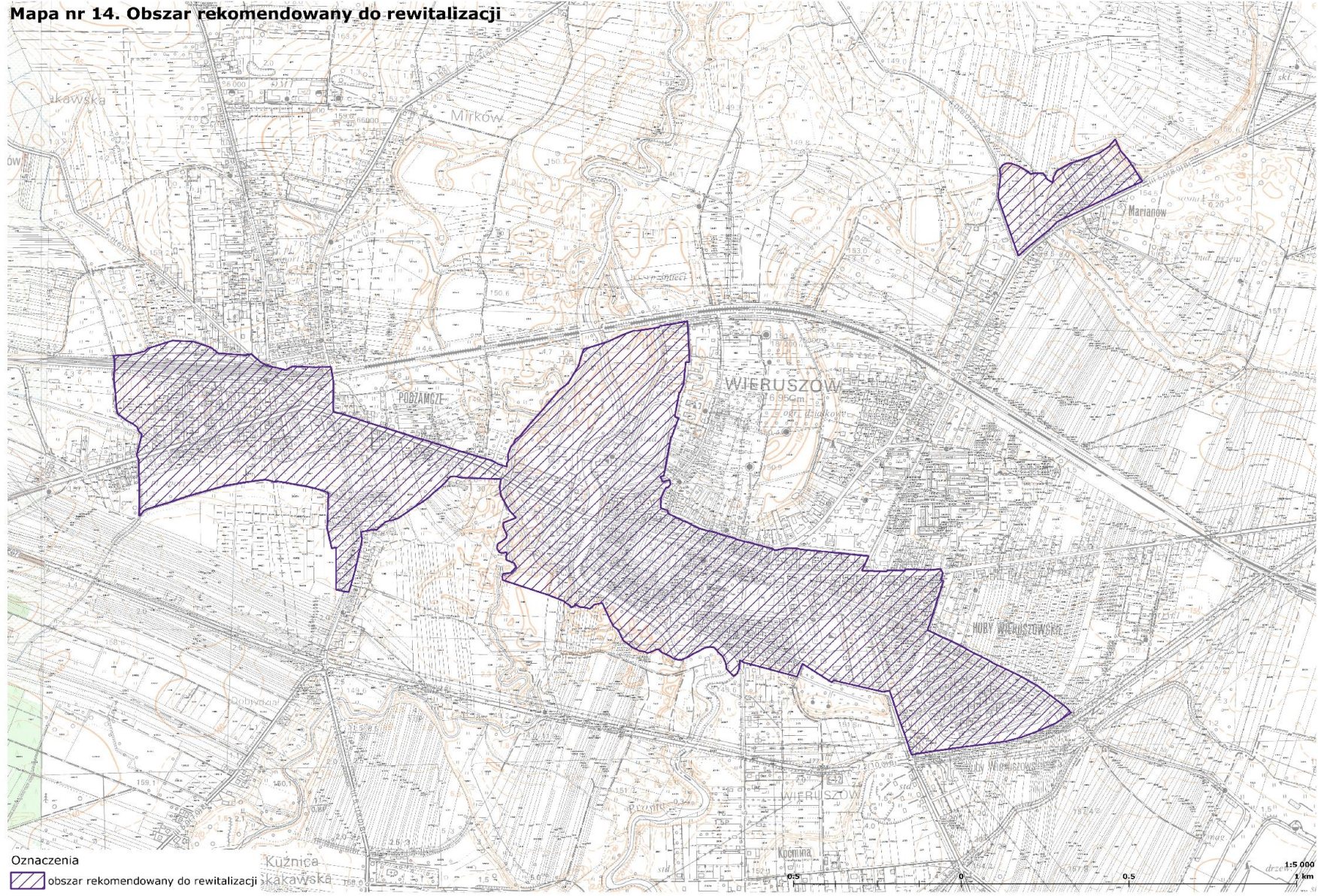
zielone wzdłuż rzeki, aż do granicy rzeki Niesób. Zachodnim brzegiem Niesobu zamyka obszar do ul. Podzamcze i obejmuje nieruchomości na południe od ul. Podzamcze w kierunku ul. Kuźnickiej do wysokości Komendy Powiatowej Policji. Po zachodniej części ulicy Kuźnickiej obejmuje część nieruchomości przy ul. ks. Rzadkiego i przechodzi do terenów położonych od południowej strony ul. Kępińskiej, zamykając obszar.

Obszar ten obejmuje 3196 mieszkańców co stanowi 21,92% ludności Gminy Wieruszów.

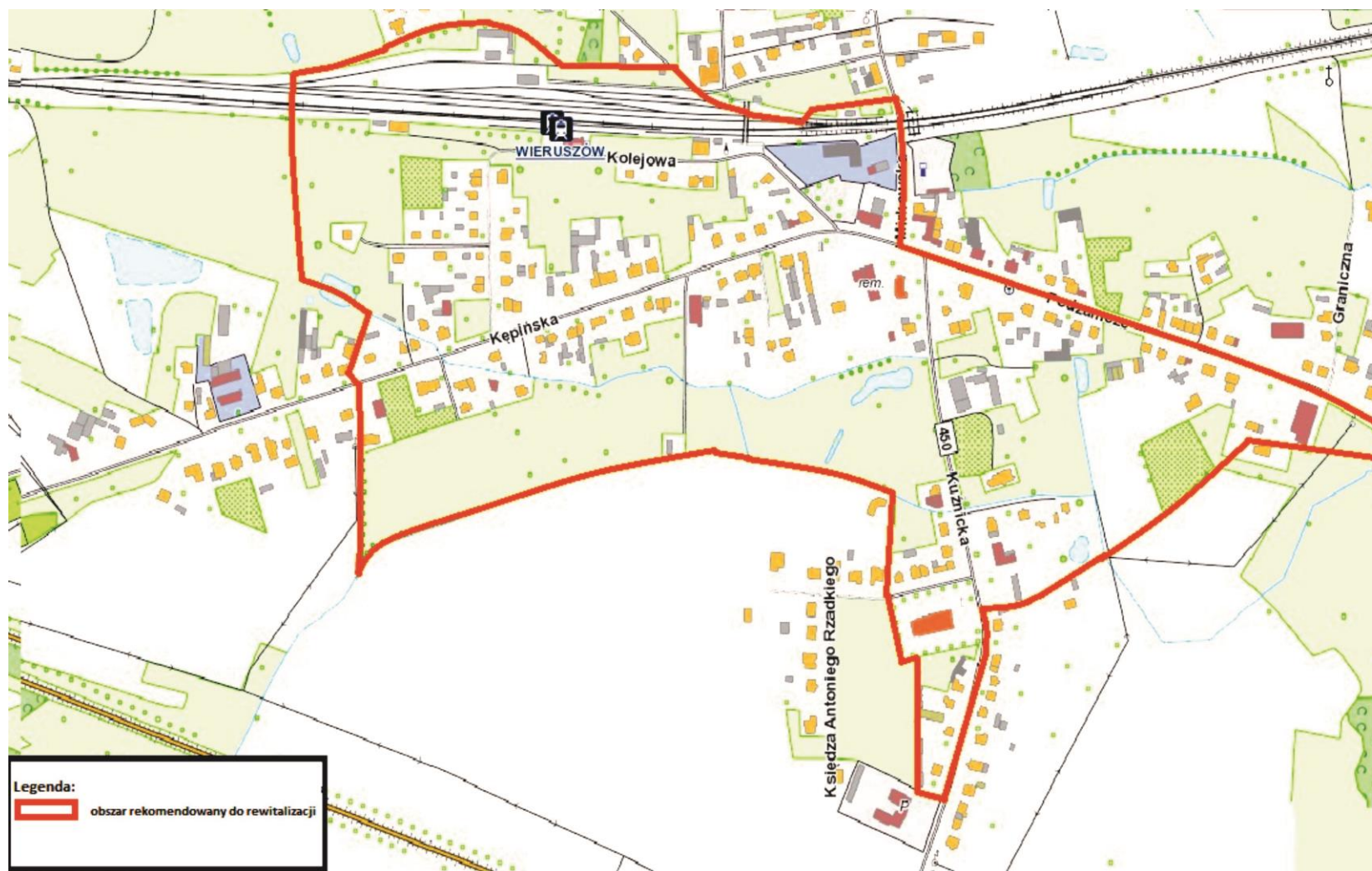
Obszar nr II – to teren położony od północnej strony ul. Marianów obejmujący obszar parku przy rzece Struga Brzeźnica oraz nieruchomości do granicy miasta Wieruszowa. Wyznaczony obszar zamieszkuje ok. 40 mieszkańców co stanowi 0,28% ludności Gminy Wieruszów.

Łącznie obszar rewitalizacji obejmuje ok. 22,2% ludności Gminy Wieruszów. Powierzchnia gminy to 9695ha. Powierzchnia obszaru rewitalizacji to łącznie 121,7171ha co stanowi 1,26% powierzchni Gminy Wieruszów. Obszar rewitalizacji przedstawiono na rys. poniżej (opracowanie własne).

Mapa nr 14. Obszar rekomendowany do rewitalizacji

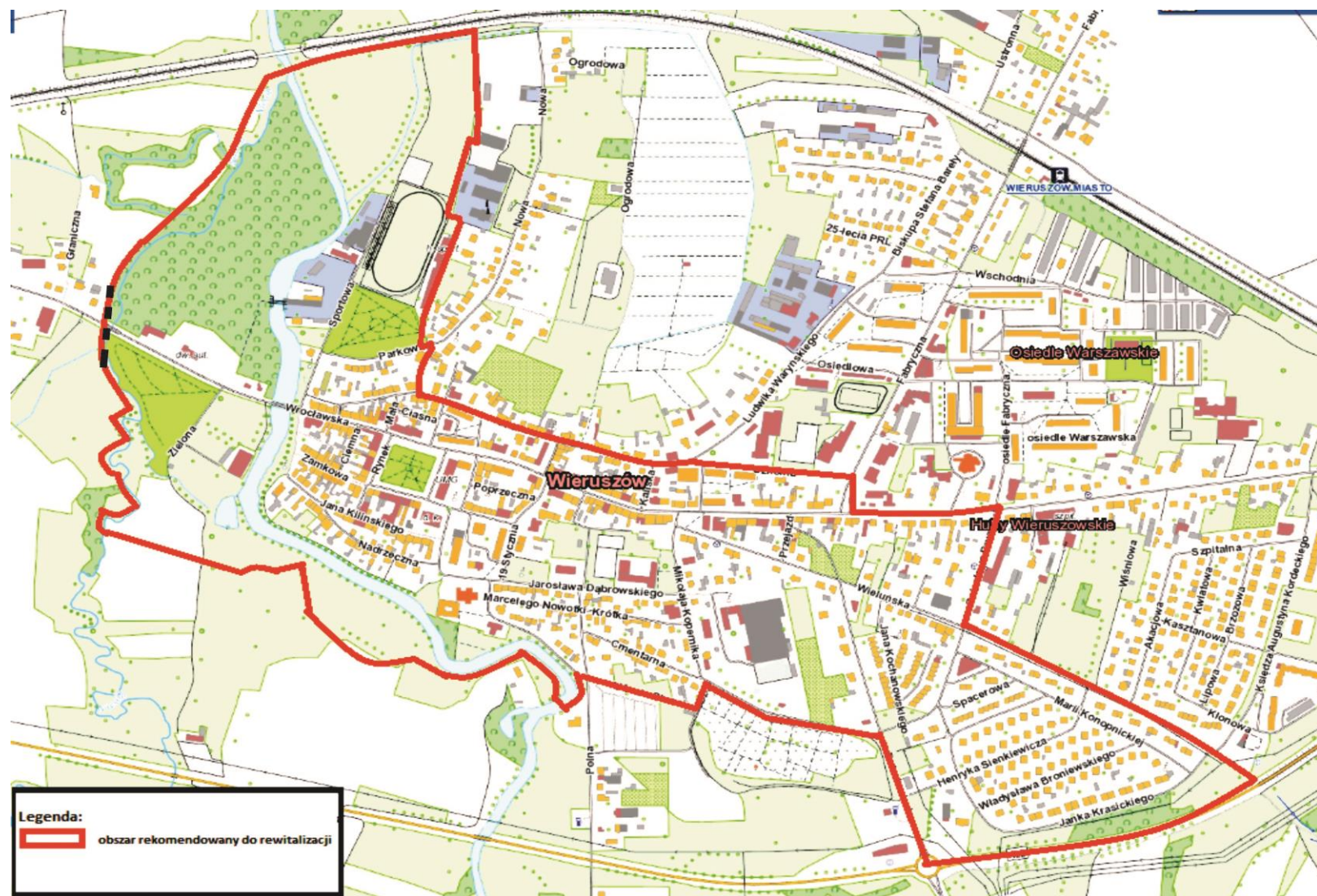

Mapa nr 19. Obszar I rewitalizacji wyznaczony na tle mapy istniejącego zagospodarowania terenu – część I

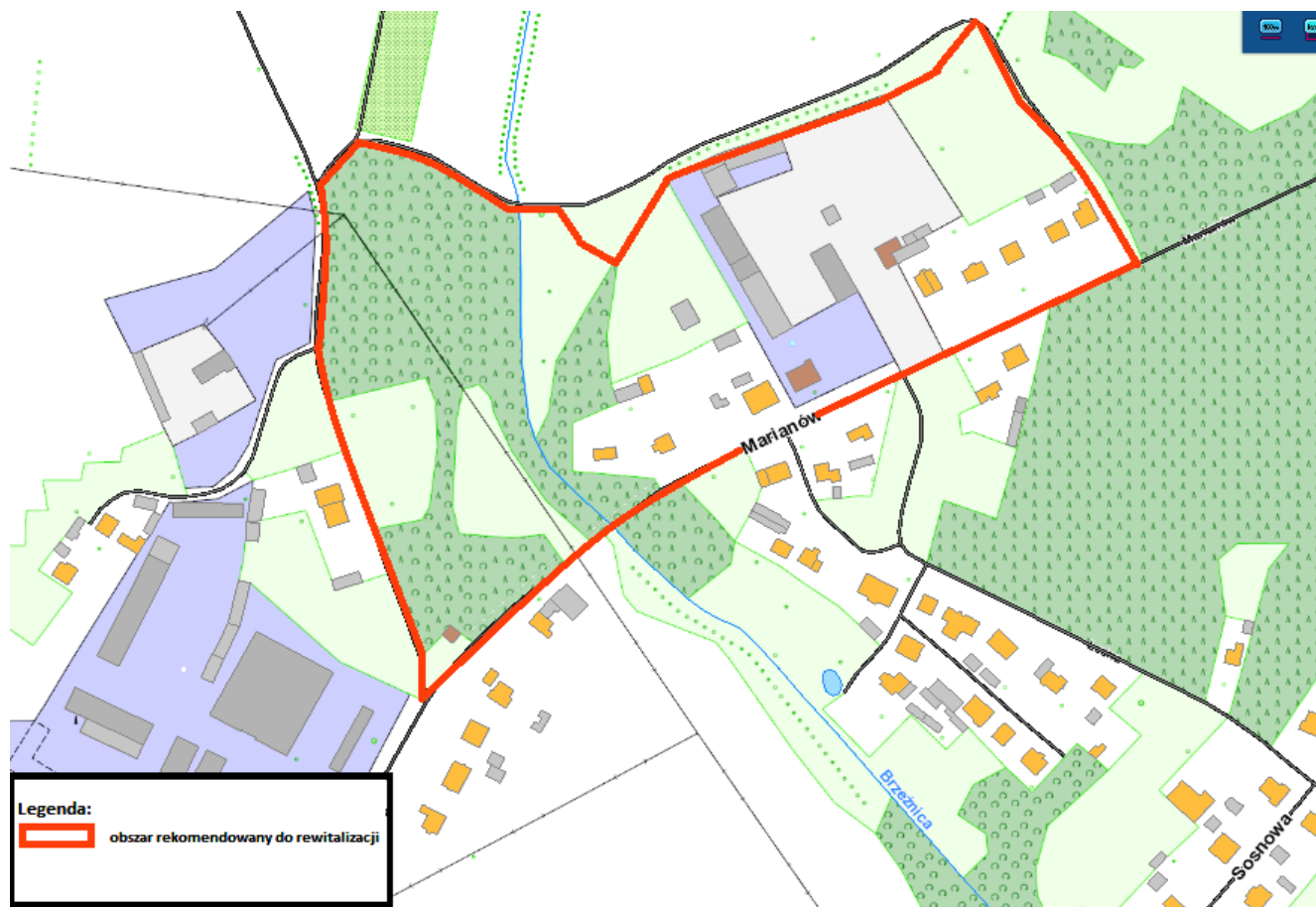
Źródło: opracowanie własne Urząd Miejski w Wieruszowie

Mapa nr 20. Obszar I rewitalizacji wyznaczony na tle mapy istniejącego zagospodarowania terenu – część II

Źródło: opracowanie własne Urząd Miejski w Wieruszowie

Mapa nr 21. Obszar II rewitalizacji wyznaczony na tle mapy istniejącego zagospodarowania terenu

Źródło: opracowanie własne Urząd Miejski w Wieruszowie

4. WEWNĘTRZNA SPÓJNOŚĆ DZIAŁAŃ

4.1. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

LPRGW 2023 wpisuje się w dotychczasowy kierunek rozwoju gminy, wyznaczony następującymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi:

- Strategia Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015-2020, załącznik do uchwały nr XVIII/130/2015 z dn. 30 grudnia 2015r. Rady Miejskiej w Wieruszowie;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów, załącznik do uchwały nr XXV/191/2016 z dn. 24 maja 2016 r. Rady Miejskiej w Wieruszowie;
- Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018, załącznik do uchwały nr XX/153/2016 z dn. 25 lutego 2016 r. Rady Miejskiej w Wieruszowie;
- Program ochrony środowiska dla Gminy Wieruszów na lata 2013-2016 z perspektywą do 2023 roku, załącznik do uchwały nr IX/52/2015 z dn. 30 kwietnia 2015 r. Rady Miejskiej w Wieruszowie.

4.1.1. Powiązania Programu ze Strategią Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015-2020

Strategia Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015-2020 (<http://wieruszow.pl/strategia-rozwoju-gminy-wieruszow-na-lata-2015-2020>) wskazuje potrzebę działań rewitalizacyjnych. Konieczność rewitalizacji wymieniana jest wprost w odniesieniu do centrum miasta – tzw. starej części Wieruszowa – „rewitalizacja układu komunikacyjnego w starej części Wieruszowa ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa kulturowego, wartości historycznych, miastotwórczych i społecznych obszaru (Rynek oraz przyległe ulice)”, w kontekście realizacji 4 celu strategicznego: ochrona środowiska przyrodniczego, walorów krajobrazowych oraz kształtowanie ładu zagospodarowania przestrzennego (str. 86.). To właśnie w tym obszarze, wstępnie określonym jako zdegradowany i przeznaczony do rewitalizacji następuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego w połączeniu z degradacją środowiska naturalnego, przestrzenno-funkcjonalną.

LPRGW 2023 jest spójny ze Strategią zarówno na poziomie celów strategicznych, określonych w obu dokumentach, jak i celów szczegółowych ze strategicznymi kierunkami działań.

LPRGW 2023 przyczynia się do realizacji celu głównego Strategii, tj. poprawa integracji społeczno-gospodarczej Gminy Wieruszów z regionem łódzkim.

Zaprojektowane strategiczne kierunki działań rewitalizacyjnych zarówno bezpośrednio i pośrednio wpisują się w cele strategiczne, sformułowane w strategii.

Tabela 66. Powiązania celów strategicznych, określonych w *Strategii Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015-2020 i LPRGW 2023*

Cele strategiczne, określone w <i>Strategii Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015-2020</i>	
<p>Cel nr 1: wspieranie przedsiębiorczości i stymulowanie rozwoju gospodarki poprzez tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju działalności gospodarczej</p> <p>Cel nr 2: poprawa standardu życia mieszkańców i zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju społecznego</p> <p>Cel nr 3: poprawa dostępności i jakości infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej</p> <p>Cel nr 4: ochrona środowiska przyrodniczego, walorów krajobrazowych oraz kształtowanie ładu zagospodarowania przestrzennego</p> <p>Cel nr 5: rozwój usług kultury, ochrona dziedzictwa historycznego oraz lokalnych tradycji</p> <p>Cel nr 6: rozwój funkcji turystycznych, rekreacyjnych oraz aktywności sportowej</p>	<p>Cele strategiczne <i>LPRGW 2023:</i></p> <p>Cel strategiczny 1: poprawa jakości życia i wzmacnianie kapitału społecznego</p> <p>Cel strategiczny 2: wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznych oraz jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego</p> <p>Cel strategiczny 3: Budowanie kapitału ludzkiego i tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego</p>

Tabela 67. Powiązania celów szczegółowych, określonych w *Strategii Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015-2020 i strategicznych kierunków działań określonych w LPRGW 2023*

Cele szczegółowe, określone w <i>Strategii Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015-2020</i>	Strategiczne kierunki działania określone w <i>LPRGW 2023:</i>
<p>Cel nr 1 Poprawa jakości życia i dynamizacja procesów rozwoju z zachowaniem równowagi w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej;</p>	<p>1.2; 1.3; 1.4</p>

Kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców	3.1; 3.2; 3.3
Wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej i tworzenie ofert inwestycyjnych	2.1; 2.4; 3.1; 3.2; 3.3
Wspieranie rozwoju i upowszechniania wśród przedsiębiorców przyjaznych środowisku form i metod produkcji przemysłowej	2.1; 2.2; 2.3; 2.4
Tworzenie warunków dla rozwoju instytucji otoczenia biznesu, np. inkubatorów	3.1; 3.2; 3.3
Zapewnienie wysokiego standardu i dostępność do usług publicznych	1.1; 1.2; 1.3
Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych (NGO) w celu budowania partnerstwa lokalnego i integracji, rozwoju kreatywności i przedsiębiorczości mieszkańców	1.1; 1.2; 1.3; 3.1; 3.2; 3.3

Cel nr 2

Wspieranie zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych	1.4
Poprawa dostępności placówek oświatowych i podniesienie jakości ich wyposażenia	1.2
Zwiększenie poziomu edukacji społeczeństwa	1.1; 1.2; 3.3
Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców	1.1; 1.2
Aktywizacja mieszkańców w życiu społecznym gminy – podnoszenie jakości kapitału społecznego	1.1; 1.3
Aktywizacja zawodowa bezrobotnych	1.1; 3.2
Wspieranie rozwoju społeczeństwa informacyjnego	1.1; 1.2; 1.3; 1.4; 3.1; 3.2; 3.3

Cel nr 3

Usprawnienie układu komunikacyjnego miasta, poprawa bezpieczeństwa	2.1; 3.1; 3.2; 3.3
Wspieranie procesu modernizacji indywidualnych systemów ogrzewania budynków, a także oświetlenia przestrzeni publicznych z wykorzystaniem alternatywnych źródeł energii	2.1; 2.3; 2.4
Wzmocnienie pozycji i dostępności Wierszowa jako siedziby gminy i powiatu dla mieszkańców tego obszaru	1.2; 1.3; 1.4; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 3.1; 3.2; 3.3

Cel nr 4

Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni publicznej wzdłuż nabrzeży rzeki, na terenie miasta	2.1; 2.3; 3.1
Wspieranie wykorzystania alternatywnych źródeł energii	2.4
Ochrona przyrody, w tym pomników przyrody oraz zagospodarowanie i właściwa pielęgnacja terenów zielonych, parków, skwerów i zieleńców	2.3; 2.4
Kształtowanie przestrzeni publicznych służących integracji mieszkańców; modernizacja przestrzeni publicznej Wieruszowa	1.1; 1.3; 2.1

poprawa estetyki przestrzeni publicznej

Ochrona zabytkowego układu urbanistycznego 2.2; 2.3

Ograniczenie emisji zanieczyszczeń 2.4

Rewitalizacja układu komunikacyjnego w starej części Wieruszowa ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa kulturowego, wartości historycznych, miastotwórczych i społecznych obszaru (Rynek oraz przyległe ulice). 1.1; 1.2; 1.3; 1.4; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 3.1; 3.2; 3.3

Cel nr 5

Renowacja, rekonstrukcja historycznych budowli reprezentacyjnych (sakralnych, kulturowych, urzędowych); 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 2.2; 2.3

tworzenie warunków do rozwoju kultury i zachowania dziedzictwa kulturowego jako istotnych aspektów życia społecznego mieszkańców;

zwiększenie oferty kulturalno – edukacyjnej Miejsko Gminnej Biblioteki Publicznej w Wieruszowie i Wieruszowskiego Domu Kultury;

tworzenie miejsc dla ekspozycji zbiorów i pamiątek historycznych ziemi Wieruszowskiej i jej mieszkańców

Renowacja i ochrona zabytków 2.2

Organizacja tradycyjnych i nowych imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych oraz innych kultywujących tradycję i kulturę 1.1; 1.2; 1.3; 2.2

Cel nr 6

Stworzenie koncepcji zagospodarowania turystyczno - rekreacyjnego obszarów między Prosną a Niesobem; 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4

Wspieranie rozwoju infrastruktury służącej aktywizacji dzieci i młodzieży (np. place zabaw, inne obiekty sportowe/rekreacyjne); 1.1; 1.2; 1.3; 2.1

tworzenie oraz rozwój oferty wypoczynkowej i rekreacyjnej gminy;

organizacja i promocja aktywnych i kreatywnych form spędzania czasu wśród młodzieży;

budowa obiektów rozrywkowych (amfiteatr ,zalew wodny, basen, park linowy, Gminny Ośrodek Sportu i Turystyki

Wykorzystanie rekreacyjne rzeki i jej dopływów, nabrzeży oraz stworzenie produktu turystycznego ; 2.1; 2.3; 2.4

tworzenie infrastruktury rekreacyjnej dla turystów (pola biwakowe o odpowiednich standardach, modernizacja szlaków turystycznych: pieszych, rowerowych, konnych, kajakowych na rzece Prośnie

zdefiniowanie i wykorzystanie do celów rekreacyjnych zasobów geotermalnych

4.1.2. Powiązania Programu ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów

LPRGW 2023 stanowi opracowanie komplementarne w stosunku do Studium, uszczegóławia je poprzez strategiczne kierunki działań i wskazanie projektów rewitalizacyjnych.

Tabela 68. Powiązania celów szczegółowych, określonych w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów na lata 2015-2020* i strategicznych kierunków działań określonych w *LPRGW 2023*

Wyznaczone kierunki w zakresie ochrony i zagospodarowania przestrzeni	Strategiczne kierunki działania określone w <i>LPRGW 2023</i> :
<p>Zasady ochrony elementów środowiska - w celu ochrony systemu przyrodniczego i walorów krajobrazowych należy objąć ochroną wartościową zielen miejską, jako element wzbogacający tkankę przestrzeni zurbanizowanej,</p> <p>- naturalne tereny zielone znajdujące się w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów zurbanizowanych, w razie zaistnienia takiej potrzeby, zagospodarowywać na tereny: sportu, rekreacji, wypoczynku, które będą charakteryzować się dużą powierzchnią biologicznie czynną i będą w niewielkim sposób zniekształcać tereny przyrodnicze przez co utrzymają one ciągłość systemu ekologicznego</p>	2.3; 2.4
<p>Głównym celem w zakresie poprawy jakości powietrza na obszarze gminy jest zmniejszenie emisji zanieczyszczeń.</p>	2.4
<p>Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej - poprawa stanu technicznego dróg poprzez ich sukcesywną przebudowę lub rozbudowę</p>	2.1
<p>Obszary na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego, min.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • modernizacja centrum Wieruszowa (w tym m.in. układu komunikacyjnego w starej części Wieruszowa: ul. Kilińskiego, Zachodnia, Braci Polaków, Nadrzeczna, budowa fontanny), • zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni rekreacyjno-zabytkowej pomiędzy rzekami Prosną i Niesobem (teren „Zamczyska”) • modernizacja terenów zielonych, parków, zieleńców i skwerów, • budowa, przebudowa i modernizacja dróg gminnych wraz z infrastrukturą stosownie do obecnych i przyszłościowych kategorii dróg; • budowa nowych obiektów mieszkalnych i rozbudowa już istniejących z przeznaczeniem na lokale socjalne i komunalne 	1.1; 1.2; 1.4; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 3.1

4.1.3. Powiązania Programu z Programem Wspierania Rodziny na lata 2016-2018

Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018 wskazuje planowane działania mające na celu przywrócenie dysfunkcyjnym rodzinom z terenu Gminy Wieruszów zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program koncentruje się na zadaniach dedykowanych rodzinom będącym w kryzysie lub/i rodzinom wymagającym pomocy w opiece i wychowaniu dzieci (dziecka).

Projekty rewitalizacyjne w istotnym zakresie wpisują się w politykę społeczną gminy określoną w Programie Wspierania Rodziny i pozwolą na:

- ograniczenie wykluczenia społecznego (strategiczny kierunek działania 1.1);
- poprawę dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, szczególnie pomocy społecznej, edukacji i opieki zdrowotnej (strategiczny kierunek działania 1.2);
- wzmacnianie więzi społecznych, współpracy i zaufania (strategiczny kierunek działania 1.3.)
- tworzenie warunków do aktywizacji i zatrudniania osób bezrobotnych, m.in. osób niepełnosprawnych i długotrwale bezrobotnych i osób młodych (strategiczny kierunek działania 3.2)

Tabela 69. Cele Programu wspierania rodziny na lata 2016-2018

Cele Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018	Strategiczne kierunki działania określone w <i>LPRGW 2023</i> :
Cel szczegółowy 2: Zapewnienie rodzinom specjalistycznego poradnictwa i wsparcia	1.1; 1.2; 1.3
Cel szczegółowy 3: Pomoc w znalezieniu zatrudnienia rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym.	1.1; 1.2; 1.3; 3.2
Cel szczegółowy 7: Tworzenie form aktywności społecznej, działającej na rzecz wspomagania rodzin oraz umacniania w nich więzi rodzinnych	1.1; 1.3

4.1.4. Powiązania Programu z Programem ochrony środowiska dla Gminy Wieruszów na lata 2013-2016 z perspektywą do 2023 roku

Program Ochrony Środowiska dla Gminy na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2023 wspomaga dążenie samorządu do intensyfikacji działań w zakresie ochrony środowiska i rozwoju jego walorów, skutecznego ograniczenia degradacji środowiska oraz racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska.

Tabela 70. Priorytety Programu ochrony środowiska dla Gminy Wieruszów na lata 2013-2016 z perspektywą do 2023 roku

Priorytety Programu ochrony środowiska dla Gminy Wieruszów na lata 2013-2016 z perspektywą do 2023 roku	Strategiczne kierunki działania określone w <i>LPRGW 2023</i> :
Poprawa jakości środowiska, <ul style="list-style-type: none"> • Ochrona przyrody, • Racjonalna gospodarka odpadami, • Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego, • Edukacja ekologiczna społeczeństwa, • Działania systemowe w ochronie środowiska 	2.3; 2.4

4.2. Wizja stanu rozwoju i cechy obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.

Wizja stanowi obraz pożądanego stanu, jaki społeczność lokalna i inne podmioty chcą osiągnąć na koniec wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Wieruszów do 2023 roku (LPRGW). Ponadto wizja wskazuje zasadniczy kierunek działania, jaki stoi przed gminą oraz jest zobrazowaniem pożądanego przyszłości, która z założenia motywuje jej twórców i adresatów do działań na rzecz jej realizacji. Zgodnie z założeniami dokumentu, jako horyzont wizji przyjęto rok 2023.

Po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych obszar będzie się charakteryzował:

- ładem przestrzennym oraz wysoką jakością przestrzeni publicznej;
- wysoką jakością świadczonych usług publicznych;
- wysokim poziomem bezpieczeństwa dla mieszkańców;
- dostosowaniem do potrzeb integracji społecznej, włączający osoby niepełnosprawne;
- wysoką jakością środowiska przyrodniczego i kulturowego;
- dobrą dostępnością komunikacyjną;
- przedsiębiorczością i aktywnością społeczną mieszkańców;
- korzystnymi warunkami do prowadzenia działalności gospodarczej;
- wysoką atrakcyjnością turystyczną.

W długim okresie podjęcie działań rewitalizacyjnych skutkować będzie osłabieniem negatywnych zjawisk nie tylko na obszarze rewitalizowanym, ale także na obszarze całej gminy. Rewitalizacja obszaru zdegradowanego umożliwi uruchomienie potencjału i zasobów lokalnych oraz ich optymalne wykorzystanie na rzecz rozwoju całej gminy. Znacznie wzrośnie stopień integracji społecznej i wzmocnione będzie poczucie wspólnoty. Mieszkańcy będą

dysponować odpowiednią infrastrukturą zapewniającą możliwość realizacji lokalnych przedsięwzięć i inicjatyw. W wyniku tych działań w znaczny sposób wzrośnie poczucie identyfikacji z gminą, jako miejscem zamieszkania. Efektem powyższego będzie ograniczenie niepożądanego emigracji mieszkańców miejscowości do innych gmin. Rewitalizacja przyczyni się również do aktywizacji osób niepełnosprawnych, których udział w życiu społecznym znacznie wzrośnie. Przewidywany jest spadek bezrobocia, zwłaszcza wśród młodych osób, w związku ze wzrostem ich aktywności na rynku pracy. Odpowiednie przygotowanie i edukacja mieszkańców pozwoli na szybsze wychodzenie z sytuacji kryzysowych i radzenie sobie w trudnych sytuacjach życiowych. Gmina Wieruszów będzie wyróżniać się dobrze wykorzystanym zasobem przyrodniczym i bogatą ofertą turystyczno-rekreacyjną. Wykorzystany potencjał przyrodniczo-krajobrazowy okolic rzeki Proсны doprowadzi do ożywienia turystycznego zarówno obszaru rewitalizacji jak i pozostałych obszarów gminy, na które obszar ten oddziałuje. W efekcie rosnąca liczba turystów wpłynie na powstawanie nowych podmiotów gospodarczych w rewitalizowanym obszarze, a wzrost dochodów mieszkańców pozytywnie przyczyni się do poprawy strefy gospodarczej. Gmina Wieruszów po roku 2023 będzie gminą znaną z unikalnego charakteru jej miejscowości, gwarantującego przyjazny klimat sprzyjający zarówno zamieszkanemu jak i podejmowaniu inicjatyw gospodarczych. Nastąpi poprawa atrakcyjności i wzrost pozycji konkurencyjnej całej gminy w układzie regionalnym i krajowym.

4.3. Strategiczne cele i kierunki działań

Celem nadrzędnym LPRGW 2023 jest ograniczenie skali występowania negatywnych zjawisk o charakterze społecznym, gospodarczym, funkcjonalno-przestrzennym, technicznym i środowiskowym poprzez wykorzystanie wewnętrznego potencjału obszaru zdegradowanego dla zrównoważonego rozwoju całej gminy.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy i identyfikacji potrzeb w obszarze rewitalizacji oraz konsultacji społecznych określono cele strategiczne, dla których wskazano strategiczne kierunki działań.

CEL STRATEGICZNY 1 : poprawa jakości życia i wzmacnianie kapitału społecznego

1.1. Integracja społeczna i ograniczanie wykluczenia społecznego.

1.2. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych (opieki zdrowotnej, edukacji, pomocy społecznej, kultury i administracji publicznej).

1.3. Wzmacnianie więzi społecznych, współpracy i zaufania.

1.4. Poprawa warunków mieszkaniowych.

CEL STRATEGICZNY 2. wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznych oraz jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego

2.1. Zapewnienie ładu przestrzennego oraz zmiana zagospodarowania i ożywienie przestrzeni publicznych.

2.2. Zachowanie, ochrona i promowanie dziedzictwa kulturowego oraz rozwój zasobów kultury.

2.3. Wzmacnianie walorów przyrodniczych i kulturowych.

2.4. Wspieranie zasobooszczędnego gospodarowania oraz ochrona środowiska przyrodniczego

CEL STRATEGICZNY 3. Budowanie kapitału ludzkiego i tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego

3.1. Tworzenie warunków do rozwoju sektora MŚP, NGO i podmiotów ekonomii społecznej.

3.2. Tworzenie warunków do aktywizacji i zatrudniania osób bezrobotnych, m.in. osób niepełnosprawnych i długotrwale bezrobotnych i osób młodych

3.3. Wspieranie przedsiębiorczości, podnoszenia kompetencji oraz reintegracji zawodowej (m.in. mobilności przestrzennej i sektorowej).

Powyższe ujęcie strategicznych celów i kierunków działań oznacza zrównoważone i zintegrowane podejście do kształtowania rozwoju Gminy Wieruszów.

LPRGW 2023 łączy uwarunkowania i cele o charakterze społeczno-gospodarczym z przestrzenno-środowiskowymi. Działania gospodarcze i społeczne są realizowane z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych.

5. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

5.1. Charakterystyka podstawowych projektów rewitalizacyjnych i ich kompleksowość

Kompleksowe wdrożenie Programu Rewitalizacji dla Gminy Wieruszów wymaga zastosowania podejścia projektowego. Zadaniem przedsięwzięć/projektów jest etapowe wprowadzenie zmian, które w okresie od 2017 r. do 2023 r. przyczynią się do realizacji wizji rewitalizacji. Pierwszym działaniem, które wskazało miejsca potrzebnej interwencji było sporządzenie diagnozy stanu obecnego, która dała możliwość przeanalizowania sytuacji Gminy Wieruszów. Istotny był udział w diagnozie interesariuszy procesu. Zlokalizowane problemy wymagały wyznaczenia celów procesu rewitalizacji, a następnie identyfikacji kierunków i sposobów ich rozwiązania. Dlatego w kolejnym etapie również zaangażowano lokalną społeczność - zorganizowane było spotkanie z lokalnymi liderami, którym przedstawione były wcześniej opracowane propozycje działań Urzędu Miejskiego w Wieruszowie, a następnie każdy z zaproszonych gości, mógł ustosunkować się do tego stanowiska oraz zaproponować projekty, które byłyby korzystne do zrealizowania. Dzięki takiej formie spotkania, udało się wyselekcjonować potrzeby, jakie sygnalizują mieszkańcy gminy, którzy są w procesie rewitalizacji najważniejszym elementem.

Podstawową jednostką dla rozwiązania problemu i osiągnięcia danego celu stały się projekty, których działanie realnie zaplanowane, celuje w zdiagnozowane w Programie Rewitalizacji dla Gminy Wieruszów do 2023 roku potrzeby i popierane jest przez interesariuszy obszaru zdegradowanego. Wyselekcjonowane projekty charakteryzują się jasno określonym, realnym i mierzalnym celem, o określonym terminie realizacji, uwzględniają możliwość uzyskania różnych źródeł finansowania, przy jednoczesnym wyznaczeniu podmiotów zobowiązanych do ich realizacji.

Kompleksowość podejścia do procesu rewitalizacji wyraża się w tym, iż wyodrębnione projekty są różnorodne (pod względem celów, działań, grup docelowych), powiązane z sobą obszarem oddziaływania (obszar rewitalizacji) oraz uwzględniają finansowanie z różnych źródeł, co wskazuje poniższa tabela.

Projekty podstawowe stanowią sedno działań rewitalizacji, bez realizacji których osiągnięcie celów programu nie będzie możliwe, a obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wy dostać się z sytuacji kryzysowej. Na etapie prac nad programem (z wykorzystaniem technik partycypacji społecznej), jako priorytetowe projekty rewitalizacyjne wskazano 7 projektów odstawowych, w pełni wpisujących się w strategiczne cele i kierunki działań.

1. Rozwój kompetencji uczniów poprzez zwiększenie jakości oferty edukacyjnej szkół w Gminie Wieruszów.
2. Organizowanie Społeczności Lokalnej w Gminie Wieruszów.
3. Rewitalizacja centrum Wieruszowa i Marianka Park.
4. Ekologiczny Wieruszów.
5. Powrót do aktywności.
6. Wieruszowski Uniwersytet III wieku.
7. Ograniczanie niskiej emisji w Gminie Wieruszów.

Z uwagi na specyfikę procesu rewitalizacji oraz fakt, iż działania prowadzone są w oparciu o potrzeby zdiagnozowane w kilku sferach powiązanych ze sobą, lecz mogących podlegać zmianom, zakłada się możliwość bieżącej modyfikacji programu, a tym samym, wdrożenie rozwiązań wynikających z projektów uzupełniających. Każdorazowo projekty te będą weryfikowane pod kątem realizacji celów programu.

5.1.1. Rozwój kompetencji uczniów poprzez zwiększenie jakości oferty edukacyjnej szkół w Gminie Wieruszów.

PODMIOT REALIZUJĄCY PROJEKT	Gmina Wieruszów;
PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROJEKTU	<p>Szkoła Podstawowa nr 1 im. Janusza Korczaka w Wieruszowie Ul. Fabryczna 1, 98-400 Wieruszów</p> <p>Szkoła Podstawowa nr 2 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Wieruszowie Ul. Teklinowska 27, 98-400 Wieruszów</p> <p>Szkoła Podstawowa w Pieczyskach Ul. Szkolna 1; 98-400 Wieruszów</p> <p>Szkoła Podstawowa w Wyszanowie Ul. Szkolna 10; 98-400 Wieruszów</p> <p>Szkoła Podstawowa w Teklinowie Teklinów 121, 98-400 Wieruszów</p>
CEL PROJEKTU	Celem głównym projektu jest wyrównanie dostępu do wysokiej jakości oferty edukacyjnej oraz wzrost kompetencji matematyczno-przyrodniczych wśród 370 ucz.(202K;168M), ICT wśród 100 ucz.(63K;61M), językowych wśród 194 ucz.(79; 115M) poprzez udział w kołach zainteresowań oraz wzrost umiejętności w zakresie kreatywności , innowacyjności i pracy zespołowej wśród 312 ucz.(191K;

121M) poprzez udział w warsztatach szybkiego uczenia się oraz w zajęciach tanecznych i teatralnych, w szkołach Gminy Wieruszów.

**UZASADNIENIE
REALIZACJI
PROJEKTU**

Cel wynika z diagnozy przeprowadzonej w każdej ze szkół w XII.2014 r., zaakceptowanej przez UG Wieruszów oraz z pr. rozwojowych szkół. Zakres wsparcia jest zgodny z Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem śr. EFS w obszarze edukacji na lata 2014-2020 (podrozdział 3.2, pkt 4b) oraz 7).Projekt dotyczy placówek o najniższych wynikach edukacyjnych – pon. średniej w woj. łódzkim, co ma na celu zmniejszenie zróżnicowania międzyszkolnego - jest to zbieżne z celem szczegółowym.

**ZAKRES
REALIZOWANYCH
ZADAŃ**

- realizacja zajęć rozwijających kompetencje kluczowe, niezbędne na rynku pracy
- realizacja zajęć rozwijających kompetencje kluczowe w zakresie przedmiotów przyrodniczych
- wyposażenie placówki w nowoczesne pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK, niezbędne do realizacji programów nauczania oraz kształtowania i rozwijania kompetencji cyfrowych uczniów - SP Nr 1 w Wieruszowie; SP nr 2 w Wieruszowie; Gimnazjum nr 2 w Wieruszowie; SP w Pieczyskach; SP w Wyszanie; SP w Teklinowie
- wyposażenie pracowni w narzędzia do nauczania przedmiotów przyrodniczych oraz rozwijanie kompetencji uczniów SP Nr 1 w Wieruszowie; SP nr 2 w Wieruszowie; Gimnazjum nr 2 w Wieruszowie; SP w Pieczyskach; SP w Teklinowie w zakresie przedmiotów przyrodniczych
- wyposażenie szkół: SP Nr 1 w Wieruszowie; SP nr 2 w Wieruszowie; Gimnazjum nr 2 w Wieruszowie; SP w Pieczyskach; SP w Wyszanie w narzędzia TIK, niezbędne do realizacji programów nauczania i rozwijania kompetencji cyfrowych oraz kształtowanie kompetencji cyfrowych uczniów poprzez informatyczne koło zainteresowań

LOKALIZACJA – Gmina Wieruszów
**MIEJSCE REALIZACJI
PROJEKTU**

GLÓWNE GRUPY Uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów
DOCELOWE

SZACOWANA WARTOŚĆ 935 032,50 PLN

PROGNOZOWANE REZULTATY

(w odniesieniu do celów rewitalizacji)

- wzrost kompetencji kluczowych wśród młodzieży co najmniej o 80% **1.3; 3.3**
- zwiększenie możliwości rozwoju zainteresowań uczniów **co najmniej o 80% 1.3; 3.3.**
- wzrost atrakcyjności placówek edukacyjnych **co najmniej o 80% 1.2**
- wzrost świadomości ekologicznej wśród uczniów **co najmniej o 50% 2.3; 2.4**

Katalog wskaźników określony dla projektu:

- Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie -514 osób
- Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie – 5
- Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych -5
- liczba szkół i placówek objętych wsparciem zlokalizowanych na obszarach wiejskich -3
- liczba szkół, które wykorzystwały rozwiązania wypracowane z udziałem środków EFS w poprzednich perspektywach finansowych i komplementarne z rozwiązaniami z rozwiązaniami z obecnej perspektywy -5

SPOSOBY OCENY I MIERZENIA REZULTATÓW

Zgodnie z zaplanowanym systemem ewaluacji i monitorowania .

Monitorowanie rezultatów i produktów w cyklu rocznym na podstawie zdefiniowanego katalogu wskaźników dla projektu.

Sposób mierzenia rezultatów: raz na kwartał sprawozdanie opisowe z osiągniętych indywidualnych umiejętności w zakresie kompetencji kluczowych; analiza listy obecności, dzienniki zajęć, deklaracje

uczestnictwa, dokumentacja zdjęciowa, protokoły odbioru i fv zakupu wyposażenia; odpowiedzialny za pomiar Koordynator

PLANOWANY CZAS REALIZACJI PROJEKTU	2017-2018
POTENCJALNE FINANSOWANIA	ŹRÓDŁA EFS w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020 krajowe środki publiczne w ramach budżetu Gminy Wieruszów

5.1. 2. Organizowanie społeczności lokalnej w Gminie Wieruszów.

PODMIOT REALIZUJĄCY PROJEKT	Gmina Wieruszów
PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROJEKTU	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie Rynek 21; 98-400 Wieruszów media lokalne

CEL PROJEKTU	Głównym celem projektu jest zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców i wzmocnienie tożsamości oraz więzi w społecznościach lokalnych poprzez działania integracyjne, profilaktyczne i edukacyjne na wskazanym obszarze rewitalizacyjnym.
--------------	---

UZASADNIENIE REALIZACJI PROJEKTU	Jak wynika ze statystyk prowadzonych przez MGOPS w Wieruszowie w najczęstszym powodem udzielanej pomocy w 2016 roku było występujące ubóstwo. Skutkiem pozostawania w ubóstwie jest rozpad więzi rodzinnych, dysfunkcje w sferze pełnienia ról społecznych prowadzące do zaburzeń funkcjonowania rodziny. Koniecznym wydaje się zatem zastosowanie kompleksowych rozwiązań i wprowadzenie nowych metod pomocy (Organizowanie
----------------------------------	--

Społeczności Lokalnej), które dotychczas nie funkcjonowały na terenie miasta.

W odniesieniu do diagnozy potrzeb rewitalizacyjnych w sferze społecznej MGOPS zaplanował włączenie do działań rewitalizacyjnych grupy osób w której realizujemy metodę środowiskową Organizowania Społeczności Lokalnej (OSL):

a) w obszarze terytorialnym działaniami rewitalizacyjnymi planuje się objąć mieszkańców lokalu socjalnego na ul. Warszawskiej 144 oraz 2 bloków komunalnych na ul. Handlowej w Wieruszowie

b) w obszarze kategorialnym działaniami rewitalizacyjnymi planuje się objąć osoby zagrożone wykluczeniem społecznym z powodu : ubóstwa, wielodzietności, rodzaju uzależnień oraz innych zdiagnozowanych problemów społecznych .

W świetle powyższego stwierdza się konieczność podjęcia działań w obszarze kategorialnym i terytorialnym.

**ZAKRES
REALIZOWANYCH
ZADAŃ**

Projekt zakłada zastosowanie kompleksowych rozwiązań i nowych metod pomocy (OSL)w realizacji działań.

- spotkania sąsiedzkie łączące integrację z edukacją (profilaktyka uzależnień, pomoc psychologiczno – prawna, edukacja)

- utworzenie grupy wsparcia dla matek rodzin wielodzietnych (organizacja czasu wolnego dzieci)

- rozwój usług opiekuńczych na terenie Gminy W-ów

- zapobieganie wykluczeniu społecznemu z powodu długotrwałego bezrobocia (MGOPS złożył wniosek z RPO „Powrót do aktywności”)

- w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży z terenu naszej Gminy proponuje się udział w życiu społeczno – kulturalnym (całoroczne karnety na: lodowisko, kino, basen w okresie letnim)

- dalszy udział MGOPS w kampanii społecznej „Bezpieczny

i aktywny senior”

- w celu zwiększenia bezpieczeństwa osób korzystających z pomocy MGOPS niezbędnym wydaje się zakup i montaż systemu monitorowania w budynku MGOPS.

LOKALIZACJA – Projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, jak
MIEJSCE REALIZACJI i poza nim.
PROJEKTU

GŁÓWNE GRUPY • Na obszarze terytorialnym – mieszkańcy lokalu socjalnego
DOCELOWE na ul. Warszawskiej 144 oraz 2 bloków komunalnych na
ul. Handlowej w Wieruszowie

• Na obszarze kategoryjnym - osoby zagrożone
wykluczeniem społecznym z powodu : ubóstwa oraz innych
zdiagnozowanych problemów społecznych i/z obszaru
rewitalizacji.

SZACOWANA WARTOŚĆ 600 000,00 PLN

PROGNOZOWANE REZULTATY
(w odniesieniu do celów rewitalizacji)

- wzrost kompetencji społecznych, rodzicielskich i życiowych osób biorących udział w projekcie co najmniej o 60% **1.1 ; 1.3**
- zwiększenie wiedzy dotyczącej rozwoju psychologicznego co najmniej o 60% **1.1; 1.2; 1.3**
- upowszechnienie modelu współpracy rodzin z problemami z rodzinami funkcjonującymi prawidłowo co najmniej o 60% **1.1; 1.2**
- wzmocnienie więzi rodzinnych, a co za tym idzie poczucia bezpieczeństwa wśród dzieci co najmniej o 60% **1.1; 1.3**
- nabycie przez uczestników umiejętności radzenia sobie z problemami co najmniej o 80% **1.1; 1.3; 3.3**
- wzrost umiejętności nazywania własnych odczuć i emocji co najmniej o 80% **1.1; 1.3**
- wzrost umiejętności interpersonalnych co najmniej o 80% **1.1; 1.3; 3.3**

SPOSOBY OCENY I MIERZENIA REZULTATÓW Zgodnie z zaplanowanym systemem ewaluacji i monitorowania .

Monitorowanie rezultatów i produktów w cyklu rocznym na podstawie zdefiniowanego katalogu wskaźników dla projektu.

Sposób mierzenia rezultatów: raz miesiąc sprawozdanie opisowe z osiągniętych indywidualnych umiejętności w zakresie kompetencji kluczowych; analiza dzienników zajęć, deklaracje uczestnictwa, dokumentacji zdjęciowej; odpowiedzialny za pomiar Koordynator

PLANOWANY CZAS REALIZACJI 2017-2018
PROJEKTU

POTENCJALNE FINANSOWANIA **ŹRÓDŁA** EFS w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020
krajowe środki publiczne w ramach budżetu Gminy Wieruszów

5.1. 3. Rewitalizacja centrum Wieruszowa i Marianka Park.

PODMIOT REALIZUJĄCY PROJEKT Gmina Wieruszów

PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROJEKTU Gminny Ośrodek Sportu i Turystyki w Wieruszowie
ul. Sportowa 4 , 98-400 Wieruszów

CEL PROJEKTU Głównym celem projektu jest kompleksowa rewitalizacja Wieruszowa, służąca przywróceniu prawidłowego życia społecznego, kulturalnego, gospodarczego oraz funkcjonalno-przestrzennego na obszarze zdegradowanym. Realizacja projektu wpłynie na ograniczenie negatywnych zjawisk

społecznych w tym obszarze, co przełoży się na długotrwałe korzyści społeczno- gospodarcze i zapewni mieszkańcom dostęp do usług publicznych. Zaplanowane prace budowlano-remontowe uwzględniają zasadę uniwersalnego projektowania, uwzględniając tym samym potrzeby osób niepełnosprawnych.

UZASADNIENIE REALIZACJI PROJEKTU

Realizacja projektu jest niezbędna do wyprowadzenia ze zdiagnozowanego stanu kryzysowego obszaru starego miasta oraz obszaru między Prosną a Niesobem i w dorzeczu Brzeźnicy, podlegającego ochronie konserwatorskiej a także zdegradowanych obszarów tzw. Marianki i okolic ul. Sportowej, gdzie swoją siedzibę mają Zakład Aktywności Zawodowej oraz Warsztaty Terapii Zajęciowej.

Realizacja zaplanowanych zadań sprzyjać będzie ograniczeniu zdiagnozowanych negatywnych zjawisk: ubóstwa, bezrobocia, poprawie bezpieczeństwa oraz przeciwdziałaniu dyskryminacji grup wykluczonych (w szczególności niepełnosprawnych) lub narażonych na wykluczenie społeczne. Aby osiągnąć planowane efekty, projekt realizowany będzie w ramach zadań inwestycyjnych odnoszących się łącznie do sfer:

- przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej - poprzez modernizację przestrzeni publicznej i infrastruktury;
- społecznej - poprzez ograniczenie problemów społecznych, takich jak wykluczenie społeczne związane m.in. z niepełnosprawnością, czy niskim udziałem w kulturze;
- gospodarczej poprzez stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości związanej z poprawą atrakcyjności przestrzeni publicznej, poprawą poziomu bezpieczeństwa oraz poprawą dostępności do atrakcyjnego dla rozwoju branży usługowo-handlowej zabytkowego centrum Wieruszowa
- środowiskowej poprzez m.in. działania zwiększające związane z zagospodarowaniem zdegradowanych nadbrzeży Prosną oraz przestrzeni pomiędzy Prosną a Niesobem, a także Brzeźnicy w okolicach Marianki, charakteryzującej się obecnością zagrożonych siedlisk

**ZAKRES
REALIZOWANYCH
ZADAŃ**

Zakres realizowanych zadań służyć będzie kompleksowej rewitalizacji tj. społecznej (w tym kulturalnej), przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, gospodarczej oraz środowiskowej i obejmuje:

- adaptacja ruin starego Zamczyska oraz przestrzeni pomiędzy Prosną a Niesobem, w tym przystani kajakowej i obiektów stadionu, w celu nadania nowej funkcji społecznej, w tym turystycznej;
- zagospodarowanie przestrzeni publicznej Rynku oraz obszaru staromiejskiego, w tym przebudowę i remont zabytkowego budynku Mykwy Żydowskiej przy ul. Kilińskiego i Nadzecznej
- ekologiczne zagospodarowanie terenu dworca PKS – budowa budynku pasywnego, stanowiącego centrum kulturalno- rekreacyjne, wraz z otoczeniem.
- zagospodarowanie przestrzeni "Marianka-Park", stanowiącej miejsce aktywizacji osób niepełnosprawnych – w bezpośrednim sąsiedztwie Zakładu Aktywności Zawodowej
- modernizację obiektów sportowych i rekreacyjnych znajdujących się przy ul. Sportowej, stanowiącej miejsce integracji osób niepełnosprawnych z otoczeniem – w bezpośrednim sąsiedztwie Warsztatów Terapii Zajęciowej i Spółdzielni Socjalnej GREEN SERVICE

W ramach ww. zadań planowane są przede wszystkim:

- prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane;
- zakup sprzętu i wyposażenia;
- dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych, zgodnie z koncepcją „uniwersalnego projektowania”;
- prace związane z wdrożeniem energooszczędnych rozwiązań budowlanych;
- prace związane z zagospodarowaniem terenów rekreacji i terenów zielonych;
- zakup i montaż obiektów małej architektury;

**LOKALIZACJA –
MIEJSCE REALIZACJI
PROJEKTU**

Projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji.

**GŁÓWNE GRUPY
DOCELOWE**

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji;

- Przedsiębiorcy planujący rozpocząć działalność w obszarze rewitalizacji;
- Przedsiębiorcy działający w obszarze rewitalizacji;
- Instytucje publiczne z obszaru rewitalizacji;
- Organizacje pozarządowe z obszaru rewitalizacji;
- Osoby niepełnosprawne.

SZACOWANA WARTOŚĆ

35 000 000,00 PLN

PROGNOZOWANE REZULTATY

(w odniesieniu do celów rewitalizacji)

- integracja i spadek poziomu wykluczenia społecznego mieszkańców co najmniej o 60% **1.1**
- Wzrost aktywności społecznej, w tym kulturalnej oraz gospodarczej mieszkańców co najmniej o 60% **2.2; 3.1; 3.3**
- Poprawa jakości przestrzeni publicznej, w tym dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami co najmniej o 60% **1.3; 2.1; 3.2**
- Wzrost poziomu bezpieczeństwa publicznego co najmniej o 80% **1.1; 1.3; 2.1**
- Wzrost dostępu do obiektów użyteczności publicznej, dziedzictwa kulturowego oraz przyrodniczego co najmniej o 80% **1.2; 2.2; 2.3**
- Wzrost racjonalnego wykorzystania zasobów przyrodniczych i ochrona środowiska naturalnego co najmniej o 80% **2.4.**
- Zmniejszenie powierzchni zdegradowanej zabytkowej przestrzeni publicznej co najmniej o 50% **2.1; 2.2**

**SPOSOBY OCENY I MIERZENIA
REZULTATÓW**

Zgodnie z zaplanowanym systemem ewaluacji i monitorowania .

Monitorowanie rezultatów i produktów w cyklu rocznym na podstawie zdefiniowanego katalogu wskaźników dla poszczególnych projektów:

Analiza osiągnięcia rezultatów związanych z poprawą infrastruktury na podstawie dokumentacji odbioru wykonanych robót;

Analiza osiągnięcia rezultatów społecznych na podstawie ankiet, wywiadów z mieszkańcami – przeprowadzonymi przed realizacją działań – w trybie konsultacji społecznych oraz po realizacji działań

PLANOWANY CZAS REALIZACJI PROJEKTU	2017-2022
POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	EFRR w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020 krajowe środki publiczne w ramach budżetu Gminy Wieruszów

5.1. 4. Ekologiczny Wieruszów

PODMIOT REALIZUJĄCY PROJEKT	Gmina Wieruszów
PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROJEKTU	Gminny Ośrodek Sportu i Turystyki w Wieruszowie ul. Sportowa 4 , 98-400 Wieruszów Wieruszowski Dom Kultury Rynek 8/9, 98-400 Wieruszów Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie Rynek 21; 98-400 Wieruszów Placówki oświatowe Media lokalne
CEL PROJEKTU	Głównym celem projektu jest zwiększenie świadomości proekologicznej oraz rozwijanie postaw przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży poprzez poprawę dostępu do oferty edukacyjnej w zakresie profilaktyki proekologicznej. Ponadto dodatkowym celem projektu jest promocja aktywnego i efektywnego spędzania czasu. Bezpośrednio realizacja

projektu przyczyni się do poprawy integracji i samoorganizacji dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym, a w konsekwencji do poprawy jakości życia mieszkańców.

**UZASADNIENIE
REALIZACJI
PROJEKTU**

Zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami, niezbędne jest podnoszenie świadomości ekologicznej oraz zwrócenie uwagi na negatywny wpływ odpadów na środowisko, klimat i zdrowie mieszkańców. Projekt odpowiada na potrzeby w zakresie wiedzy nt. proekologicznych postaw wśród dzieci i młodzieży oraz efektywne wykorzystywanie wolnego czasu przez tę grupę społeczną. Organizacja warsztatów dla dzieci pozwoli rozwijać wśród tej grupy postawy przedsiębiorczości oraz rozwijać kreatywne myślenie.

Ważnym aspektem jest także nauka podstawowych zasad i zachowań wśród najmłodszych uczestników przestrzeni publicznej w zakresie ekologii i segregacji odpadów.

Warsztaty organizowane na obszarze rewitalizacji przyczynią się do poprawy oferty kulturalnej miasta, a także wzrostu integracji międzypokoleniowej.

**ZAKRES
REALIZOWANYCH
ZADAŃ**

W projekcie przewidziano działania:

- Organizacja i realizacja warsztatów związanych ze zbiórką staroci i materiałów wtórnych i nadaniem przedmiotom nowej formy;
- Happening/pokaz przedmiotów poddanych recyklingowi plastycznemu przez uczestników warsztatów, oraz różne formy zabawy dla dzieci i ich rodzin przedmiotami, które powstały w wyniku obróbki materiałów wtórnych w przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji z udziałem publiczności;
- Animacje przygotowane przez dzieci i wychowawców o tematyce ekologicznej oraz konkursy ekologiczne z nagrodami dla mieszkańców w przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji z udziałem publiczności;
- Warsztaty plastyczne i spotkania o tematyce ekologicznej oraz warsztaty efektywnego zarządzania czasem dla dzieci i młodzieży

**LOKALIZACJA –
MIEJSCE REALIZACJI
PROJEKTU**

Projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji.

**GLÓWNE GRUPY
DOCELOWE**

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji:

	<ul style="list-style-type: none"> • Dzieci i młodzież; • Rodzice dzieci i młodzieży
SZACOWANA WARTOŚĆ	50 000,00 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY (w odniesieniu do celów rewitalizacji)	<p>Wzrost świadomości ekologicznej wśród mieszkańców co najmniej o 80% 2.3; 2.4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa samoorganizacji i integracji dzieci i młodzieży co najmniej o 80% 1.1; 1.3 • Poprawa oferty kulturalno-rekreacyjnej dla mieszkańców co najmniej o 80% 1.2; 1.3 • Zwiększenie integracji mieszkańców co najmniej o 80% 1.1 • Wzrost kreatywnego myślenia dzieci i młodzieży co najmniej o 80% 1.2; 3.3 • Poprawa oferty kulturalno-rozrywkowej w przestrzeniach publicznych co najmniej o 80% 2.1
SPOSOBY OCENY I MIERZENIA REZULTATÓW	<p>Zgodnie z zaplanowanym systemem ewaluacji i monitorowania .</p> <p>Monitoring (w cyklu rocznym) na podstawie katalogu wskaźników (produktu, rezultatu) opracowanych dla projektu.</p> <p>Sposoby mierzenia osiągnięcia rezultatów: ankiety i wywiady wśród uczestników, testy wiedzy, dokumentacja zdjęciowa z przeprowadzonych zajęć i warsztatów oraz eventów, listy obecności podczas zajęć, deklaracje uczestników ; pomiar dokonywany przez koordynatora projektu.</p>
PLANOWANY CZAS REALIZACJI PROJEKTU	2018-2019
POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	<p>Krajowe środki publiczne w ramach budżetu Gminy Wieruszów oraz w ramach budżetu Samorządu Województwa Łódzkiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inne krajowe środki publiczne: WFOŚiGW w Łodzi;

5.1. 5. Powrót do aktywności

PODMIOT REALIZUJĄCY PROJEKT	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie Rynek 21; 98-400 Wieruszów
PODMIOTY WSPÓLPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROJEKTU	Gmina Wieruszów Rynek 1-7; 98-400 Wieruszów
CEL PROJEKTU	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zam. na terenie Gminy Wieruszów.
UZASADNIENIE REALIZACJI PROJEKTU	Ubóstwo, bezrobocie – zwłaszcza wśród młodych osób jest zjawiskiem powszechnym na rewitalizowanym obszarze. Zgodnie z diagnozą, zjawiska te wyznaczyły obszar degradacji społecznej. Realizacja projektu przyczyni się do eliminacji tych niekorzystnych zjawisk, które prowadzą do wykluczenia społecznego, wycofania z życia społecznego oraz powiększenia luki kompetencyjnej.
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	Zaplanowane zadania - aktywizacja społeczna /rekrutacja, diagnoza potrzeb UP, wsparcie psychologa oraz doradcy zawodowego, określenie indywidualnej ścieżki wsparcia - kontrakt socjalny/ - aktywizacja edukacyjna /szkolenia, dostosowane do zdiagnozowanych potrzeb/ - aktywizacja zawodowa /staże zawodowe, szkolenia/ - wsparcie motywacyjne- finansowe (zasiłki celowe lub specjalne) przez cały okres uczestnictwa - warsztaty oraz wsparcie indywidualne /w tym praca socjalna/
LOKALIZACJA – MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU	Projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji.
GŁÓWNE GRUPY DOCELOWE	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz spoza obszaru rewitalizacji:

- osoby w wieku 18-65 zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym korzystające ze świadczeń pomocy społecznej i/lub korzystające z programu PO PŻ, które w pierwszej kolejności wymagają aktywizacji społecznej, w tym osoby bezrobotne dla których został określony w urzędzie pracy III profil pomocy.

SZACOWANA WARTOŚĆ

224 907,00 PLN

PROGNOZOWANE REZULTATY

(w odniesieniu do celów rewitalizacji)

Wzrost kompetencji społecznych osób bezrobotnych co najmniej o 50%

3.1; 3.2; 3.3

• Wzrost kompetencji rynku pracy (zawodowych) u osób bezrobotnych oraz uzyskanie przez nich zatrudnienia co najmniej o 50% **3.2; 3.3**

• Zwiększenie udziału w życiu społecznym i chęci tworzenia więzi społecznych co najmniej o 50% **1.1; 3.1**

• Wzrost motywacji do samorozwoju i dalszego doskonalenia umiejętności i kwalifikacji, przydatnych na rynku pracy co najmniej o 50% **3.2; 3.3**

SPOSOBY OCENY I MIERZENIA REZULTATÓW

Zgodnie z zaplanowanym systemem ewaluacji i monitorowania .

Monitoring (w cyklu rocznym) na podstawie katalogu wskaźników (produktu, rezultatu) opracowanych dla projektu

Sposoby mierzenia osiągnięcia rezultatów: ankiety i wywiady wśród uczestników, testy wiedzy, dokumentacja zdjęciowa, listy obecności, deklaracje uczestników; pomiar dokonywany przez koordynatora projektu

PLANOWANY CZAS REALIZACJI PROJEKTU

2018-2019

POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- Krajowe środki publiczne w ramach budżetu Gminy Wieruszów;
- EFS w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020

5.1. 6. Wieruszowski Uniwersytet III wieku

PODMIOT REALIZUJĄCY PROJEKT	Wieruszowski Domu Kultury (sekcja Uniwersytet III wieku) Rynek 8; 98-400 Wieruszów
PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE PRZY REALIZACJI PROJEKTU	Gmina Wieruszów Rynek 1-7; 98-400 Wieruszów Media lokalne
CEL PROJEKTU	Celem projektu jest zwiększenie świadomości prozdrowotnej i wzrost aktywności społecznej osób starszych, poprzez poprawę dostępu do oferty edukacyjnej w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz promocję aktywnego i zdrowego stylu życia seniorów. Projekt przyczyni się do poprawy integracji i samoorganizacji seniorów w środowisku lokalnym, a w konsekwencji do poprawy jakości życia osób starszych oraz integracji międzypokoleniowej.
UZASADNIENIE REALIZACJI PROJEKTU	<p>Projekt odpowiada na zdiagnozowane potrzeby w zakresie niskiej jakości życia, powiązanej z niedostateczną aktywnością społeczną mieszkających w Wieruszowie osób starszych. Marginalizacja tych osób i wycofanie się z aktywnego życia społecznego mogą spowodować m.in. różne choroby cywilizacyjne (np. depresję), które w obliczu starzenia się społeczeństwa nabierają coraz większego znaczenia.</p> <p>Animowanie aktywności społecznej, aktywizacja społeczna, poprawa integracji i jakości życia osób starszych, (w tym niepełnosprawnych), stworzenie warunków do dobrego starzenia się, działania społeczne, profilaktyczne zapobiegające marginalizacji społecznej osób starszych, budowanie kapitału społecznego i szeroko rozumianej współpracy może stworzyć podstawy do poprawy jakości życia osób starszych. Zaangażowanie seniorów w życie społeczne powoduje konieczność wyjścia z domu, zadbania o swój wygląd i kondycję, a także umożliwi kontakt z innymi ludźmi, wpłynie na poprawę poczucia własnej wartości w społeczeństwie. Integracja społeczna oraz wykorzystanie „uśpionego” potencjału osób starszych w działaniach na rzecz rozwoju gminy jest warunkiem koniecznym procesu rewitalizacji .</p> <p>.</p>

ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	Zaplanowane zadania: - spotkania/warsztaty z zakresu edukacji prozdrowotnej (profilaktyki) adresowanej do seniorów; - zajęcia ruchowe poprawiające stan zdrowia psychicznego i fizycznego seniorów (m.in. Tai Chi, Nordic Walking, basen) realizowane w przestrzeniach publicznych na obszarze rewitalizacji; - warsztaty teatralno-artystyczne zakończone spektaklem/happeningiem w przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji z udziałem publiczności;
LOKALIZACJA – MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU	Projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji oraz poza nim.
GŁÓWNE GRUPY DOCELOWE	<ul style="list-style-type: none"> • Osoby starsze z obszaru rewitalizacji; • Osoby starsze spoza obszaru rewitalizacji; • Mieszkańcy obszaru rewitalizacji.
SZACOWANA WARTOŚĆ	70 000,00 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY (w odniesieniu do celów rewitalizacji)	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby osób powyżej 60. roku życia biorących aktywny udział w życiu społecznym co najmniej o 50% 1.1; 1.3 • Poprawa stanu zdrowia psycho-fizycznego wśród osób powyżej 60. roku życia co najmniej o 50% 1.1; 1.2; 1.3 • Poprawa samoorganizacji i integracji seniorów (kapitał społeczny) co najmniej o 50% 1.1; 1.3 • Poprawa oferty kulturalno-rekreacyjnej dla osób powyżej 60. roku życia co najmniej o 50% 1.2; 1.3; 2.1; 2.2
SPOSOBY OCENY I MIERZENIA REZULTATÓW	Zgodnie z zaplanowanym systemem ewaluacji i monitorowania.

Monitoring (w cyklu rocznym) na podstawie katalogu wskaźników (produktu, rezultatu) opracowanych dla projektu

Sposoby mierzenia osiągnięcia rezultatów: ankiety i wywiady wśród uczestników, testy wiedzy, dokumentacja zdjęciowa, listy obecności, deklaracje uczestników; pomiar dokonywany przez koordynatora projektu

PLANOWANY CZAS REALIZACJI
PROJEKTU

2018-2019

POTENCJALNE ŹRÓDŁA
FINANSOWANIA

- Krajowe środki publiczne w ramach budżetu Gminy Wieruszów;
- Krajowe środki publiczne: w ramach Rządowego Programu na Rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020

5.1. 7. Ograniczanie niskiej emisji w Gminie Wieruszów

PODMIOT
REALIZUJĄCY
PROJEKT

Gmina Wieruszów
Rynek 1-7; 98-400 Wieruszów

PODMIOTY
WSPÓŁPRACUJĄCE
PRZY REALIZACJI
PROJEKTU

Lokalne media

CEL PROJEKTU

Celem projektu jest eliminacja źródeł niskiej emisji poniżej 50 kW. Zanieczyszczenie środowiska wskutek niskiej emisji, zgodnie z przeprowadzoną diagnozą stanowi istotny problem w Gminie Wieruszów. Realizacja projektu przyczyni się do ochrony środowiska naturalnego i poprawy warunków życia mieszkańców, zwłaszcza w obszarze rewitalizacji, gdzie dominuje niska zabudowa i użytkowanie pieców emitujących do atmosfery duże ilości PM 10.

UZASADNIENIE
REALIZACJI
PROJEKTU

Projekt ma na celu zaspokojenie zdiagnozowanych potrzeb sfery środowiskowej w zakresie poprawy jakości powietrza w gminie Wieruszów. Zgodnie z diagnozą, źródła niskiej emisji – niska zabudowa, nie podłączona do ciepłociągu, z indywidualnymi źródłami ciepła – umiejscowione są głównie w obszarze rewitalizacji. Poprawa jakości powietrza

w obszarze rewitalizacji, stanowi podstawę skuteczności działań rewitalizacyjnych.

Poprawa środowiskowych warunków zamieszkania w Wieruszowie, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji, skutkować będzie poprawą zarówno sytuacji społecznej jak i estetyki. W efekcie powstanie przestrzeń atrakcyjna zarówno dla dotychczasowych jak i potencjalnych mieszkańców Wieruszowa.

**ZAKRES
REALIZOWANYCH
ZADAŃ**

Przedmiotem zadania jest udzielenie przez Gminę Wieruszów dofinansowania dla 121 mieszkańców gminy na przedsięwzięcia mające na celu ograniczanie niskiej emisji związane z podnoszeniem efektywności energetycznej oraz wykorzystaniem układów wysokosprawnej kogeneracji i odnawialnych źródeł energii.

W ramach zadania planowane jest zlikwidowanie źródeł niskiej emisji poniżej 50 kW.

Najwięcej zostanie zainstalowanych nowych źródeł ciepła w postaci KOTŁÓW WĘGLOWYCH KLASY 5 ORAZ KOTŁÓW GAZOWYCH. 19 beneficjentów deklaruje przyłączenie się do węzła cieplnego, 3 - kotłownie zasilane biomasą. Przedsięwzięcie spowoduje wyeliminowanie ze spalania ok 382,50 Mg/rok węgla oraz redukcję o **70,33%** zapotrzebowania na energię brutto.

**LOKALIZACJA –
MIEJSCE REALIZACJI
PROJEKTU**

Projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji oraz poza nim.

**GŁÓWNE GRUPY
DOCELOWE**

- Mieszkańcy obszaru rewitalizacji;
- Mieszkańcy obszaru spoza rewitalizacji.

SZACOWANA WARTOŚĆ

2 076 300,00 PLN

PROGNOZOWANE REZULTATY
(w odniesieniu do celów rewitalizacji)

- poprawa warunków mieszkaniowych wskutek wymiany infrastruktury grzewczej co najmniej o 50% **1.4**
- Ochrona środowiska naturalnego, eliminacja źródeł niskiej emisji
Przedsięwzięcie spowoduje wyeliminowanie ze spalania ok 382,50 Mg/rok węgla oraz redukcję o **70,33%** zapotrzebowania na energię brutto **2.4**
- Zwiększenie atrakcyjności Wieruszowa jako miejsca zamieszkania dla

	zróżnicowanych grup społecznych co najmniej o 10% 1.4; 2.1
SPOSOBY OCENY I MIERZENIA REZULTATÓW	Zgodnie z zaplanowanym systemem ewaluacji i monitorowania . Monitoring (w cyklu rocznym) na podstawie katalogu wskaźników (produktu, rezultatu) opracowanych dla projektu Osiągnięcie wskaźników po zakończeniu realizacji projektu będzie mierzone zgodnie z kartą efektu ekologicznego na podstawie danych pozyskanych od mieszkańców
PLANOWANY CZAS REALIZACJI PROJEKTU	2017-2018
POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	<ul style="list-style-type: none"> • Krajowe środki publiczne w ramach budżetu Gminy Wieruszów; • Inne krajowe środki publiczne: WFOŚiGW w Łodzi • Środki prywatne: mieszkańcy.

5.2. Charakterystyka obszarów tematycznych uzupełniających projektów rewitalizacyjnych

W celu zapewnienia kompleksowości i komplementarności procesów rewitalizacji realizowanych w Gminie Wieruszów, zdefiniowano obszary, które stanowią uzupełnienie projektów podstawowych. Realizacja projektów w tych obszarach, wzmocni rezultaty projektów podstawowych, co przełoży się na realizację realizacji celów i kierunków działań wskazanych w LPRGW 2023.

Uzupełniające projekty/obszary tematyczne mają na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową. Zostaną one doprecyzowane podczas realizacji LPRGW 2023, w zależności od potrzeb i możliwości rewitalizacji.

W **sferze społecznej** zaproponowane uzupełniające projekty/obszary tematyczne skoncentrowane są na problemach związanych m.in. z niedostosowaniem do potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców miasta, negatywnych tendencjach migracyjnych; znacznym uzależnieniem mieszkańców od pomocy społecznej, problemach z prawidłowym

wypełnianiem ról społecznych oraz bezrobociem, zwłaszcza wśród młodych osób w wieku 25-34 lata; potrzebami edukacyjno-oświatowymi; starzeniem się społeczeństwa oraz dostosowaniem oferty kulturalnej do potrzeb mieszkańców. Projekty w sferze społecznej powinny koncentrować się na problemach słabego wsparcia instytucjonalnego dla sektora pozarządowego oraz niskiej aktywności mieszkańców w życiu społecznym miasta i podwyższeniu poczucia bezpieczeństwa.

Tabela 71 Lista uzupełniających obszarów tematycznych dla projektów w sferze społecznej oraz ich powiązanie z celami strategicznymi

Uzupełniające projekty/obszary tematyczne	powiązania ze strategicznymi celami i kierunkami działań
rozwój infrastruktury edukacyjnej i przedszkolnej	1.2; 1.4
wysoka jakość edukacji przedszkolnej oraz kształcenia ogólnego, zawodowego i ustawicznego	1.2; 3.2; 3.3
rozwój infrastruktury pomocy społecznej	1.1; 1.2
rozwój infrastruktury dla potrzeb podmiotów integracji społecznej	1.1; 3.1; 3.2
aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	1.1; 1.3; 3.2; 3.3
rozwój mieszkalnictwa socjalnego i wspomagane w powiązaniu z procesem aktywizacji zawodowej	1.4; 3.2; 3.3
rozwój usług medyczno-opiekuńczych	1.1;1.2

dla osób zależnych lub niesamodzielnych

rozwój infrastruktury ochrony zdrowia, w tym jej dostosowanie do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami **1.1; 1.2**

rozwój e-administracji, udostępniania informacji sektora publicznego, **1.1; 1.2; 2.2**

zasobów nauki, kultury i dziedzictwa kulturowego oraz usług medycznych

podwyższenie poziomu bezpieczeństwa, w szczególności poprzez zwiększenie ponadnormatywnych patroli policji oraz propagowanie bezpieczeństwa na drogach; poprzez działania edukacyjne wśród dzieci i młodzieży oraz wśród osób niepełnosprawnych **1.1; 1.2; 1.3**

W **sferze gospodarczej** zaproponowane uzupełniające projekty/obszary tematyczne dotyczą zdiagnozowanych potrzeb w zakresie warunków do rozwoju MŚP, pobudzania aktywności i przedsiębiorczości wśród mieszkańców Wieruszowa oraz dostosowaniem umiejętności i kompetencji mieszkańców do potrzeb rynku pracy.

Tabela 72. Lista uzupełniających obszarów tematycznych dla projektów w sferze gospodarczej oraz ich powiązanie z celami strategicznymi

uzupełniające projekty/obszary tematyczne	powiązania ze strategicznymi celami i kierunkami działań
podnoszenie kluczowych kompetencji osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy	1.1; 3.2; 3.3
działania służące tworzeniu lepszych warunków do rozwoju mśp m.in. poprzez uzbrojenie terenów inwestycyjnych, wsparcie i tworzenie instytucji otoczenia biznesu	3.1

działania na rzecz rozwoju aktywizacji zawodowej i wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców	3.2; 3.3
--	----------

działania na rzecz tworzenia i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej	3.1;3.3
--	---------

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej zaproponowane uzupełniające projekty/obszary tematyczne obejmują działania niwelujące problemy związanych z ochroną i kształtowaniem wartości historycznych, kulturowych, zachowaniem dziedzictwa kulturowego i adaptacji obiektów do nowych funkcji, w tym szczególnie w obszarze zabytkowego centrum miasta.

Realizacja tych projektów w ramach LPRGW 2023 wpłynie na rozwiązanie problemów związanych z niską jakością przestrzeni publicznych, dostosowaniem architektury i przestrzeni miasta do potrzeb osób niepełnosprawnych, brak ładu przestrzennego oraz poprawą jakości zabudowy mieszkaniowej w obszarze rewitalizacji.

Tabela 73. Lista uzupełniających obszarów tematycznych dla projektów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej oraz ich powiązanie z celami strategicznymi

uzupełniające projekty/obszary tematyczne	powiązania ze strategicznymi celami i kierunkami działań
działania inwestycyjne w zakresie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (w tym obiektach sakralnych), niezbędnych do zachowania pełnionych przez nie funkcji kulturalnych lub nadania im takich funkcji	2.1; 2.2; 2.3
działania inwestycyjne w zakresie robót budowlanych w istniejących obiektach instytucji kultury, w tym np. konserwacja i restauracja zabytków ruchomych oraz ochrona zasobów przed zagrożeniami	2.2; 2.3; 2.4

działania inwestycyjne w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznej, funkcjonalnie powiązanej z obiektami poddawanych rewitalizacji, w tym tworzenie lub modernizacja miejsc rekreacji i terenów zielonych (obejmująca również obiekty małej architektury	2.1; 2.2; 2.3; 2.4
---	---------------------------

działania inwestycyjne w zakresie np. budowy, przebudowy infrastruktury turystycznej, jak również przystosowanie istniejących obiektów do pełnienia funkcji turystycznych oraz tworzenia lub rozwoju produktów regionalnych, w tym wykorzystanie historycznych walorów grodziska Arsonium oraz szlaku bursztynowego celem uatrakcyjnienia oferty turystycznej miasta i gminy Wieruszowa	2.1; 2.2; 2.3
---	----------------------

Propozycje obszarów/projektów uzupełniających w **sferze środowiskowej** dotyczą problemów związanych z niską świadomością ekologiczną mieszkańców Wieruszowa, koniecznością ograniczania źródeł niskiej emisji zanieczyszczeń oraz koniecznością poprawy efektywności energetycznej miasta.

Tabela 74. Lista uzupełniających obszarów tematycznych dla projektów w sferze środowiskowej oraz ich powiązanie z celami strategicznymi

uzupełniające projekty/obszary tematyczne	powiązania ze strategicznymi celami i kierunkami działań
działania na rzecz rozwoju infrastruktury służącej do produkcji i/lub dystrybucji energii cieplnej, pochodzącej ze źródeł odnawialnych	2.4

działania w zakresie budowy pasywnych budynków użyteczności publicznej 1.4; 2.4

działania na rzecz termomodernizacji budynków użyteczności publicznej lub mieszkalnych budynków komunalnych 1.4; 2.4

działania w zakresie wymiany lub renowacji źródeł ciepła, rozbudowy systemów zaopatrzenia w ciepło 1.4; 2.4

5.3. Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność analizy podczas budowania programu rewitalizacji, a następnie jego realizacji, wzajemnych powiązań pomiędzy projektami rewitalizacyjnymi realizowanymi zarówno na obszarze rewitalizacji, w jego otoczeniu, jak i poza nim, ale oddziałującymi na obszar poddawany procesowi rewitalizacji.

Wyznaczone projekty rewitalizacyjne skupiają się na obszarze rewitalizacji i są z nim ściśle powiązane. Są one odpowiedzią na główne problemy dla danego regionu, które zostały wskazane dzięki przeprowadzonej diagnozie. Dzięki ich realizacji pozytywne skutki widoczne będą na całym obszarze, ponieważ kilka z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, przez co korzystać z nich będą mogli mieszkańcy obszaru, całej gminy jak i regionu.

Struktura zakładanych w programie celów i strategicznych kierunków działań oraz planowanych projektów rewitalizacyjnych zapewni realizację działań kierowanych do różnorodnych grup interesariuszy zamieszkujących obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.

W ramach LPRGW 2023 wszystkie podstawowe projekty rewitalizacyjne skupiają się na obszarze rewitalizacji i są z nim ściśle powiązane. Stanowią one odpowiedzi na zdiagnozowane problemy dla tego obszaru.

W programie rewitalizacji zaplanowano także przedsięwzięcia, które swoim zasięgiem wykraczać będą poza obszar rewitalizowany. Realizowane one będą przede wszystkim w obszarze bezpośrednio przylegającym do obszaru rewitalizacji. Są to głównie działania o charakterze społecznym (np. edukacyjnym, integrującym, aktywizującym), których specyfika wymusza wyjście poza obszar rewitalizacji, tak aby zapewnić kompleksowe rozwiązanie problemów i ich nie przenoszenie na inne obszary. Dzięki ich realizacji rezultaty procesu rewitalizacji widoczne będą na całym obszarze rewitalizacji i w obszarze otaczającym.

W celu zapewnienia efektywnego oddziaływania LPRGW 2023 na całość obszaru kryzysowego, zarówno obszar zdegradowany, jak i obszar rewitalizacji zostały precyzyjnie określone – obszar zamieszkuje 3196 mieszkańców co stanowi 21,92% ludności Gminy Wieruszów.

Obszar nr II - Teren położony od północnej strony ul. Marianów obejmujący obszar parku przy rzece Struga Brzeźnica oraz nieruchomości do granicy miasta Wieruszowa. Wyznaczony obszar zamieszkuje ok. 40 mieszkańców co stanowi 0,28% ludności Gminy Wieruszów.

Łącznie obszar rewitalizacji obejmuje ok. 22,2% ludności Gminy Wieruszów

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne planowane w ramach działań inwestycyjnych w przestrzeni publicznej (np. modernizacja obiektów zabytkowych, rewaloryzacja parku, poprawa zagospodarowania Rynku z przyległymi ulicami), były przedmiotem wielu form konsultacji społecznych, umożliwiających identyfikację rzeczywistych oczekiwań mieszkańców, co do ich zagospodarowania i przeznaczenia funkcjonalnego. Wszelkie przedsięwzięcia zostały zaprojektowane z uwzględnieniem powiązań przestrzennych obszaru rewitalizacji z resztą gminy jak również potrzeb różnorodnych grup interesariuszy (mieszkańców, przedsiębiorców, aktywnych obywateli, osób starszych, młodzieży, osób niepełnosprawnych). Wiele z zaplanowanych działań dotyczy miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, więc korzystać z nich będą mogli mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz całej gminy. Wszystkie podejmowane projekty i działania o skutkach przestrzennych powinny być każdorazowo poprzedzone analizą skutków przestrzennych, jakie będzie za sobą niosła zmiana przeznaczenia rewitalizowanego terenu.

Zapewnienie komplementarności przestrzennej interwencji to także konieczność prowadzenia działań rewitalizacyjnych w taki sposób, aby ich realizacja nie skutkowałą przeniesieniem negatywnych zjawisk na inne obszary. Charakter zaplanowanych przedsięwzięć (wsparcie rodzin, przeciwdziałanie wykluczeniu, wsparcie rozwoju kompetencji uczniów, itp.) w dużej mierze zorientowany jest na eliminację wykluczenia społecznego.

5.4. Oddziaływanie projektów na obszar rewitalizacji

Współgranie projektów pod względem komplementarności problemowej sprowadza się do analizy pod kątem ich wzajemnego dopełniania. W Programie zasada ta jest realizowana poprzez organizowanie działań o charakterze społecznym, przestrzennym czy środowiskowym. Działania społeczne będą dotyczyły rozwijania aktywnych form integracji społecznej czy prowadzenia działań integracyjnych, edukacyjnych i kulturalnych w zmodernizowanych obiektach użyteczności publicznej. Modernizacja obiektów publicznych wpisze się w aspekty infrastrukturalne, ale także przestrzenne (np. uporządkowanie otoczenia) czy środowiskowe (likwidacja źródeł niskiej emisji, zastosowanie alternatywnych źródeł energii, czy też budownictwo pasywne). W tym aspekcie komplementarności ważne jest precyzyjne określenie pożądaných efektów rewitalizacji. Każdy projekt posiada zatem wskazane rezultaty wynikające z jego realizacji.

Zapewnienie komplementarności problemowej w ramach LPRGW 2023 ma przeciwdziałać fragmentacji podejmowanych działań i realizacji punktowych projektów. Zaplanowany układ projektów powinien uruchomić mechanizmy synergii, tak na obszarze rewitalizowanym, jak i w jego otoczeniu. Projekty realizowane w ramach Programu dopełniają się, a dzięki wspólnej realizacji tworzą wartość dodaną dla obszaru rewitalizacji i całej Gminy.

Kierunki działań rewitalizacji są powiązane z potrzebami rewitalizacji, co obrazuje poniższa macierz.

Tabela 75 Powiązanie celów i strategicznych kierunków działań z potrzebami rewitalizacji

POTRZEBY REWITALIZACJI	Kierunki działań i cele określone dla sfery społecznej										
	CEL STRATEGICZNY NR 1				CEL STRATEGICZNY NR 2				CEL STRATEGICZNY NR 3		
	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3
działania włączające niepełnosprawnych w życie społeczno-gospodarcze gminy											
poprawa oferty i infrastruktury kultury											
wsparcie rodzin, korzystających z opieki społecznej, zwłaszcza w opiece nad osobami zależnymi											
aktywizacja zawodowa i społeczna osób długotrwale bezrobotnych, w szczególności osób w wieku 25-34 lata											
podnoszenie i rozwijanie u uczniów kluczowych kompetencji ułatwiających dostęp do rynku pracy, w tym wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi											
zapewnienia wysokiej jakości usług opiekuńczo-medycznych na rzecz osób starszych											
aktywizacja osób starszych, niesamodzielnych i											

niepełnosprawnych											
wsparcie instytucjonalne dla organizacji pozarządowych											
działania aktywizujące mieszkańców i lokalne społeczności											
poprawa poziomu bezpieczeństwa											
budowanie pozytywnego nastawienia mieszkańców do procesu rewitalizacji i poprawa wizerunku obszaru rewitalizowanego											

POTRZEBY REWITALIZACJI	Kierunki działań i cele określone dla sfery gospodarczej											
	CEL STRATEGICZNY NR 1				CEL STRATEGICZNY NR 2				CEL STRATEGICZNY NR 3			
	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	
Wzmacnianie kreatywności i pobudzenie przedsiębiorczości wśród mieszkańców												
Wsparcie infrastrukturalne i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorstw												
zwiększenie areалу zasobów własnych terenów pod lokowanie inwestycji												
Wzrost podaży pracowników, szczególnie w branży budowlanej i meblarskiej												

POTRZEBY REWITALIZACJI	Kierunki działań oraz cele określone dla sfery funkcjonalno – przestrzennej oraz technicznej											
	CEL STRATEGICZNY NR 1				CEL STRATEGICZNY NR 2				CEL STRATEGICZNY NR 3			
	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	

podniesienie potencjału turystycznego miasta i jego atrakcyjności inwestycyjnej.											
dostosowanie architektury i przestrzeni miasta do potrzeb osób niepełnosprawnych.											
podnoszenie jakości przestrzeni publicznych											
Włączenie mieszkańców w aranżowanie przestrzeni publicznych											
podnoszenie standardu zasobów mieszkaniowych											
adaptacja wybranych obiektów do nowych funkcji użytkowych											
aktywizacja osób starszych, niesamodzielnych i niepełnosprawnych											
wsparcie instytucjonalne dla organizacji pozarządowych											
działania aktywizujące mieszkańców i lokalne społeczności											
poprawa poziomu bezpieczeństwa											
budowanie pozytywnego nastawienia mieszkańców do procesu rewitalizacji i poprawa wizerunku obszaru rewitalizowanego											

POTRZEBY REWITALIZACJI	Kierunki działań oraz cele określone dla sfery środowiskowej										
	CEL STRATEGICZNY NR 1				CEL STRATEGICZNY NR 2				CEL STRATEGICZNY NR 3		
	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3
wspieranie wykorzystywania alternatywnych źródeł energii											
likwidacja źródeł niskiej											

emisji											
ochrona obszarów cennych przyrodniczo											
Rewitalizacja parków i terenów zielonych											
zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej											

Źródło: opracowanie własne

6. KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

6.1. Indykatywne ramy finansowe dla przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Projekty zawarte w LPRGW 2023 mają zapewnione finansowanie z różnych instrumentów wsparcia. Uwzględniają zaangażowanie środków prywatnych i publicznych. Umiejętne wykorzystanie środków finansowania pozwoli uzyskać korzystne i optymalne efekty na obszarze rewitalizacji.

Komplementarność źródeł finansowania została zapewniona poprzez:

- określenie ram finansowych w odniesieniu do planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- określenie ram finansowych w odniesieniu do pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- wskazanie w LPRGW 2023 możliwości finansowania projektów rewitalizacyjnych z innych źródeł, w tym ze środków programów operacyjnych na lata 2014-2020, ze środków polityk i instrumentów krajowych, prywatnych i publicznych źródeł finansowania.

Tabela nr 76. Indykatywne ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania podstawowych projektów rewitalizacyjnych

PROJEKT	INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE (zł)	POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Rozwój kompetencji uczniów poprzez zwiększenie jakości oferty edukacyjnej szkół w Gminie Wieruszów	935 032,50	EFS w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020 (869 580,23 PLN) krajowe środki publiczne w ramach budżetu Gminy Wieruszów (65 452,27 PLN)
Organizowanie społeczności lokalnej w Gminie Wieruszów.	600 000,00	EFS w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020 (540 000,00 PLN) krajowe środki publiczne w ramach budżetu Gminy Wieruszów (60 000,00 PLN)
Rewitalizacja centrum Wieruszowa i Marianka Park	35 000 000,00	EFRR w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020 (29 750 000,00 PLN) krajowe środki publiczne w ramach budżetu Gminy Wieruszów (2 250 000,00 PLN) środki prywatne w ramach PPP (3 000 000,00 PLN)

Ekologiczny Wieruszów	50 000,00 PLN	Krajowe środki publiczne w ramach budżetu Gminy Wieruszów oraz w ramach budżetu Samorządu Województwa Łódzkiego (10 000 PLN); Inne krajowe środki publiczne: WFOŚiGW w Łodzi (40 000,00 PLN)
Powrót do aktywności	224 907,00	Krajowe środki publiczne w ramach budżetu Gminy Wieruszów (33 750,00 PLN); EFS w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020 (191 157,00 PLN)
Wieruszowski Uniwersytet III wieku	70 000,00	Krajowe środki publiczne w ramach budżetu Gminy Wieruszów;(14 000,00 PLN) Krajowe środki publiczne: w ramach Rządowego Programu na Rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 (56 000,00 PLN)
Ograniczanie niskiej emisji w Gminie Wieruszów	2 076 300,00	Krajowe środki publiczne w ramach budżetu Gminy Wieruszów 350 000,00 PLN Inne krajowe środki publiczne: WFOŚiGW w Łodzi (608 000,00 PLN) Środki prywatne: mieszkańcy (1 118 300,00 PLN)

Tabela nr 77 Indykatywne ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania uzupełniających projektów rewitalizacyjnych

PROJEKT	INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE (zł)	POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	300 000,00	EFS w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020 (270 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (30 000,00 PLN)
rozwój infrastruktury pomocy społecznej	10 000 000,00	EFRR w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020 (8 500 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (1 500 000,00 PLN)
rozwój infrastruktury dla potrzeb podmiotów integracji społecznej	1 000 000,00	EFRR w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020 (850 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (150 000,00 PLN)
rozwój infrastruktury edukacyjnej i przedszkolnej	10 000 000,00 PLN	EFRR w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020 (8 500 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (1 500 000,00 PLN)
wysoka jakość edukacji przedszkolnej oraz kształcenia ogólnego, zawodowego i ustawicznego	2 500 000,00	EFS w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020 (2 325 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (175 000,00 PLN)
rozwój mieszkalnictwa socjalnego i wspomaganego w powiązaniu z procesem aktywizacji zawodowej	5 000 000,00	EFRR i EFS w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020 (4 000 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (1 000 000,00 PLN)
rozwój usług medyczno-opiekuńczych dla osób zależnych lub niesamodzielnych	100 000,00	EFS w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020 (90 000,00 PLN) krajowe środki publiczne środki prywatne (10 000,00 PLN)
rozwój infrastruktury ochrony zdrowia, w tym jej	1 000 000,00	EFRR w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020

dostosowanie do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami		(900 000,00 PLN) krajowe środki publiczne środki prywatne (100 000,00 PLN)
rozwój e-administracji, udostępniania informacji sektora publicznego, zasobów nauki, kultury i dziedzictwa kulturowego oraz usług medycznych	600 000,00	EFRR w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020 (510 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (90 000,00 PLN)
podnoszenie kluczowych kompetencji osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy	200 000,00	EFS w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020 (186 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (14 000,00 PLN)
działania służące tworzeniu lepszych warunków do rozwoju mśp m.in. poprzez uzbrojenie terenów inwestycyjnych, wsparcie i tworzenie instytucji otoczenia biznesu	1 000 000,00	EFRR w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020 (850 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (250 000,00 PLN)
działania na rzecz rozwoju aktywizacji zawodowej i wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców	100 000,00	EFS i EFRR w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020 (90 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (10 000,00 PLN)
działania na rzecz tworzenia i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej	150 000,00	EFS i EFRR w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020 (120 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (30 000,00 PLN)
działania inwestycyjne w zakresie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków,	20 000 000,00	EFRR w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020 (17 000 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (1 000 000,00 PLN) środki prywatne

niezbędnych do zachowania pełnionych przez nie funkcji kulturalnych lub nadania im takich funkcji		(2 000 000,00 PLN)
działania inwestycyjne w zakresie robót budowlanych w istniejących obiektach instytucji kultury, w tym np. konserwacja i restauracja zabytków ruchomych oraz ochrona zasobów przed zagrożeniami	1 700 000,00	EFRR w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020 (1 445 000,00 PLN) krajowe środki publiczne 100 000,00 PLN) środki prywatne (145 000,00 PLN)
działania inwestycyjne w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznej, funkcjonalnie powiązanej z obiektami poddawanych rewitalizacji, w tym tworzenie lub modernizacja miejsc rekreacji i terenów zielonych (obejmująca również obiekty małej architektury	300 000,00	EFRR w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020 (255 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (25 000 PLN) środki prywatne (20 000,00 PLN)
działania inwestycyjne w zakresie np. budowy, przebudowy infrastruktury turystycznej, jak również przystosowanie istniejących obiektów do pełnienia funkcji turystycznych oraz tworzenia lub rozwoju produktów regionalnych	10 000 000,00	EFRR w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020 (8 500 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (500 000,00 PLN) środki prywatne (1 000 000,00 PLN)
działania na rzecz rozwoju infrastruktury służącej do produkcji i/lub dystrybucji energii cieplnej, pochodzącej ze źródeł odnawialnych	5 000 000,00	EFRR w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020 (500 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (4 000 000,00 PLN) środki prywatne (500 000,00 PLN)
działania w zakresie budowy pasywnych budynków	10 000 000,00	EFRR w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020

użyteczności publicznej		(8 500 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (1 000 000,00 PLN) środki prywatne (500 000,00 PLN)
działania na rzecz termomodernizacji budynków użyteczności publicznej lub mieszkalnych budynków komunalnych	350 000,00	EFRR w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020 (297 500,00 PLN) krajowe środki publiczne (50 000,00 PLN) środki prywatne (2 500,00 PLN)
działania w zakresie wymiany lub renowacji źródeł ciepła, rozbudowy systemów zaopatrzenia w ciepło	300 000,00	EFRR w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020 (255 000,00 PLN) krajowe środki publiczne (50 000,00 PLN) środki prywatne (5 000,00 PLN)
podwyższenie poziomu bezpieczeństwa, w szczególności poprzez zwiększenie ponadnormatywnych patroli policji oraz propagowanie bezpieczeństwa na drogach; poprzez działania edukacyjne wśród dzieci i młodzieży oraz wśród osób niepełnosprawnych	100 000,00	krajowe środki publiczne (100 000,00 PLN)

6.2. Szacunkowe ramy finansowe lokalnego programu rewitalizacji

Ze względu na kompleksowy charakter LPRGW 2023, przewidywane jest finansowanie projektów rewitalizacyjnych z różnorodnych źródeł, obejmujących środki publiczne (zagraniczne i krajowe), jak również środki prywatne. Głównym źródłem współfinansowania projektów rewitalizacyjnych z funduszy UE są środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województw Łódzkiego na lata 2014-2020 (EFS i EFRR). Dodatkowym, komplementarnym źródłem ich finansowania są środki KPO (EFS, EFRR, FS).

Ponadto, dodatkowym źródłem współfinansowania projektów rewitalizacyjnych będą również środki budżetu państwa (w ramach programów rządowych) oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Ważnymi źródłami środków finansowych uzupełniających środki zewnętrzne są środki krajowe dedykowane działalności w różnych obszarach tematycznych, m.in. ochrona środowiska, ochrona dziedzictwa kulturowego, polityka społeczna, pozwalające na realizację kompleksowych projektów i przyczyniające się do skoordynowanej, wieloaspektowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Potencjalne źródła finansowania działań rewitalizacyjnych zaproponowanych w LPRGW 2023 nie stanowią katalogu zamkniętego. W zależności od potrzeb i charakteru wdrażanego projektu może być poszerzany o inne źródła finansowania aktywności na rzecz rewitalizacji gminy Wieruszów.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO NA LATA 2014-2020

Podstawowym źródłem finansowania działań rewitalizacyjnych zaprojektowanych w LPRGW 2023 będzie Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020. W ramach osi priorytetowej VI Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu Działanie VI.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego w całości dedykowane jest projektom rewitalizacyjnym. Projekty LPRGW 2023 będą realizowane w ramach poddziałania VI.3.2 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno gospodarczego wspierającego projekty w regionie łódzkim.

Celem szczegółowym działania VI.3 jest przywrócenie lub nadanie funkcji społecznych i gospodarczych obszarom zdegradowanym co w efekcie doprowadzi do niwelowania negatywnych zjawisk związanych z problemami społecznymi. Realizacja projektów w tym działaniu powinna doprowadzić do osiągnięcia długotrwałych i wymiernych korzyści społeczno-gospodarczych, rozumianych jako zmniejszenie ubóstwa, wzrost aktywności społecznej, ożywienie gospodarcze oraz zapewnienie szerokiego dostępu do usług publicznych wysokiej jakości.

Dla realizacji powyższego celu kluczowe będą kompleksowe projekty integrujące działania ze sfery:

- materialno-przestrzennej (modernizacja budynków oraz przestrzeni publicznej i infrastruktury technicznej);
- społecznej (rozwiązanie problemów społecznych takich jak: bezrobocie, wykluczenie społeczne, niski poziom kapitału ludzkiego);
- gospodarczej (tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości);
- środowiskowej (działania zwiększające efektywność energetyczną i służące wykorzystaniu terenów zdegradowanych).

W szczególności dofinansowane będą przedsięwzięcia, których zakres rzeczowy obejmuje:

- prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane (co do zasady z wyłączeniem budowy nowych budynków w określonym miejscu) prowadzące do przywrócenia lub nadania

obiektom nowych funkcji, wraz z możliwością zakupu sprzętu i wyposażenia niezbędnego do realizacji celu projektu;

- zagospodarowanie przestrzeni publicznej funkcjonalnie powiązanej z obiektami poddawanych rewitalizacji, w tym tworzenie lub modernizacja miejsc rekreacji i terenów zielonych (obejmująca również obiekty małej architektury);
- przebudowy, prace konserwatorsko-restauratorskie, remonty części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych.

Jako komponent projektu mogą być realizowane działania tj.: termomodernizacja budynku mieszkalnego (w odniesieniu do części wspólnych budynku), instalacja monitoringu lub oświetlenia w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa publicznego, budowa, przebudowa, rozbudowa drogi lokalnej (gminnej, powiatowej) wraz z infrastrukturą towarzyszącą, budowa, przebudowa, podłączenie do infrastruktury sieciowej na obszarze objętym projektem w celu zapewnienia dostępu obiektów i terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych, inwestycje w zakresie kultury.

W ramach poddziałania VI.3.2 wsparcie mogą uzyskać: jednostki samorządu terytorialnego, związki i stowarzyszenia JST, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną, jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną, organy administracji rządowej oraz ich jednostki podległe, organizacje pozarządowe kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, instytucje kultury, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS, LGD, szkoły wyższe, jednostki naukowe, przedsiębiorcy.

Finansowanie działań rewitalizacyjnych w odniesieniu do interwencji EFS przybierze formę realizacji projektów komplementarnych w ramach poszczególnych działań i poddziałań RPO WŁ na lata 2014-2020. Głównym celem powyższego wsparcia jest rewitalizacja społeczna tj. aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, rozwój usług społecznych, ekonomia społeczna, która jest priorytetem działań. Jej uzupełnieniem są działania o charakterze infrastrukturalnym, środowiskowym, funkcjonalno-przestrzennym oraz gospodarczym.

Dla zwiększenia spójności terytorialnej planowanych przedsięwzięć w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020 poza działaniem Działanie VI.3. Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego, poddziałanie VI.3.2., przewidziano również preferencje dla projektów rewitalizacyjnych (zwiększenie alokacji Unii Europejskiej o środki budżetu państwa) także w ramach innych działań. Działaniami tymi są:

- Działanie II.1. Otoczenie biznesu,
Poddziałanie II.1.1. Tereny inwestycyjne;
- Działanie III.1. Niskoemisyjny transport miejski,
Poddziałanie III.1.2. Niskoemisyjny transport miejski;
- Działanie III.4. Transport kolejowy;
- Działanie IV.2. Termomodernizacja budynków,
Poddziałanie IV.2.2. Termomodernizacja budynków;
- Działanie IV.3. Ochrona powietrza,
Poddziałanie IV.3.2. Ochrona powietrza;

- Działanie V.3. Gospodarka wodno-kanalizacyjna,
Poddziałanie V.3.2. Gospodarka wodno-kanalizacyjna;
- Działanie VI.1. Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury,
Poddziałanie VI.1.2. Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury;
- Działanie VI.2. Rozwój gospodarki turystycznej,
Poddziałanie VI.2.1. Rozwój gospodarki turystycznej;
- Działanie VII.1. Technologie informacyjno-komunikacyjne,
Poddziałanie VII.1.2. Technologie informacyjno-komunikacyjne;
- Działanie VII.3. Infrastruktura opieki społecznej;
- Działanie VIII.2. Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia,
Poddziałanie VIII.2.1. Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29 roku życia;
- Działanie VIII.3. Wsparcie przedsiębiorczości;
Poddziałanie VIII.3.1. Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych;
- Działanie IX.1. Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, Poddziałanie IX.1.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- Działanie IX.2. Usługi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, Poddziałanie IX.2.1., Usługi społeczne i zdrowotne;
- Działanie IX.3. Rozwój ekonomii społecznej,
Poddziałanie IX.3.1. Miejsca pracy w sektorze ekonomii społecznej;
- Działanie X.1. Powrót na rynek pracy osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3.

Katalog powyższych działań stwarza możliwości i szanse realizacji LPRGW 2023, zapewni jego kompleksowość i podniesie skuteczność obranej polityki.

PROGRAM OPERACYJNY WIEDZA - EDUKACJA - ROZWÓJ

Projekty rewitalizacyjne odnoszące się do szeroko pojętej sfery społecznej przewidziane do realizacji w LPRGW 2023 mogą zostać dofinansowane z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 (PO WER), stanowiącego główne bądź uzupełniające źródło finansowania. Działania realizowane w ramach PO WER mogą pośrednio lub jako element większego przedsięwzięcia stanowić wkład w rewitalizację określonych obszarów. Istotne jest to, że w ramach PO WER zaplanowano bezpośrednie wsparcie rewitalizacji. Indykatywna alokacja UE planowana na projekty rewitalizacyjne dotyczy wszystkich działań w ramach Osi Priorytetowej I „Osoby młode na rynku pracy”, a źródłem finansowania jest EFS. Głównym celem Osi Priorytetowej I jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29. roku życia pozostających bez pracy, w tym w szczególności osób, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET). Cel ten będzie realizowany poprzez działania:

- Działanie 1.1. Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy – projekty pozakonkursowe;
- Działanie 1.2. Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy – projekty konkursowe;

• Działanie 1.3. Wsparcie osób młodych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji. Zatem Priorytetem inwestycyjnym bezpośrednio związanym z rewitalizacją w ramach PO WER jest trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży.

FUNDUSZ PRACY

Fundusz Pracy, przeznaczony na łagodzenie skutków bezrobocia, aktywizacji zawodowej i promocji zatrudnienia, stanowi istotne źródło finansowania projektów rewitalizacyjnych LPRGW 2023. Głównie projektów dotyczących aktywnych formy przeciwdziałania bezrobociu, tj. szkoleń, staży, poradnictwa zawodowego, ale również podejmowania prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych, działalności gospodarczej, doposażenia stanowisk pracy, a realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy.

Podstawowym instrumentem stymulującym rozwój zasobów ludzkich jest Krajowy Fundusz Szkoleniowy (KFS), który może przez pracodawców zostać przeznaczony na działania podwyższające kompetencje zawodowe np.: kursy i studia podyplomowe realizowane z inicjatywy pracodawcy lub za jego zgodą, egzaminy umożliwiające uzyskanie dyplomów potwierdzających nabycie umiejętności, kwalifikacji lub uprawnień zawodowych.

PROGRAM FUNDUSZ INICJATYW OBYWATELSKICH NA LATA 2014-2020

Zaplanowane w LPRGW 2023 projekty prospołeczne, których celem jest inicjowanie i wspieranie aktywności społeczności lokalnej oraz rozwój kapitału społecznego, mogą być finansowane w ramach Programu Funduszu Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020. Program finansowany jest z krajowych środków publicznych pochodzących z budżetu państwa i dedykowany jest podmiotom sektora społecznego (pozarządowego).

Jego istotą jest angażowanie społeczności w działalność na rzecz środowiska lokalnego oraz stymulowanie postaw obywatelskich. Program obejmuje następujące priorytety:

• *Priorytet 1. Małe inicjatywy*

którego celem jest wspieranie nowych/”młodych” inicjatyw oddolnych, a głównymi kierunkami finansowania są działania polegające na zwiększaniu roli inicjatyw nieformalnych, animowaniu działań samopomocowych oraz wspieraniu „młodych” organizacji pozarządowych;

• *Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo*

koncentruje się na projektach angażujących obywateli w różne formy i obszary działalności społecznej. W ramach tego priorytetu wsparcie LPRGW 2023 może dotyczyć projektów z zakresu m.in: aktywizacji obywateli w sprawach wspólnotowych, rozwijania wolontariatu, poprawy zdolności organizacji pozarządowych do mobilizowania zasobów, aktywizacji współpracy wspólnot lokalnych i instytucji publicznych, aktywnych form integracji społecznej, rozwoju przedsiębiorczości społecznej oraz tworzenia warunków rozwoju bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego;

- *Priorytet 3. Aktywni obywatele*

ma przyczynić się do wzrostu partycypacji obywateli w sprawach publicznych. W ramach tego priorytetu wspierane są przedsięwzięcia dotyczące m.in. zwiększania wpływu obywateli na polityki publiczne, rozwijania edukacji obywatelskiej i kompetencji społecznych oraz wspierania tworzenia partnerstw i innych form współpracy służących aktywizacji obywateli i przekazywaniu im realizacji zadań publicznych;

- *Priorytet 4. Silne organizacje pozarządowe*

ma na celu wzmocnienie potencjału organizacji III sektora poprzez wsparcie działań z zakresu zwiększania kompetencji organizacji obywatelskich (m.in. podnoszenie wiedzy i umiejętności osób działających w organizacjach obywatelskich) oraz działań o charakterze systemowym (m.in. rozwiązywanie podstawowych problemów III sektora).

PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POIiŚ), koncentrujący się na finansowaniu szeroko rozumianej ochrony środowiska, może stanowić dodatkowe źródło finansowania projektów uzupełniających LPRGW 2023, związanych z rozwojem gospodarki niskoemisyjnej (Oś Priorytetowa I), ochroną środowiska, w tym ochroną polegającą na przeciwdziałaniu i adaptacji do zmian klimatu (Oś priorytetowa II) oraz ochroną dziedzictwa kulturowego i rozwojem zasobów kultury (Oś priorytetowa VIII).

Z perspektywy projektów rewitalizacyjnych LPRGW 2023 istotne jest to, że POIiŚ wspiera działania mające stymulować zrównoważony rozwój, w którym cele środowiskowe są dopełnione działaniami na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Mimo iż w POIiŚ nie przewidziano odrębnych działań dedykowanych projektom rewitalizacyjnym, zakres jego interwencji pozwala na realizację projektów ujętych w LPRGW 2023, wpisujących się w następujące działania:

- Działanie 1.3. Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach (projekty obejmujące głęboką kompleksową modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej, gdzie głównym celem jest zwiększenie efektywności energetycznej budynków oraz poprawa stanu środowiska w skali lokalnej);

- Działanie 2.5. Poprawa jakości środowiska miejskiego (rozwój terenów zieleni w miastach, rekultywacja terenów zdegradowanych bądź zdewastowanych oraz remediacja terenów zanieczyszczonych, w celu zahamowania ubytku terenów zieleni oraz poprawy warunków ekologicznych życia w mieście);

- Działanie 8.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury (w ramach działania realizowane będą inwestycje dotyczące zarówno ochrony zabytków, jak też rozwoju zasobów kultury polegające na m.in. pracach związanych z renowacją, konserwacją, rewaloryzacją i restauracją obiektów zabytkowych (i ich zespołów), jak również przebudową i rozbudową obiektów zabytkowych; prace obejmujące działania infrastrukturalne mające na celu ochronę i zachowanie otoczenia zabytkowych obiektów (również zabytkowych parków i ogrodów); prace polegające na rozbudowie, przebudowie i remoncie nie zabytkowej infrastruktury kultury), oraz zabezpieczeniu obiektów przed kradzieżą i zniszczeniem).

POIiŚ został wskazany jako komplementarne źródło finansowania projektów rewitalizacyjnych w ramach wyżej wymienionych działań. W efekcie projekty rewitalizacyjne realizowane w ramach tych działań mogą liczyć na preferencyjne warunki wyboru.

Część projektów wskazanych w LPRGW 2023 może być również realizowanych w ramach innych działań POIiŚ np. w ramach Działania 2.4 Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna, które dotyczy prowadzenia działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska i efektywnego wykorzystania jego zasobów, gdzie głównym celem jest zwiększenie świadomości społecznej i zaangażowania obywateli w aktywną ochronę środowiska oraz kształtowanie postaw proekologicznych.

PROGRAMY FUNDUSZY OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Źródłem współfinansowania projektów LPRGW 2023 mogą być środki pochodzące z Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Oferta programowa Funduszy na lata 2015-2020 z wydatkowaniem środków do roku 2023 stwarza warunki dla współfinansowania różnego typu działalności, których nadrzędnym celem i efektem jest kompleksowa rewitalizacja. Zatem wsparcie mogą uzyskać projekty inwestycyjne, tj. głęboka modernizacja techniczna, zapewnienie efektywności energetycznej, gospodarka niskoemisyjna, rewitalizacja przyrodnicza oraz projekty nieinwestycyjne służące budowaniu świadomości ekologicznej i postaw obywatelskich oraz aktywizujących mieszkańców do proekologicznych zachowań. Istotne przy wykorzystaniu tych źródeł finansowania jest ich dostępność dla szerokiej grupy beneficjentów, co pozwala na efektywną i wielopłaszczyznową realizację projektów rewitalizacyjnych oraz synergię podejmowanych działań w wielu obszarach m.in. w obszarze poprawy jakości powietrza, efektywności energetycznej, ochronie różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów, czy edukacji ekologicznej. Efekty mogą być identyfikowane poprzez wzrost jakości życia, poprawę jakości środowiska, obniżenie kosztów funkcjonowania miasta i gospodarstw domowych oraz proekologiczne aktywności mieszkańców .

FUNDUSZ TERMOMODERNIZACJI I REMONTÓW

Przedsięwzięcia dotyczące działań termomodernizacyjnych i remontowych, przewidziane do realizacji w LPRGW 2023 mogą ubiegać się o wsparcie w ramach Funduszu Termomodernizacji i Remontów. Celem Funduszu jest pomoc finansowa dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne i remontowe oraz wypłata rekompensat dla właścicieli budynków mieszkalnych, oraz właścicieli części budynków mieszkalnych, w których były lokale kwaterunkowe. Fundusz obsługiwany jest przez Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK), który udziela pomocy w formie tzw. premii (termomodernizacyjnej, remontowej i kompensacyjnej). Zasady przyznawania i wypłacania przez Bank Gospodarstwa Krajowego premii termomodernizacyjnych, remontowych i kompensacyjnych ze środków Funduszu Termomodernizacji i Remontów reguluje ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów (Dz. U. Nr 223, poz.1459, z późn. zm.).

Istotnym źródłem finansowego wsparcia LPRGW 2023 są środki krajowe w ramach programów rządowych koordynowanych przez poszczególnych ministrów oraz ministerstwa.

Możemy do nich zaliczyć m.in.: Program Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – nowy wymiar 2025, Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 (ASOS), Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

NORWESKI MECHANIZM FINANSOWY I EEA GRANTS

Źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych LPRGW 2023 mogą być środki Mechanizmu Finansowego, znanego jako „EEA Grants” i „Norweski Mechanizm Finansowy”. Wśród 5 priorytetowych sektorów, tj. innowacje, badania, edukacja i konkurencyjność (1); włączenie społeczne, zatrudnienie młodzieży i redukcja ubóstwa (2); środowisko, energia, zmiany klimatu i gospodarki niskoemisyjnej (3); kultura, społeczeństwo obywatelskie, dobre rządy, prawa i wolności (4); wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne (5) możemy wskazać 3 kluczowe dla realizacji projektów rewitalizacyjnych.

Z perspektywy LPRGW 2023 istotne są działania w zakresie szeroko pojmowanego włączenia społecznego, integracji i aktywizacji społecznej, ochrony środowiska (w tym projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych) oraz budowania społeczeństwa obywatelskiego.

PARTNERSTWO PUBLICZNO-PRYWATNE (PPP)

Modelem realizacji projektów rewitalizacyjnych może stać się formuła partnerstwa publiczno-privatnego (PPP). Wdrażane centralnie rozwiązania dotyczące wsparcia samorządów w zakresie PPP, stwarzają warunki do realizacji kompleksowych, zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych z wykorzystaniem hybrydowego PPP. Projekty hybrydowe są efektem łączenia formuły partnerstwa publiczno-privatnego z dofinansowaniem ze środków Unii Europejskiej.

7. REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA I PARTYCYPACJA

7.1. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i pozostałych podmiotów w proces rewitalizacji.

Skuteczny i efektywny udział różnych interesariuszy w procesie rewitalizacji będzie wspierany poprzez działania władz samorządowych w zakresie komunikacji m.in. poprzez stronę internetową urzędu – zakładka MOJA GMINA/ REWITALIZACJA, która będzie źródłem wiedzy o realizowanych w tym zakresie działaniach rewitalizacyjnych różnych podmiotów, a także o samym programie rewitalizacji oraz postępach w jego wdrażaniu. Na stronie zawarte będą dane kontaktowe podmiotów prowadzących poszczególne projekty i bieżące informacje o postępie prac, itd. Umożliwi to włączenie się w działania projektowe zainteresowanych mieszkańców, przedsiębiorców i grup aktywnych, wymianę informacji, czy opinii. Władze samorządowe Wieruszowa będą realizować działania informacyjno-edukacyjne na rzecz promocji programu rewitalizacji i zwiększania świadomości mieszkańców w zakresie rewitalizacji. Ponadto organizowane będą spotkania z partnerami oraz grupami beneficjentów oraz mieszkańców z obszaru rewitalizacji.

Przy Burmistrzu Wieruszowa powołany zostanie społeczny Zespół Konsultacyjny ds. Rewitalizacji (składający się z: Burmistrza lub jego Zastępcy; Koordynatora ds. Rewitalizacji; przedstawicieli Urzędu Miejskiego w Wieruszowie bądź jednostek organizacyjnych Miasta wskazanych przez Burmistrza; przedstawiciela Rady Miejskiej; przedstawicieli strony społecznej; przedstawicieli zarządców nieruchomości; przedstawicieli podmiotów gospodarczych, w szczególności MŚP), który będzie współpracował z komórkami w Urzędzie Miejskim w Wieruszowie odpowiedzialnymi za proces rewitalizacji.

Do głównych zadań Zespołu Konsultacyjnego ds. Rewitalizacji należeć będą m.in.:

- współpraca i dialog interesariuszy z organami miasta w procesie rewitalizacji;
- pełnienie funkcji opiniodawczo-doradczej wobec Burmistrza w zakresie realizacji programu rewitalizacji;
- opiniowanie aktualności i stopnia realizacji LPRGW 2023 (zgodnie z systemem realizacji i monitoringu LPRGW 2023);
- inicjowanie współpracy z potencjalnymi interesariuszami procesu rewitalizacji;
- opiniowanie zgłaszanych projektów rewitalizacji;
- pomoc w rozstrzyganiu konfliktów występujących pomiędzy różnymi grupami interesariuszy procesu rewitalizacji;
- zaangażowanie w działalność informacyjno-edukacyjną wspierającą proces rewitalizacji oraz proces partycypacji społecznej.

Działanie Zespołu Konsultacyjnego ds. Rewitalizacji, którego spotkania odbywać się będą co najmniej raz na 6 miesięcy, zapewni efektywne współdziałanie z pozostałymi interesariuszami procesu rewitalizacji w Wieruszowie.

Przedstawiciele strony społecznej, jak i podmiotów gospodarczych zostaną wybrani w drodze otwartej procedury. Skład i zakres działania Zespołu Konsultacyjnego ds. Rewitalizacji zostaną określone zarządzeniami Burmistrza Wieruszowa. Obsługa organizacyjna prac Zespołu zapewniona zostanie przez Koordynatora ds. Rewitalizacji.

7.2. Współpraca z interesariuszami w przygotowaniu i wdrażaniu Programu Rewitalizacji dla Gminy Wieruszów na lata 2017-2023

Proces włączania interesariuszy w budowanie LPRGW 2023 został zrealizowany poprzez działania informacyjno-konsultacyjne, identyfikowanie potrzeb w obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji oraz poprzez aktywne uczestnictwo interesariuszy w generowaniu działań i projektów rewitalizacyjnych. Działania informacyjno – konsultacyjne, aktywizujące lokalną społeczność Wieruszowa, realizowano przez cały okres tworzenia dokumentu.

W dniach 15 i 19 maja 2017r. w siedzibie Urzędu Miejskiego w Wieruszowie oraz w dniu 22 maja 2017r. w Wieruszowskim Domu Kultury w Wieruszowie przeprowadzono otwarte konsultacje społeczne, których celem było uzyskanie opinii i uwag mieszkańców Gminy Wieruszów w stosunku do diagnozy obszaru rewitalizacji, obejmującej analizę negatywnych zjawisk oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie Gminy Wieruszów, stanowiącej pierwszy etap prac nad opracowaniem "Programu rewitalizacji dla Gminy Wieruszów na lata 2017-2023- diagnoza". Konsultacje w ramach otwartych spotkań konsultacyjnych przeprowadzone zostały w formie ustnego wyrażania opinii, uwag i wniosków oraz pisemnie zgłaszanych uwag, wniosków i propozycji zmian w programie wniesionych na formularzach konsultacji społecznych. Pisemne zgłaszanie uwag do w/w projektu można było dokonywać na formularzu konsultacji społecznych w dniach od 22 maja 2017r. do 15 czerwca 2017r. osobiście w siedzibie Urzędu Miejskiego w Wieruszowie lub elektronicznie przesyłając na adres um@wieruszow.pl. Konsultacje zostały przeprowadzone zgodnie z Zarządzeniem Nr 67/2017 Burmistrza Wieruszowa z dnia 12 maja 2017r. w sprawie przystąpienia do przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Wieruszów. W konsultacjach aktywnie uczestniczyli interesariusze - przedstawiciele lokalnych organizacji pozarządowych, instytucji samorządowych, radni, przedsiębiorcy oraz Przeor Klasztoru Ojców Paulinów w Wieruszowie i media. Wnioski z konsultacji zostały zebrane w formie protokołu i dotyczyły kwestii zarówno społecznych jak i infrastrukturalnych, między innymi:

- 1) budowa strażnicy OSP Wieruszów lub rozbudowa istniejącego budynku,**
- 2) zakup sprzętu gaśniczego dla jednostki OSP Wieruszów,**
- 3) renowacja klasztoru ojców Paulinów w Wieruszowie,**
- 4) utworzenie strefy czasowego parkowania oraz przebudowa układu komunikacyjnego ścisłego centrum miasta Wieruszowa,**
- 5) wzbogacenie oferty kulturalnej Wieruszowskiego Domu Kultury oraz Miejsko - Gminnej Biblioteki Publicznej w Wieruszowie,**
- 6) budowa ścieżek rowerowych w mieście i Gminie Wieruszów oraz bieżąca konserwacja już istniejących.**
- 7) budowa przystani kajakowej na rzece Prośnie oraz organizacja ogólnopolskich spływów kajakowych Prosną,**
- 8) wykorzystanie historycznych walorów grodziska Arsonium oraz szlaku bursztynowego celem uatrakcyjnienia oferty turystycznej miasta i gminy Wieruszowa,**
- 9) utworzenie izby pamięci oraz Muzeum Ziemi Wieruszowskiej,**
- 10) utworzenie formy samorządności mieszkańców miasta Wieruszowa,**

- 11) budowa monitoringu przy parkingu na Al. Solidarności oraz parkingu przy samolocie ul. Wroclawska.
- 12) podjęcie działań prewencyjnych polegających na zwiększeniu ponadnormatywnych patroli policji oraz propagowanie bezpieczeństwa na drogach poprzez działania edukacyjne wśród dzieci i młodzieży oraz wśród osób niepełnosprawnych,
- 13) budowa monitoringu na obszarach objętych gminnym programem rewitalizacji.
- 14) odbudowa dworca kolejowego w Wieruszowie przy ul. Wschodniej.

7.2.1. Działania informacyjne

Informacja o planowanych otwartych konsultacjach społecznych została podana do publicznej wiadomości:

- na stronie internetowej Gminy Wieruszów www.wieruszow.pl,
- w ramach akcji plakatowej, przeprowadzonej na tablicach ogłoszeń w mieście Wieruszów oraz tablicach ogłoszeniowych poszczególnych sołectw Gminy Wieruszów,
- poprzez indywidualne zaproszenia skierowane do lokalnych przedsiębiorców, instytucji państwowych, organizacji pozarządowych oraz lokalnych stowarzyszeń działających na terenie Gminy Wieruszów,
- telefonicznie do w/w instytucji, organizacji oraz lokalnych przedsiębiorców.

7.2.2. Wyniki konsultacji

Z otwartych spotkań konsultacyjnych zostały sporządzone protokoły, których wyniki zostały ujęte w formie zestawienia tabelarycznego zgłoszonych opinii wraz z uzasadnieniem stanowiska Burmistrza odnośnie danej opinii, stosownie do uchwały Nr XX/146/2016 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 25 lutego 2016r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych.

Łącznie, w trybie konsultacji diagnozy, wpłynęło 33 uwagi i sugestie do uwzględnienia w diagnozie. Wszystkie uwagi zostały wnikliwie przeanalizowane i omówione wspólnie z Burmistrzem Wieruszowa. Większość uwag została uwzględniona jako potrzeby w obszarze rewitalizacji.

W dniach 18 i 19 września 2017r. w godz. 15³⁰ do godz. 17³⁰ odbyły się w siedzibie Urzędu Miejskiego w Wieruszowie, w formie dyżurów, natomiast 21 września 2017 r. w formie otwartej debaty - konsultacje społeczne, dotyczące "**Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Wieruszów na lata 2017-2023**". W konsultacjach aktywnie uczestniczyli interesariusze – mieszkańcy Wieruszowa, przedstawiciele organizacji pozarządowych, instytucji samorządowych, radni, przedsiębiorcy oraz Przeor Klasztoru Ojców Paulinów w Wieruszowie i media.

W wyniku wniosków z konsultacji, nastąpiło **uzupełnienie LPRGW o:**

- a) w sferze oświaty o Szkołę Podstawową nr 3,
- b) nazwy ulic stosownie do zmian wprowadzonych tzw. ustawą dekomunizacyjną,
- c) wykreślenie domu wycieczkowego, który nie istnieje na terenie Gminnego Ośrodka Sportu i Turystyki w Wieruszowie,
- d) zmianę nazwy zakładu PFLEIDERER PROPAN S.A. na PFLEIDERER Wieruszów Sp. z o.o.,
- e) budowę strażnicy OSP Wieruszów lub rozbudowę istniejącego budynku,
- f) przebudowę i modernizację chodnika przy ul. Szkolnej oraz Bulwaru Różanego wzdłuż rzeki Proсны.

W dniu 08 listopada 2017r. w godz. 15⁰⁰ do godz. 17³⁰ odbyły się konsultacje społeczne ostatecznej wersji **LPRGW na lata 2017-2023**.

Zamierzeniem władz miasta jest kontynuacja i wzmocnienie zasady partnerstwa i partycypacji mieszkańców oraz interesariuszy na etapie wdrażania, monitorowania oraz oceny efektów LPRGW 2023. Szczególną rolę w tym procesie odgrywa Burmistrz oraz Koordynator ds. Rewitalizacji, jako osoby odpowiedzialne za prowadzenie skutecznego dialogu społecznego, w tym komunikację. W tym celu zostaną wykorzystane podstawowe narzędzia informacyjne: strona internetowa miasta, BIP, media lokalne (artykuły), portal społecznościowy, system komunikacji z mieszkańcami. Postępy w realizacji LPRGW 2023 oraz wyniki jego monitorowania będą również prezentowane i dyskutowane na posiedzeniach Zespołu Konsultacyjnego ds. Rewitalizacji, na sesjach Rady Miasta oraz spotkaniach Burmistrza z mieszkańcami Wieruszowa, w trakcie których ich uczestnicy będą mieli możliwość zgłaszania swoich uwag i opinii. Partnerstwo na etapie oceny efektów LPRGW 2023 prowadzone będzie w oparciu o przeprowadzony na koniec okresu realizacji tego programu, tj. w 2024 roku raport ewaluacji ex post oraz zaprezentowanie jego wyników Radzie Miasta oraz interesariuszom LPRGW 2023.

Reasumując, należy stwierdzić, że została zrealizowana zasada partnerstwa i partycypacji w procesie zintegrowanego planowania procesu rewitalizacji na etapach diagnozowania problemów, identyfikacji obszarów ze zjawiskami kryzysowymi, projektowania działań rewitalizacyjnych oraz opracowywania projektu LPRGW 2023.

8. SYSTEM REALIZACJI I MONITOROWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI

8.1. System realizacji programu

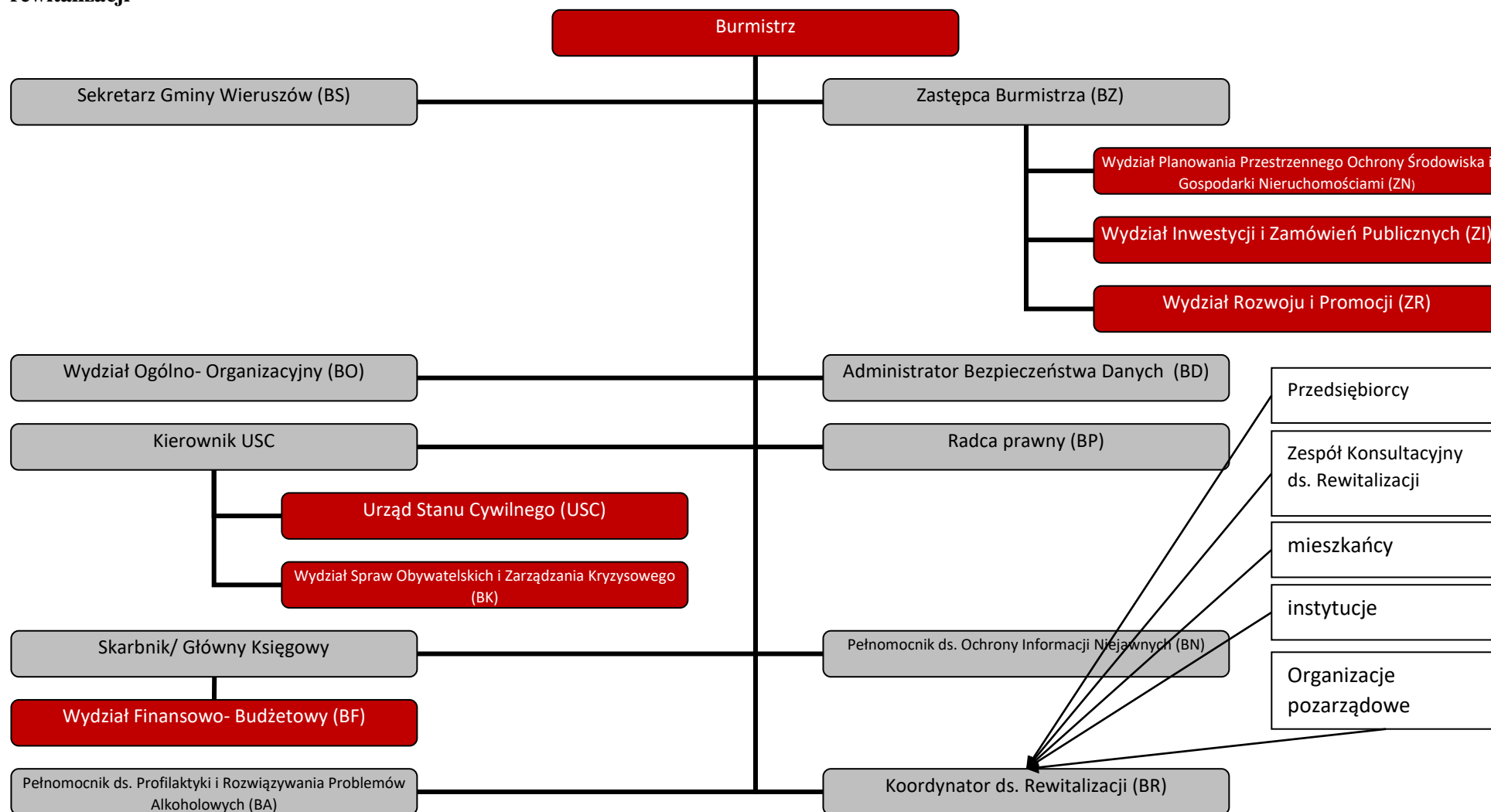
W systemie realizacji programu zostaną wprowadzone mechanizmy zapewniające komplementarność podejmowanych procedur oraz działań różnorodnych instytucji zaangażowanych w proces rewitalizacji. Dla zapewnienia spójności procedur realizowanych w ramach struktur organizacyjnych samorządu Gminy Wieruszów, rekomendowane jest powołanie w strukturach Urzędu stanowiska Koordynatora ds. Rewitalizacji, posiadającego doświadczenie i kompetencje równoważne z kompetencjami właściwymi dla stanowiska kierowniczego, powołanego w drodze otwartego konkursu, bądź w drodze powołania, powierzenia obowiązków lub w formie awansu wewnętrznego spośród doświadczonych pracowników Urzędu. Koordynator ds. rewitalizacji będzie odpowiadał bezpośrednio przed Burmistrzem Wieruszowa za nadzór nad realizacją LPRGW 2023. Kluczowym kryterium wyboru osoby na to stanowisko będzie doświadczenie w zarządzaniu złożonymi projektami inwestycyjnymi, zasobami ludzkimi oraz wysokie kompetencje społeczne.

Koordynator ds. rewitalizacji wykonuje zadania dotyczące przygotowania, realizacji i aktualizacji programu rewitalizacji, w tym w szczególności:

- 1) pozyskiwanie i gromadzenie danych dotyczących zdegradowanych obszarów, w celu realizacji i aktualizacji programu rewitalizacji,
- 2) wskazanie potencjalnych zadań do realizacji przez podmioty zewnętrzne w ramach programu rewitalizacji,
- 3) organizowanie otwartych debat i konsultacji społecznych z mieszkańcami obszarów wyznaczonych do rewitalizacji,
- 4) współpraca z właściwymi wydziałami, miejskimi jednostkami organizacyjnymi i z innymi podmiotami w zakresie realizacji projektów w ramach programów rewitalizacji,
- 5) monitorowanie zadań realizowanych przez gminę dla zdegradowanych obszarów miejskich ujętych w programie,
- 6) analizowanie ankiet i badań sondażowych dotyczących przygotowania i realizacji programu rewitalizacji,
- 7) propagowanie wiedzy dotyczącej rewitalizacji poprzez organizowanie szkoleń, konferencji dotyczących programu rewitalizacji,
- 8) redagowanie materiałów informacyjnych o tematyce rewitalizacyjnej.”

Szczegółowy zakres zadań Koordynatora zostanie określony w zakresie obowiązków.

Wykres 18. Schemat organizacyjny Urzędu Miejskiego w Wieruszowie, z uwzględnieniem systemu wdrażania programu rewitalizacji

8.2. Wskaźniki osiągnięcia celów programu

Realizacja programu rewitalizacji wymaga systematycznego monitorowania zmian zachodzących w obszarze rewitalizacji i reakcji na zaobserwowane zmiany. System monitorowania będzie służył ocenie poziomu realizacji założonych celów rewitalizacji.

Monitoring zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych oraz środowiskowych polegać będzie na zbieraniu i przetwarzaniu danych, które ujęte są w zestaw wskaźników. Wskaźniki będą również aktualizowane, co pozwoli na dostosowanie się do zmieniających tendencji zjawisk. Dodatkowo, monitoring programu rewitalizacji zostanie zapewniony przez wyznaczenie wskaźników produktu i rezultatu dla każdego projektu rewitalizacyjnego

Koordynator ds. rewitalizacji *co dwa lata będzie przygotowywać raport z monitoringu i realizacji programu rewitalizacji*. Raport, po zaopiniowaniu przez Zespół Konsultacyjny i przedstawiany Burmistrzowi. Po akceptacji raportu, Burmistrz przedstawia go Radzie Miejskiej. Monitoring jest procesem ciągłym i realizowany jest od początku wdrażania zapisów programu rewitalizacji, aż do jego zakończenia, a część danych monitoringowych zbierana i sprawozdawana jest także po zakończeniu realizacji programu rewitalizacji.

W roku 2017 zostanie przygotowany raport otwarcia wykorzystujący dane z roku 2016 do określenia sytuacji wyjściowej w gminie dla planowanych działań rewitalizacyjnych. Dane zbierane będą w cyklach rocznych oraz w miarę ich dostępności. Kolejne raporty monitoringu przygotowywane będą w latach 2019, 2021 i 2023.

Tabela nr 78. Wskaźniki monitorowania dla obszaru rewitalizacji

WSKAŹNIK			Cel strategiczny 1				Cel strategiczny 2				Cel strategiczny 3				
Nazwa	Jedn. ostka	Źródło danych	Kierunki działań												
			1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3		
Liczba osób objętych wsparciem w ramach pomocy społecznej	Osoba	MGOPS													
Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Osoba	PUP													
Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które podniosły swoje kompetencje społeczne i zawodowe	Osoba	MGOPS													

Liczba wspartych obiektów infrastruktury	Szt	UM ZI											
Powierzchnia terenów zielonych (parków, skwerów) objętych rekultywacją	Ha	UM ZN											
Liczba wydarzeń organizowanych w przestrzeniach publicznych	Szt	UM ZR											

Źródło: opracowanie własne

Poza powyższymi, ogólnymi wskaźnikami, w ramach oceny programu rewitalizacji monitorowane będą wskaźniki określone dla poszczególnych projektów rewitalizacyjnych.

8.3. System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

Zmienność otoczenia społeczno – gospodarczego, zarówno w obszarze rewitalizacji, jak i poza nim, wymusza opracowanie systemu wprowadzania ewentualnych zmian, w reakcji na nowe zdarzenia, pojawiające się w otoczeniu. Zawartość Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Wieruszów na lata 2017 -2023 będzie weryfikowana i dostosowywana do zmieniających się potrzeb w tym obszarze.

Zmiany wynikające z otoczenia, a mogące wpływać na konieczność modyfikacji LPRGW 2023 mogą być skutkiem np.:

- zmian w zewnętrznych przepisach prawnych mających istotny wpływ na wdrażanie programu;
- wystąpienia gwałtownych zjawisk o charakterze gospodarczym dezaktualizujących zapisy LPRGW 2023;
- lokalnych konfliktów społecznych na rewitalizowanym obszarze wynikających z siły i skali planowanych zmian w różnych sferach.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wieruszów na lata 2017-2023 jest dokumentem otwartym, co oznacza, że jego zawartość będzie systematycznie weryfikowana i aktualizowana zgodnie z potrzebami i zmianami identyfikowanymi w otoczeniu programu. Wprowadzanie modyfikacji LPRGW 2023 w reakcji na zmiany w otoczeniu programu będzie głównie wynikiem:

- wniosków z przeprowadzonej ewaluacji programu rewitalizacji;
- nieprzewidzianych, istotnych dla realizacji projektów i działań rewitalizacyjnych zmian w otoczeniu programu rewitalizacji.

System monitoringu i ewaluacji pozwoli na bieżąco (regularnie) monitorować sytuację społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową w obszarze

rewitalizacji oraz w całym mieście. Umożliwi to identyfikowanie nieprzewidzianych zmian zachodzących w obszarze rewitalizacji oraz jego otoczeniu jakim jest miasto. Da też możliwość szybkiego reagowania na zmiany, modyfikacji projektów i działań w celu dostosowania ich do nowych uwarunkowań. Zidentyfikowane zmiany powinny zostać opisane, tzn. zidentyfikowany powinien być ich rodzaj i przyczyna, a także skutki dla dalszej realizacji programu.

Za monitoring programu rewitalizacji oraz jego aktualizację odpowiada Koordynator ds. Rewitalizacji przy współpracy z Burmistrzem Gminy.

System monitorowania realizacji programu jest powiązany z systemem wdrażania i współpracy w ramach Zespołu Konsultacyjnego ds. Rewitalizacji. Umożliwia on prowadzenie tzw. monitoringu „społecznego” (m.in. monitorowanie reakcji społecznych na dokonywane zmiany w obszarze rewitalizowanym), wspomagając identyfikację nieprzewidzianych zmian oraz modyfikację działań lub programu rewitalizacji. Ponadto konieczność corocznego przedstawiania informacji dotyczących realizacji LPRGW 2023 Radzie Miejskiej, za co odpowiedzialny jest Burmistrz, pozwoli na bieżące monitorowanie realizowanych przedsięwzięć i uchwycenie nieprzewidzianych, a istotnych dla realizacji projektów i działań rewitalizacyjnych zmian w otoczeniu programu rewitalizacji.

Modyfikacje LPRGW 2023 będą stanowiły odpowiedź na zidentyfikowane poprzez monitoring zmiany w sferach społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej, wnioski płynące z ewaluacji programu rewitalizacji lub też będą odpowiedzią na szczególne okoliczności, nieznanne na etapie sporządzania programu, a także wynikać z istotnych potrzeb, mających wpływ na kluczowe obszary procesu rewitalizacji (m.in. zmiany przepisów prawa, pojawienie się nowego, a ważnego z punktu widzenia celów rewitalizacji projektu). Za monitoring programu rewitalizacji oraz jego aktualizację odpowiada Koordynator ds. Rewitalizacji przy współpracy z Burmistrzem Wieruszowa. Coroczne raportowanie postępu z realizacji programu, przewidziane we współpracy z Zespołem Konsultacyjnym ds. Rewitalizacji (spotkania informacyjno-monitorujące co najmniej raz na 6 miesięcy), pozwoli na bieżącą ocenę realizacji programu.

8.4. Komplementarność proceduralno – instytucjonalna.

Dla skuteczności realizacji programu rewitalizacji ważne jest zrozumienie jego istoty i celów przez wszystkich pracowników samorządowych. W Urzędzie Miejskim w Wieruszowie zostało to zapewnione poprzez skład Zespołu ds. opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Wieruszów na lata 2017-2023, powołanego przez Burmistrza Wieruszowa Zarządzeniem nr 1/2017 z dn. 2 stycznia 2017 r. W skład zespołu opracowującego program weszli przedstawiciele wszystkich wydziałów organizacyjnych Urzędu, co miało zapewnić włączenie urzędników już na etapie diagnozy i rozpoczęcia współpracy z interesariuszami.

W realizacji Programu wezmą udział zarówno podmioty wykonawcze – jednostki realizujące poszczególne zadania jak podmioty zarządzające - jednostki nadzorujące oraz koordynujące wdrożenie programu, a przy tym prowadzące monitoring i ocenę programu. Działaniami społecznymi będzie zajmować się Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy

Społecznej i Ośrodek Terapii Uzależnień oraz odpowiednie wydziały Urzędu Miejskiego w Wieruszowie. Zaangażowanie poszczególnych podmiotów w realizację projektów zostało opisane w podrozdziale 5.1; 5.2 (lista projektów).

Funkcjonowanie w strukturach Urzędu Miejskiego Koordynatora ds. Rewitalizacji, bezpośrednio podległego Burmistrzowi, zapewni relację między komórkami organizacyjnymi Urzędu oraz innymi podmiotami samorządowymi – spółkami gminnymi i miejskimi jednostkami organizacyjnymi. Efektywne współdziałanie z pozostałymi interesariuszami procesu rewitalizacji w Gminie Wieruszów zapewni działanie Zespołu Konsultacyjnego ds. Rewitalizacji, którego spotkania odbywać się będą co najmniej raz na 6 miesięcy. Skład i zakres Zespołu Konsultacyjnego ds. Rewitalizacji zostaną określone Zarządzeniami Burmistrza.

Spis fotografii

1. Dworzec autobusowy w Wieruszowie	71
2. Budynek Dworca PKP	72
3. ul. Nadrzeczna w Wieruszowie (układ urbanistyczny miasta Wieruszowa)	84
4. Bulwar różany	92
5. Park przy ul. Zielonej	92
6. "Marianka Park"	93
7. Pomosty na rzece Prośnie w Wieruszowie	95
8. Rzeka Prosna	96

Spis map

1. Gmina Wieruszów	9
2. Poziom ubóstwa w Gminie Wieruszów w roku 2016 – osoby korzystające z opieki społecznej	47
3. Bezrobocie wśród osób młodych w Gminie Wieruszów w roku 2016	48
4. Długotrwałe bezrobocie wśród osób młodych w Gminie Wieruszów w roku 2016	49
5. Edukacja oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych	50
6. Rozmieszczenie osób mających problemy alkoholowe w mieście Wieruszów – część I	53
7. Rozmieszczenie osób mających problemy alkoholowe w mieście Wieruszów – część II	54
8. Rozmieszczenie osób mających problemy alkoholowe w mieście Wieruszów – część III.....	55
9. Degradacja infrastruktury powiązana z wiekiem budynków w Gminie Wieruszów; stan na grudzień 2016	88
10. Rozmieszczenie zdegradowanych obiektów zabytkowych w Gminie Wieruszów; stan na grudzień 2016	89
11. Rozmieszczenie zdegradowanych obiektów z pokryciem azbestowym na terenie Wieruszowa; stan na grudzień 2016	107
12. Rozmieszczenie obiektów powodujących duże stężenie PM10 (niska emisja)	108
13. Wynik zbiorczej analizy zjawisk	129
14. Obszar zdegradowany	131
15. Obszar I zdegradowany wyznaczony na tle mapy istniejącego zagospodarowania terenu – część I	132

16. Obszar I zdegradowany wyznaczony na tle mapy istniejącego zagospodarowania terenu – część II	133
17. Obszar II zdegradowany wyznaczony na tle mapy istniejącego zagospodarowania terenu	134
18. Obszar rekomendowany do rewitalizacji	137
19. Obszar I rewitalizacji wyznaczony na tle mapy istniejącego zagospodarowania terenu – część I	138
20. Obszar I rewitalizacji wyznaczony na tle mapy istniejącego zagospodarowania terenu – część II	139
21. Obszar II rewitalizacji wyznaczony na tle mapy istniejącego zagospodarowania terenu	140

Spis tabel:

1. Migracja ludności na pobyt stały w gminie Wieruszów	10
2. Liczba mieszkańców miasta Wieruszów w podziale na płeć	10
3. Zestawienie mieszkańców Gminy Wieruszów w 2015r. według płci i wieku	11
4. Przyrost naturalny w Gminie Wieruszów w latach 2010-2016	11
5. Przyrost naturalny w Wieruszowie w latach 2010-2016	12
6. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (powyżej 60 lat) w gminie Wieruszów na przestrzeni lat 2011-2016	12
7. Liczba i rodzaje wykroczeń w Gminie Wieruszów w latach 2013-2016	13
8. Liczba i rodzaje wykroczeń w Gminie Wieruszów w latach 2012-2016	14
9. Liczba i rodzaje zdarzeń z interwencją jednostek straży pożarnej w powiecie wieruszowskim w latach 2010-2016.....	16
10. Wyjazdowość poszczególnych jednostek OSP z terenu Gminy Wieruszów w akcjach ratowniczo – gaśniczych w latach 2010 – 2016	17
11. Wydatki na realizację programów w latach 2010-2016 ze wskazaniem zakresów działań i ich realizatorów	19
12. Środki finansowe wydatkowane Gminie Wieruszów na pozostałe działania profilaktyczne w latach 2010-2016	21
13. Liczba organizacji pozarządowych mających swoją siedzibę i działających na terenie Gminy Wieruszów w latach 2010-2016	21
14. Wysokość środków przekazanych przez gminę Wieruszów organizacjom pozarządowym na realizację zadań w latach 2010-2016 w poszczególnych zakresach	22
15. Poziom bezrobocia w latach 2010-2016 wg. kryterium ci	25
16. Bezrobotni w latach 2010-2016 wg. kryterium wieku	26

17. Bezrobotni w gminie Wieruszów w latach 2010-2016 wg. kryterium wykształcenia	27
18. Bezrobotni w gminie Wieruszów w latach 2010-2016 wg. czasu pozostawania bez pracy.....	27
19. Liczba osób w Gminie Wieruszów zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia	28
20. Liczba rodzin objętych pomocą materialną i socjalną w latach 2010-2015	29
21. Typy rodzin objętych pomocą społeczną	29
22. Powody przyznania pomocy w latach 2010- 2015	30
23. Realizacja wniosków o świadczenia rodzinne	31
24. Zestawienie placówek realizujących zadania na rzecz osób niepełnosprawnych w Gminie Wieruszów	33
25. Liczba uczniów w placówkach oświatowych	34
26. Zestawienie średnich wyników w % z egzaminu gimnazjalnego w szkołach gminnych na tle województwa i kraju w latach 2015- 2016 r. oraz numery stanin	39
27. Zestawienie średnich wyników % uzyskanych punktów ze sprawdzianu klas VI szkół podstawowych na tle województwa i kraju w latach 2015- 2016 r.	40
28. Liczba uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego wczesnym wspomaganiem rozwoju	41
29. Wydatki na kulturę w latach 2010-2015	43
30. Struktura czytelników wg wieku w 2016 r. (<i>w podziale na poszczególne biblioteki</i>).....	44
31. Wypożyczenia książek i udostępnienia na miejscu w latach 2015-2016	44
32. Liczba osób mający problemy z alkoholem ze względu na miejsce zamieszkania w mieście Wieruszów	52
33. Liczba mieszkańców Gminy Wieruszów korzystających ze świadczeń terapeutycznych w ramach kontraktu z NFZ i ich wartość w latach 2010-2016	56
34. Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w 2016r. wśród 231 dzieci i młodzieży w przedziale wiekowym 12 – 14 lat (dane w %)	56
35. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych w latach 2010-2016	58
36. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze regon w latach 2009-2015	62
37. Podmioty gospodarcze na 1000 mieszkańców w latach 2009-2015	63
38. Struktura użytkowania gruntów Gminy Wieruszów w 2016r	64
39. Struktura użytkowania terenów w Gminie Wieruszów na podstawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów	65
40. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2011-2016	67

41. Struktura użytkowania terenów zabudowanych i zurbanizowanych ze względu na formy zagospodarowania w 2016r. w Gminie Wieruszów	68
42. Przeciętny wiek budynków mieszkalnych w mieście Wieruszów wg obliczeń sporządzonych na podstawie danych z kartoteki budynków	69
43. Liczba budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania w woj. łódzkim i gminie Wieruszów w latach 2010-2015	73
44. Zasób mieszkaniowy woj. łódzkiego oraz Gminy Wieruszów w latach 2010-2015	74
45. Wykaz budynków wraz z lokalami stanowiącymi własność Gminy Wieruszów w zarządzie Przedsiębiorstwa Komunalnego S.A. w Wieruszowie wg stanu na grudzień 2016r.	76
46. Wykaz lokali mieszkalnych i użytkowych stanowiących własność Gminy Wieruszów znajdujących się we Wspólnotach Mieszkaniowych	78
47. Wykaz lokali socjalnych na terenie Gminy Wieruszów	79
48. Realizacja wniosków o przydział lokali mieszkalnych	80
49. Realizacja wyroków eksmisyjnych w latach 2012-2016	81
50. Liczby i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych w mieście i Gminie Wieruszów na tle województwa łódzkiego	82
51. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków	84
52. Obiekty wpisane do ewidencji zabytków	85
53. Nasadzenia i ubytki zieleni w latach 2010-2016 (w szt.)	94
54. Ilość odebranych odpadów komunalnych na terenie Gminy Wieruszów [Mg] Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne [Mg]	98
55. Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wieruszów według ulic (Masa podana w kg)	99
56. Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Wieruszowa według ulic (Masa podana w kg)	100
57. Liczba beneficjentów biorąca udział w „Programie dofinansowania zakupu i montażu kotłów c.o. zasilanych ekogroszkiem, gazem lub biomasą, budowy przyłącza do ciepłociągu oraz zakupu wymiennika ze środków budżetu Gminy Wieruszów” (dane według miejscowości – Gmina Wieruszów)	102
58. Liczba beneficjentów biorąca udział w „Programie dofinansowania zakupu i montażu kotłów c.o. zasilanych ekogroszkiem, gazem lub biomasą, budowy przyłącza do ciepłociągu oraz zakupu wymiennika ze środków budżetu Gminy Wieruszów” (dane według ulic– Wieruszów)	103
59. Ludność korzystająca z instalacji wodociągowej w Gminie Wieruszów	109
60. Długość czynnej kanalizacji w kilometrach w Gminie Wieruszowie w latach 2010-2016	110

61. Liczba odbiorców podłączonych do instalacji kanalizacyjnej w Gminie Wieruszów	110
62. Wykaz dróg gminnych	111
63. Rodzaj nawierzchni na drogach gminnych w 2016 r.	117
64. Odbiorcy gazu ziemnego w gospodarstwach domowych w Gminie Wieruszów	118
65. Zużycie gazu ziemnego w gospodarstwach domowych w Gminie Wieruszów	119
66. Powiązania celów strategicznych, określonych w <i>Strategii Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015-2020 i LPRGW 2023</i>	143
67. Powiązania celów szczegółowych, określonych w <i>Strategii Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015-2020 i strategicznych kierunków działań określonych w LPRGW 2023</i>	143
68. Powiązania celów szczegółowych, określonych w <i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów na lata 2015-2020 i strategicznych kierunków działań określonych w LPRGW 2023</i>	146
69. Cele Programu wspierania rodziny na lata 2016-2018	147
70. Priorytety Programu ochrony środowiska dla Gminy Wieruszów na lata 2013-2016 z perspektywą do 2023 roku	148
71. Lista uzupełniających obszarów tematycznych dla projektów w sferze społecznej oraz ich powiązanie z celami strategicznymi	173
72. Lista uzupełniających obszarów tematycznych dla projektów w sferze gospodarczej oraz ich powiązanie z celami strategicznymi	174
73. Lista uzupełniających obszarów tematycznych dla projektów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej oraz ich powiązanie z celami strategicznymi	175
74. Lista uzupełniających obszarów tematycznych dla projektów w sferze środowiskowej oraz ich powiązanie z celami strategicznymi	176
75. Powiązanie celów i strategicznych kierunków działań z potrzebami rewitalizacji	179
76. Indykatywne ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania podstawowych projektów rewitalizacyjnych	184
77. Indykatywne ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania uzupełniających projektów rewitalizacyjnych	186
78. Wskaźniki monitorowania dla obszaru rewitalizacji	205

Spis wykresów

Wykres 1. Przyrost naturalny w gminie Wieruszów w latach 2010-2016.....	11
Wykres 2. Przyrost naturalny w Wieruszowie w latach 2010-2016.....	12
Wykres 3. Przestępstwa kryminalne odnotowane na terenie gminy Wieruszów i poszczególnych gmin powiatu wieruszowskiego.	15
Wykres 4. Wyjazdowość jednostek OSP z Gminy Wieruszów w latach 2010-2016.....	18
Wykres 5. Wysokość dotacji przyznanych organizacjom pozarządowym na realizację zadań publicznych przez Gminę Wieruszów w latach 2010-2016.....	22
Wykres 6. Poziom bezrobocia w gminie Wieruszów w latach 2010-2016 na tle powiatu Wieruszowskiego.....	24
Wykres 7. Łączna liczba uczniów w szkołach gminy Wieruszów w latach 2010-2016.....	35
Wykres 8. Liczba wychowanków w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych	36
Wykres 9. Wydatki gminy Wieruszów na oświatę w latach 2010-2015	37
Wykres 10. Wydatki na oświatę a subwencja oświatowa w latach 2010-2015.....	38
Wykres 11. Struktura branż podmiotów gospodarczych w Gminie Wieruszów.....	59
Wykres 12. Liczba przedsiębiorstw w Gminie Wieruszów w latach 2012-2016.....	60
Wykres 13: Dynamika wzrostu liczby budynków oddanych do użytkowania w woj. łódzkim i gminie Wieruszów w latach 2010 –2015.....	75
Wykres 14: Dynamika wzrostu zasobu mieszkaniowego woj. łódzkiego i Gminy Wieruszów w latach 2010-2015	75
Wykres 15: Liczba wniosków o przydział lokali socjalnych i komunalnych w Gminie Wieruszów...81	
Wykres 16. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca w latach 2010-2015 [kg]	98
Wykres 17. Długość ulic miasta Wieruszów w kilometrach w 2016 roku.....	116
Wykres 18. Schemat organizacyjny Urzędu Miejskiego w Wieruszowie, z uwzględnieniem systemu wdrażania programu rewitalizacji	204

Do programu dołączono mapę obszaru zdegradowanego i mapę obszaru rewitalizacji w skali 1:5000